LIETUVOS ALBUMAS

Gražu, kad pavasaris, griaudamas ledą,
Bežadina gamtą skaisčiais spinduliais;
Gražiau, kad didvyriai mylėdami veda
Tėvynę naujais atgimimo keliais!
Palaiminti jūs, atgimimo laikai!
Ir jūs, išrinktieji Tėvynės vaikai!

A. Goldikas

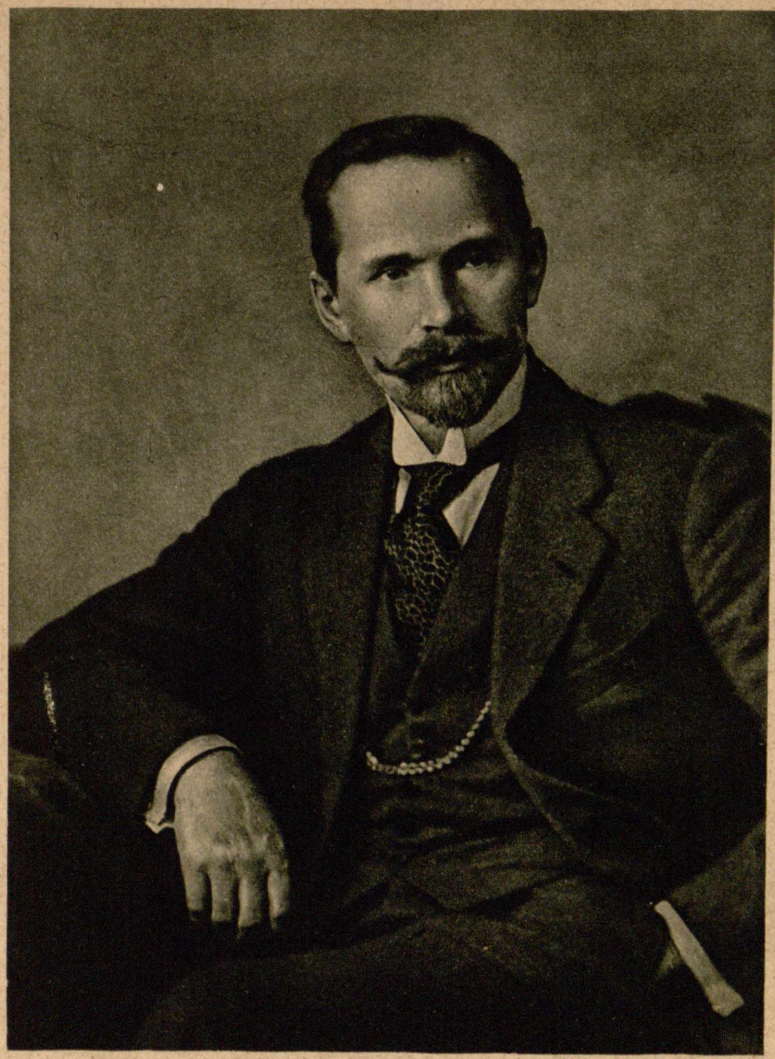

A. Smetona

Pirmas Lietuvos Valstybės Prezidentas.

First President of the Lithuanian State

Pirmojo prezidento šeimyna. | The family of the first President

Dr. J. Šliūpas, dr. J. Basanavičius

Daug nusipelniusieji Lietuvos tautinio atgijimo veikėjai (1913 m. Amerikoj).

Public-spirited men who plaged a conspicious part in the resuscitation of the Lithuanian Nation (in Amerika in 1913)

Dr. J. Šliūpas, M. Jankus
1884 m „Aušros“ leidėjai. | Publishers of the „Ausschra“ in 1884

J. E. Žemaičių vyskupas | The Right Reverend Bishop of Samogitien

P. Karevičius.

J. E. Vilniaus vyskupas | The Right Reverend Bishop of Wilna

Dr. J. Matulaitis-Matulevičius.

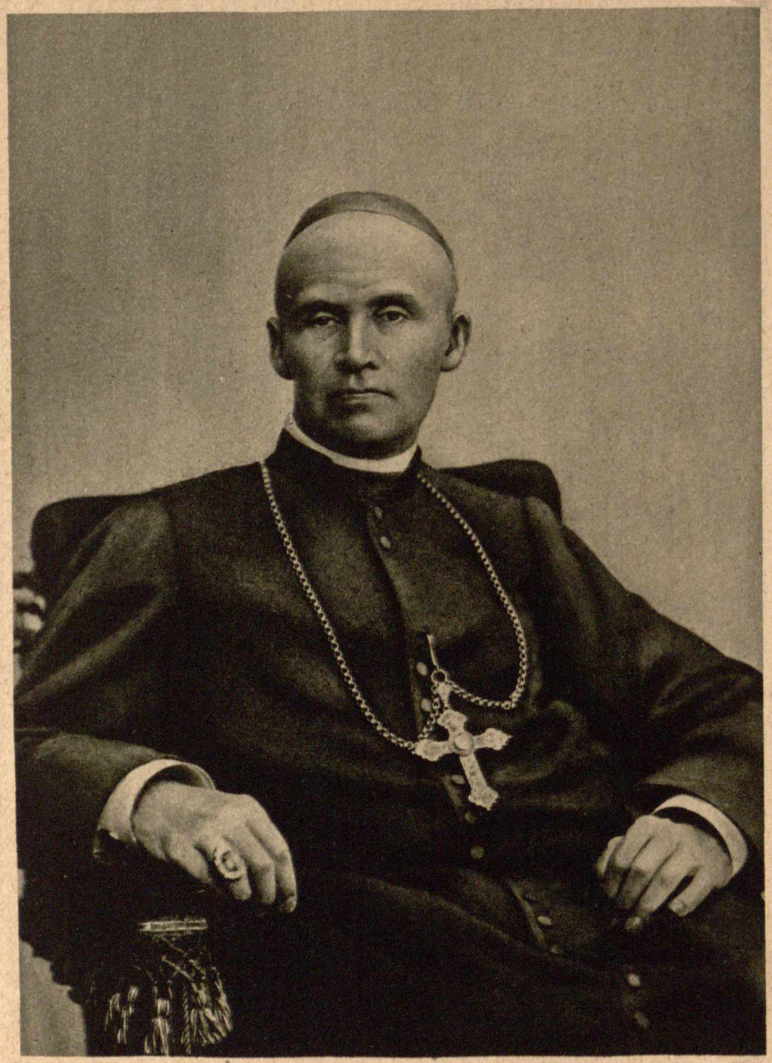

J. E. Seinų vyskupas | The Right Reverend Bishop of Seinai

A. Karosas.

J. E. Žemaičių sufraganas | The Very Reverend Súffragan of Samogitien
J. Skvireckas.

P. Vileišis

Inžineris, žymus liet. visuomenės veikėjas, pirmojo „Vilniaus Žinių“ dienraščio leidėjas.

Engineer, prominent personality in the Lithuanian public life. Publisher of the first Lithuanian daily paper „Vilniaus Žinios“

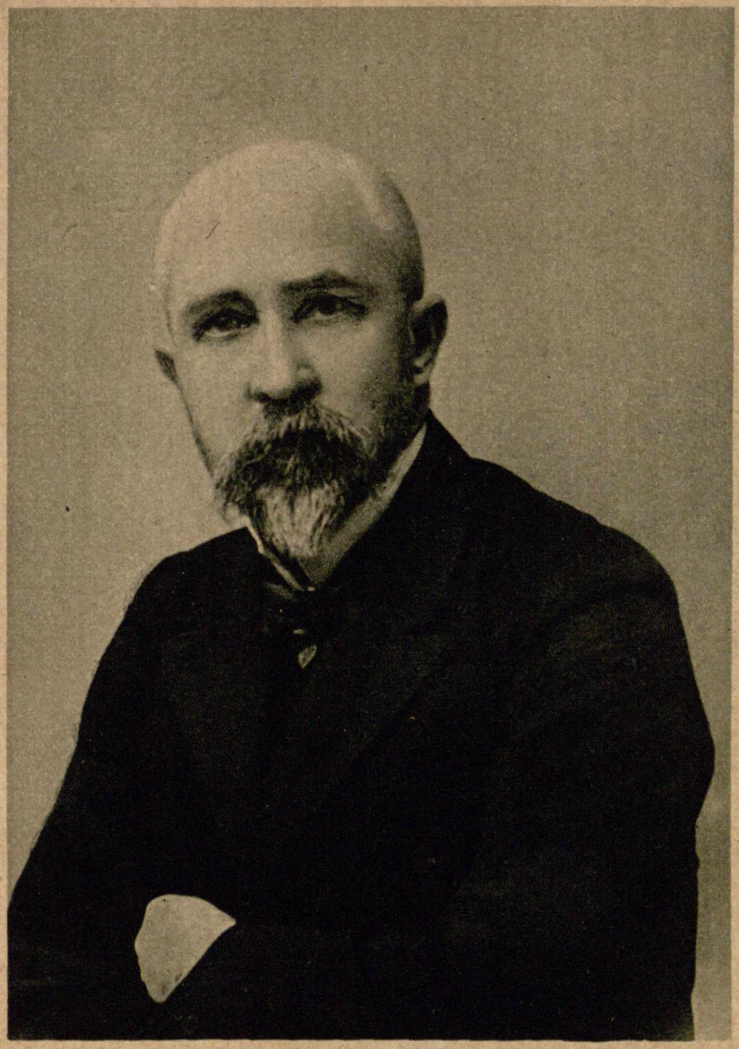

J. Jablonskis

Žymiausias lietuvių kalbos žinovas, Švietimo Ministerijos patarėjas.

Councillor to the Ministry of Education Philologist authority in the Lithuanian language.

Lietuvių Konferencija Stokholme 1917 m. | The Lithuanian Conference at Stockholm

Lietuvių atstovai II Rusų Dūmoj. | Lithuanian members of the Second Russian Duma

Centralinis Lietuvių Komitetas Vilniuje 1915 m. | Central Lithuanian Committee at Vilnius 1915

Lietuviai, išėję iš bolševikų kalėjimo: Lietuvių Tarybos nariai ir kartu su jais buvusieji kalėjime mokiniai ateitininkai (1918 m.).

Members of the Supreme Lithuanian Taryba with pupils and partisans of the „Ateitis" who were imprisoned by the Bolchewiki (1918)

Lietuvių mokytojų kursai Voroneže 1917 m. | Lithuanian Training College for Teachers in Voronesh 1917

Mokytojai, baigusieji „Saulės“ kursus Voroneže 1918 m.

Teachers leaving the Lithuanian Teacher's Training College „Saulė“ in Voronesh 1918

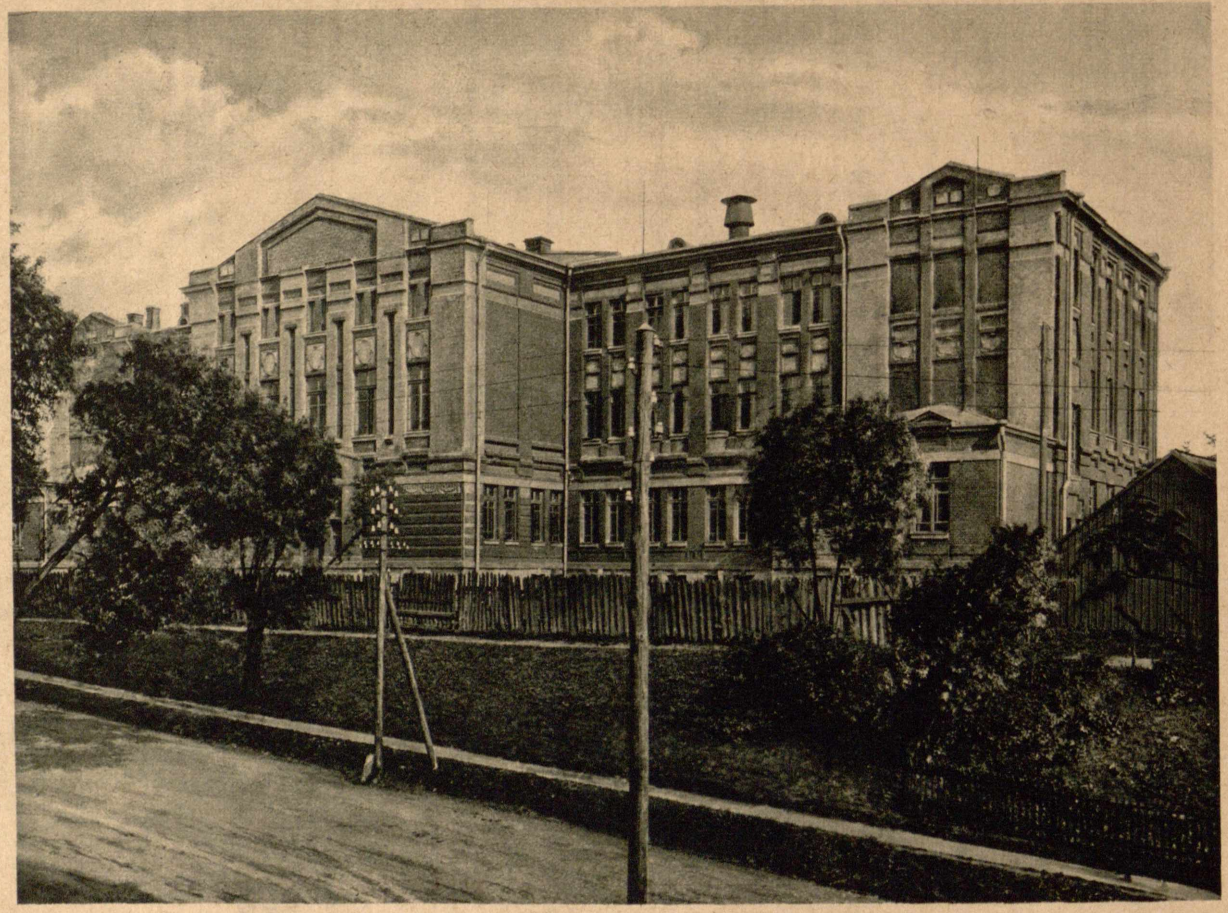

„Saulės“ švietimo d-jos namai Kaune, pastatyti daugiausia Amerikos lietuvių aukomis.

House of the Training-Society at Kaunas principally erected through funds collected by Lithuanians in America.

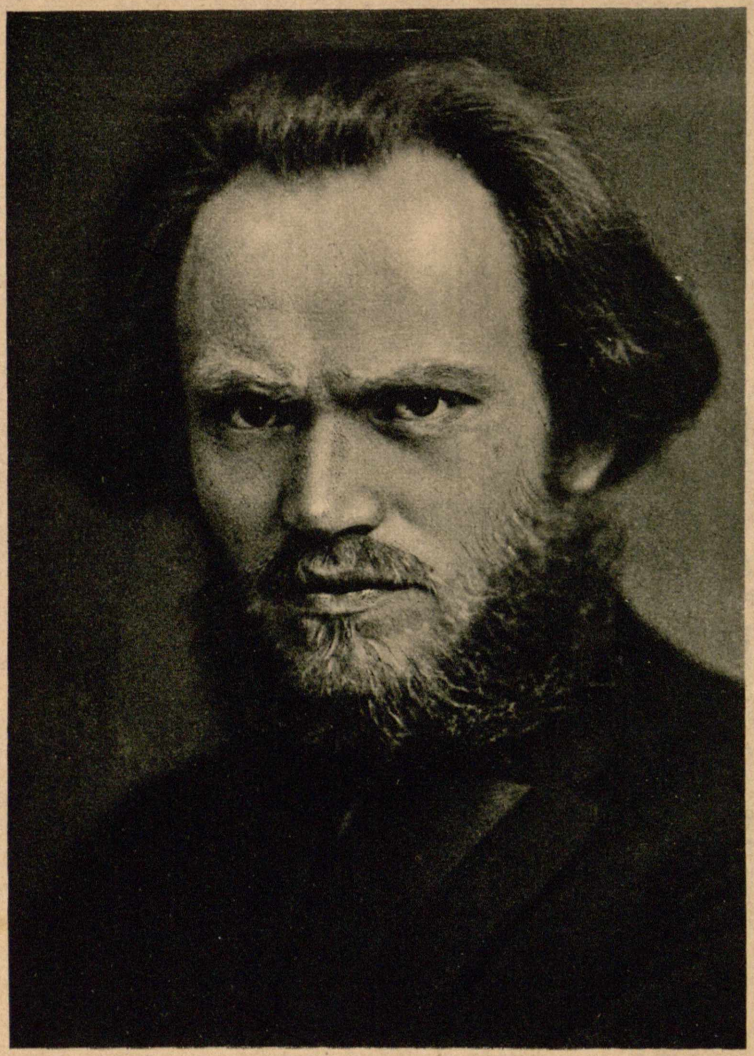

St. Šilingas

Valstybės Tarybos Pirmininkas
1919 ir 1920 m.

President of the Lithuanian Taryba
(Council of State 1919 and 1920)

J. Staugaitis

Kunigas, Valstybės Tarybos (1918, 1919 ir 1920 m) ir Steigiamojo Seimo (1920 m) vicepirmininkas.

Clergyman, Vice-President of the Lithuanian Taryba (1918/19/20) and of the Steigiamasis Seimas (Constituent Assembly) 1920

J. Šernas

Valstybės Tarybos Generalinis Sekretorius ir Ministeris be portfelio.

General Secretary of the Lithuanian Taryba and Minister without portfolio

M. Biržiška

V. Tarybos narys ir Lietuvos valst. Įgaliotinis Vilniuje, liet. literatūros istorijografas.

Member of the Lithuanian Taryba and Lithuanian Plenipotentiary at Vilnius, Historiographer of Lithuanian literature

P. Klimas

V. T. narys ir Užsienio Reikalų viceministeris.

Member of the Lithuanian Taryba and Vice-Minister of Foreign Affairs

V. Petrulis

V. Tarybos narys ir Finansų Ministerijos valdytojas 3-jam Kabinete.

Member of the Lithuanian Taryba and administrator of the Ministry of Finance in the 3d Cabinet

K. Šaulys

Žemaičių kapitulos kanauninkas, V. Tarybos ir Steig. Seimo narys.

Canon, Member of the Lithuanian Taryba and of the Constituent Assembly

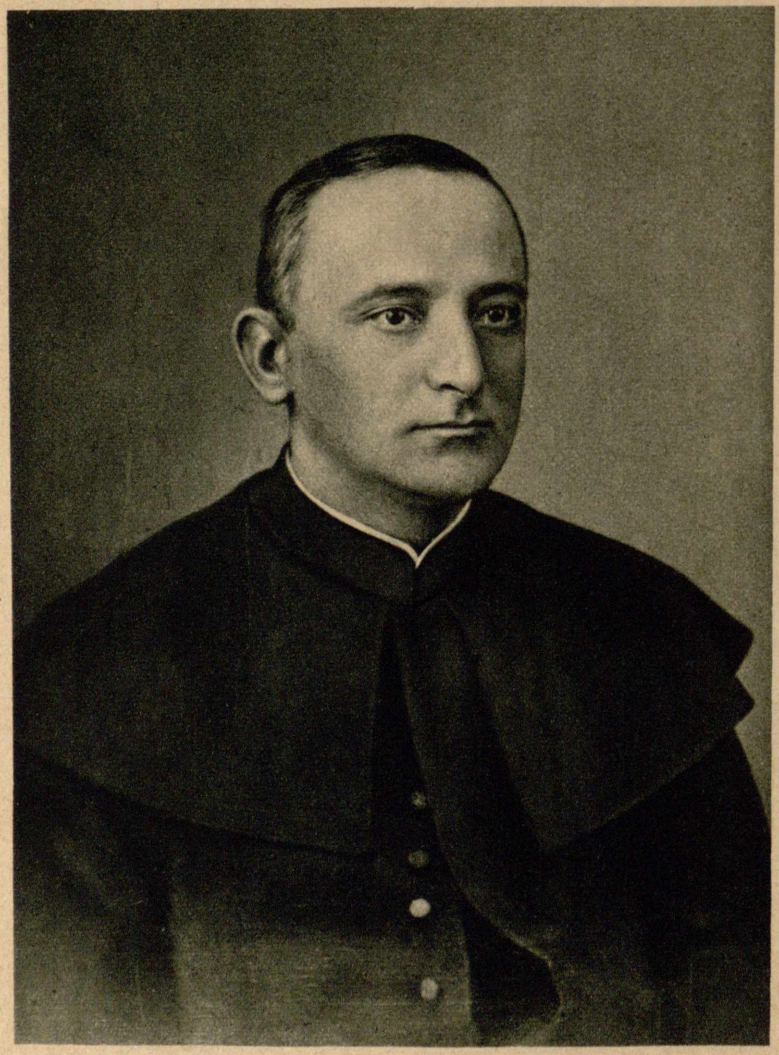

V. Mironas

Kunigas., V. Tarybos narys. | Clergyman, Member of the Lithuanian Taryba

A. Petrulis

Kunigas, V. Tarybos narys. | Clergyman, Member of the Lithuanian Taryba

J. Vailokaitis

V. Tarybos ir Steig. Seimo narys.

Member of the Lithuanian Taryba and the Constituent Assembly.

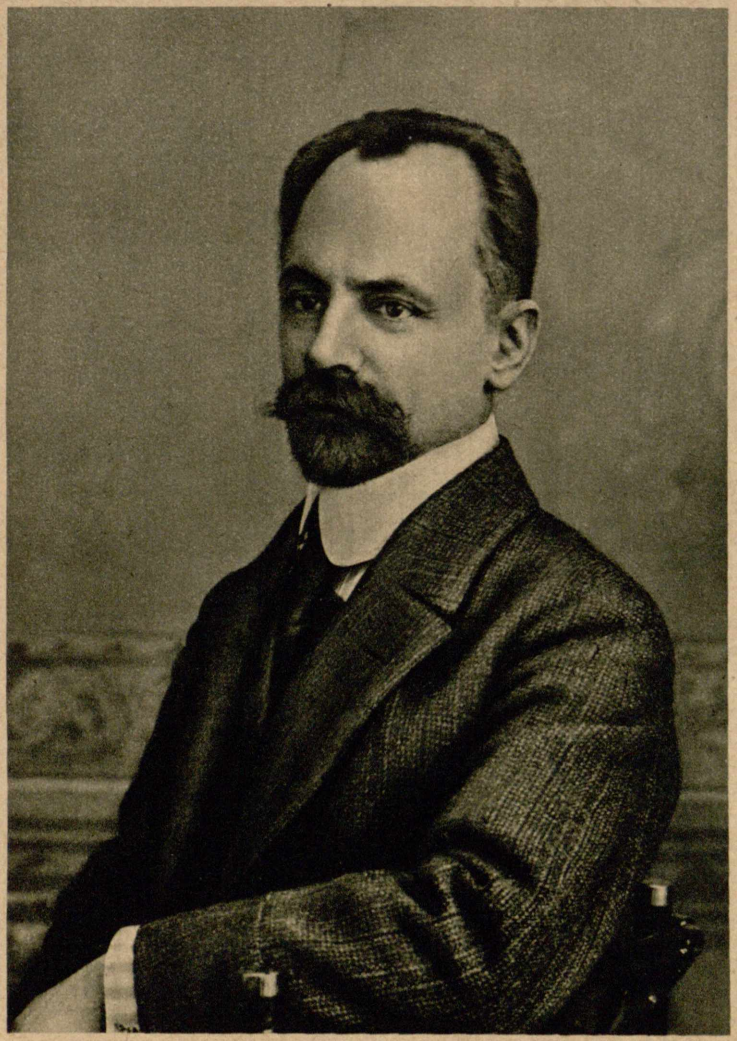

D. Malinauskas

V. Tarybos narys, vienas pirmųjų Lietuvos Rytų (Vilniaus srities) veikėjų.

One of the most notable brain-workers in the East of Lithuania (territory of Vilnius).

J. Smilgevičius

V. Tarybos narys. | Member of the Lithuanian Taryba

J. Kavoliūnas

V. Tarybos narys. | Member of the Lithuanian Taryba

Kauno Viešoji BIBLIOTEKA Sp 3711
I 19574
A 279822
BIBLIOTEKA

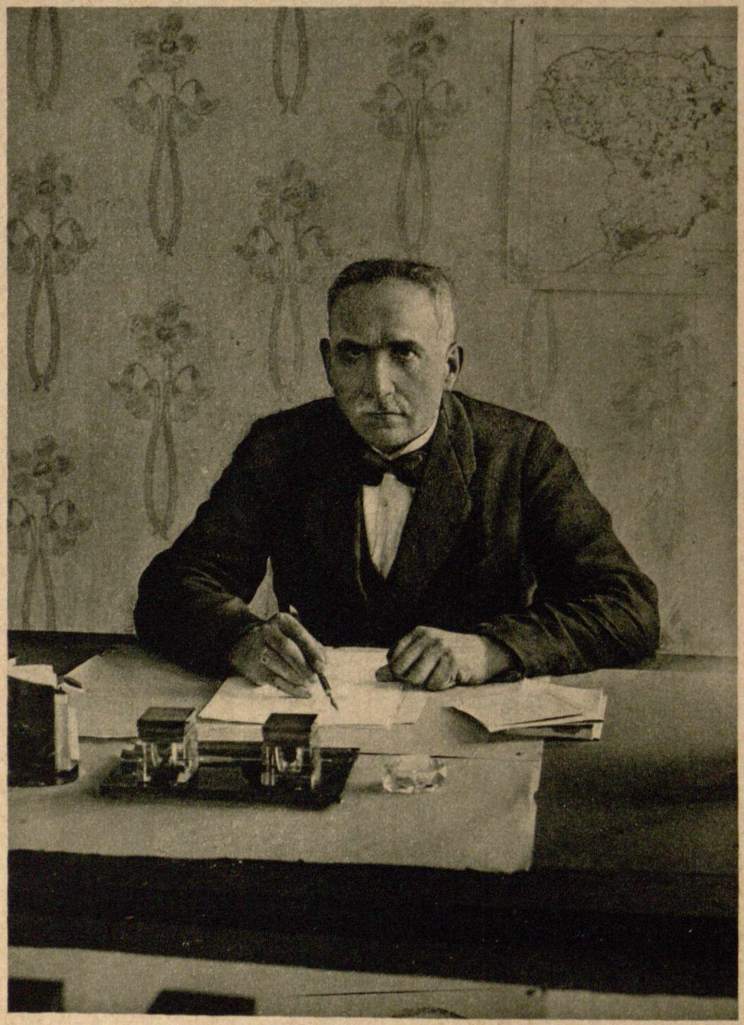

S. Banaitis

V. Tarybos narys. | Member of the Lithuanian Taryba

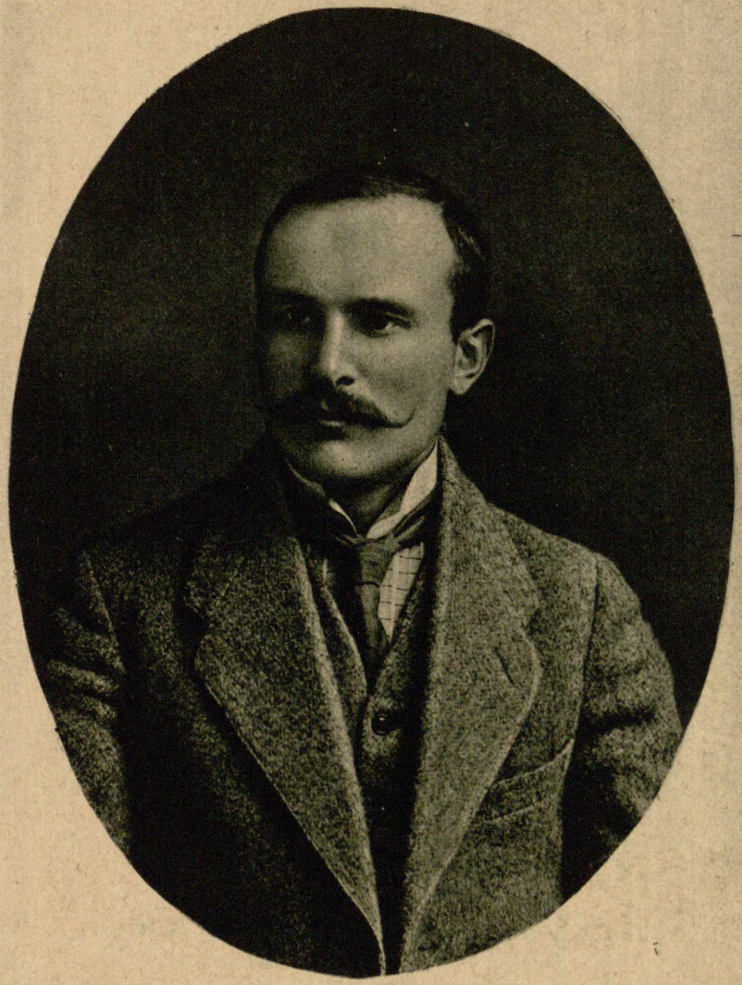

J. Jakimavičius

V. Tarybos narys. | Member of the Lithuanian Taryba

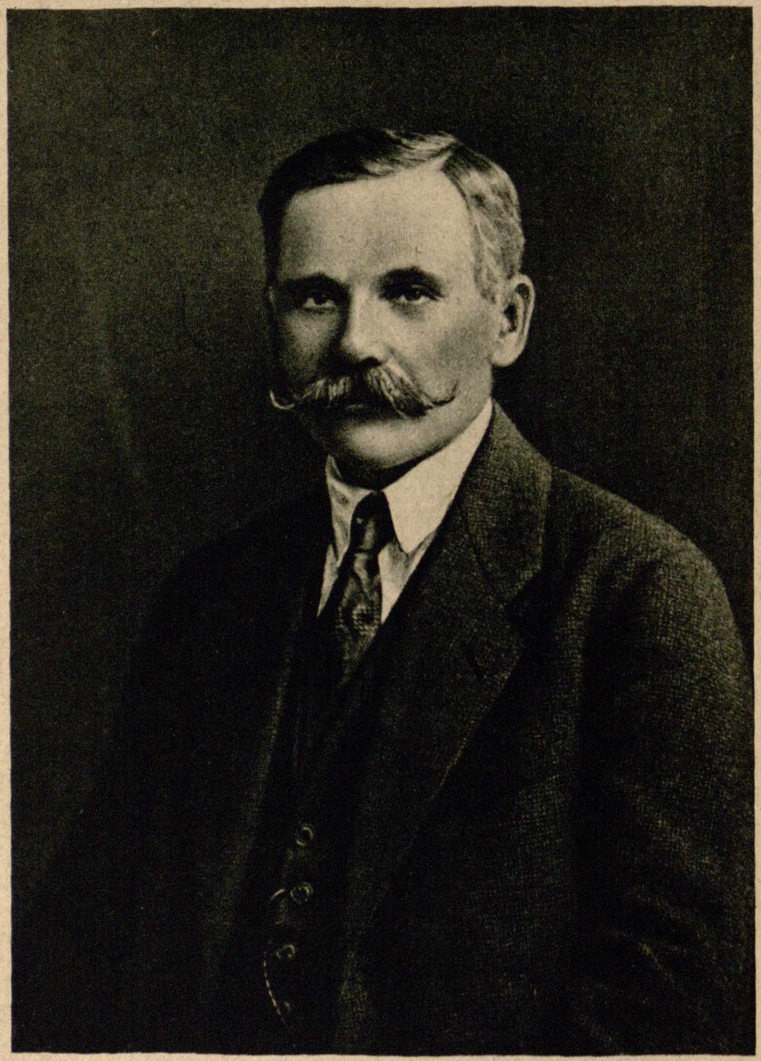

M. Ivanauskas

V. Tarybos narys. | Member of the Lithuanian Taryba

J. Alekna

V. Tarybos narys, Vid. Reik. viceministeris (II Kab.).

Member of the Lithuanian Taryba. Vice-Minister of the Interior (II. Cab.).

K. Lekšas, M. Jankus, J. Strėkys

Maž. Lietuvos atstovai L. V. Taryboje. | Representatives of Prussian Lithuania in the Lithuanian Taryba.

V. Tarybos Prezidiumo posėdis: prof. Voldemaras nužiūrėtas I Kabinetui sudaryti.

A meeting of the Presidence of the Lithuanian Taryba Professor Voldemaras entrusted with the formation of the first Cabinet.

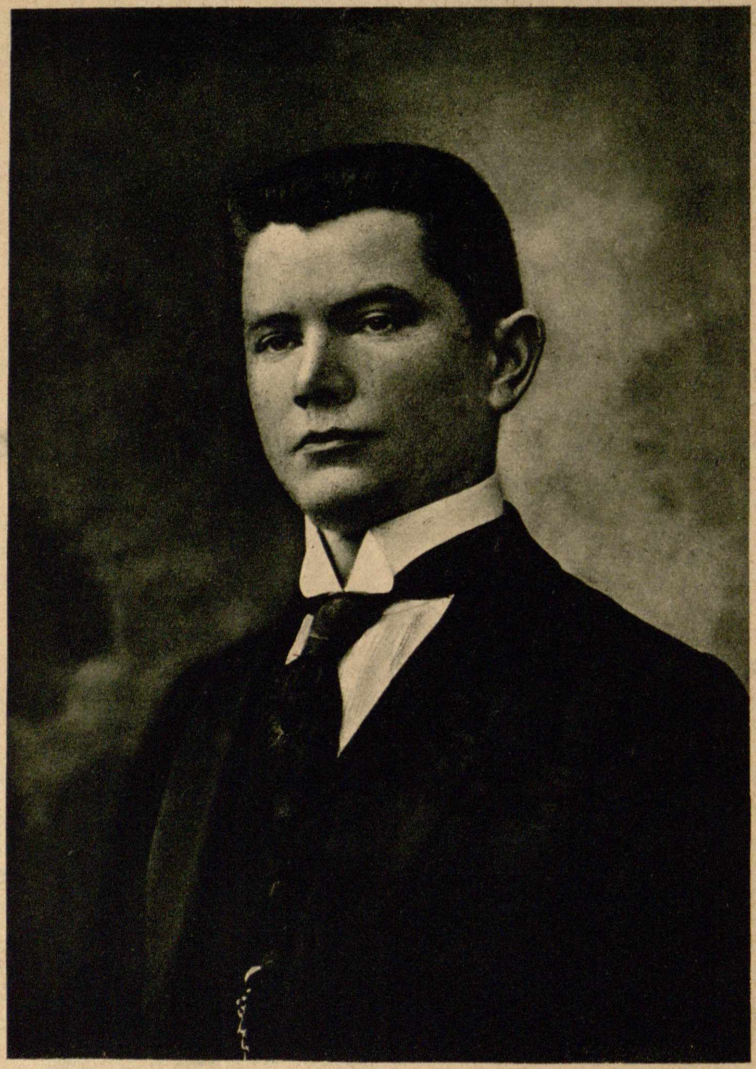

Prof. A. Voldemaras

Pirmojo Kabineto Pirmininkas, Užsienio Reikalų Ministeris, V. T. narys.

Member of the Lithuanian Taryba. First Lithuanian Premier and Minister of Foreign Affairs.

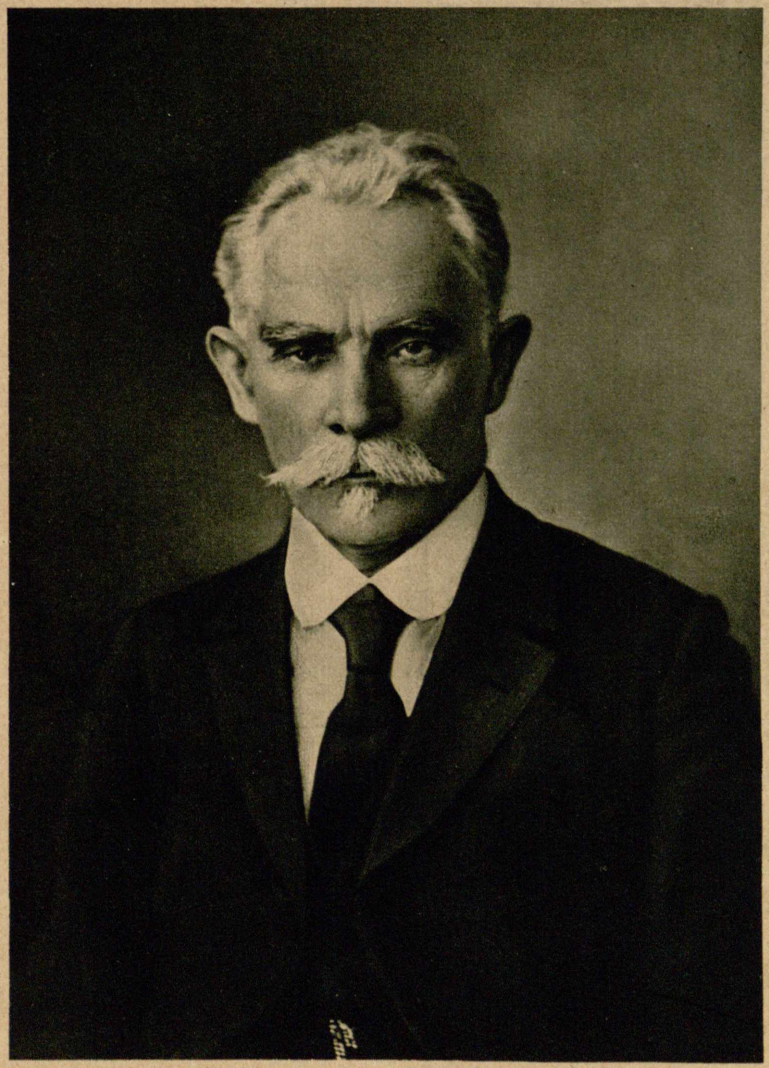

P. Leonas

Teisingumo (I ir II Kab.) ir Vid. Reik. Ministeris (IV Kab.).

Minister of Justice (first and second Cabinet), Minister of the Interior (4th Cabinet).

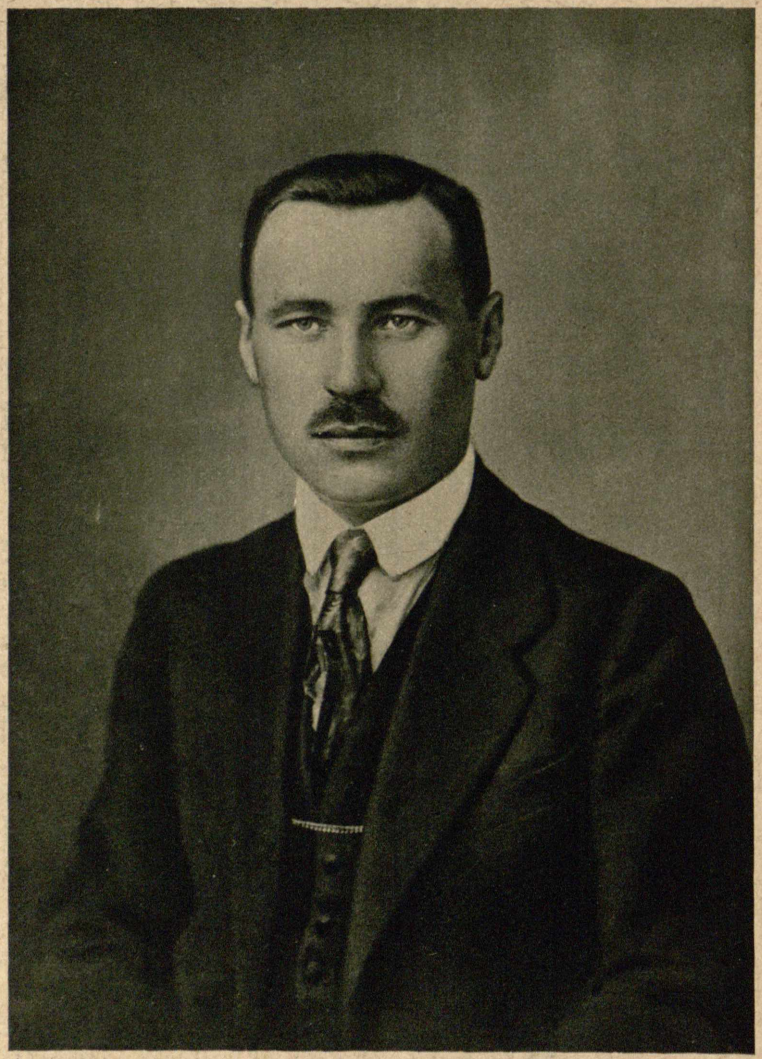

J. Tubelis

Žemės Ūkio ir Valstybės Turtų Ministeris (I II IV ir V Kabinete).

Minister of Agriculture, Domains and Forests (first, second, fourth and fifth Cabinet).

V. Stašinskis

Pirmasis Vidaus Reikalų Ministeris. | First Minister of the Interior.

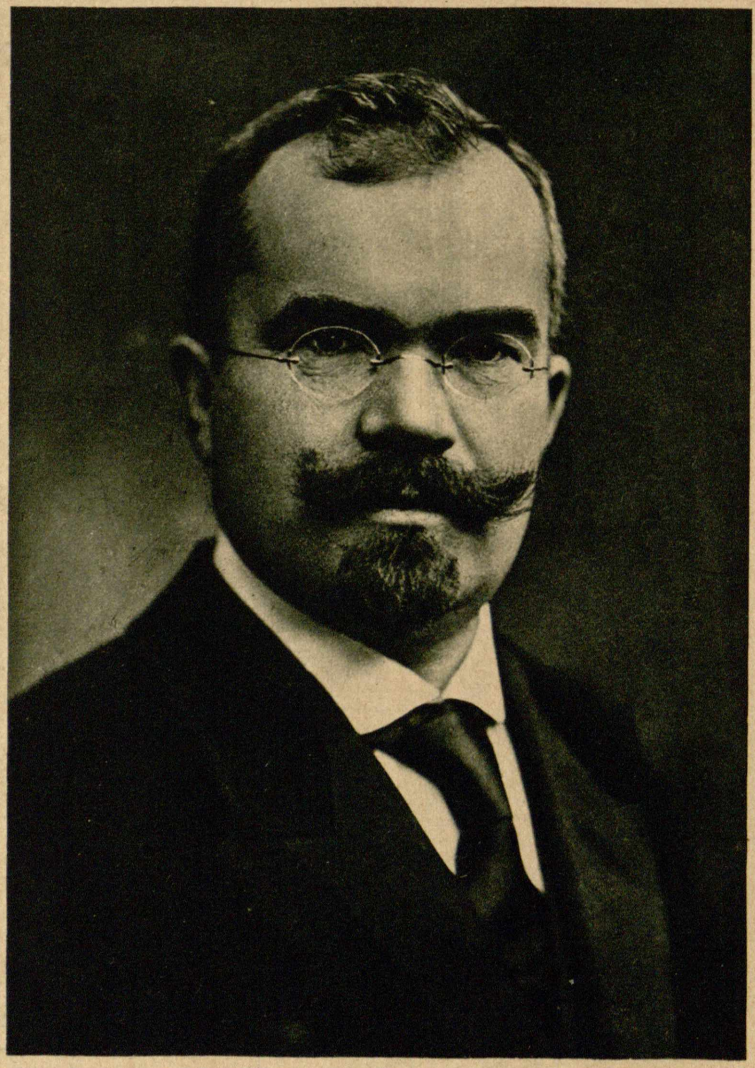

Dr. J. Yčas

Švietimo Ministeris (I II ir III Kab.). | Minister of Education (first, 2d and 3d Cabinet).

M. Yčas

Finansų, Pramonės, Prekybos ir Susisiekimo Ministeris (I II ir III Kab.), V. T. narys.

Member of the Lithuanian Taryba. Minister of Finance, Industry and Commerce and Minister of Communication (first, second and third Cabinet).

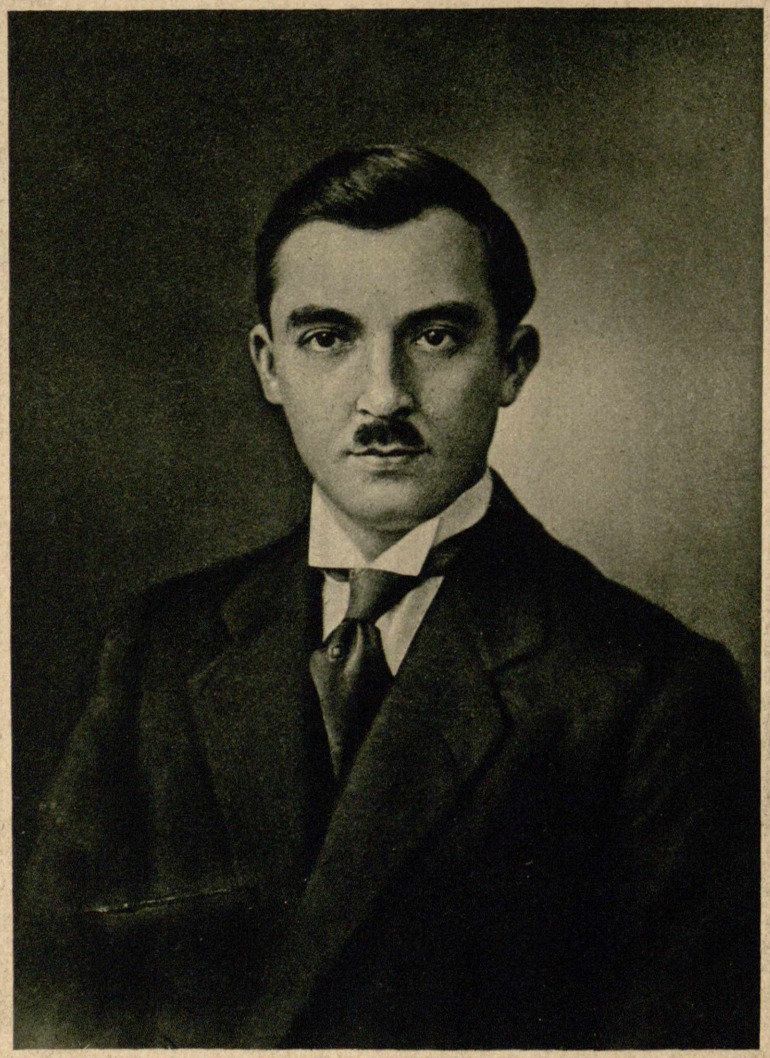

J. Voronko

V. Tarybos narys ir pirmas Gudų Reikalų Ministeris.

Member of the Lithuanian Taryba and first Minister of Withe-Russian Affairs.

S. Rozenbaumas

V. Tarybos narys, Užsienio Reikalų viceministeris, Paryžiaus taikos delegacijos narys.

Mem. of the Taryba Vice-Min. of Foreign affairs. Member of the Lithuanian Delegation to the Peace Conference at Paris.

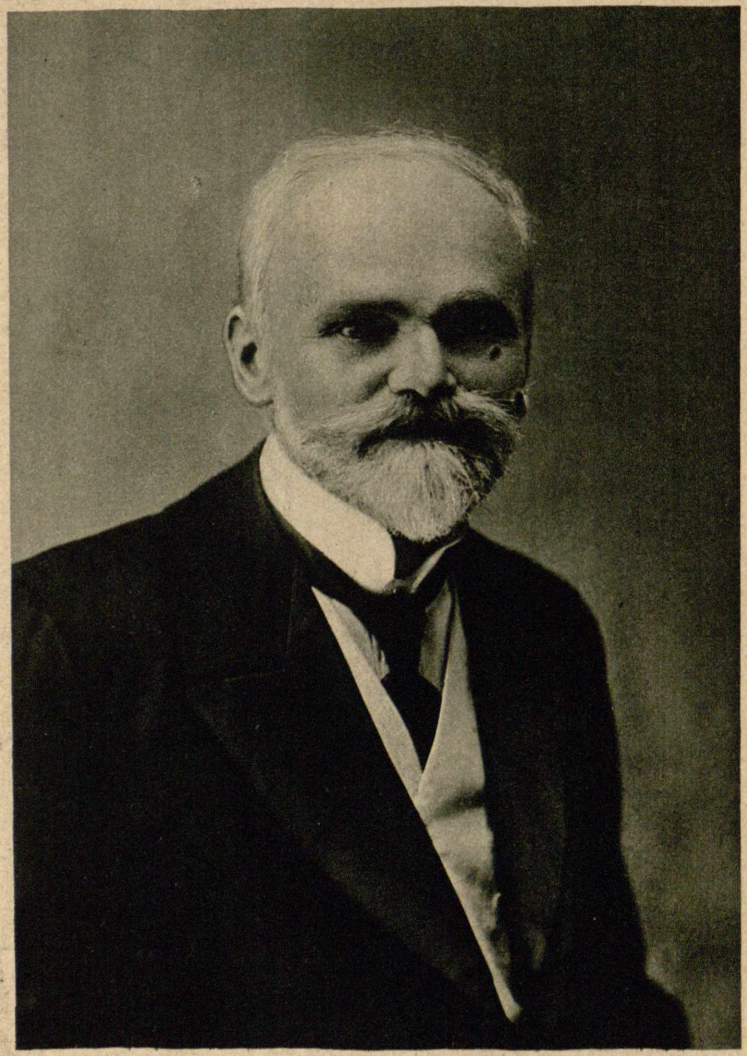

P. Matulionis

Miškų departamento direktorius, žymus liet. visuomenės veikėjas.

Director of the Dept. of Forests. Prominent for public activities.

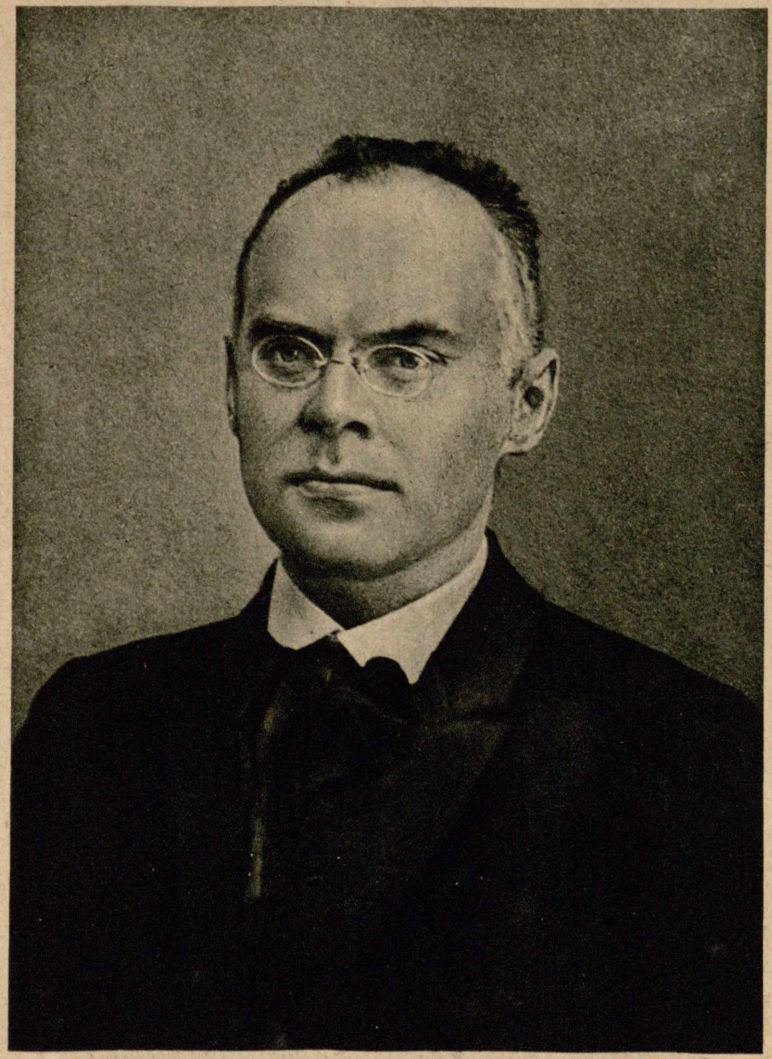

A. Janulaitis

Užsienio Reikalų Ministerijos valdytojas III Kab., Vyriaus. Tribunolo narys, istorikas ir literatas, advok.

Historian, writer, member of the Supreme Court, Atministrator of the Ministry of Foreign affairs (III. Cab.), lawyer

M. Šleževičius

II ir IV Ministerių Kabineto Pirmininkas, Steig Seimo narys, Soc. Liaud. Dem. lyderis, pris. advokatas.

Prime Minister of the 2d and 4th cabinet: Member of the Constituent Assembly, sworn lawyer.

J. Vileišis

V. Tarybos narys, Vidaus Reik. Ministeris (II Kab.), Finansų Ministeris (IV Kab.), Liet. Misijos Amerikon pirmininkas, pris. advok.

Member of the Lith. Taryba Minister of Internal affairs (II. Cab.), Finance (IV. Cab.) President of the Lith. Mission to U. S., sworn lawyer.

J. Velykis

Pulkininkas, Krašto Apsaugos Ministeris (II Kab.).

Minister of War (II. Cabinet), Colonel.

Prof. J. Šimkus

Prekybos ir Pramonės Ministeris (II ir IV Kab.), finansų žinovas.

Minister of Commerce and Industry (II. and III. Cab.), authority in finance.

Užsienio Reikalų ir Finansų Ministerijos rūmai Kaune. | Ministry of Foreign affairs and Finance in Kaunas.

Krašto Apsaugos Ministerijos rūmai Kaune. | Ministry of War in Kaunas.

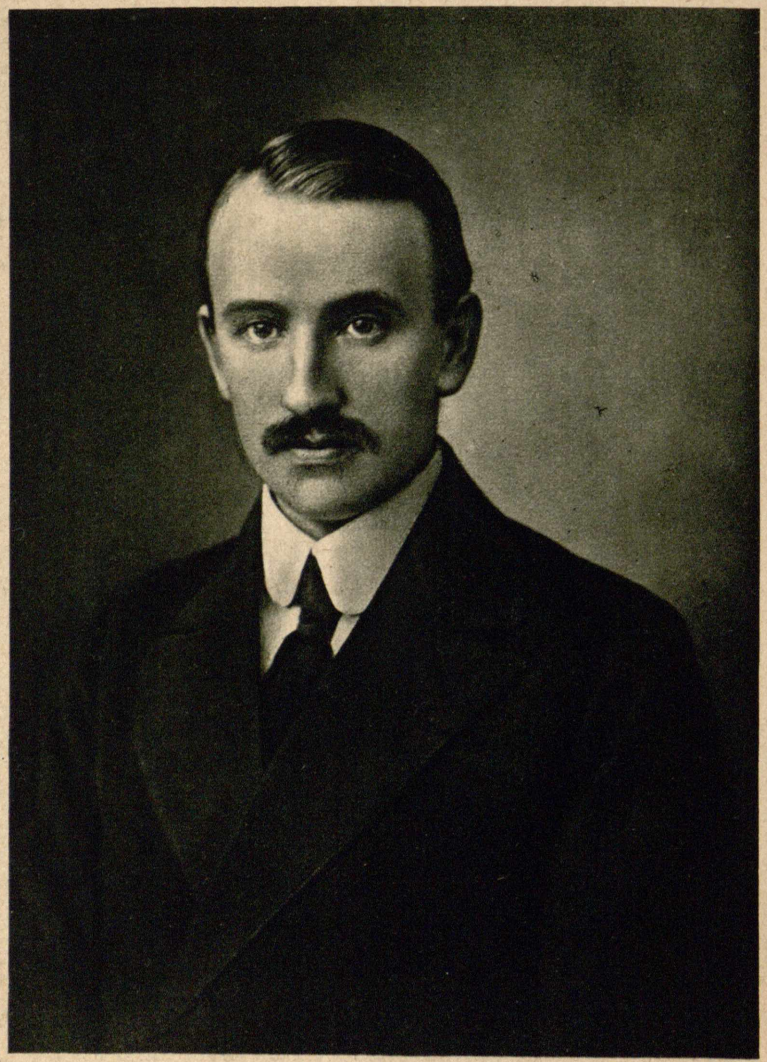

P. Dovydaitis

III Kabineto Pirmininkas ir V. Tarybos narys, mokslininkas ir publicistas.

Prime Minister of the 3d cabinet, Member of Taryba, Sovant and publisher.

L. Noreika

V. Tarybos narys ir Teisingumo Ministeris III ir IV Kabinete, advokatas.

Member of Taryba, Minister of Justice (III. and IV. Cab.), lawyer.

A. Merkys

Majoras, Krašto Apsaugos Ministeris III, IV ir V Kab.

Major, Minister of War (III. IV. and V. Cab.).

S. Žukauskas

Generolas, Vyriausias Karo Vadas ir Krašto Apsaugos Ministeris (I Kab.).

General, Commander in Chief of the Lithuanian Army, Minister of War (first cab.).

Dr. M. Soloveičikas

Žydų Reikalų Ministeris. | Minister of Hebrew Affairs.

V. Čarneckis

V. Tarybos narys ir Susisiekimo Ministeris (IV ir V Kab.).

Member of the Lith. Taryba. Minister of Communication (IV. and V. cab.).

J. Zubrickis

Valstybės Kontroleris. | State Controller.

J. Šimoliūnas

Inžineris, Susisiekimo Ministerijos valdytojas (II ir III Kab.).

Engineer, Vice-Minister of Communication (II. and III. cab.).

IV Lietuvos Ministerių Kabinetas. | Fourth Minister's Cabinet of Lithuania.

Pramonės ir Prekybos Ministerija (IV Kab.) su Ministeriu prof. Šimkum ir viceminist. dr. Rachmilevičiu priešaky.

Ministry of Commerce and Industry (IV. cab.) in the foreground prof. Šimkus (minister), Dr. Rachmilevičius (vice-minister).

J. Paknys

Socialės Apsaugos Ministeris (IV Kab.) ir Steig. Seimo narys.

Member of the Lith. Const. Assembly, Ministry of Social Care. (IV. cab.).

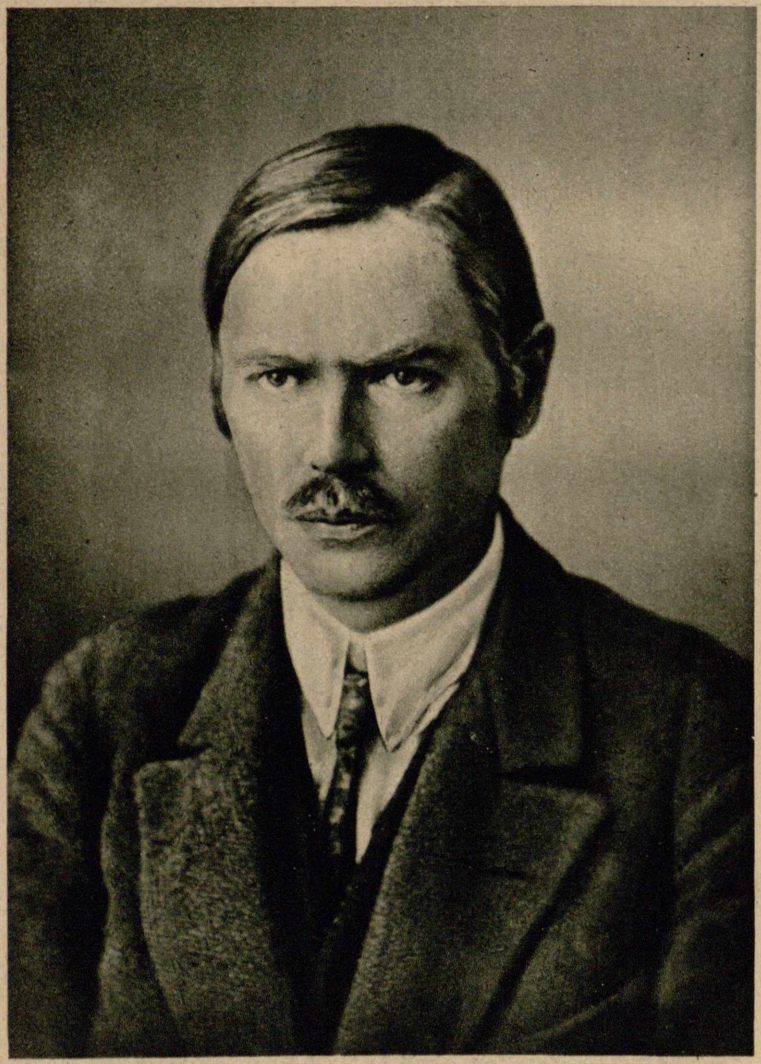

S. Kairys

V. Tarybos narys, Tiekimo Ministeris (IV Kab.) ir Steig. Seimo narys, Soc- Dem. lyderis, įžymus kalbėtojas ir publicistas.

Member of the Lith. Taryba Const. Assembly, Minister of Provisions (IV. cab.).

P. Žadeikis

Majoras, Krašto Apsaugos Min. valdytojas (IV Kab.) ir Misijos Amerikon narys.

Major, administrator of the ministry of National Defence (IV. cab.) Member of the Lithuanian Mission to the U. S.

P. Mašiotas

Švietimo viceministeris, literatas-pedagogas.

Vice-Minister of Education, writer, pedagogue.

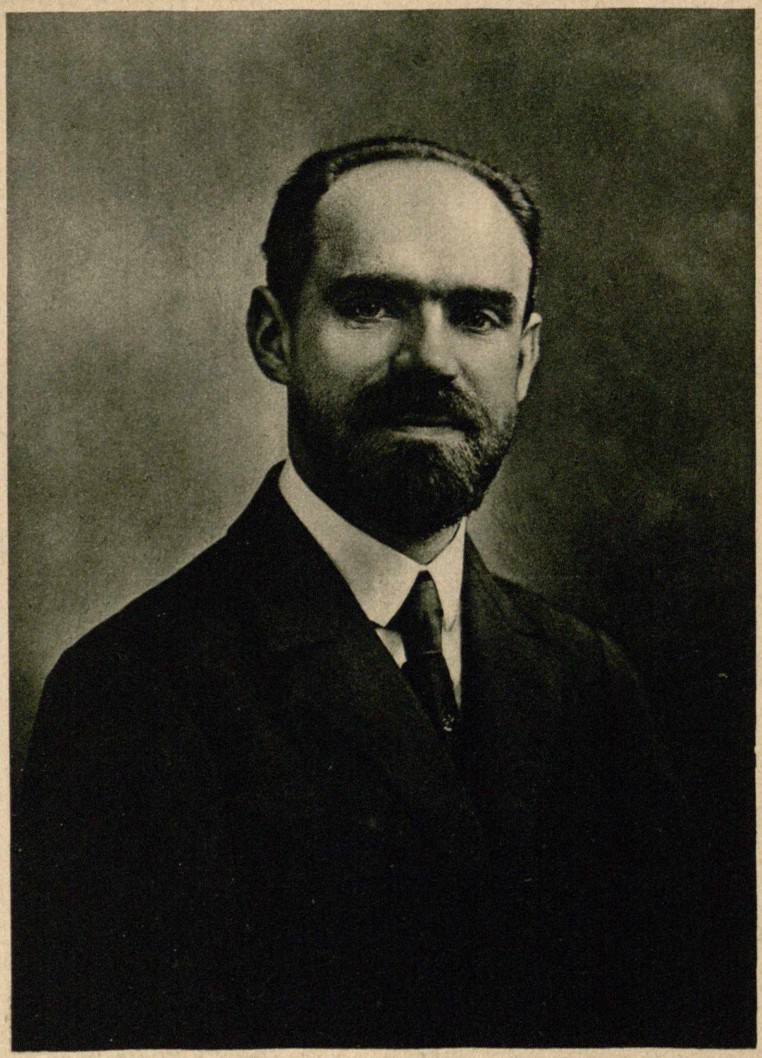

E. Galvanauskas

Inžin., V Ministerių Kabineto Pirmininkas, Finansų, Prekybos ir Pramonės Ministeris (V ir VI Kab.) ir Susisiekimo Minister. valdytojas (VI Kab.).

Engineer, Prime Minister, (V. cab.) Minister of Finance, Commerce, Industry, (V. and VI. cab.) and administrator of the ministry of Communication (VI. cab.).

E. Draugelis

Vidaus Reik. Ministeris (IV ir V Kab.), V. Tarybos ir Steig. Seimo narys, publicistas.

Minister of the Interior (IV. and V. cab.) Member of the Lith. Taryba and Const. Assembly, publicist.

J. Galvydis-Bikauskas

Generolas leitenantas, Karo Vadas (V Kab.), Steig. Seimo narys.

Lieut. General, Commander of the Army (V. Cab.) Member of Lith. Const. Assembly.

P. Liatukas

Generolas leitenantas, l. e. vyriaus. Karo Vado ir Apsaugos Ministerio pareigas (IV Kab.).

Lieutenant-general, temporary Commander of the Lith. Army and Minister of Nat. Def. (IV. Cab.).

J. Dobkevičius

Fin., Prek. ir Pram. viceministeris (IV V ir VI Kab.).

Viceminister of Finance, Commerce, Industry (IV. V. VI. Cab.).

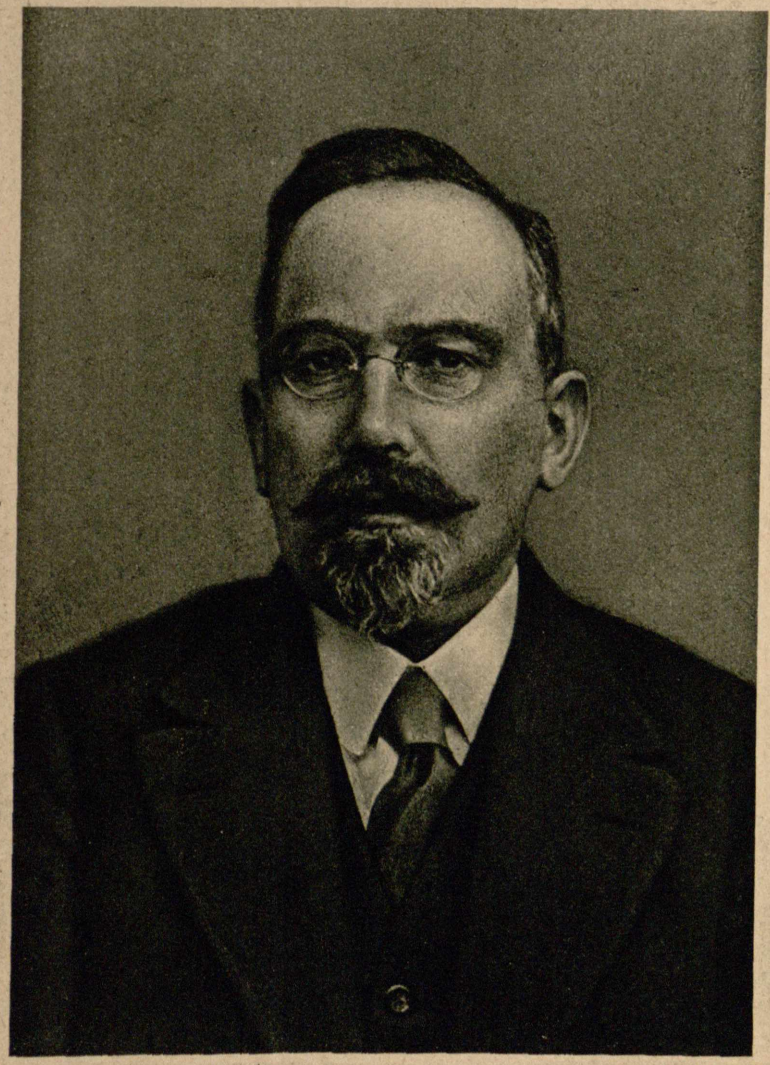

Dr. N. Rachmilevičius

V. Tarybos ir Steig. Seimo narys,
Prek. ir Pram. viceministeris.

Former member of Lith. Taryba.
Member of Lith. Const. Assembly,
Viceminister of Commerce and Industry.

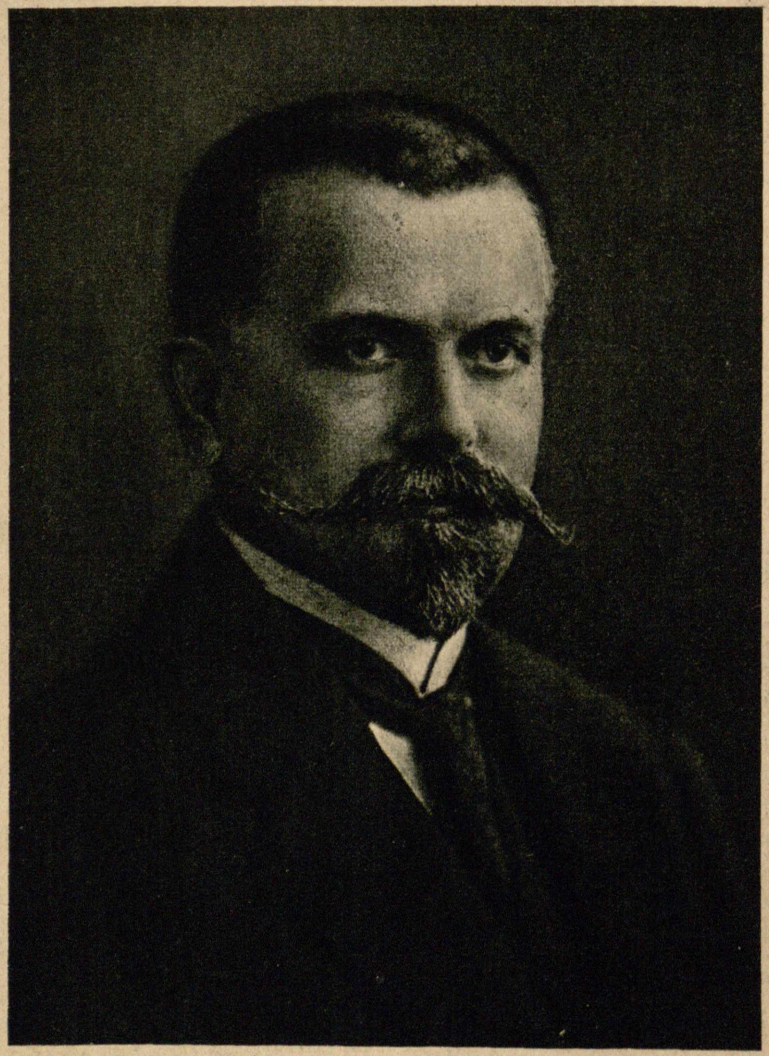

S. Grinkevičius

Inžineris, Geležinkelių departamento direktorius.

Engineer, director of Public Railroads.

Al. K. Žilinskis

Vidaus Reikalų viceministeris (V Kab.), Valst. Konferencijos pirmininkas, valst. gynėjas, Žemdirbių Sąjungos lyderis.

Viceminister of Internal Affairs. (Cab. V) pres. of the Stateconfer.. attorney, leader of the peasant league.

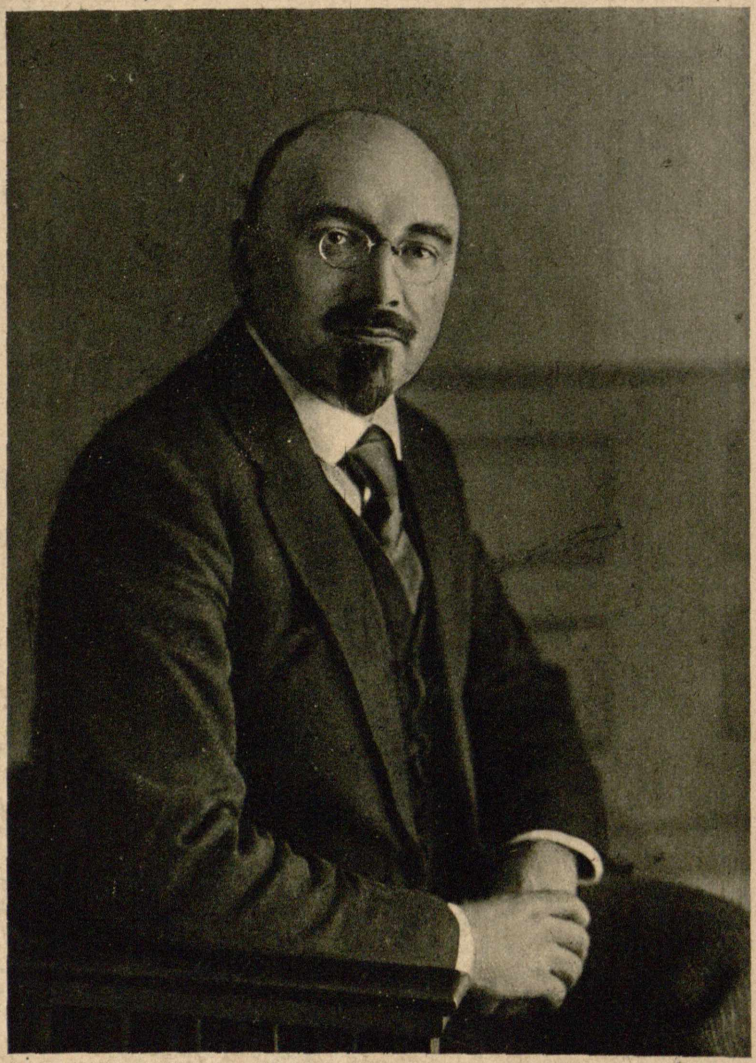

K. Salkauskas

Teisininkas, Prek. ir Pramonės viceministeris.

Former Vice-Min. of Commerce and Industry, judge.

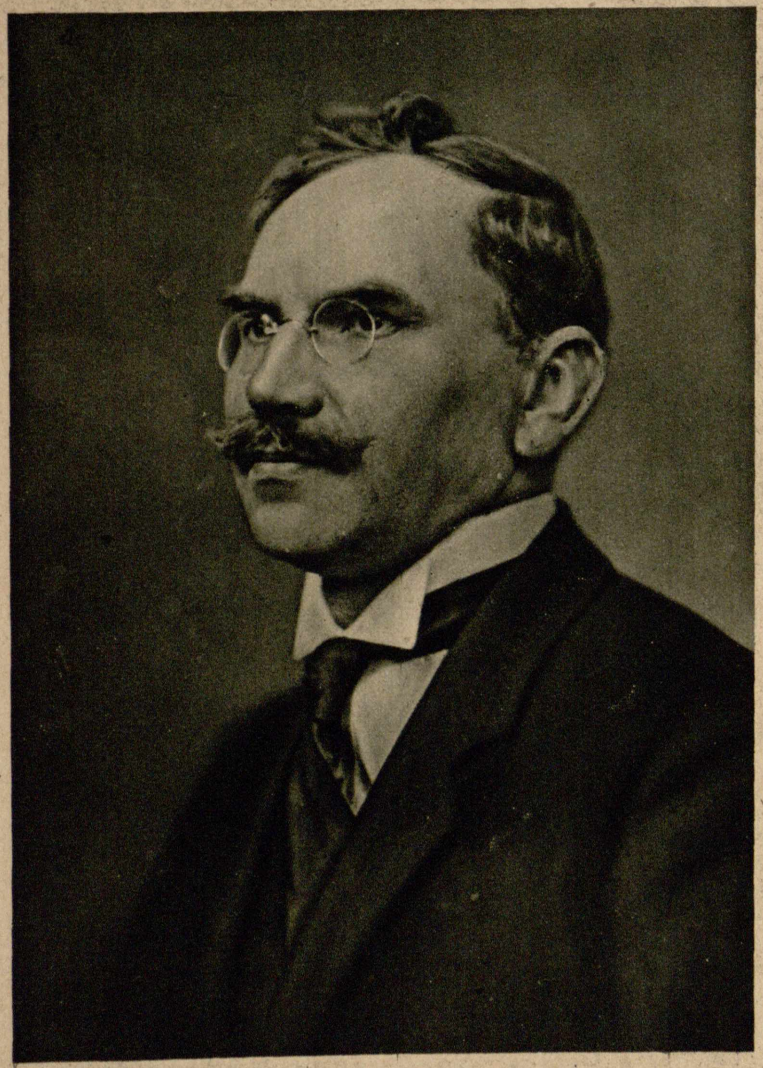

J. Skripkus

Inžineris. | Engineer.

V Ministerių Kabinetas. | The Fifth Minister's Cabinet.

Lietuvos Respublikos Prezidento rūmai Kaune. | Presidential House at Kaunas.

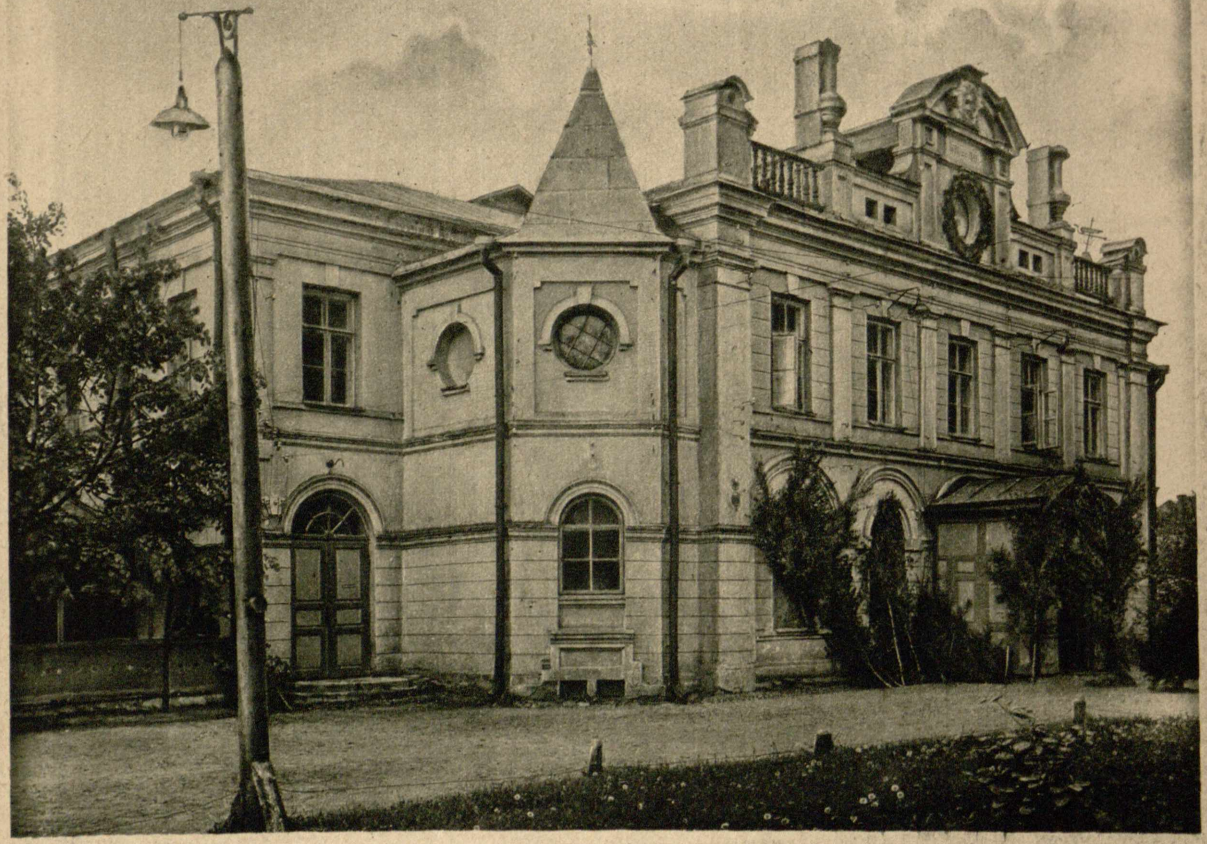

Kauno miesto teatras, kur buvo atidarytas Steigiam. Seimas 1920 m. gegužės mėn. 15 d.

City Theatre at Kaunas where the Lithuanian constit. Assembly opened their session May 15, 1920.

Steigiamoje Seimo rūmai Kaune. | House of the Lithuanian Constituant Assembly at Kaunas.

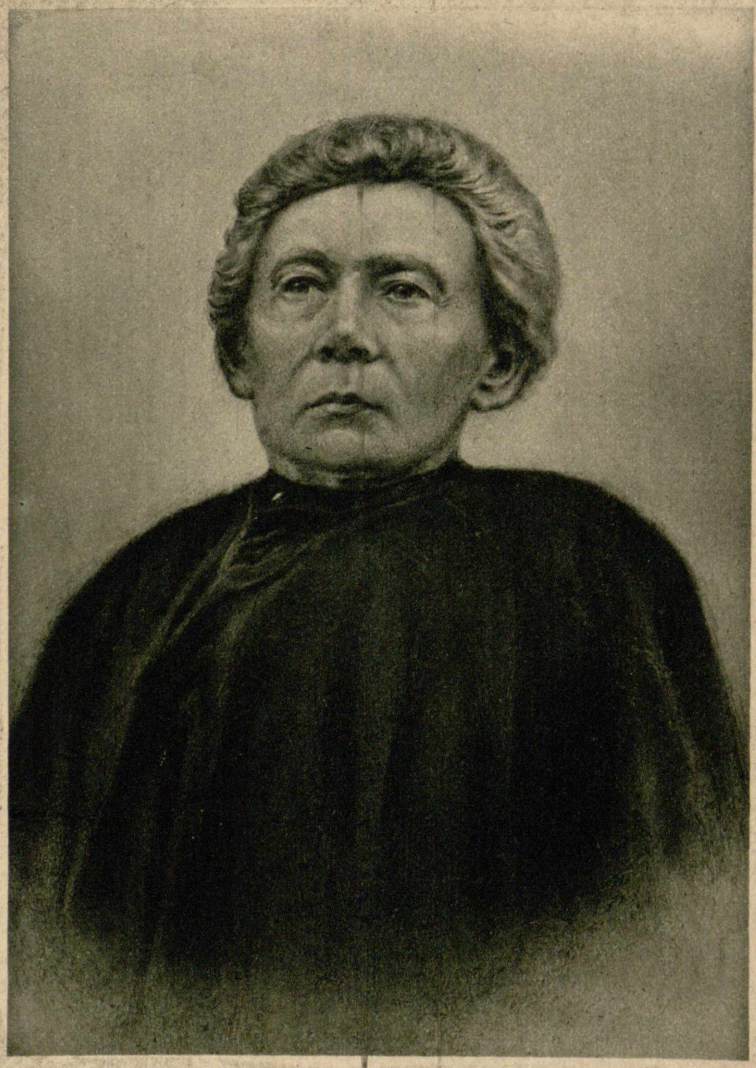

G. Petkevičaitė

Steig. Seimo narys, atidariusi pirmąjį Steig. Seimo posėdį 1920 m. gegužės mėn. 15 d., rašytoja (slapyvardė Bitė).

Member of the Lithuanian Constituent Ass. Opened the first session of the Lithuanian Constituent Ass. May 15, 1920. Prominent writer under the pseudonym Bité.

A. Stulginskis

Steigiamojo Seimo Pirmininkas ir cinas Respublikos Prezidento pareigas, pirmiau V. Tarybos narys ir Žemės Ūkio bei Valstybes Turtu Ministeris.

Temporary president of Lith. President of the Lith. Constituent Assembly, former member of the Lith. Taryba and minister of agriculture, domains and forests.

Steig. Seimo Krikščionių Demokratų Blokas.

Christian Democratic Party of the Lithuanian Constituent Assembly.

Steig. Seimo Krišč. Demokratų frakcijos prezidiumas.

Chairman of the Christian Democratic Party of the Lithuanian Constituent Assembly.

Steig. Seimo Darbo Federacija (Kr. Dem. Bloko)

Federation of Labor (Ch. Dem. Party)
Lithuanian Constituent Assembly.

Steig. Seimo Ūkininkų frakcija (Kr. Dem. Bloko).

Farmer's section (Ch. Dem. Party) Lithuanian Constituent Assembly.

Steig. Seimo Socialistų Liaudininkų Demokratų ir Valstiečių Sąjungos Blokas.

National Social Democratic Party (Lith. Const. Assembly) with the Farmer's Union (Lith. Const. Ass.)

Steig. Seimo Social-Demokratų frakcija. | Social Democr. Party together (Lith. Const. Ass.).

Steig. Seimo Moterų Katalikių frakcija.

Women's Catholic Party (Lith. Const. As.).

J. Staugaitis

Lietuvos Steigiamojo Seimo Vicepirmininkas

Vice-President of the Lithuanian Constituent Assembly.

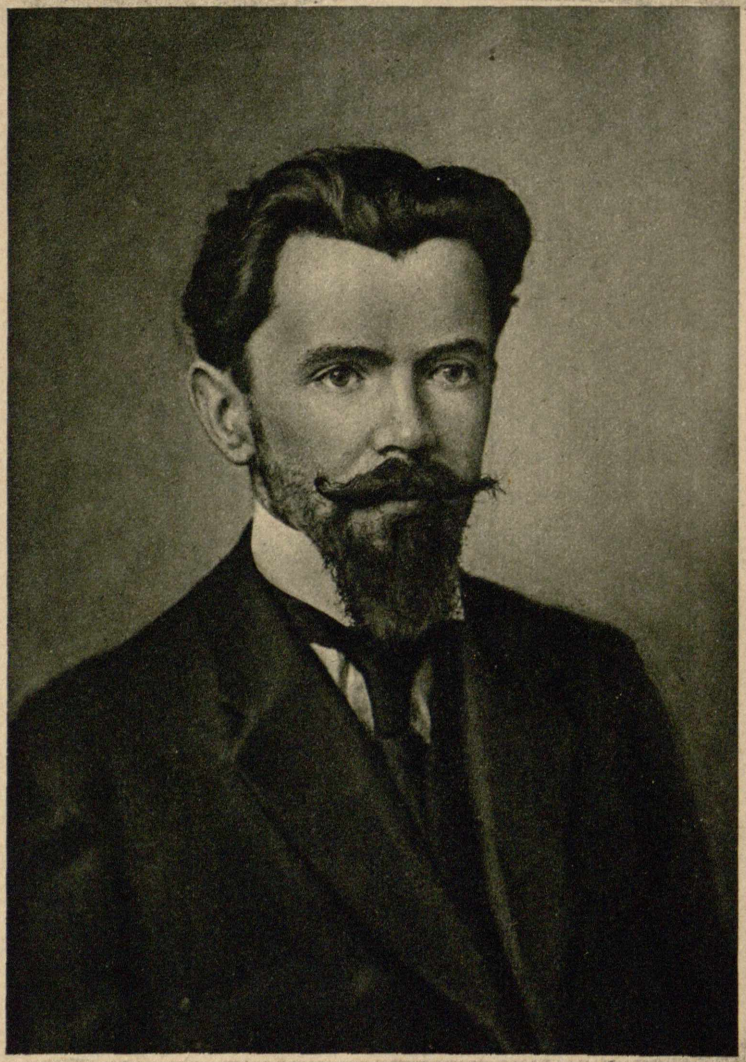

M. Krupavičius

Kun., Steig. Seimo narys, Krikšč. Demokratų žymus lyderis, oratorius ir publicistas.

Member of the Lith. Const. Assembly, Leader of the Christian Democratic Party. Orator, publicist.

J. Vailokaitis

Kunigas, Steig. Seimo narys, Rymų Krikšč. Dem. lyderis ir veikėjas finansininkas.

Clergyman, member of the Const. Ass., leader of Rom. Chr. Dem. Party, active in public life, financier.

K. Bielinis

Steig. Seimo narys, žymus L. Social-Dem. veikėjas.

Member of the Const. Assembly, active in the Pop. Soc. Dem. Party

V. Požela

Steig. Seimo narys, žymus Social-Demokratų frakcijos narys.

Member of the Lith. Const. Assembly. Prominent Social Democrat.

V. Natkevičius

Kapitonas, Steig. Seimo narys ir jo sekretorius, „Geležinio Vilko" organizatorius.

Member of the Lithuanian Constituent Assembly. Organizer of the „Iron Wolf" and his secretary.

Raitelių „Geležinio Vilko“ pulko štabas. | Staff of the regiment „Iron Wolf“.

K. Grinius

VI Ministerių Kabineto Pirmininkas, Steig. Seimo narys, senas visuom. veikėjas., Soc. Liaud. Dem. lyderis.

Prime Minister (VI. cab.). Member of the Lith. Const Ass. for a long time active in public life, leader of the pop. soc. dem. party.

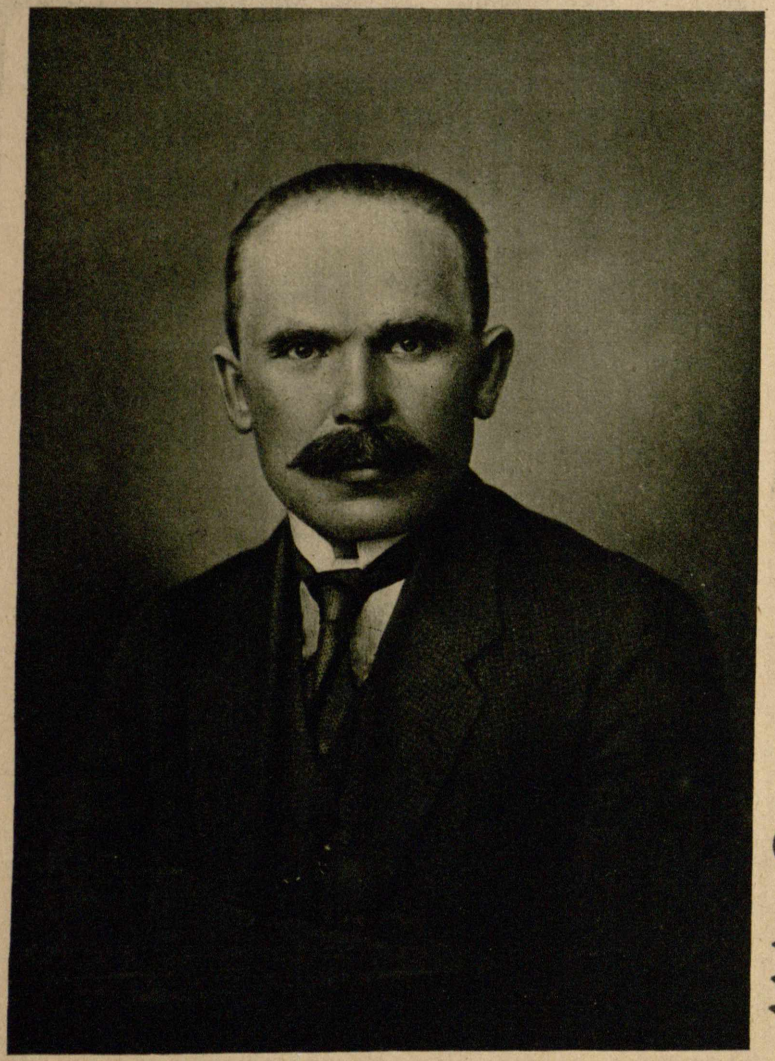

R. Skipitis

Pirmas Liet. valst. gynėjas, Vidaus Reikalų Ministeris (VI Kab.).

First Lithuanian attorney, minister of the Interior (VI. cab.).

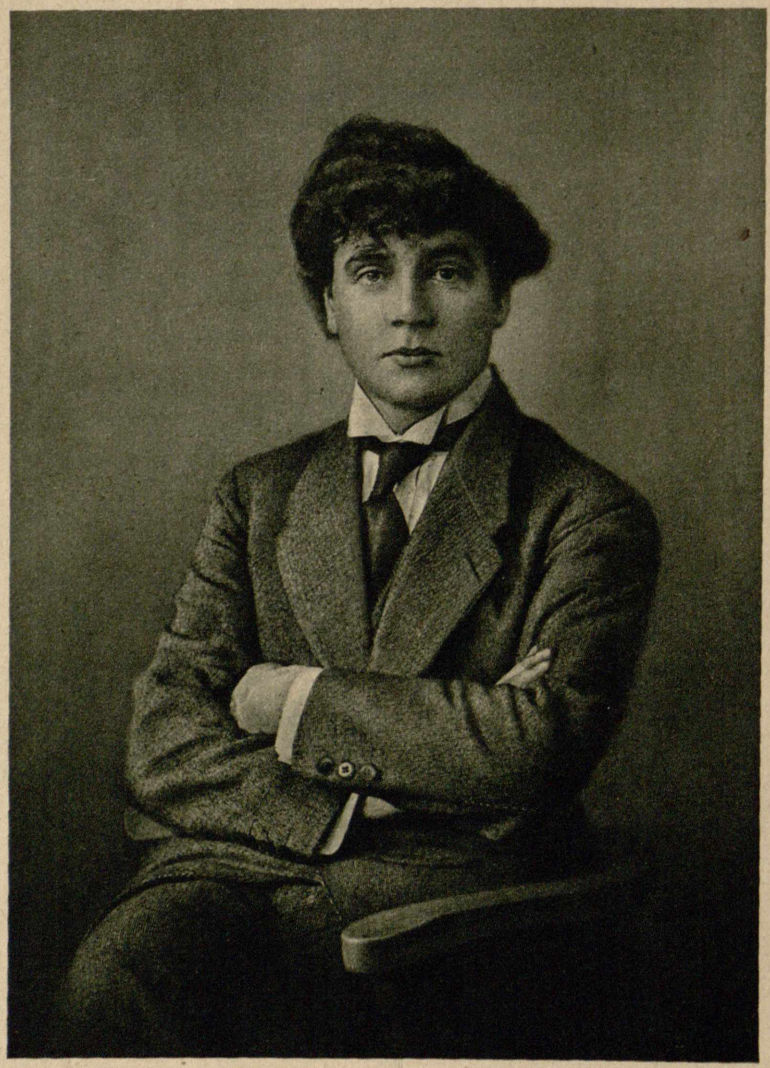

Dr. J. Purickis

Buv. Liet. atstovas Vokietijoj, Užsienių Reikalų Ministeris (VI Kab.) V. Tarybos ir Steig. Seimo narys.

Former Ambassador at Berlin. Minister of Foreign Affairs (VI. cab.). Member of the Lith. Taryba and of the Const. Assem.

A. Žukas

Pulkininkas, Krašto Apsaugos Ministeris (VI Kab.).	Minister of War (VI. cab.), Colonel.

K. Bizauskas

Švietimo Reikalų Ministeris (VI Kab.), V. Tarybos ir Steig. Seimo narys.

Minister of Education (VI. cab.) member of the Lithuanian Taryba and of the Const. Assembly.

V. Karoblis

Teisingumo Ministeris (VI Kab.). | Minister of Justice (VI. cab.)

J. Aleksa

Žemės Ukio ir Valst. Turtų Ministeris (VI Kab.), agronomas.

Minister of Agriculture (VI. cab.), agriculturist.

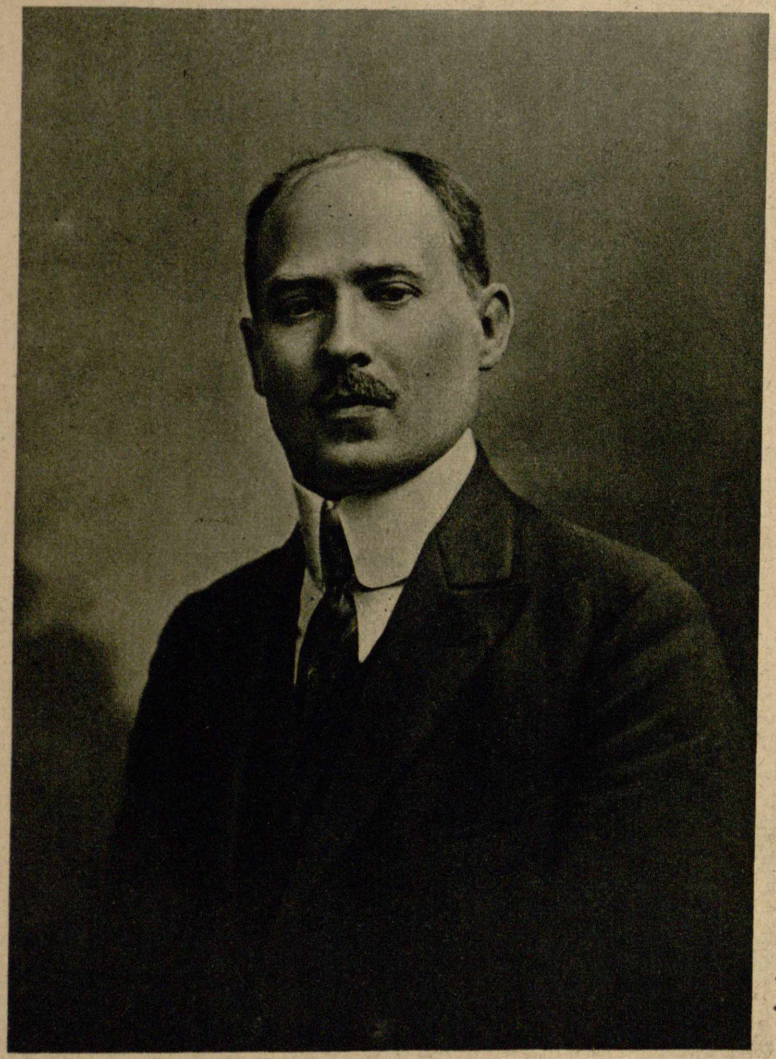

D. Siemaško

V. Tarybos ir taikos delegacijų Paryžiuje ir Maksvoje narys, Gudų Reikalų Ministeris (VI Kab.).

Member of the Lith. Taryba. Member of the Lith. Del. to Peace Conf. at Paris and Moscow. Minister of White Russian Affairs (VI. cab.).

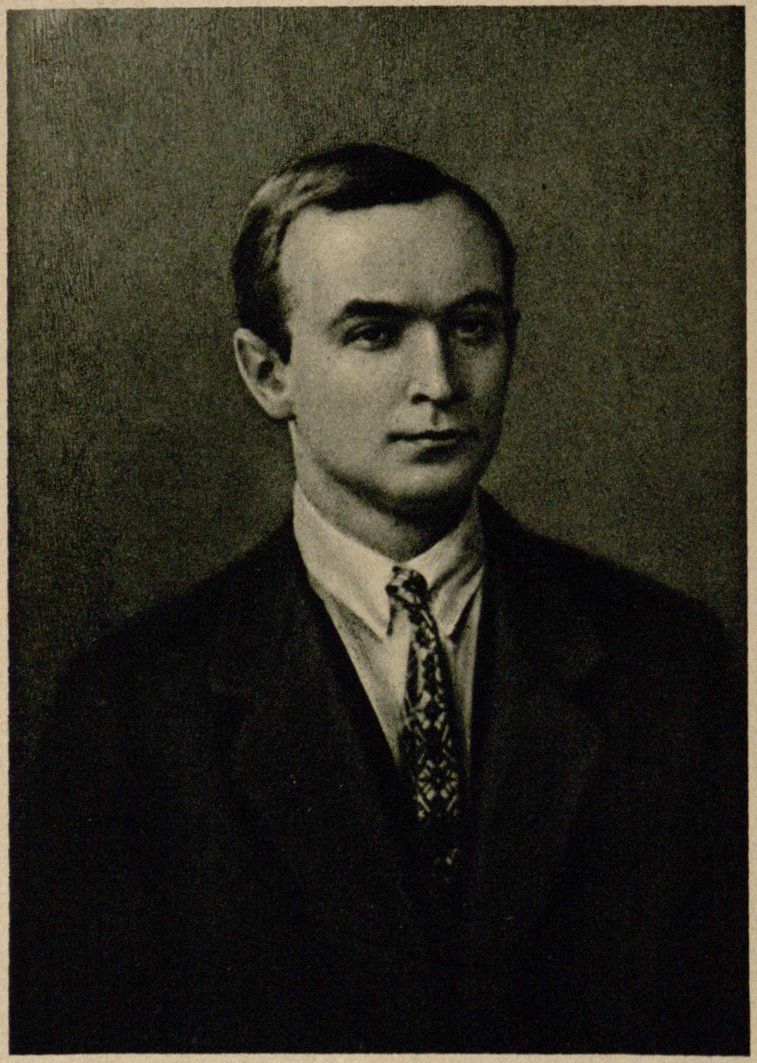

A. Petkevičius

Ministerių Kabineto Reikalų Vedėjas.

Director of the section for Common affairs of the Min. Cab.

S. Lozoraitis

Ministerių Kabineto kanceliarijos viršininkas. | Chief of the Chancery of the ministers Cabinet.

Divizijos štabas joja į mūšį. | Staff of a division entering the field of war.

Orlaiviai ir kitas karo grobis, atimtas iš bermontininkų, Kauno stoty.

Airoplanes and other booty taken from Bermondtists, in the railroad station at Kaunas.

J. Kubilius

Generolas leitenantas, vienas pirmųjų Lietuvos armijos organizatorių.

One of the first organizers of the Lithuanian Army, Lieutenant-general.

S. Nastopka

Generolas leitenantas, buv. Gener. Štabo viršininkas ir Armijos Vadas (VI Kab.).

Commander of the Army (VI.cab.), Lieutenant-general.

J. Bulota

Gydytojas generolas leitenantas, Veterinarijos skyriaus viršininkas.

Chief of the Veterinary Detachment Lieutenant-general-physician.

V. Nagevičius

Gydytojas generolas leitenantas, Sanitarijos skyriaus viršininkas., archaiologas tyrinėtojas.

Chief of the Department of Sanitation, Lieutenant-general-physician

K. Kleščinskis

Lietuvos Armijos General. Štabo viršininkas.

Chief of the general staff of the Lithuanian Army.

K. Ladyga

Pulkin leiten., divizijos vadas, vėliau kurį laiką Armijos Vadas (VI kab.), pasižymėjęs kovose su bolševikais..

Lieut. Colonel, distinguished himself in action against the Bolshevists and former Commander of the Army (VI. Cab.)

A. Šumskis

Majoras, Operatyvio skyriaus viršininkas.

Major, chief of the operative section.

V. Grigaliūnas-Glovackis

Pulkininkas, vienas pirmųjų Lietuvos Armijos organizatorių.

Colonel, one of the first organizers of the Lithuanian Army.

J. Musteikis

Majoras, N. divizijos vadas. | Major, head of the N. division.

P. Tvaronas

Pulkininkas, Kauno karo mokyklos viršininkas.

Colonel, Director of the Mil. Academy at Kaunas.

J. Variakojis

Kapitonas, 4-jo pulko vadas, pasižymėjęs kovose su bolševikais.

Capt. Commander of the 4th regiment. Distinguished himself in action against the Bolshevists.

P. Žemaitis

Kapitonas, pirmas Kauno stoties komendantas, vėliau Virbaliaus, Mažeikių ir Vilniaus stočių komendantūrų organizatorius.

First Commander and organizer of the Kaunas, Virbalius, Vilnius Railroad Stations.

V. Putvinskis

Lietuvos Šaulių Sąjungos organizatorius ir pirmininkas.

Organizer and head of the volonteers organization.

P. Klimaitis

Liet. Kariuomenės organizatorius Rusuose ir visuom.-veikėjas.

Organizer of the Lith. Army in Russia personality in public life.

Pirmoji militarinė Lietuvos misija Paryžiuje: pulk. Gedgaudas, pulk. Koreva, leit. Biliūnas.

First Lithuanian Military Mission at Paris. Colonel Gedgaudas. Col. Koreva, Lieut. Biliunas

Lietuvos Armijos Teismas su pirmin. Šniukšta ir valst. gynėju Brazaičiu priešaky (Šniukšta sėdi vidury. Brazaitis pirmas po kairei).

Lithuanian Military Court with president Sniukš and State attorney Brazaitis in front.

Liet. armijos karininkai, išėjusieji Kauno karo mokyklos mokslą.

Officers of the Lithuanian army graduates of the Kaunas Military School.

Anglų karininkai lietuvių tarnyboje su generolu Crozier priešakyje.

English officers in the Lithuanian service with General Crozier.

Manifestacija Kaune Anglijai pripažinus de facto Lietuvos valstybę (1919 m.).

Manifestation on the day of great Britains recognition of Lithuania de facto

Manifestacija Kaune
dvejų metų Nepriklausomybės sukaktuvėms
paminėti 1920 m. vasario mėn. 16 d.

Manifestation in Kaunas February 16 th 1920 to
commemorate the second anniversary of Lithuania's
deklaration of Independence.

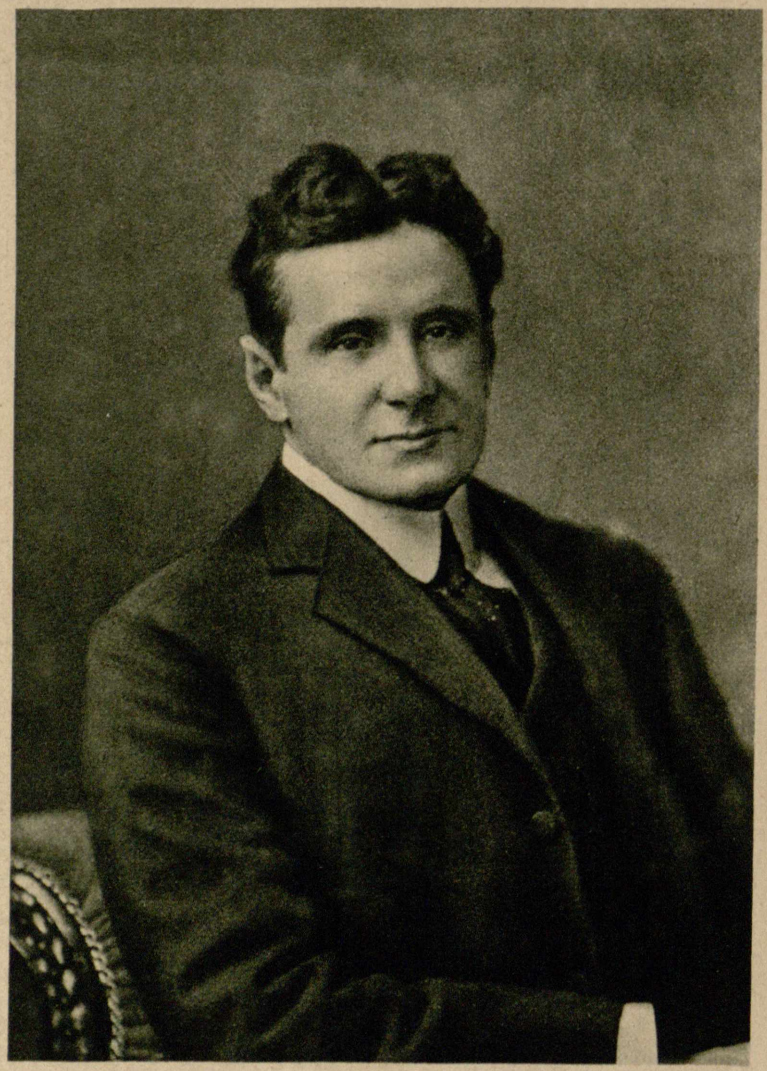

Prof. J. Y. Simpson

Lietuvos ir Latvių vyriausybių pripažintas vyriausiuoju arbitru sienų klausimui nuspręsti.

President of the Lithuanian Latvian arbitration Commission.

R. B. Ward

Anglų armijos pulkininkas, pirmas Anglų konsulas Lietuvoj.

First British Consul in Lithuania Colonel in the British Army.

A. Smetona (tąsyk V. Tarybos pirmin.) ir V. T. narys M. Yčas su Amerikos lietuvių atstovais, Mastausku, Pakštu ir Dabužiu, Lozanoje 1918 m.

A. Smetona (pres. of the Taryba) M. Yčas member of the Taryba and Lith. deleg. from America Mastauskas, Pakštas, Dabužis to the Conf. at Lausanne 1918.

Pirmoji Lietuvos valst. atstovybė Londone su jos šefu dru J. Šliūpu priešakyje atvykus ten naujam Lietuvos atstovui Londone V. Čepinskui ir patarėjui K. Bizauskui (abu juodu sėdi iš dešinės).

Member of the Lithuanian Legation in London with V. Čepinski as president and K. Bizauskas as counsellor.

Dr. J. Šaulys

V. Tarybos vicepirmininkas, pirmas Lietuvos atstovas Vokietijoje, paskui Šveicarijoje, pagaliau, pirmas Liet. valst. atstovas prie Kvirinalo.

vicepresident of the Taryba, first ambassador to Germany and later envoy to Switzerland and finally Representative of Lith. to the Quirinal.

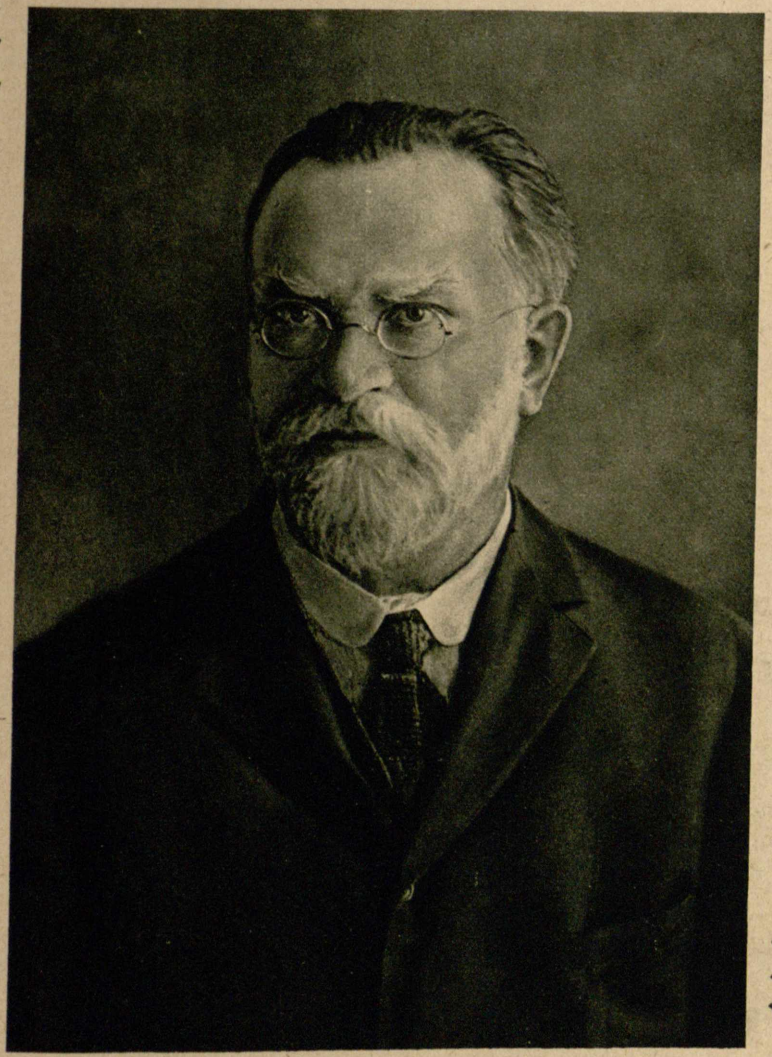

Dr. J. Šliūpas

Pirmas Lietuvos atstovas Latviuose ir Estuose.

first chargé d'affaires in Latvia and Estonia

T. Norus-Narusevičius

Inžineris ir diplomatas, Liet. taikos delegacijos Paryžiuje vicepirmininkas ir taikos su Tarybų Rusais delegacijos pirmininkas.

President of the Lithuanian Peace Commission to Moscou Engineer and diplomatist, vice-president to the peace delegation at Paris.

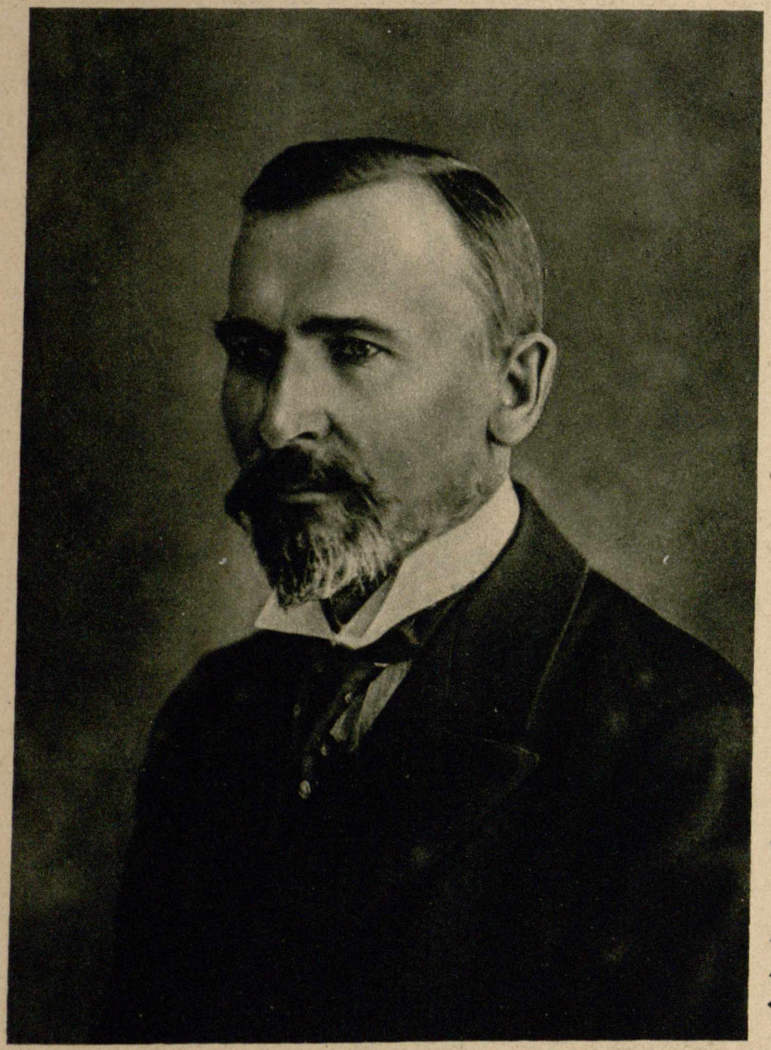

Prof. . Čepinskas

Antras Lietuvos valstybės atstovas Londone, Steig. Seimo narys.

Second chargé d'affaires to London and member of the Constitutional assembly.

J. Daumantas-Dzimidavičius

Pirmas Lietuvos atstovas Šveicaruose.

first chargé d'affaires in Switzerland

Graf. A. Tiškevičius

Lietuvos valstybės atstovas Londone. | Lithuanian chargé d'affaires at London.

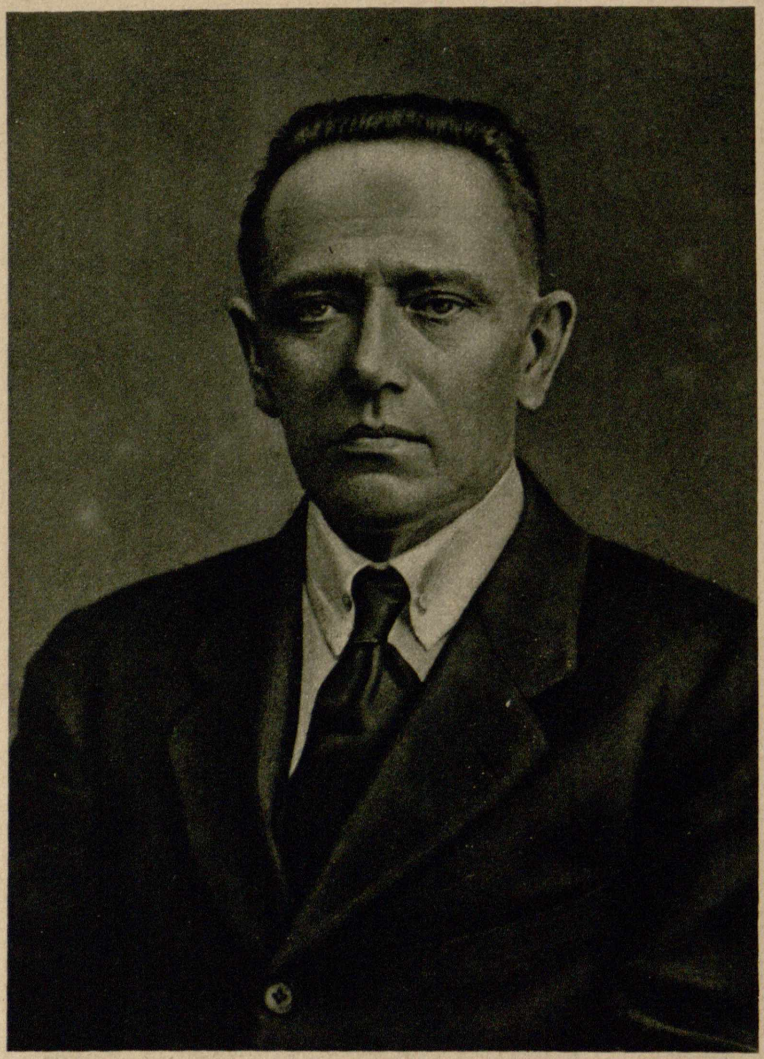

J. Baltrušaitis

Lietuvos valst. atstovas Tarybų Rusuose, pasižymėjęs rusų literatūroje poetas.

Lith. chargé d'affaires in Soviet Russia, prominent poet in Russian literature.

O. V. Lubič-Miloš-Milašius

Lietuvos Valst. atstovas Paryžiuje, pasižymėjęs prancūzų literatūroje poetas.

Lith. chargé d'affaires at Paris, prominent poet in French literature.

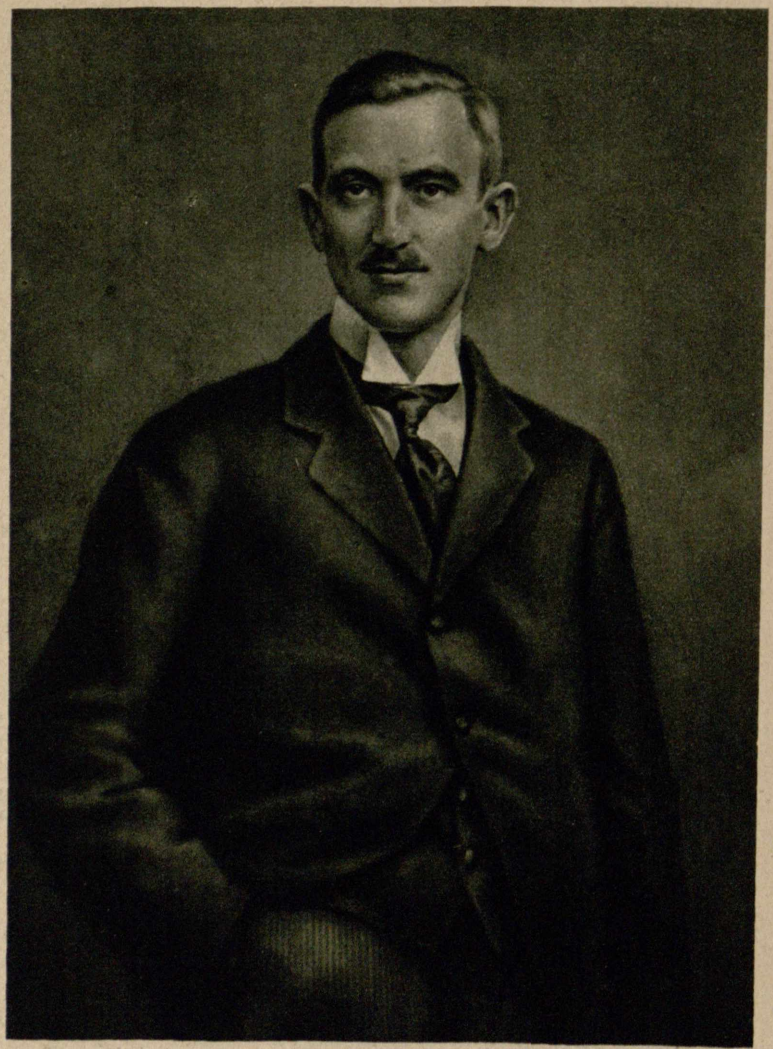

V. Gailius

Lietuvos atstovybės Berlyne laik. šefas.

Temporary chargé d'affaires at Berlin

P. Bielskus

Kunigas, Liet. taikos delegacijos Paryžiuje iždininkas, Užs. Reikalų Min-jos patarėjas.

Clergyman, Councillor of the Ministry of Foreign affairs and treaurer of the Lithuanian Peace Delegation at Paris.

J. Aukštuolis

Lietuvos atstovas Šveduose ir Norveguose.

chargé d'affaires in Norway and Sweden.

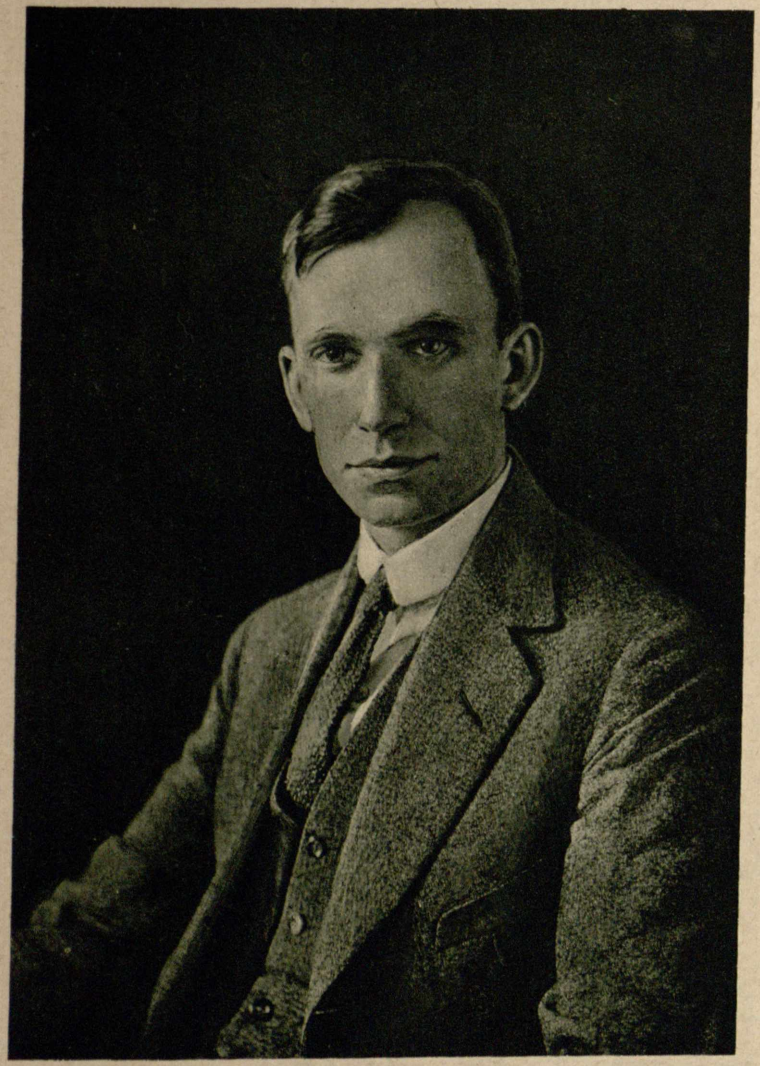

J. Savickis

Lietuvos atstovas Danuose, literatas. | chargé d'affaires in Denmark and author.

Dr. D. Zaunius

Lietuvos atstovas Latviuose. | chargé d'affaires in Latvia.

V. Gylys

Lietuvos atstovas Suomiuose. | chargé d'affaires in Finland.

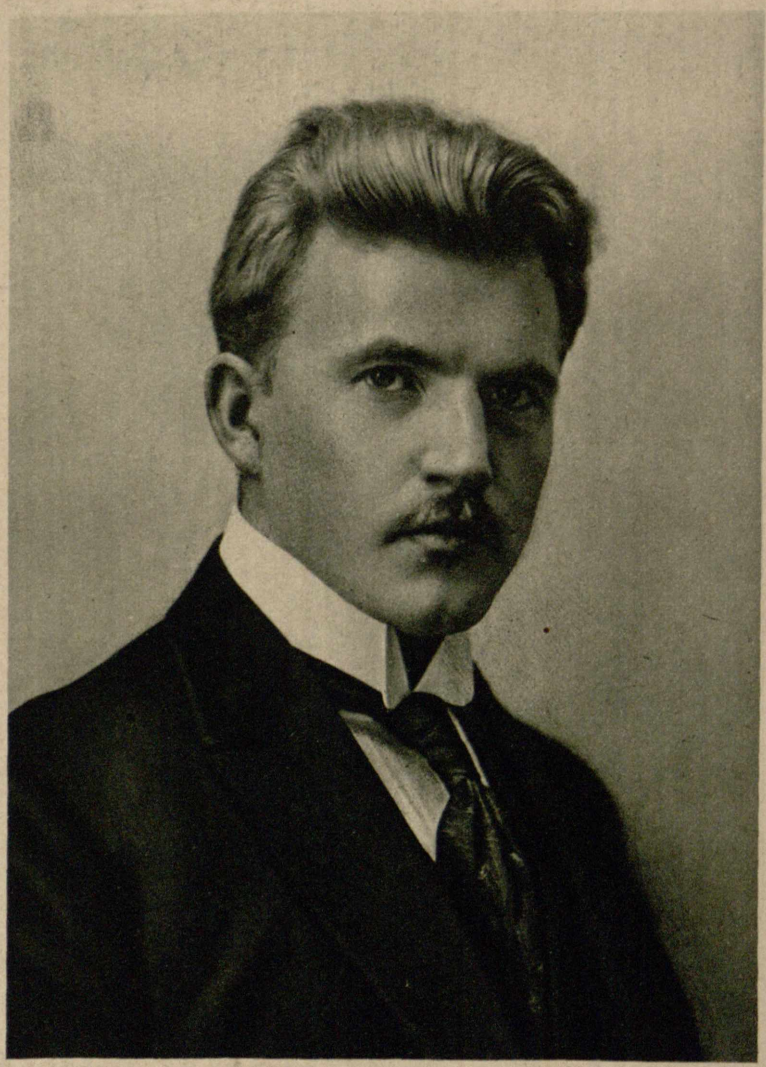

V. Sidzikauskas

L. e. Lietuvos Misijos Šveicaruose šefo pareigas.

chargé d'affaires in Switzerland.

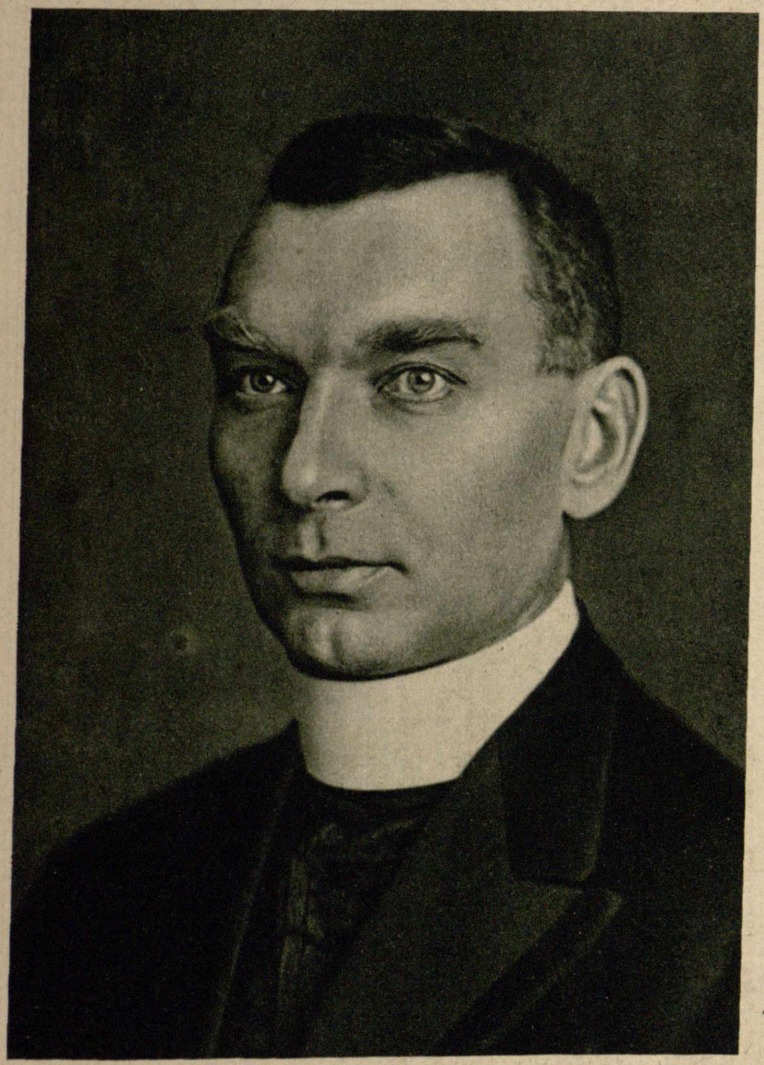

J. Dabužis

Kunigas, Liet. delegacijos narys Paryžiuje Amerikos Liet. Tautos Tarybos atstovas.

secretary of the Lithuanian Legation at Paris, representative of the Lithuanian Taryba in America.

K. Alšauskas

Žemaičių kapitulos prelatas, pasižymėjęs liet. visuom. veikėjas, Kauno liet. katal. draugijų organizatorius, pirmosios Lietuvos vyriausybės delegacijos Paryžiuje pirmininkas, Liet. Centro Komiteto narys.

Member af the Lith. Central-Committee and president of the first Lith. Commission to Paris, pralate of Somogitien, prominent personality in the Lith. public life, organizer of the Lith. catholic union at Kaunas.

J. Gabrys

Vienas pirmųjų mūsų politikos užsienyje veikėjų ir literatas.

One of our first politicians abroad and literate.

J. Žilius

Kunigas, Liet. taikos delegacijos narys Paryžiuje, Lietuvos misijos Amerikoje iždininkas, Amerikos lietuvių veikėjas ir poetas.

Clergyman, member of the Lith. Deleg. to the Peace Conf. at Paris, treasurer of the Lith. Mission to U.S. Poet, active among Lith. Americans.

B. K. Balutis

Užsienių Reikalų Ministerijos Politikos departamento direktorius, b. taikos delegac. narys Paryžiuje, Amerikos lietuvių veikėjas.

Director of the Political Dept. in the Ministry of Foreign Affairs. Member of the Lith. Delegation to the Peace Conference at Paris, active among Lith. Americans.

K. Prapuolenis

Kanauninkas, pirmas neoficialis lietuvių atstovas Ryme, liet. istorijos tyrinėtojas ir publicistas.

Canon, Historian and author, first inofficial Lithuanian Representative at Rome.

J. Narjauskas

Seinų kapitulos kanauninkas, pirmas oficialis Lietuvos valdžios atstovas Ryme (stovi) su kun. kan. Prapuoleniu tarp senojo Rymo griuvėsiu.

First official Lithuanian representative at the Holy See. Canon of Seiny (upright) with Canon Prapnolenis among the ruins of ancient Rome.

J. Vaitekūnas

Užsienių Reikalų Ministerijos raštinės viršininkas ir Bendrųjų Reikalu departamento direktoris.

Chief of the Bureau in the Ministry of Foreign affairs, director of the Departm. for Common Affairs.

J. Chadakauskaitė-Tubelienė

Spaudos Biuro organizatorė Šveicaruose, Užsienio Reikalų Ministerijos (Informacijų skyriaus) darbotoja.

Organizer of the Lith. Press-Bureau in Switzerland, collaborator in the Inform. Departm. of the Ministry of Foreign Affairs.

P. Penkaitis

Berlyno atstovybės b. sekretorius rašytojas.

Form. secretary of the Lith. Legation at Berlin. Writer.

A. Steponaitis

Kunigas, „Lituanijos“ pirmininkas Šveicaruose.

President of the Aid Society for Lithuanian war-prisoners at Lausanne.

Dr. V. Gaigalaitis

Mažosios Lietuvos atstovas L. V. Taryboje.

Representative of Prussian Lithuania in the Lithuanian Taryba.

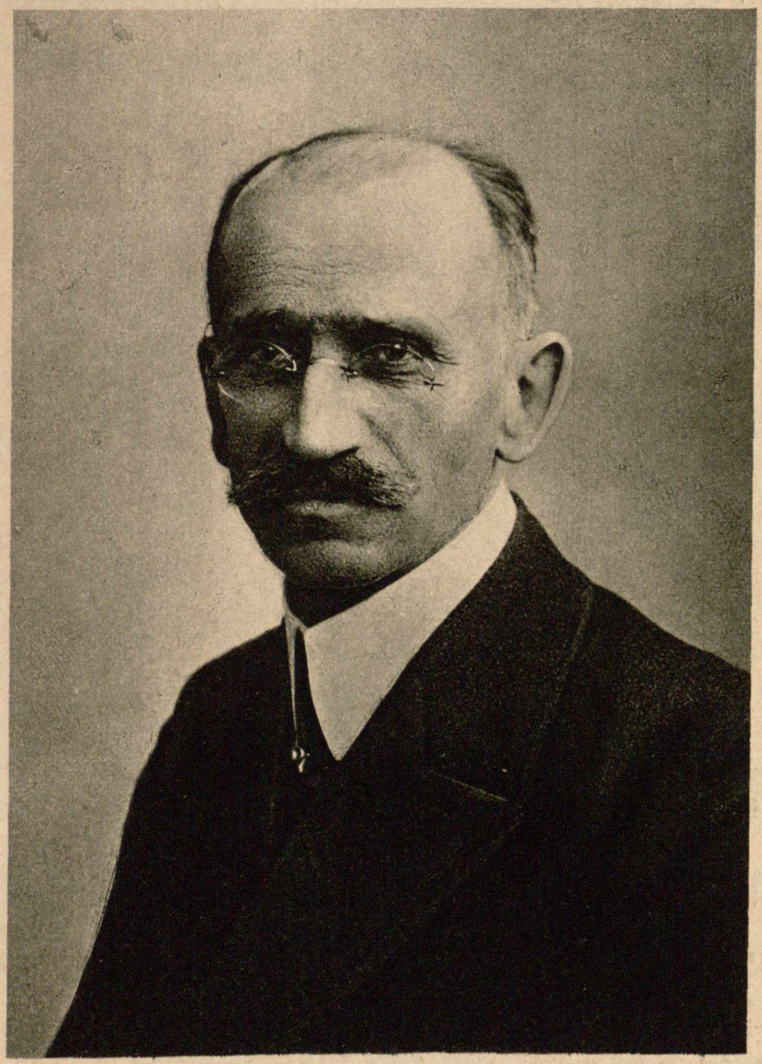

J. Stiklorius

Prūsų lietuvių veikėjas.

Prominent personality in public life of Lithuania Minor.

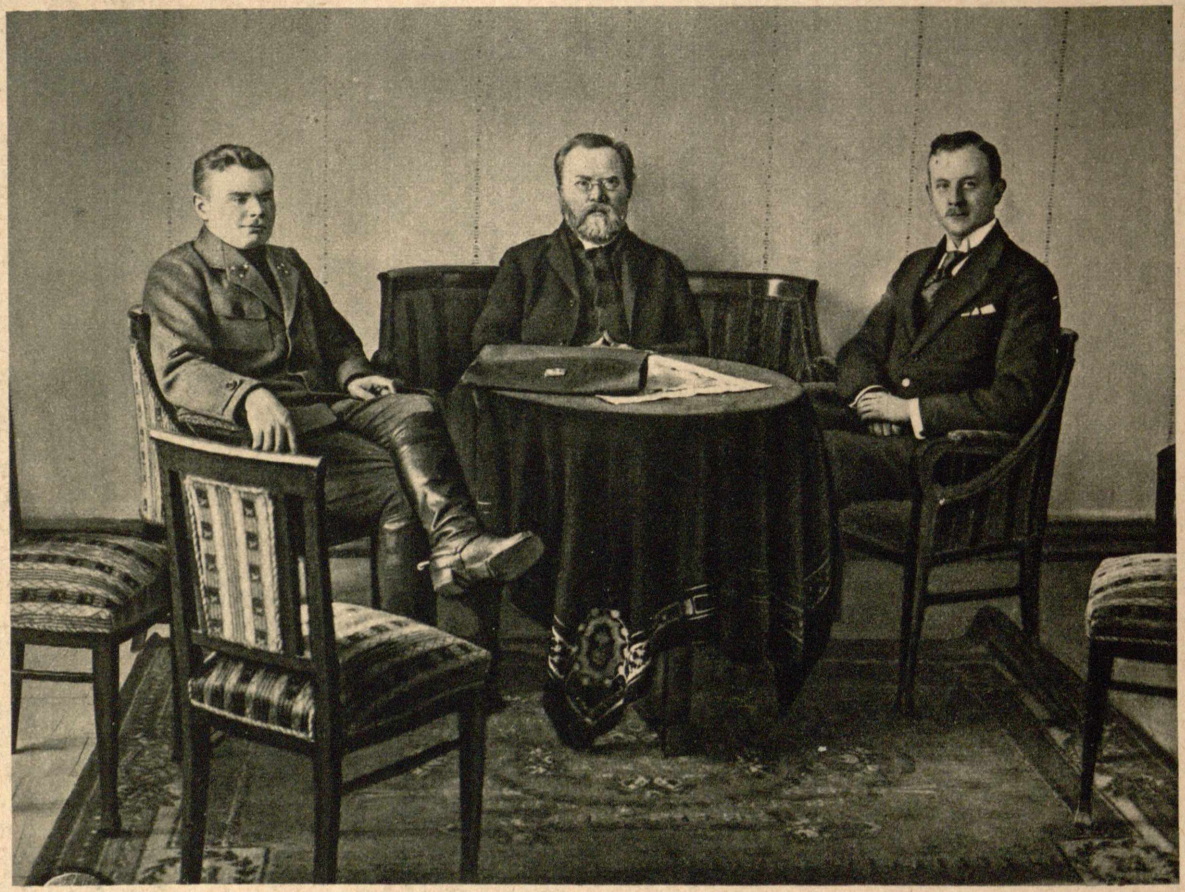

Pirmos derybos su Tarybų Rusais Dorpate 1919 m. — Delegacijos nariai: dr. J. Šliupas, kap. V. Natkevičius, V. Gilys, atstovas Suomiuose.

First conference with Sowjet Russia at Dorpat 1919 Members of the Delegation: Dr. John Šliupas. Capt. V. Natkevičius, V. Gilys. Lith. Repr. in Finland

Aldona Šliupaitė

Gydytoja, Lietuvos valdžios atstovė prie Amerikos Raudonojo Kryžiaus ir vaikų maitinimo administracijos.

Lithuanian Gouvernment Representative to the American Red Cross and American Food Administration, doctoress.

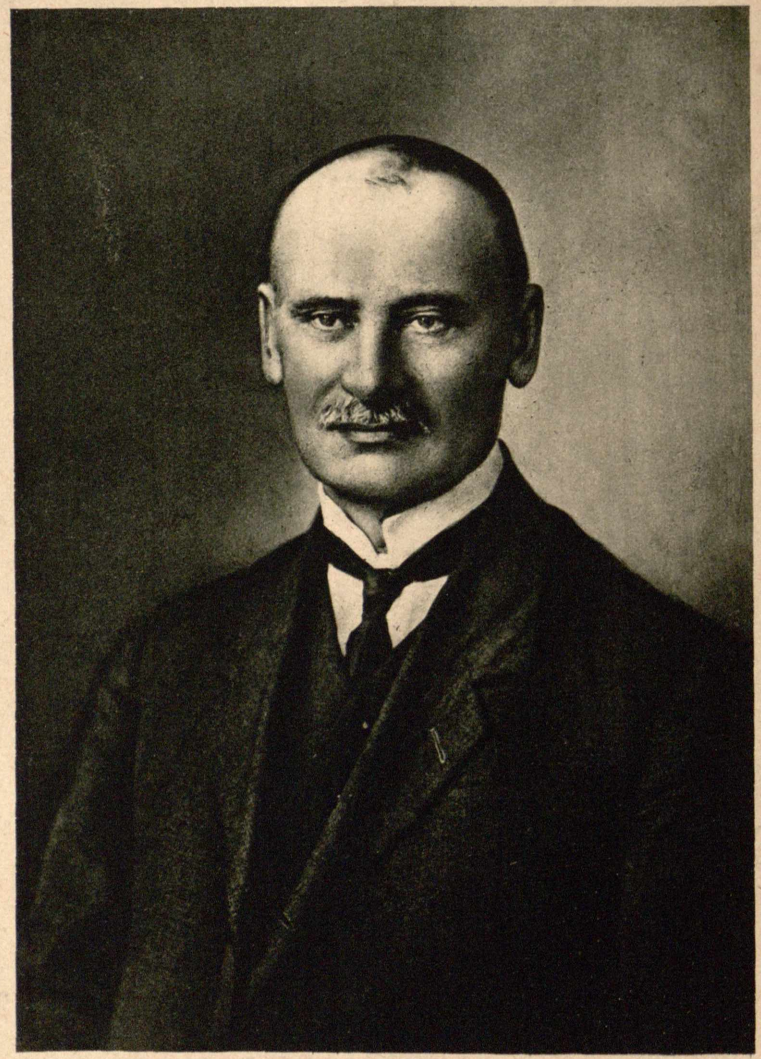

R. Šliupas

Liet. Raudonojo Kryžiaus pirmininkas, gydytojas.

Pres. of the Lith. Red Cross. physician.

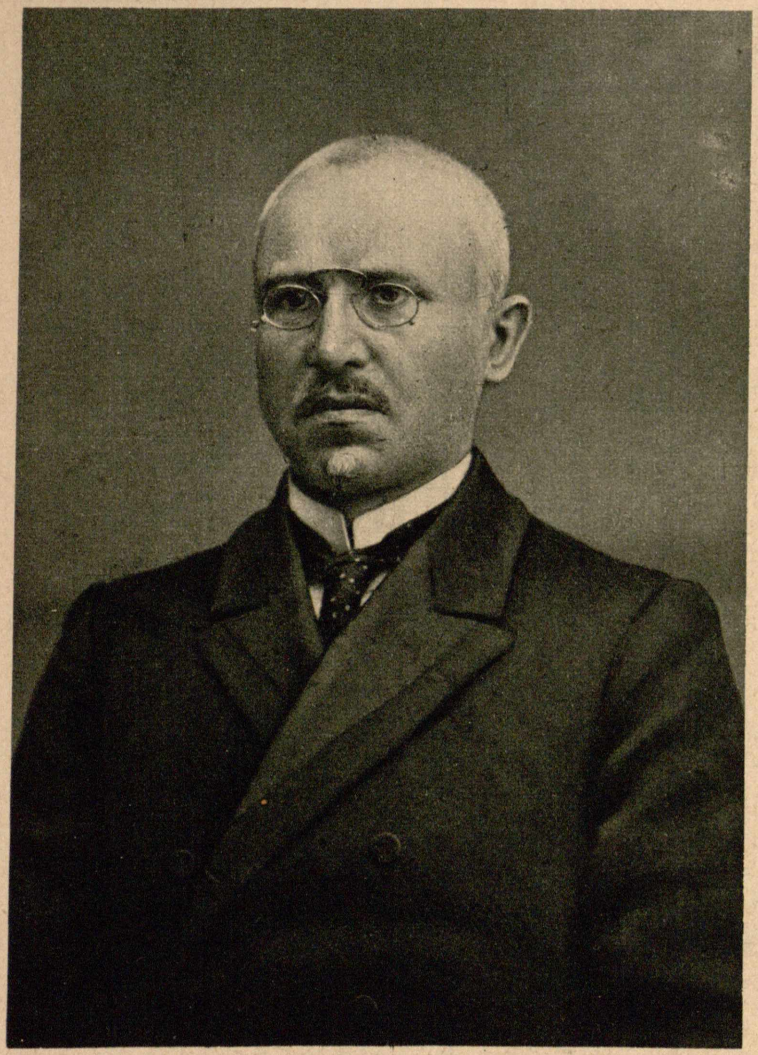

J. Bagdonas-Bagdanavičius

Sveikatos departamento direktorius, gydytojas, senas visuom. veikėjas publicistas.

Chief of the Dept. of Public Health, publicist, for a long time active in public life.

Lietuvos Prekybos ir Pramonės Banko (Centro) įstaiga persikėlusi iš Vilniaus Kaunas.

Lithuanian Bank of Commerce and Industry transfered from Vilnius to Kaunas.

A. Prūsas

Finansininkas, Lietuvos Prekybos ir Pramonės Banko direktorius.

Financier and director, Manager of the Commercial and Industrial Bank

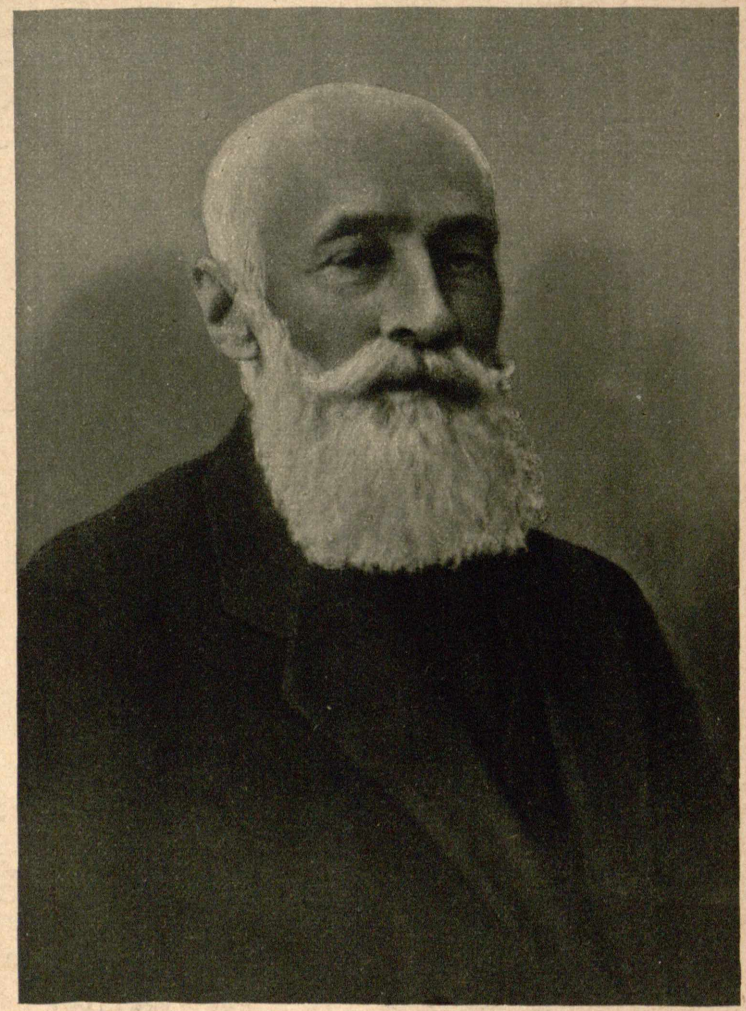

J. Kymantas

Pris. adv., Vilniaus Liet. Banko (III sav. kredito d-jos) direktorius, Liet. Centro Komiteto narys, Lietuvių valdžios metu Vilniaus miesto galva (1920m.).

Mayor of Vilnius 1920, sworn lawyer, director of the Lith. Bank at Vilnius, member of the Lith. Central-Committee.

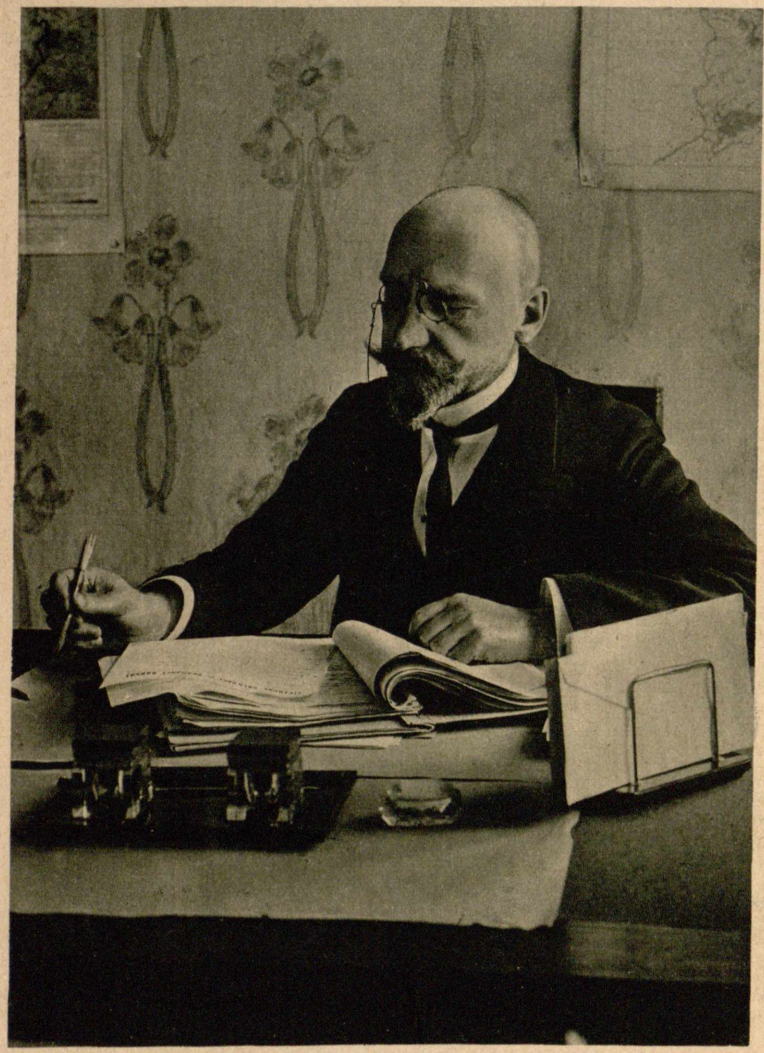

Č. Liandsbergis

Visuom. veikėjas, Lietuvos Prekybos ir Pramonės Banko Vilniaus skyriaus direktorius.

Manager of the branch of the Commercial and Industrial Bank at Vilnius.

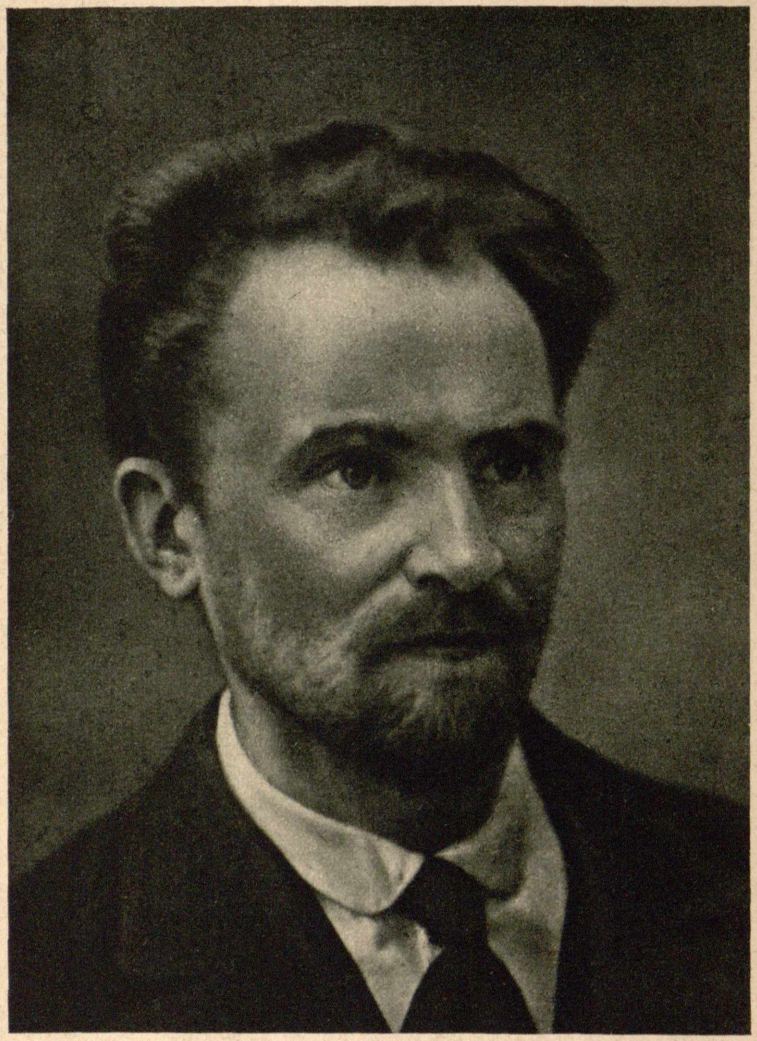

A. Mozauskis

Lietuvių prekybos ir pramonės veikėjas.

Active in the Lithuanian commerce and industry.

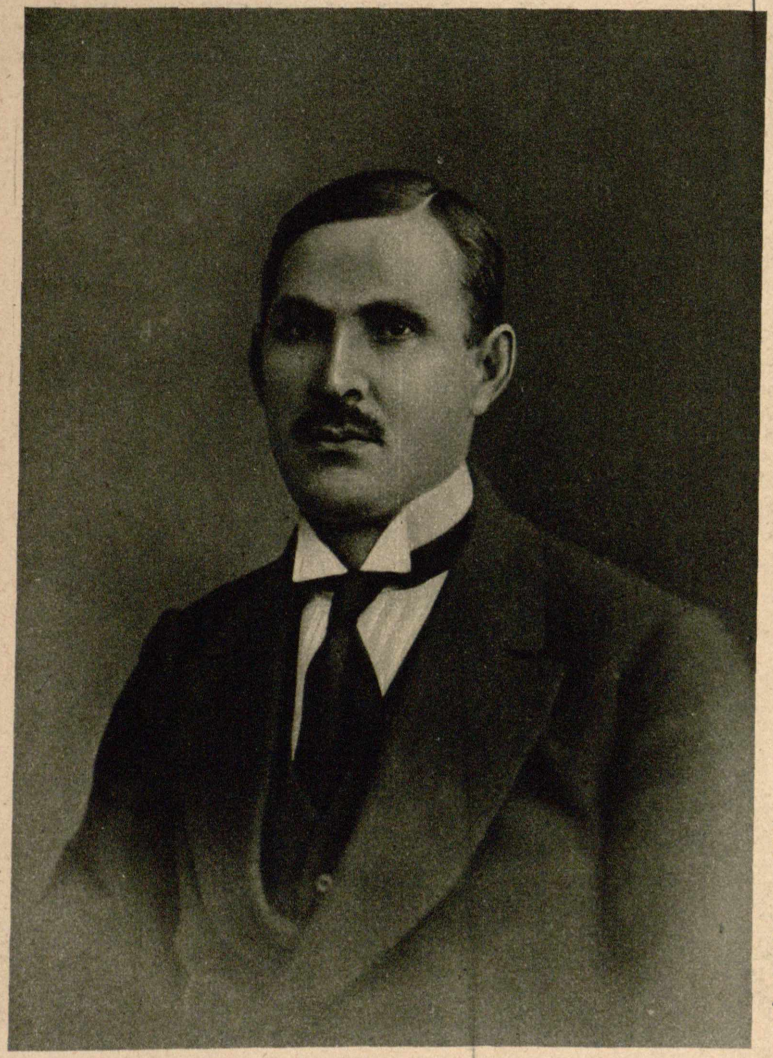

A. Vosylius

Liet. pramonės ir prekybos veikėjas, daugelio pramonės bendrovių organizatorius.

Prominent industrial organizer, very active in public life.

P. Šalčius

Lietuv. Kooperacijos Sąjungos pirmininkas.

President of the Lithuanian Cooperative Societies.

P. Variakojis

Žemės Ūkio M-jos inspektorius. | Inspector of the Ministry of Agriculture.

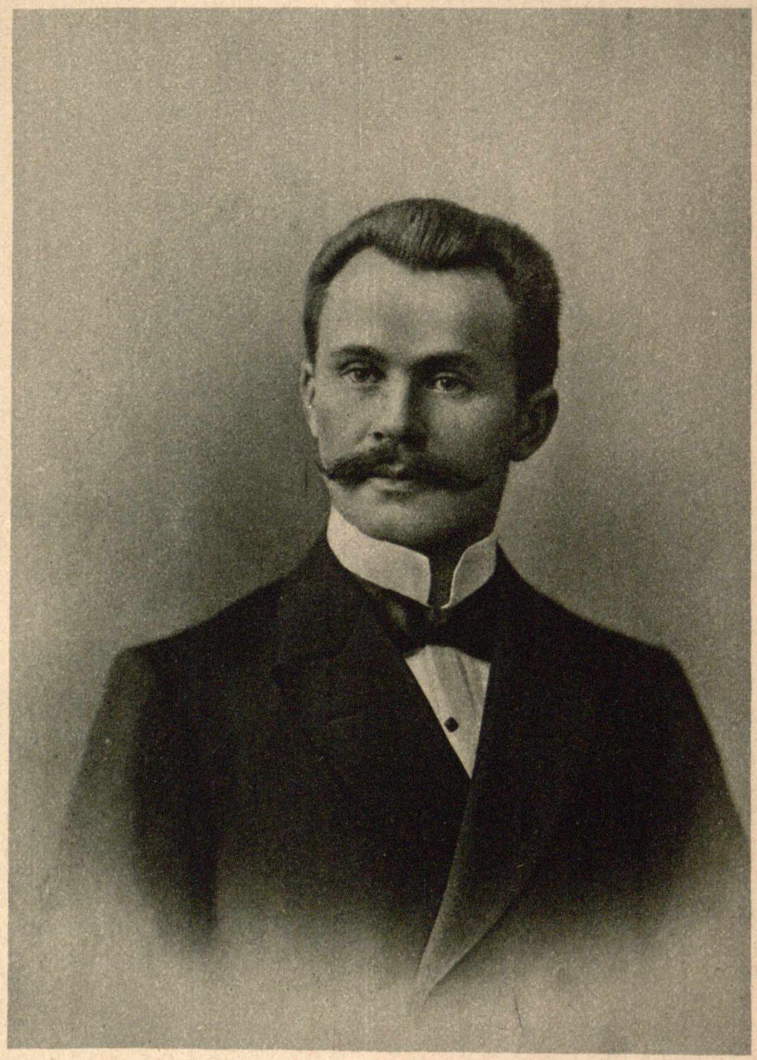

P. Jakubėnas

Reform. kun., visuomenės veikėjas lietuvių reformatų tarpe.

Rev. prominent clergyman of the Reformed Church.

J. Šepetys

Reform. kun., Liet. Centro Komiteto Vilniuje sekretorius, publicistas.

Rev. of the Reformed Church and secretary of the Lithuanian Political Committee at Vilnius 1919, 1920, Journalist.

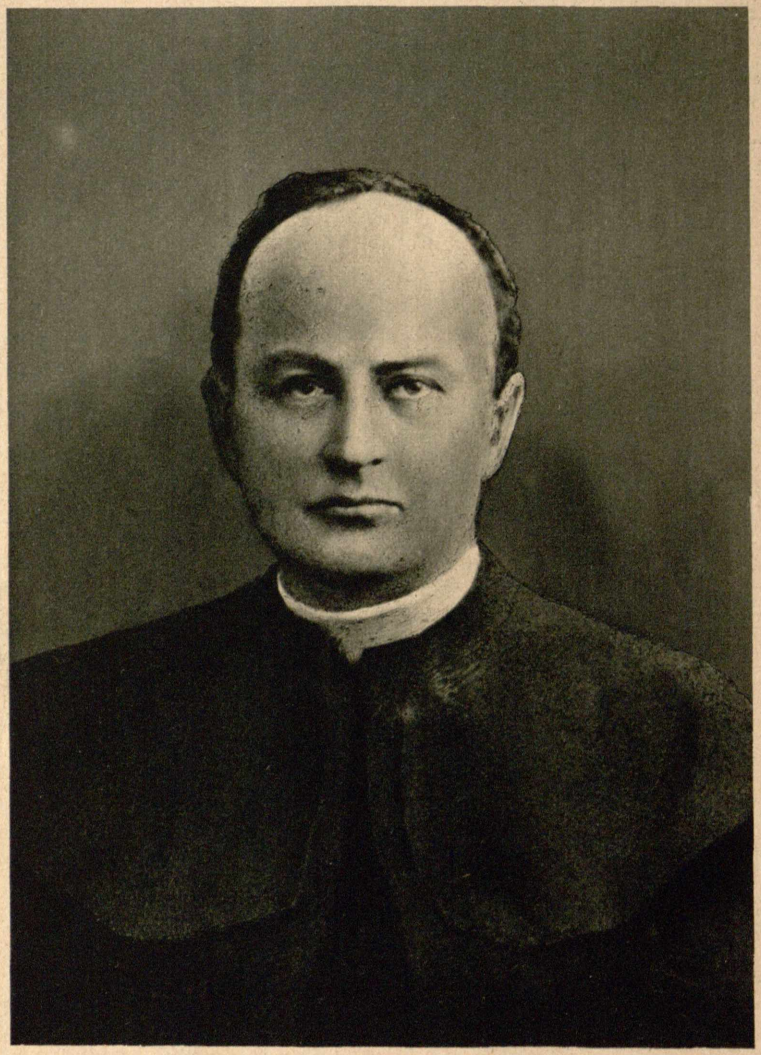

J. Kukta

Vilniaus kapitulos kanauninkas, visuom. veikėjas, Liet. Centro Komiteto iždininkas Vilniuje.

Monsig. treasurer of the Lithuanian Central Committee at Vilnius.

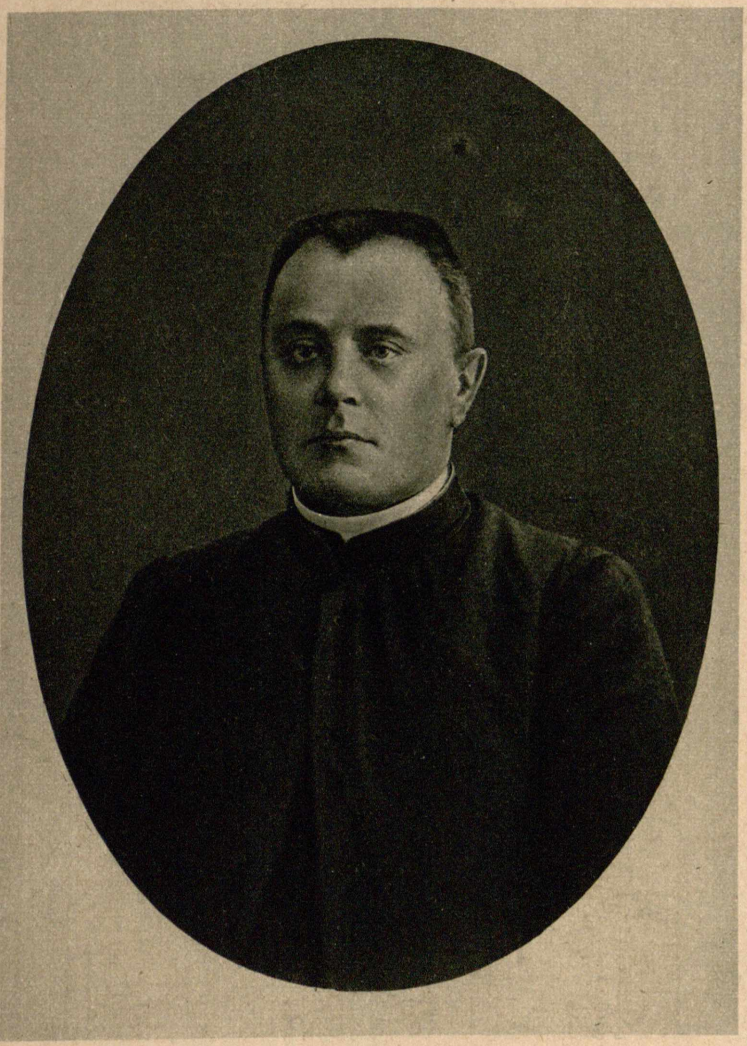

J. Jasenskis

Kunigas, Šiaulių dekanas, Lietuvos Centro Komiteto Rusuose vice-pirmininkas, tremtinių moksleivių globėjas.

Vice-president of the Lithuanian Central Committee in Russia and guardian of the student refugees.

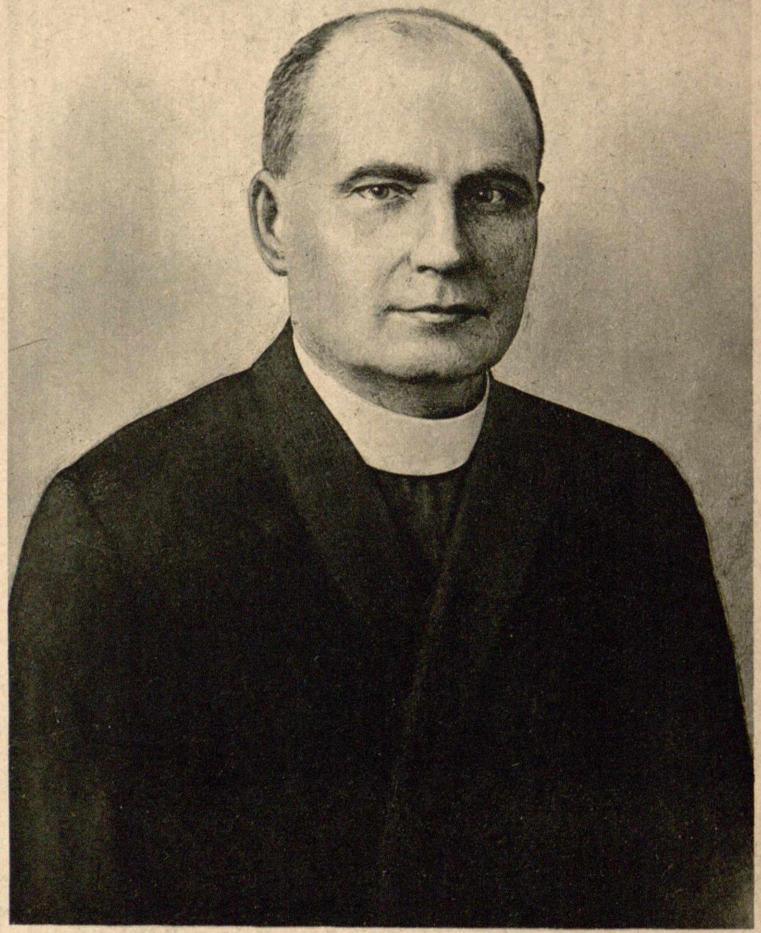

N. Petkus

Kunigas, Amerikos liet. veikėjas, Lietuvos Žemės Banko organizatorius.

Clergyman, organizer of the Lithuanian Country Bank Association.

T. Žilinskis

Kunigas, visuomenės veikėjas. | Clergyman, active in public life.

F. Bortkevičienė

Visuom. veikėja, soc. liaud. demokratų spaudos organizatorė („Liet. Ūkininko," „Darbo," „Varpo").

Prominent editor and suffragist, organizer of the pop. democr. press.

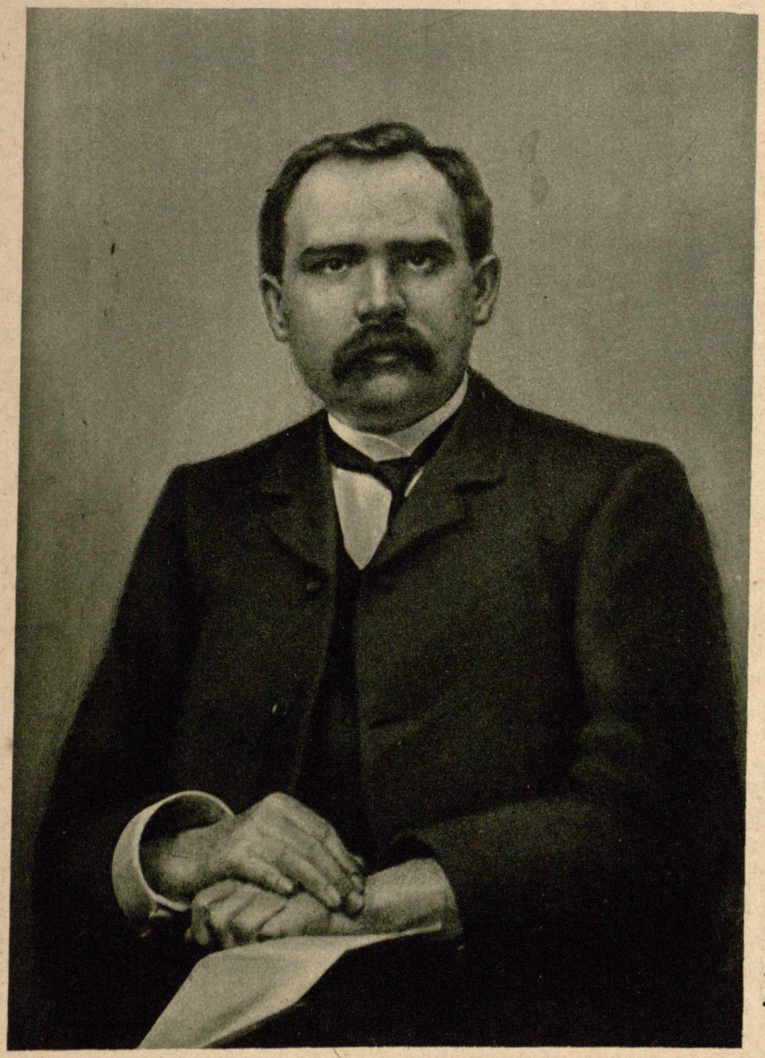

A. Bulota

Pris. adv., lietuvių atstovas Rusų Dūmoje, žymus Suvalkijos liet. veikėjas.

Sworn lawyer, formerly Lithuanian member of the Russian Duma, prominent personality in public life at Suvalki.

L. Finkelšteinas

Pris. adv., Lietuvos žydų visuomenės veikėjas.

Prominent personality in jewish life, sworn lawyer.

N. Fridmanas

Pris. adv., Lietuvos žydų visuom. veikėjas, Steig. Seimo narys.

Member of the Constituent Assembly, sworn lawyer, prominent personality in jewish life.

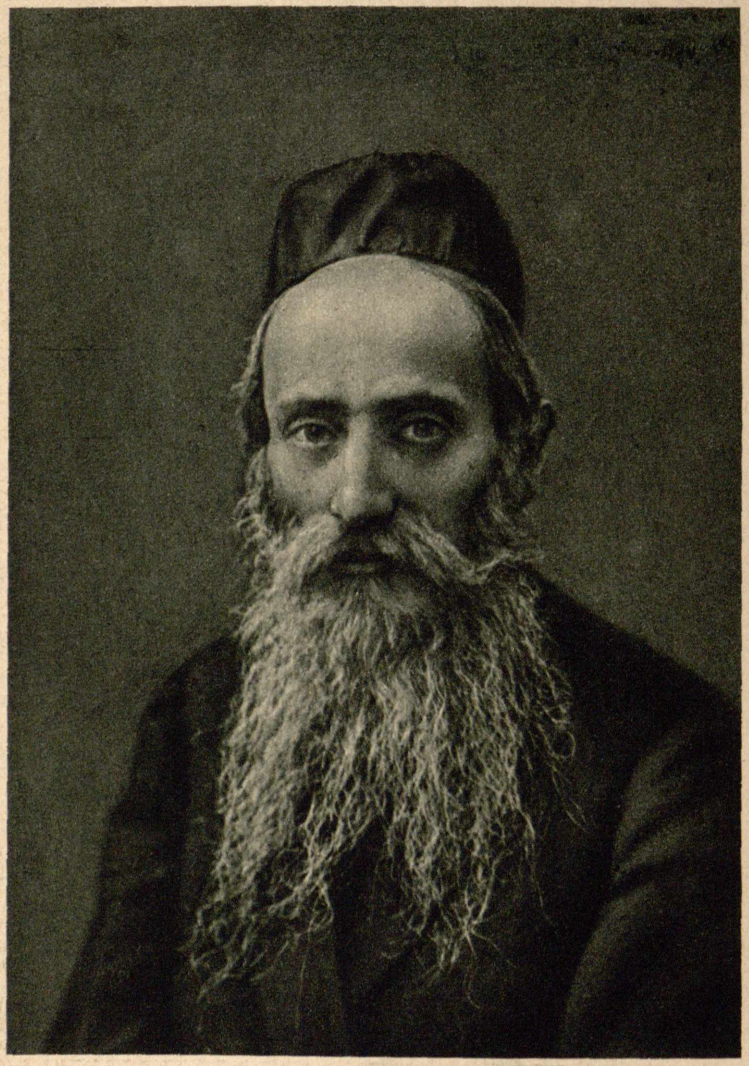

A. B. Šapiro

Vyriausias Lietuvos žydų rabinas. | First Rabbi of Lithuania.

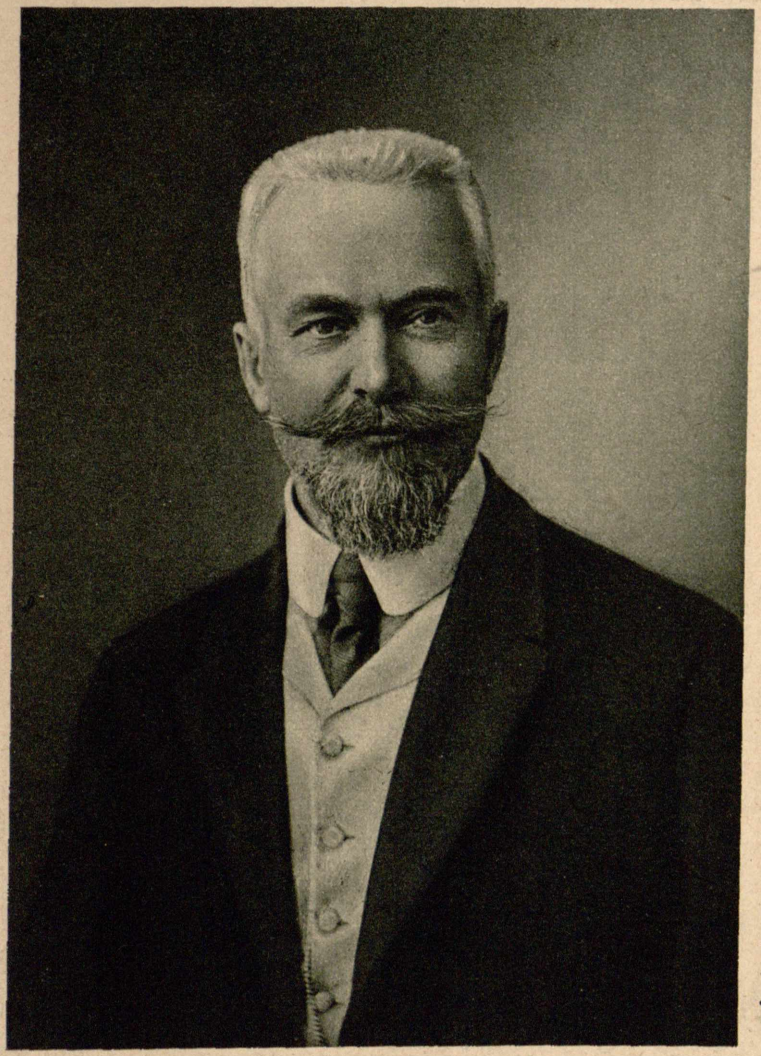

J. Mašiotas

Inžineris, Valst. Kontrolerio padėjėjas.

Engineer, adjunct of the state-controller.

V. Matulaitis

Kredito kancelerijos direktorius. | Director of the credit-office.

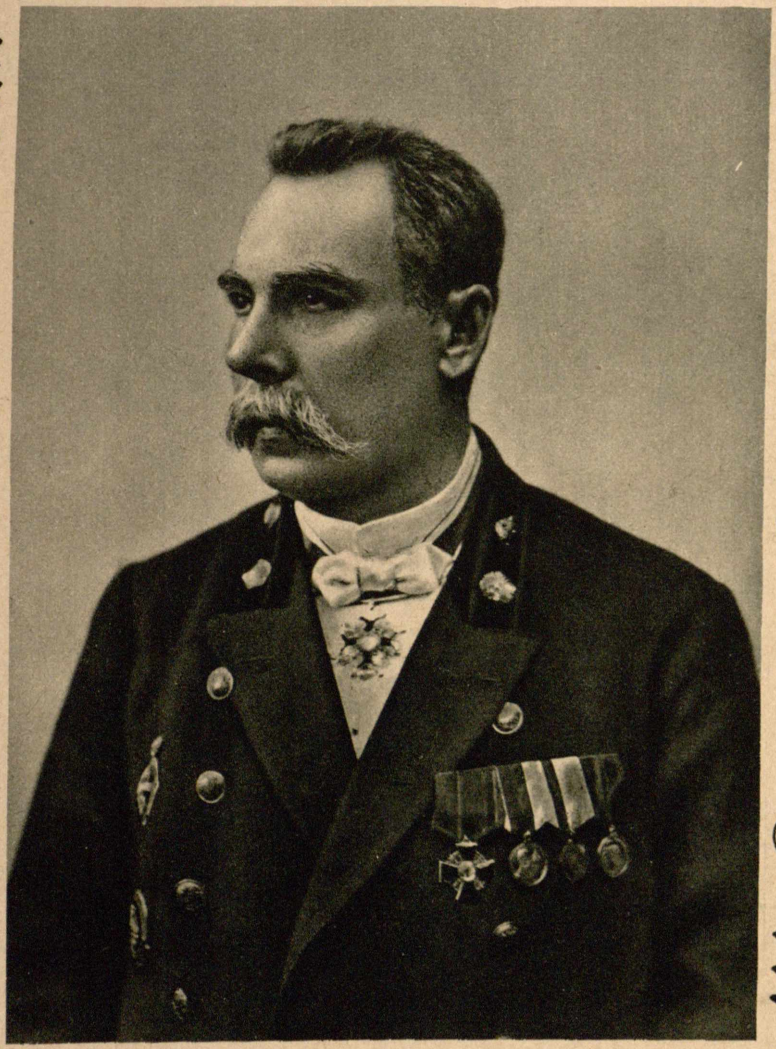

Kunigaikštis Jonas Gediminas-Klausutis-Beržanskis

Vyriaus. nuostoliams apskaityti komisijos pirmininkas.

Prince President of the Assessment Commission of damages caused by the war.

D. J. Blynas

Vyriausios komisijos kariškiams žemei skirti pirmininkas.

President of the Commission for land distribution to soldiers.

J. Dagys

Vyriausias valstybės iždininkas, Reformatų Sinodo kuratorius.

Curator of the Synod of the Reformed Church. Chief State treasurer.

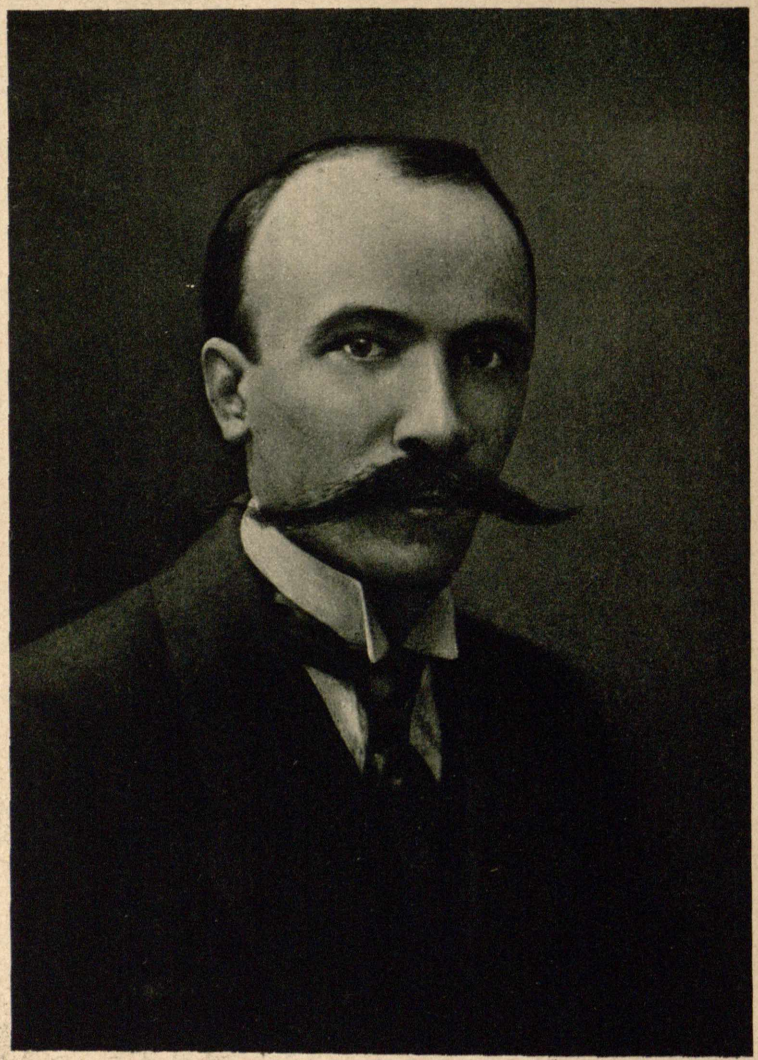

J. Januševičius

b. Tikybų departamento direktorius.

Former Director of the depart. of religion.

A. Macejauskas

Inžineris,. Liet. geležinkelių inspektorius, kovotojas del spaudos atgavimo.

Engineer, inspector of Lithuanian Railroads, champion for the recovery of the liberty of the press.

V. Pauliukonis

Lietuvos Geležinkelininkų Sąjungos pirmininkas.

President of the Lithuanian railroaders Confederation.

B. Tamoševičius

Inžineris, Pašto, Telegrafo ir Telefonų valdybos viršininkas.

Engineer, chief of the Bureau of Post. Telegraph, Telephone.

M. Galvela

Farmacijos magistras, Petrogrado karo medicinos akademijos profesorius, Reformatų Sinodo kuratorius.

Curator of the Syn. of the Ref. Church, and Prof. at the Military Academy of medecine at Petersburg, Master of pharmacy.

A. Sruoga

Inžineris, Pašto, Telegr. ir Telef. vald. viršin. padėjėjas.

Engineer, adjunct of the Chief of the Post, Telegraph and Telephone Bureau.

J. Špakevičius

Agronomas, Lietuvos ūkio mokyklų vedėjas tvarkytojas.

Agriculturist, organizer and director of the Lithuanian Agricultural Schools.

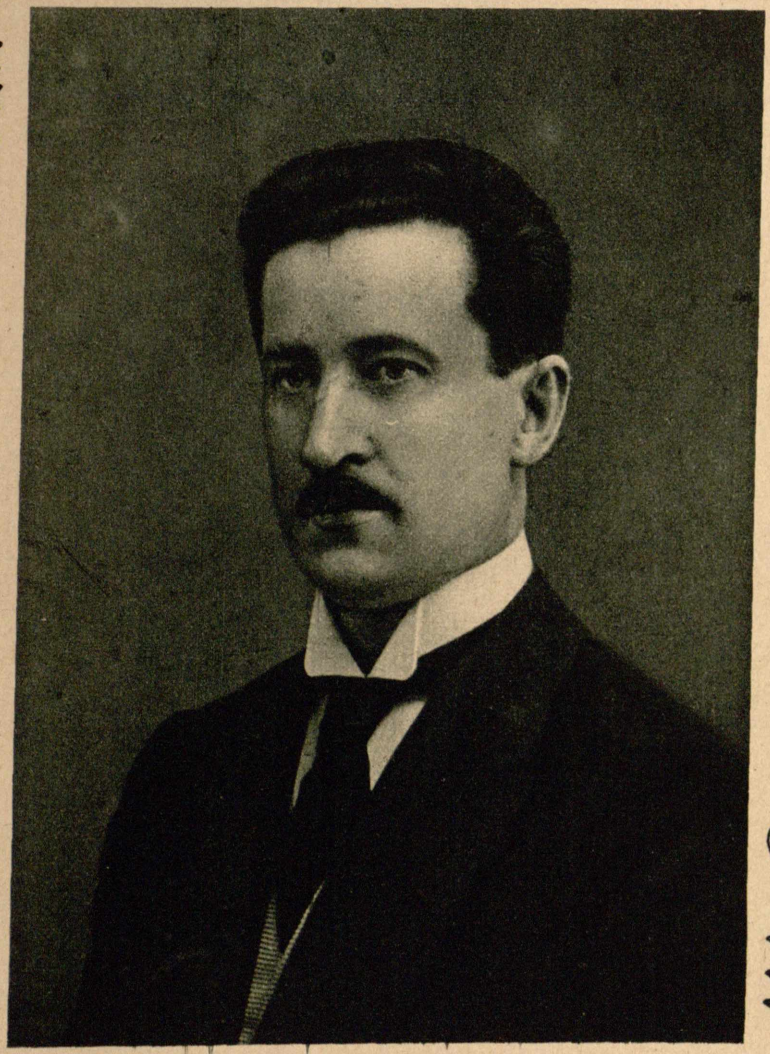

K. Šakenis

Inžineris, Susisiekimo Ministerijos darbuotojas ir pedagogas.

Engineer, collaborator in the Ministry of Communication, pedagogue.

Pirmas Lietuvos agronomų suvažiavimas Kaune 1919 m. ūkio ministeriui A. Stulginskiui (vėliau Steig. Seimo pirmininkas) pirmininkaujant.

First Lithuanian agricultural congress at Kaunas 1919 with Minister of agriculture, A. Stulginskis (later on president of the Lith. Const. Assembly)as chairman.

Lietuvių mokytojų kursai Kaune 1919 m. | Lithuanian Teachers Courses at Kaunas 1919.

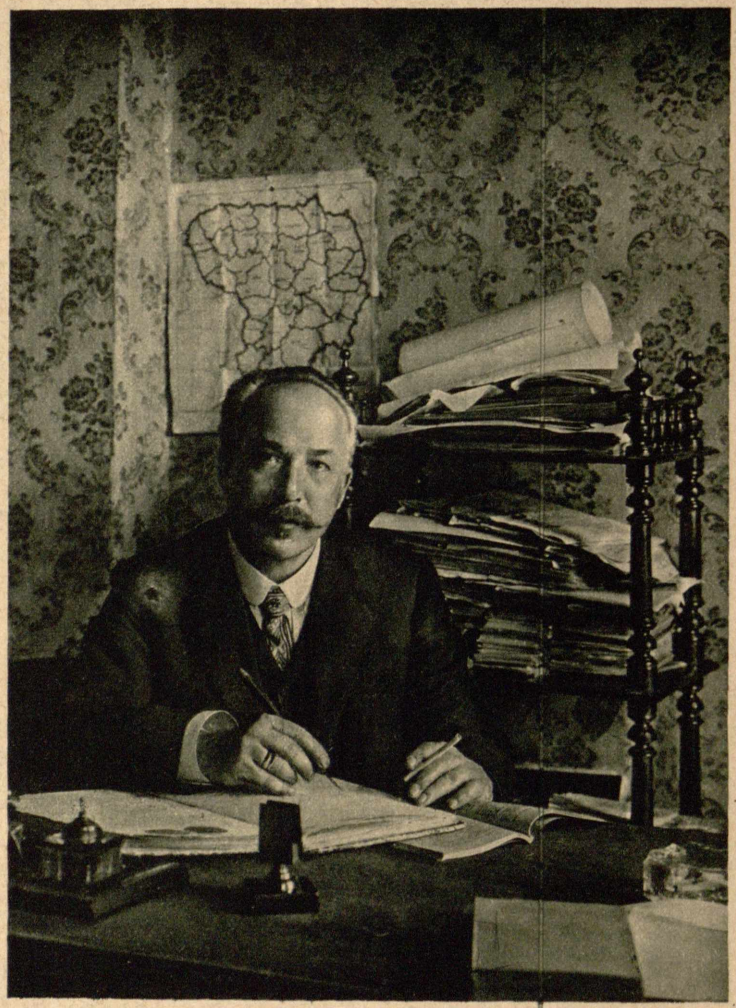

J. Damijonaitis

Pedagogas, Kauno mokytojų kursų vedėjas ir instruktorius.

Pedagogue, Director of the Teachers Training School at Kaunas.

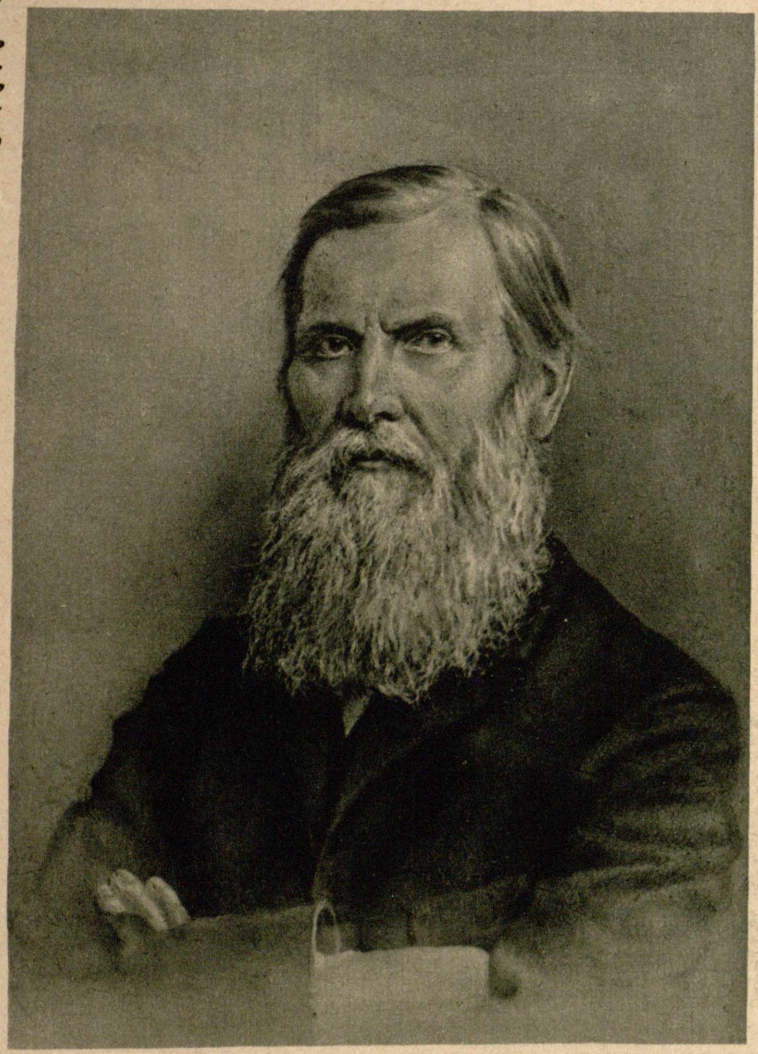

Tomas Žilinskis

Vienas žymiausiųjų Lietuvos pedagogų.

One of the oldest and most prominent Lithuanian pedagogues.

O. Mašiotienė

Vilniaus mergaičių gimnazijos direktorė, visuom. veikėja.

Prominent pedagogue and suffragist. Director of the High-school for girls at Vilnius.

Z. Žemaitis

Pirmas Kauno Aukštųjų Kursų rektorius.

I. Director of High School-Courses at Kaunas.

M. Šalčius

Literatas pedagogas. | Literate-pedagogue.

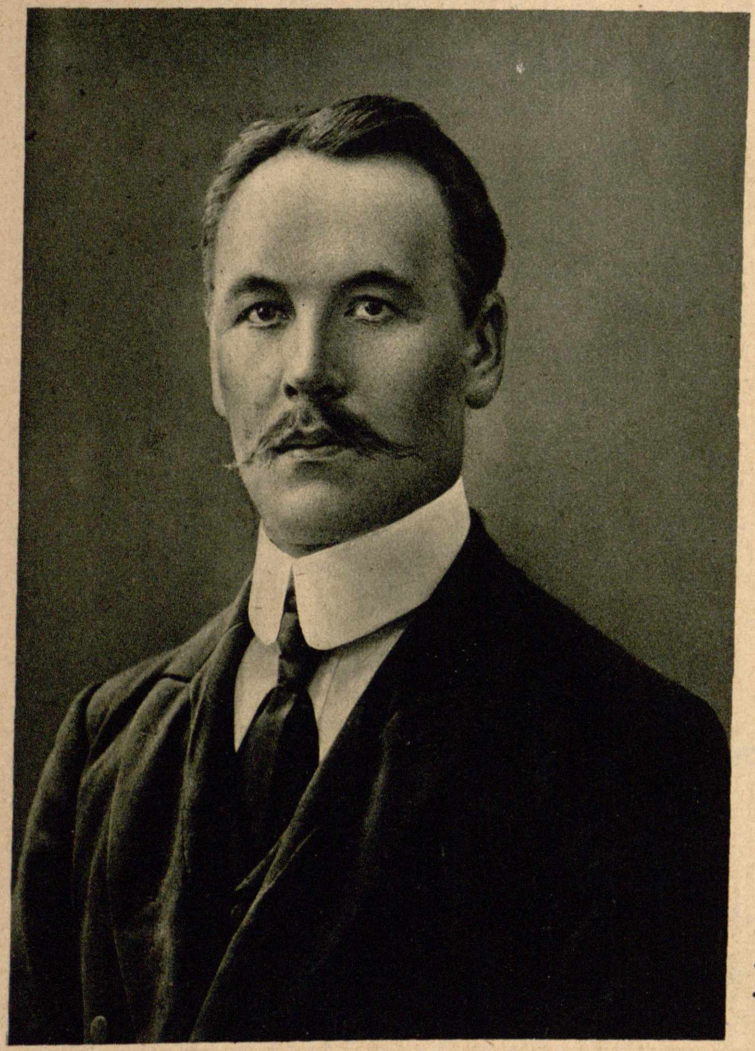

J. Vokietaitis

Pradžios mokslo departamento direktorius, „Saulės“ mokytojų kursų, dabar seminarijos, vedėjas.

Director of the Dept. of Primary Education and Director of the „Saulės“ Teachers Training School, now of the Seminary.

S. Matijošaitis

Pedagogas publicistas. | Pedagogue, publicist.

P. Januševičius

Žemaičių kapitulos kanauninkas, visuomenės veikėjas.

Monsignor Canon, active in public life.

J. E. Žemaičių vysk. Karevičius ir J. E. sufraganas Skvireckas su Žemaičių kapitula dekanų suvažiavime Kaune.

The Rt. Reverend Bishop Karevičius and the Rt. Rev. Skvireckas, suffragan Bishop with the chapter of Lithuania.

A. Jakštas-Dambrauskas

Žemaičių kapitulos prelatas, mokslininkas, publicistas, poetas, Lietuvos esperantininkų vadas, šv. Kazimiero D-jos pirmininkas.

Prominent poet, author, and editor. Prelate, chief of the Lithuanian esperantists; President of the St. Kasimir Society.

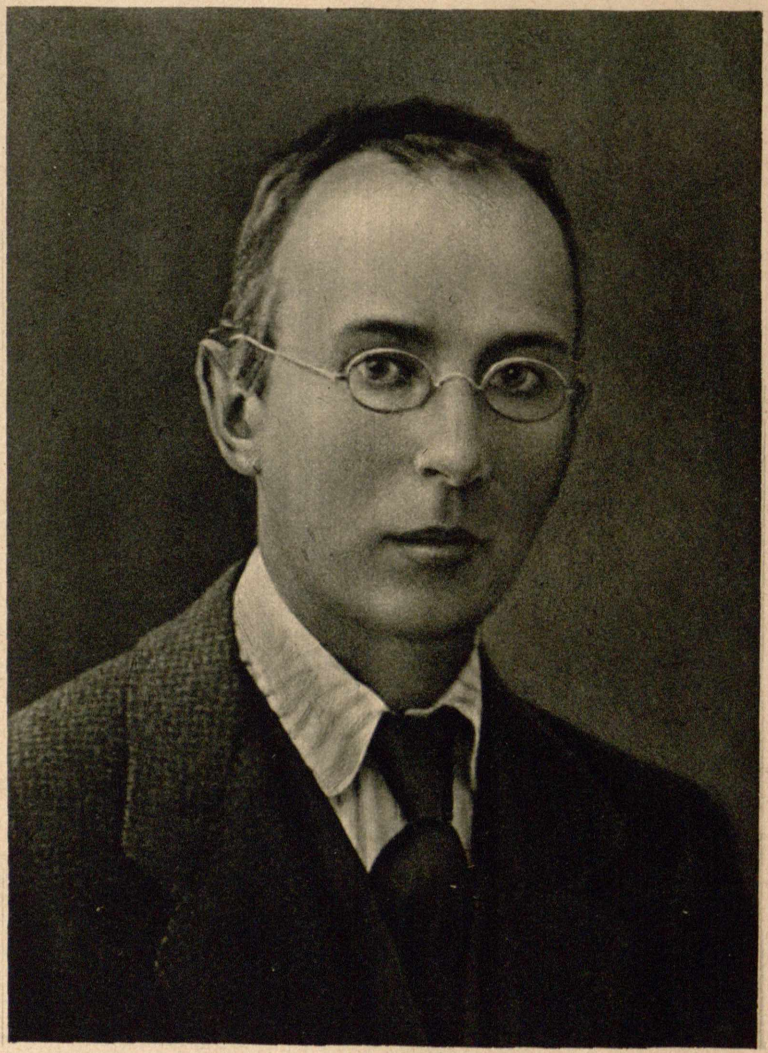

Prof. K. Būga

Žymus liet. mokslininkas, kalbininkas, b. Permės universito profesorius.

Savant philologist, authority in the Lithuanian language, formerly professor at the University of Perm.

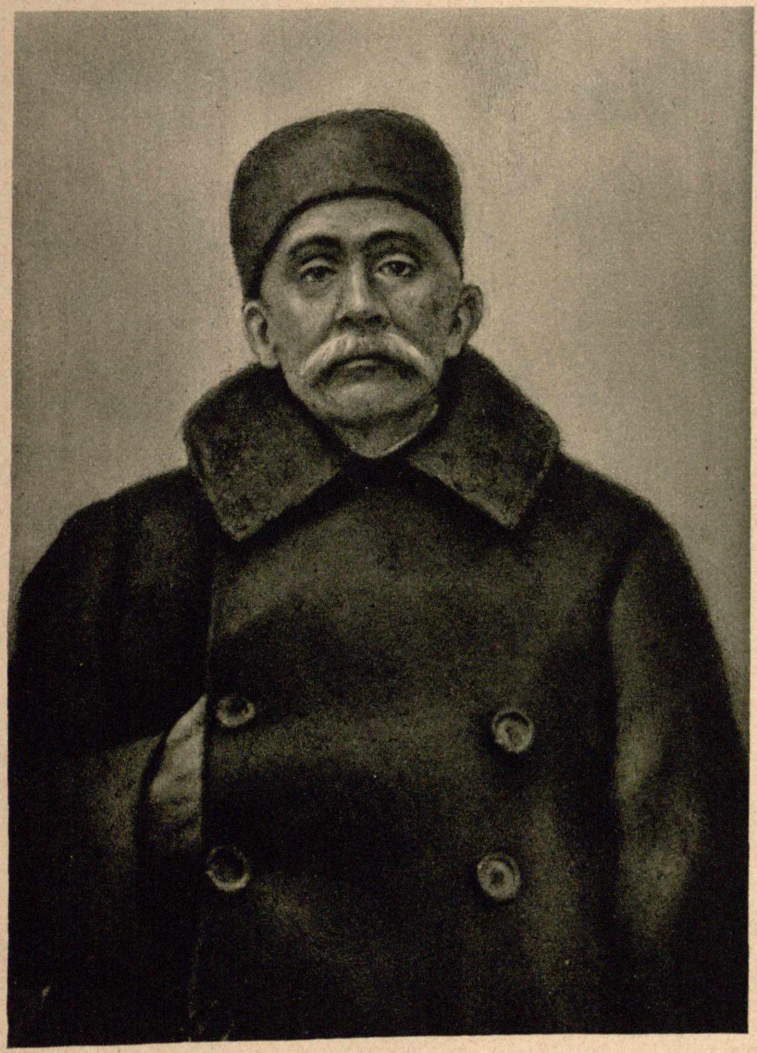

Prof. E. Volteris

Lietuvių-latvių mokslininkas. | Lithuanian-Latvian savant.

L. Vailionis

Mokslininkas botanikas. | Savant, botanist.

J. Vabalas-Gudaitis

Aukštųjų Kursų Kaune Vedėjas, mokslininkas.

Savant, Director of the High School Courses.

St. Šalkauskas

Filosof. daktaras, rašytojas publicistas.

Philosopher, writer, publicist.

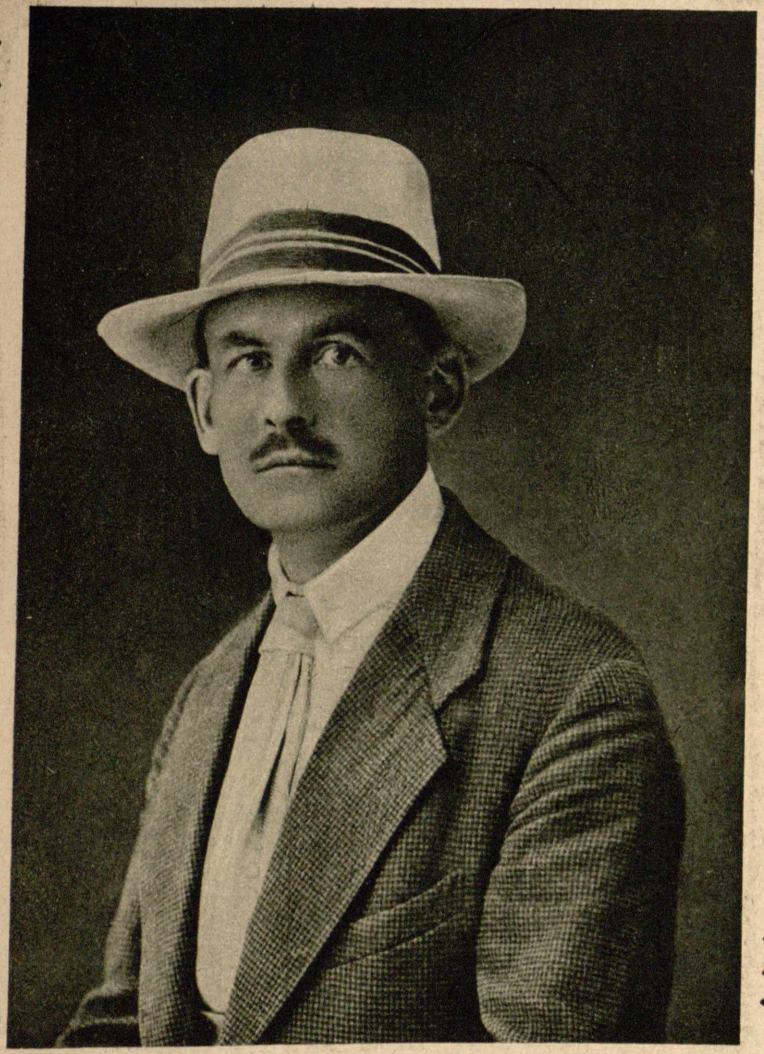

T. Ivanauskas

Mokslininkas gamtininkas, Kauno Gamtos Tyrinėjimo Stoties Vedėjas.

Savant, investigator of nature, Chief of the natural science station at Kaunas.

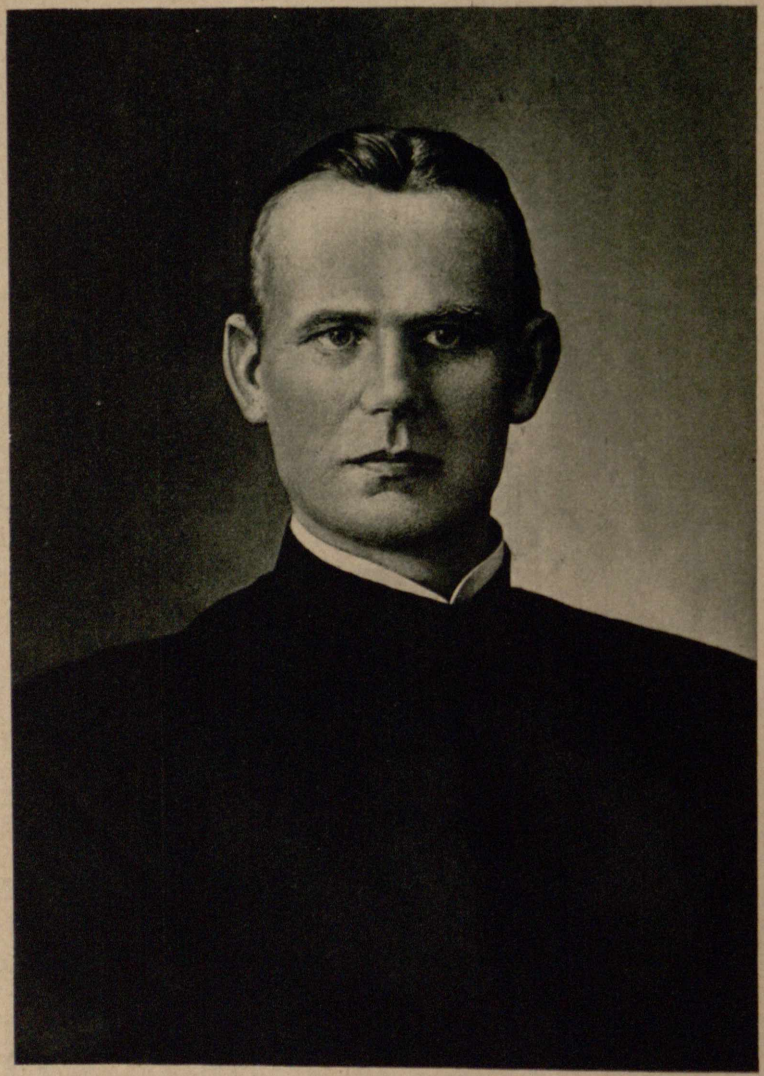

K. Paltarokas

Žemaičių kapitulos kanauninkas ir dvas. seminarijos Kaune inspektorius, religinis rašytojas.

Canon, author of spiritual literature. Inspector of the Seminary at Kaunas.

A. Alekna

Žemaičių kapitulos kanaun., redaktorius publicistas.

Canon of Samogitien, Monsign., Journalist.

Prof. J. Bučys

Kunigas, religinis rašytojas ir publicistas.

Clergyman, Spiritual writer and journalist.

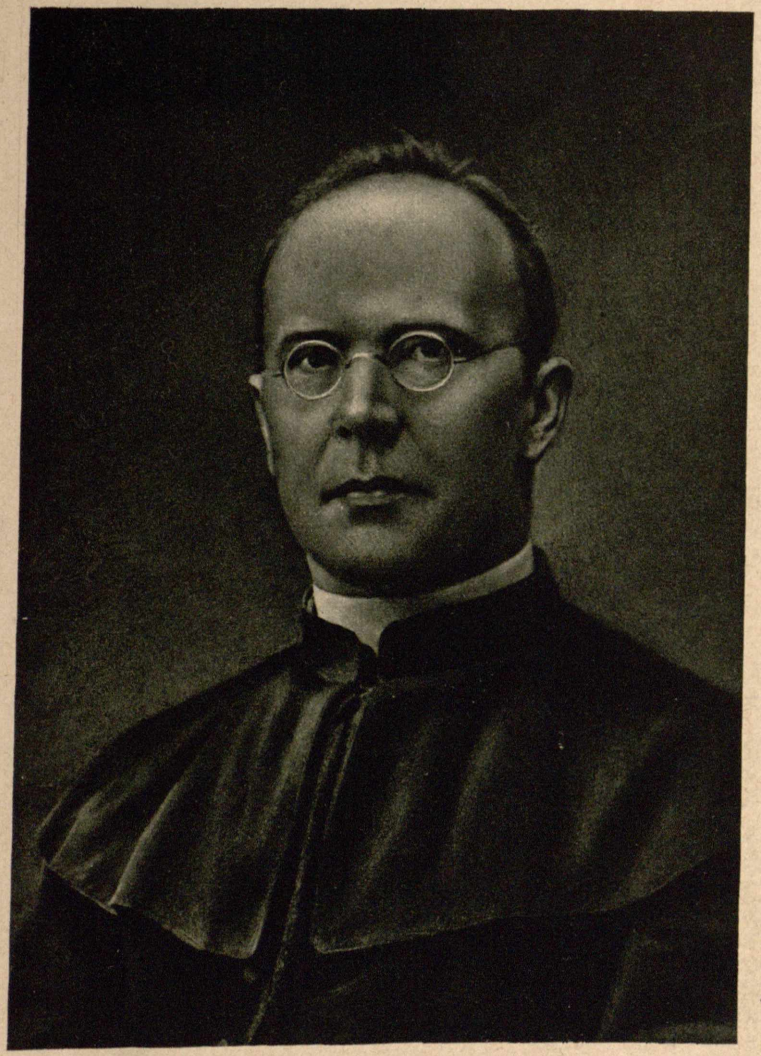

P. Kuraitis

Kunigas, publicistas ir visuom. veikejas.

Clergyman, active in public life, journalist.

Dr. A. Maliauskas

Kunigas, publicistas ir visuom. veikėjas.

Clergyman, active in public life, journalist..

J. Bikinas

Kunigas, publicistas. | Clergyman, journalist.

J. Kaupas

Publicistas, steig. Seimo narys. | Member of the Const. Ass., journalist.

P. Dogelis

Visuomenės veikėjas, Steig. Seimo narys.

Member of the Const. Ass., active in public life.

Dras Tamošaitis

J. Kriaučiūnas

Visuomenės veikėjas ir publicistas. | Author and editor active in public life.

Žemaičių vyskupų katedra Kaune. | Ancient Cathedral at Kaunas.

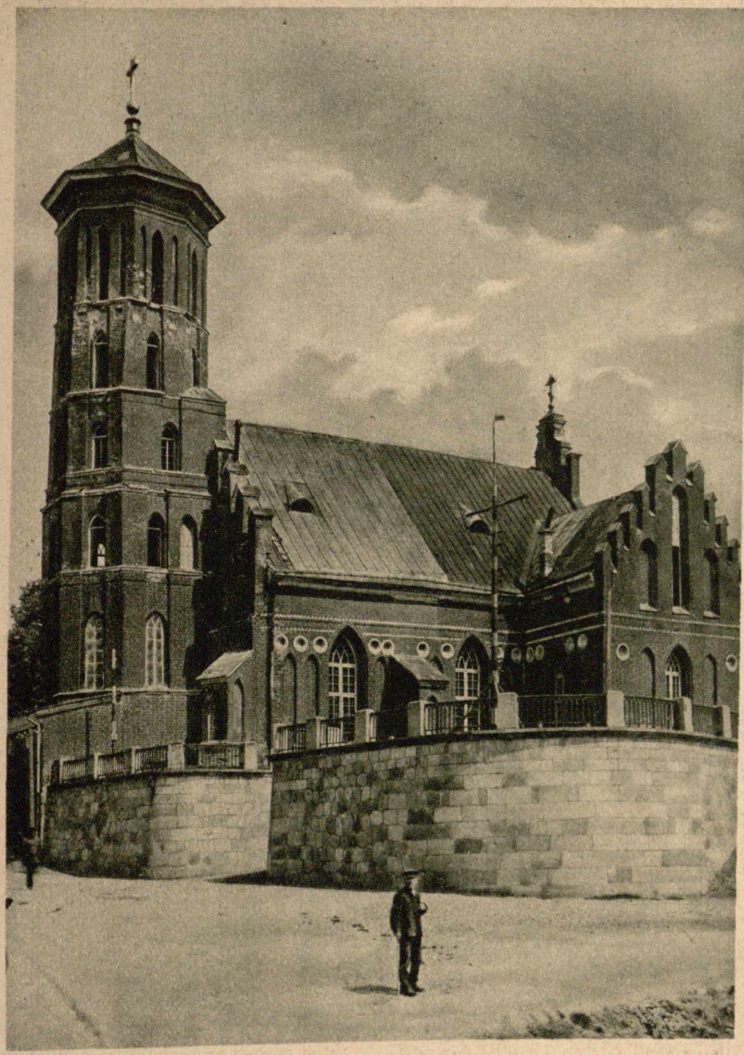

Vadinamoji Vytauto bažnyčia Kaune, gražiai atnaujinta 1920 m.

Church at Kaunas founded by Grand Duke Vytautas 14th century.

Sena Pažaislių vienuolyno bažnyčia, netoli Kauno, viena gražiausių Lietuvos bažnyčių.

One of the most beautiful churches of Lithuania at Pažaisliai. near Kaunas

Lietuvių Meno Kūrėjų Draugijos valdyba Kaune 1920 m.

Director of thė Lithuanian Artist-Union at Kaunas 1920.

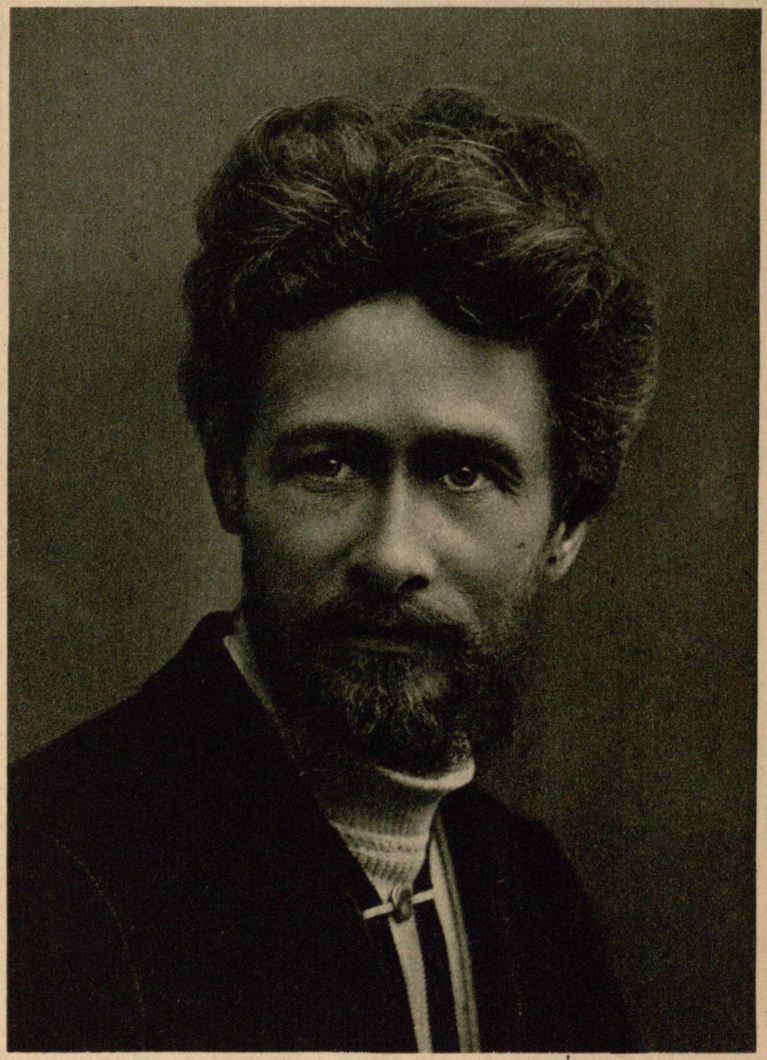

Vydūnas

poetas-teosofas. | Poet, teosophist.

J. Mačiulis-Mačiulevičius-Maironis

Žemaičių kapitulos prelatas ir seminarijos rektorius, poetas.

Monsignor rector of the Lithuanian seminary and poet.

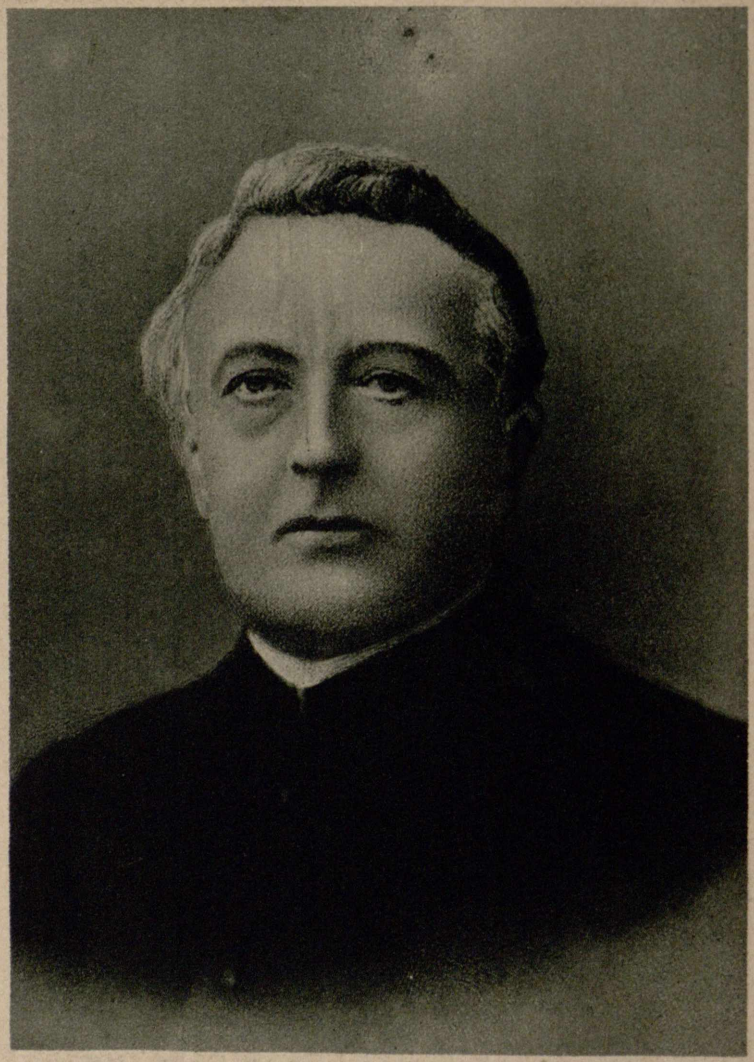

K. Pakalniškis-Dėdė Atanasas

Kunigas, rašytojas apysakininkas. | Clergyman, tales writer.

J. Tumas-Vaižgantas

Kunigas, rašytojas ir publicistas. | Clergyman, author, publicist.

J. Žimantienė-Žemaitė

Rašytoja apysakininkė. | Tales writer.

S. Pšibilauskienė-Lazdynų Pelėda

Rašytoja. | Writer.

V. Krėvė-Mickevičius

apysakininkas ir dramaturgas. | Story-teller, dramaturgist.

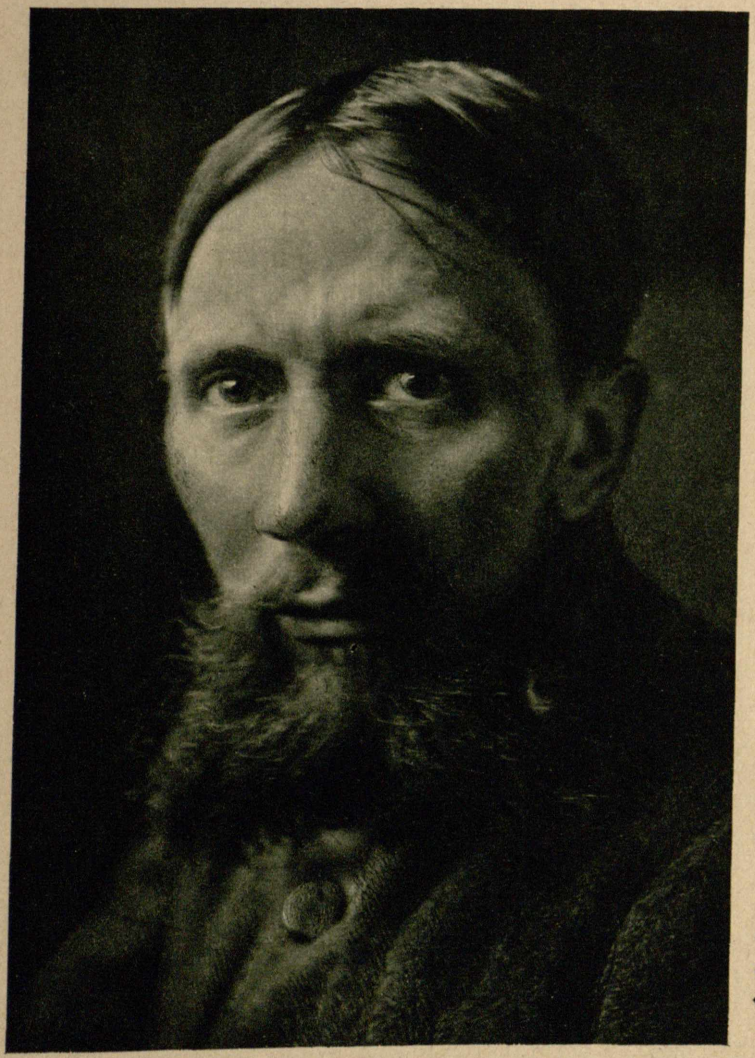

Liūdas Gira

Poetas dramaturgas ir publicistas. | Poet, dramatist, publicist.

J. Mykolaitis-Putinas

Kunigas, poetas. | Poet, Clergyman.

M. Gustaitis

Kunigas, poetas. | Clergyman, poet.

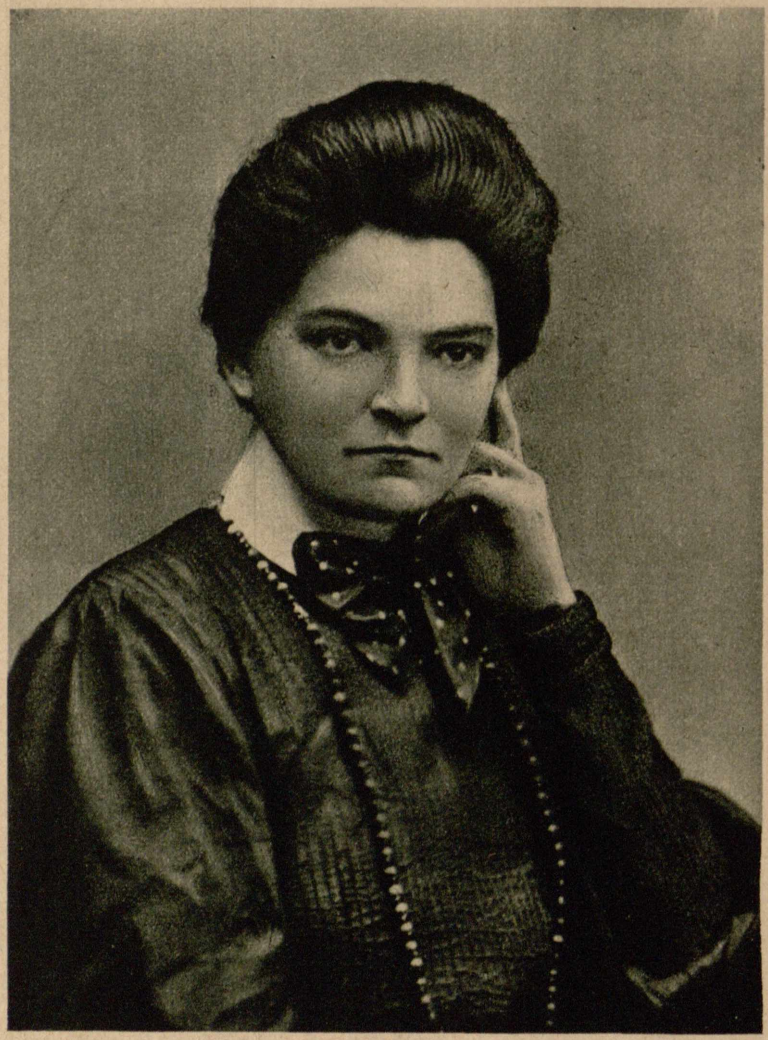

M. Pečkauskaitė

Rašyteja apysakininkė. | Tales writer.

A. Sabaliauskas-Žalia Rūta

Kunigas, Liet. tautos kūrybos tyrinėtojas ir poetas.

Poet and collector of ancient folk songs.

S. Kymantaitė-Čiurlionienė

Rašytoja. | Writer.

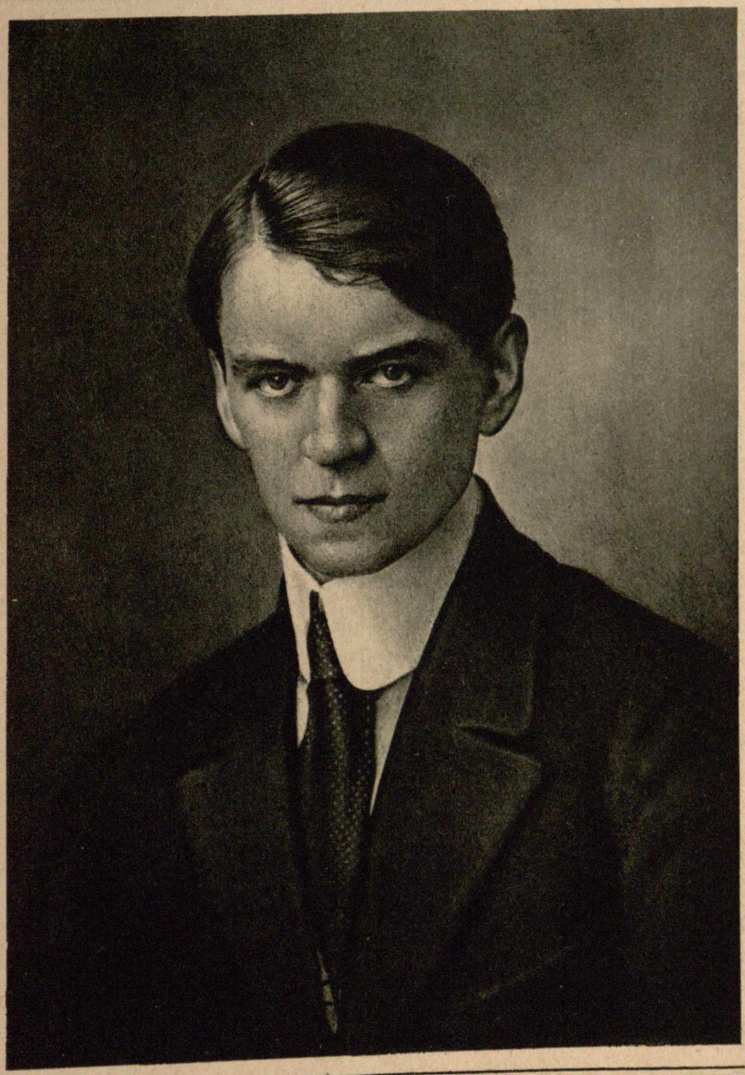

K. Binkis

Poetas. | Poet..

Faustas Kirša

Poetas ir laikraštininkas. | Poet, journalist.

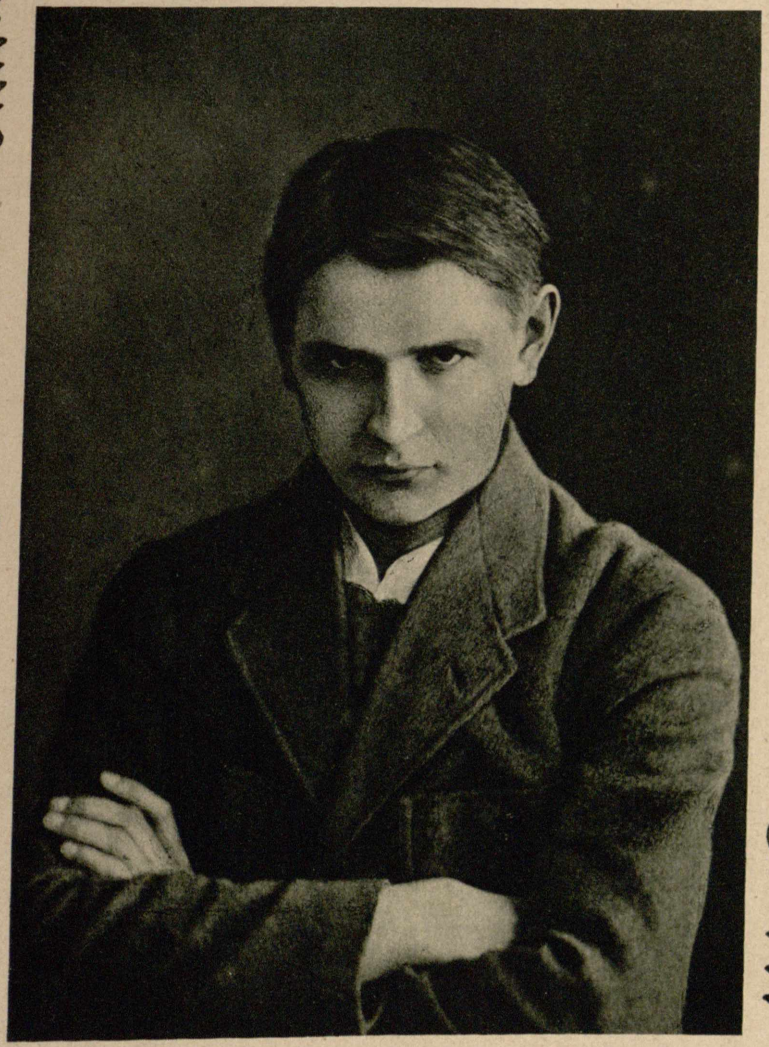

Balys Sruoga

Poetas ir publicistas. | Poet, publicist.

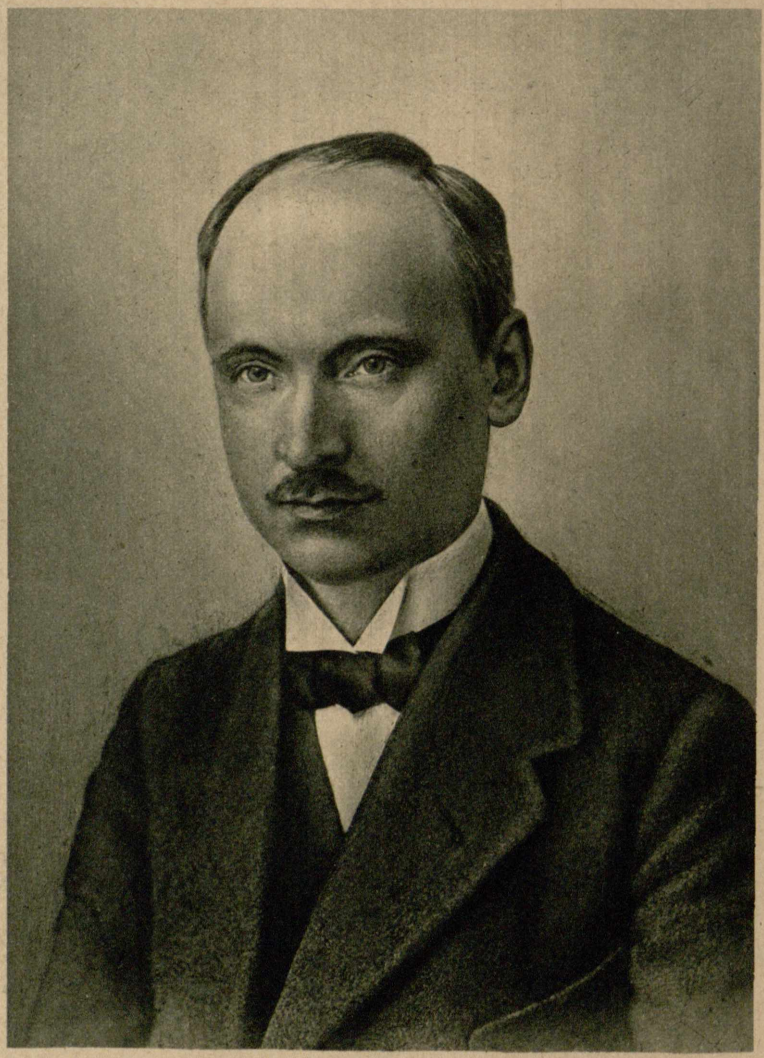

A. Vienuolis-Žukauskas

Rašytojas. | Writer.

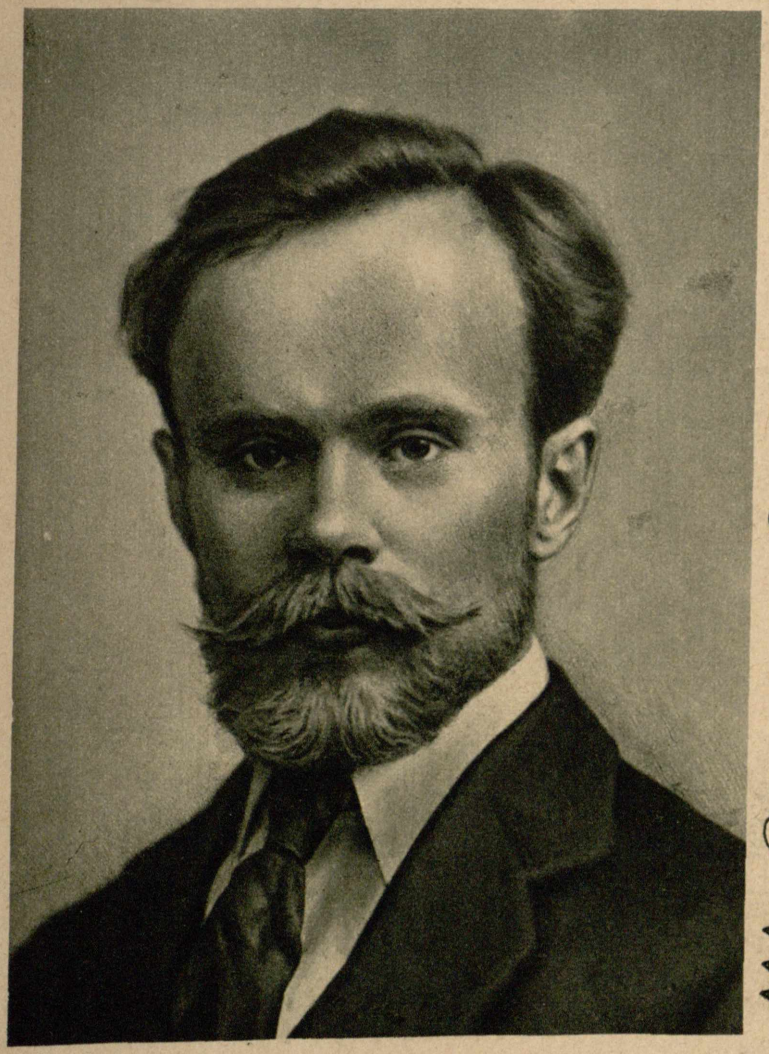

J. Jurkūnas-Šeinius

Rašytojas ir publicistas, Liet. Telegr. Agentūros Biuro vedėjas Kopenhagoje.

Writer, publicist, chief of the Lithuanian telegraph-agency at Copenhagne.

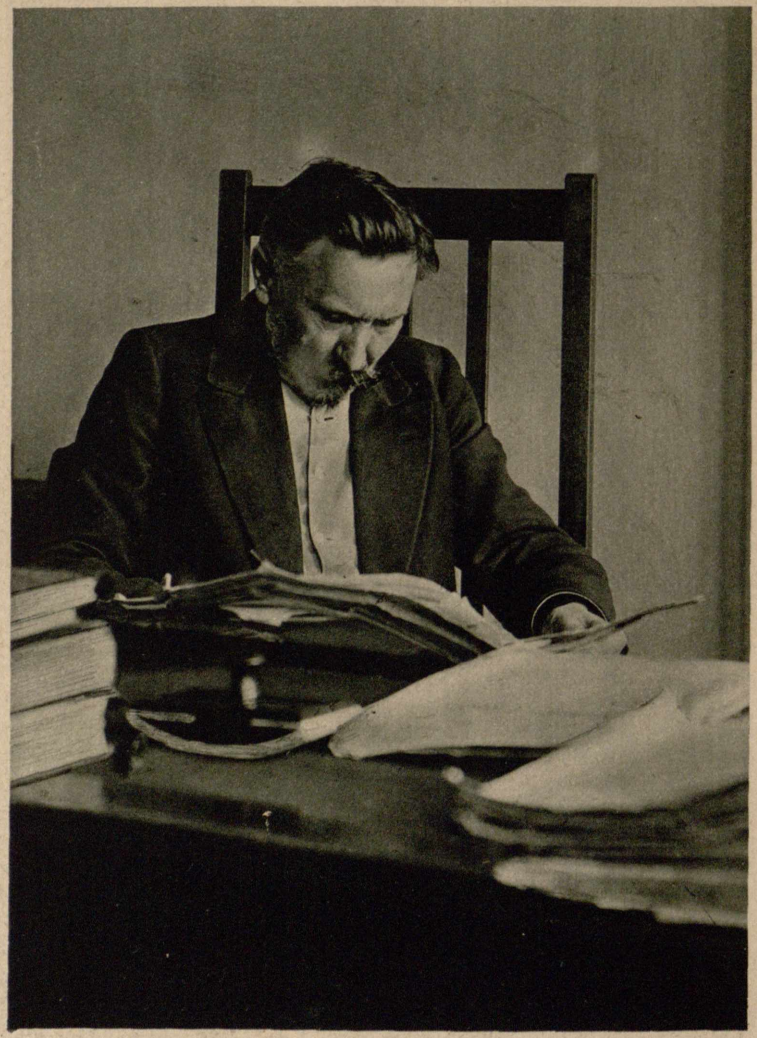

A. Kriščiukaitis-Aišbė

Vyriaus. Lietuvos Tribunalo pirmininkas, rašytojas.

Writer, President of the Supreme Court of Lithuania

V. Biržiška-Smutkelis

Poetas ir publicistas. | Poet and journalist.

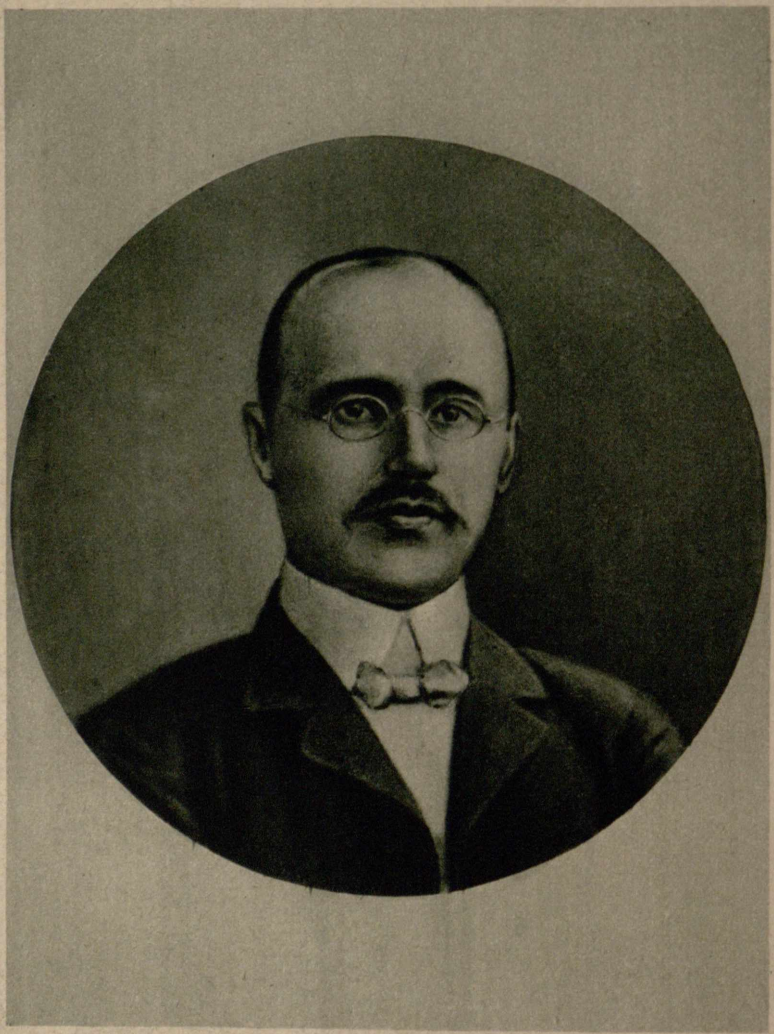

M. Šikšnys-Šiaulėniškis

Rašytojas ir pedagogas. | Writer and pedagogue

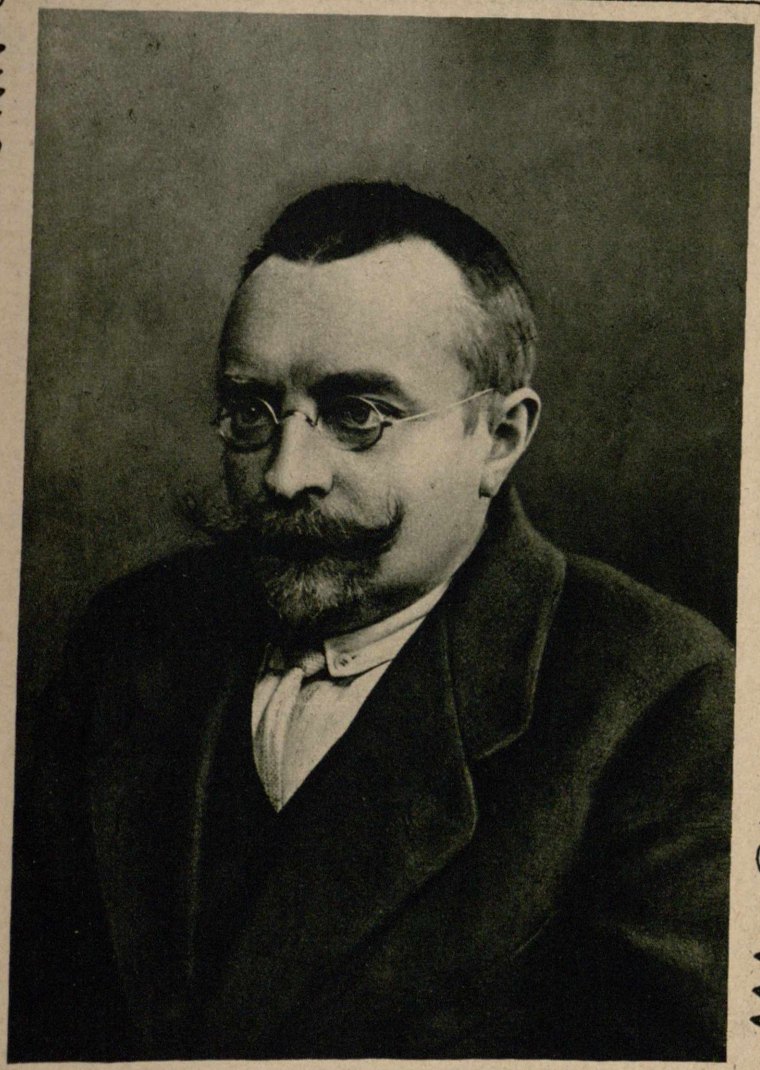

J. Ralys

Homero vertėjas lietuvių kalbon. | Translator of the Homer in Lithuanian language.

O. Pleirytė-Puidienė

Rašytoja. | Writer.

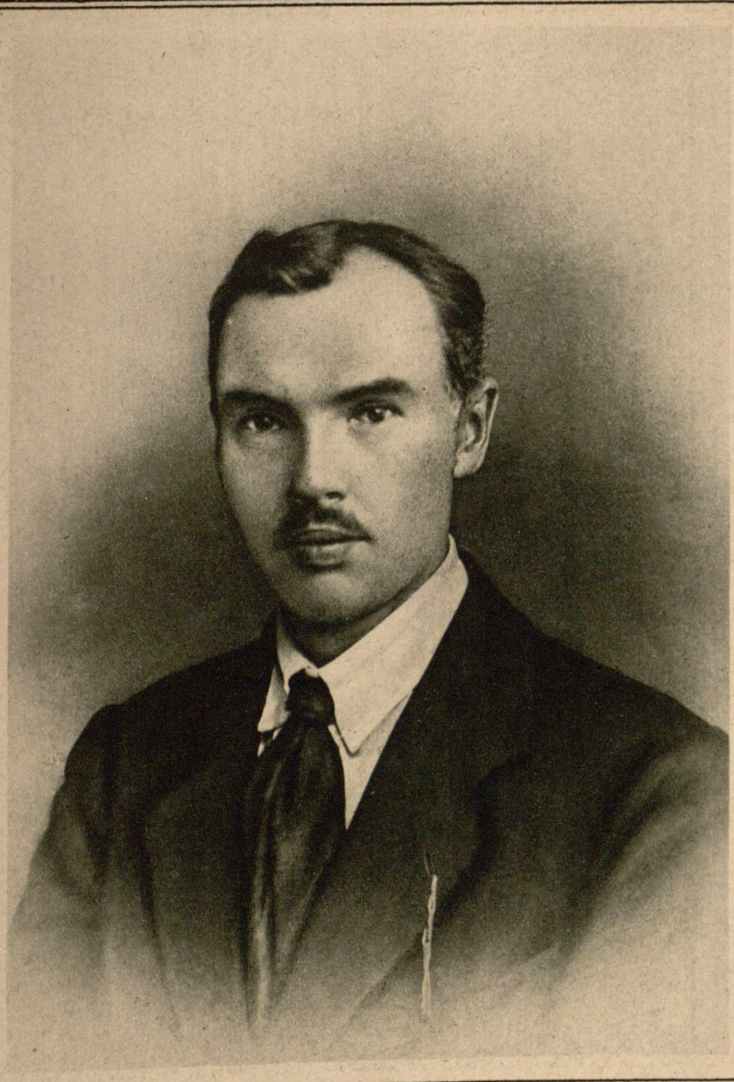

K. Puida

Rašytojas ir vertėjas. | Writer and translator.

A. Šmulkštys-Paparonis

Kunigas, poetas, Steig. Seimo narys.

Clergyman, member of Lith. Const. Assembly, poet.

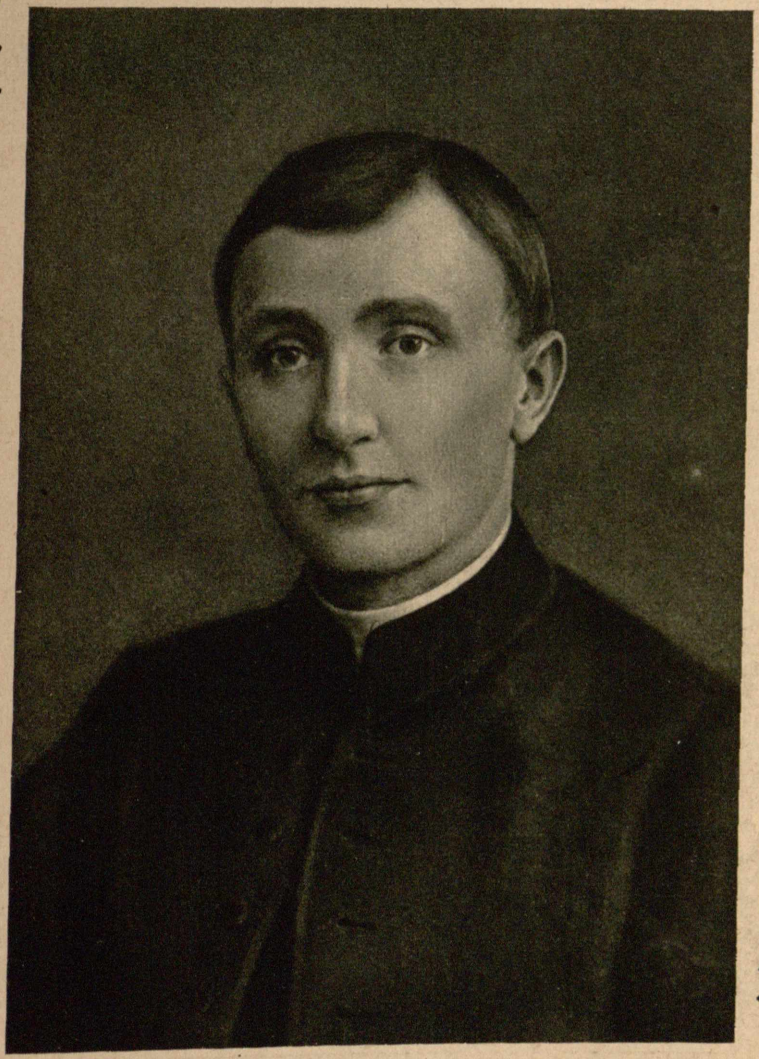

M. Vaitkus

Kunigas, poetas ir publicistas. | Clergyman, poet, publicist.

Liet. dailės paroda Kaune 1920 m. — Dailin. P. Rimša aiškina parodą mūsų kareiviams.

Lith. Art. Exhibit Kaunas 1920. Addressing P. Rimša the sculptor visiting soldiers.

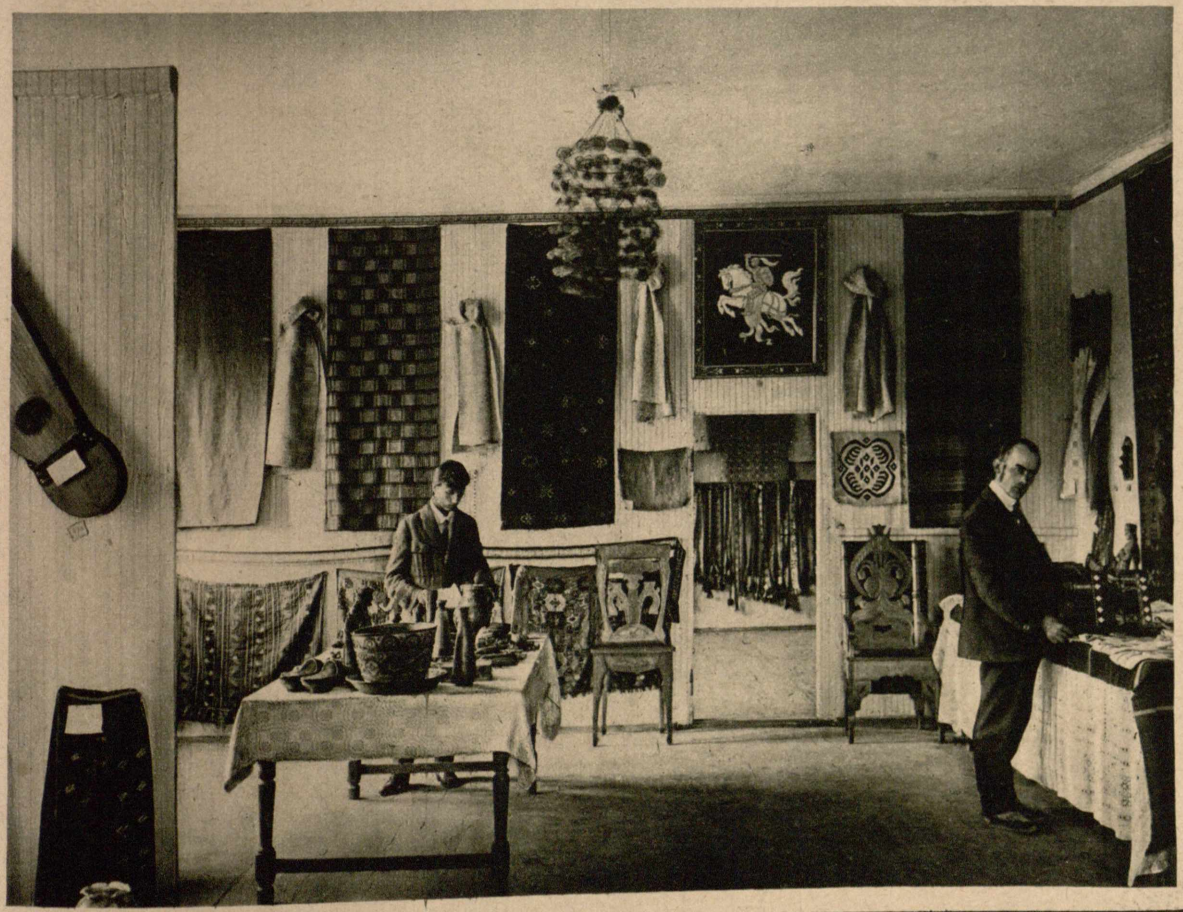

Liet. dailės paroda Kaune 1920 m. — Liaudies dirbinių skyriuje.

Lith. Art. Exh. Kaunas 1920, in the section of popular art.

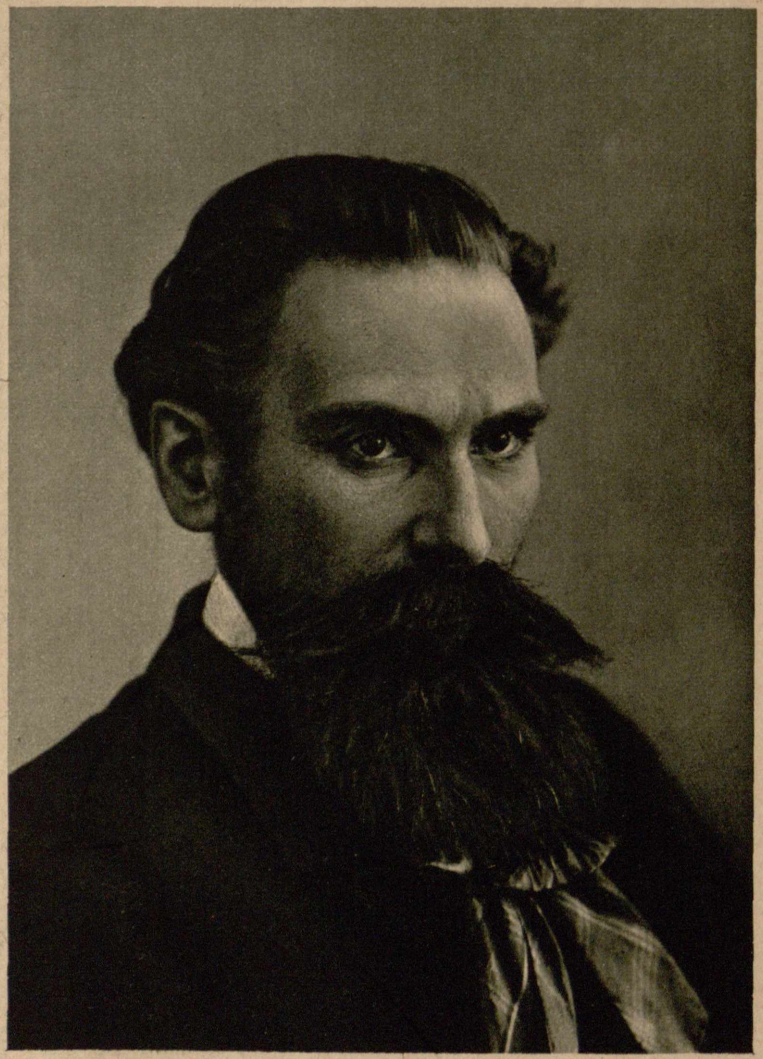

A. Varnas

Dailininkas tapytojas, Meno Kūrėjų Draugijos pirmininkas.

Painter, president of the Lith. Society of Fine Arts.

A. Žmuidzinavičius

Dailininkas tapytojas, Liet. Dailės Draugijos pirmininkas ir buv. Meno departamento direktorius.

Painter, pres. of the Lithuanian art-union, retreated Director of the Departm. for arts.

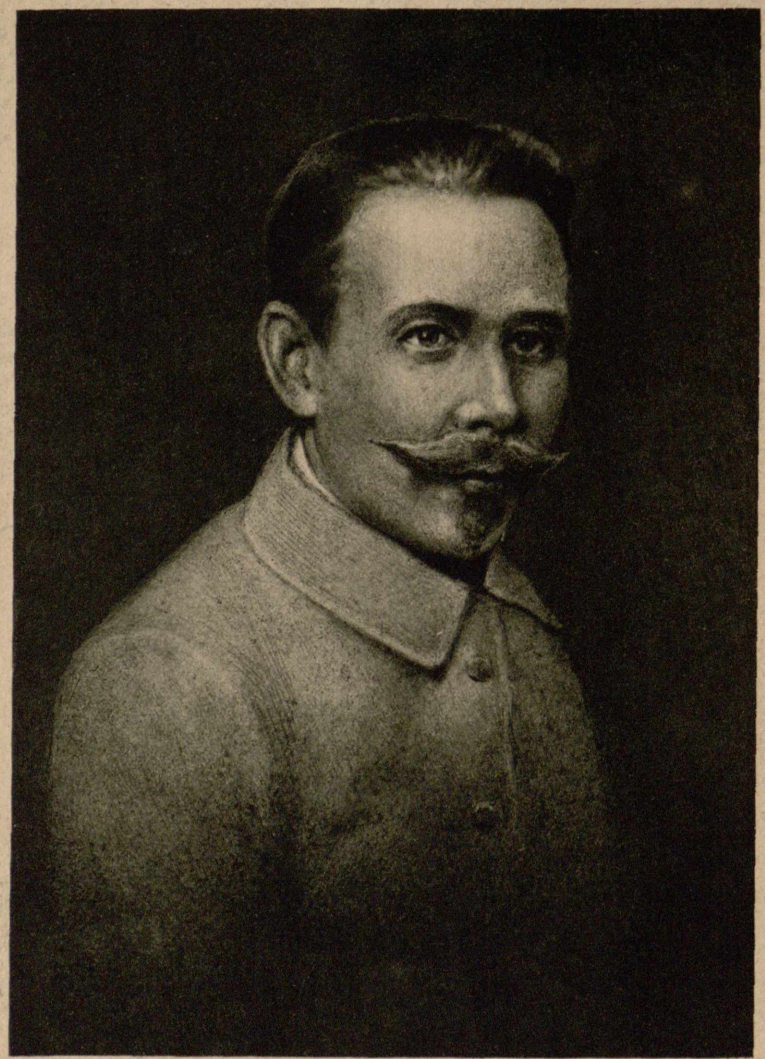

A. Zikaras

Skulptorius. | Sculptor.

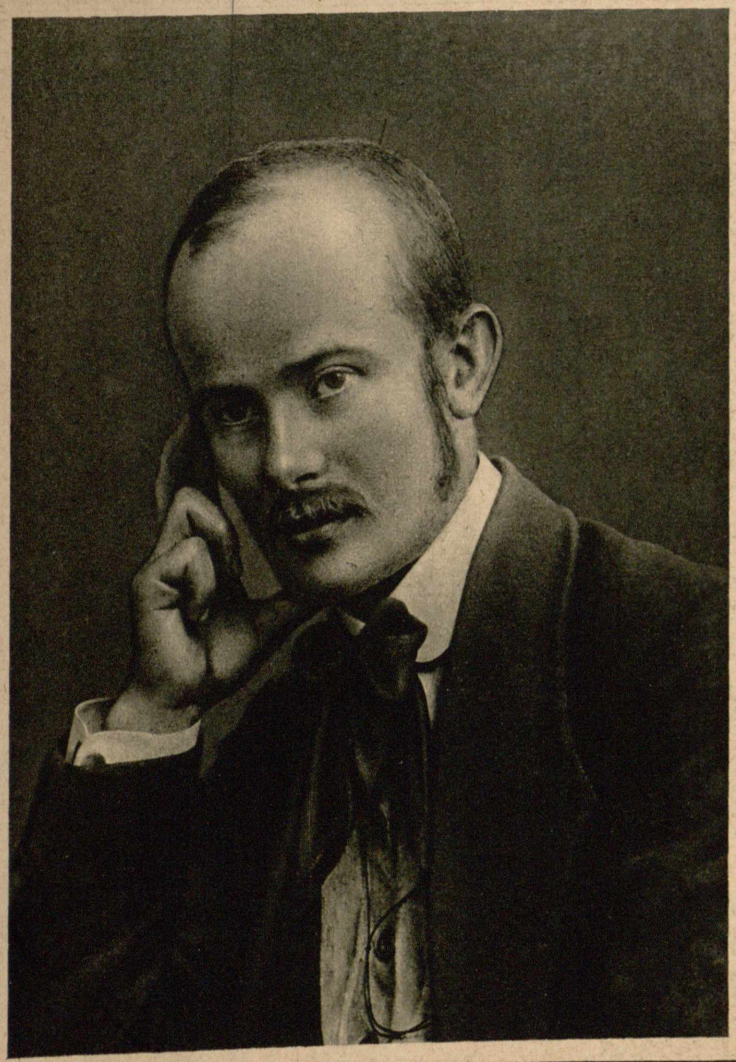

P. Rimša

Skulptorius. | Sculptor.

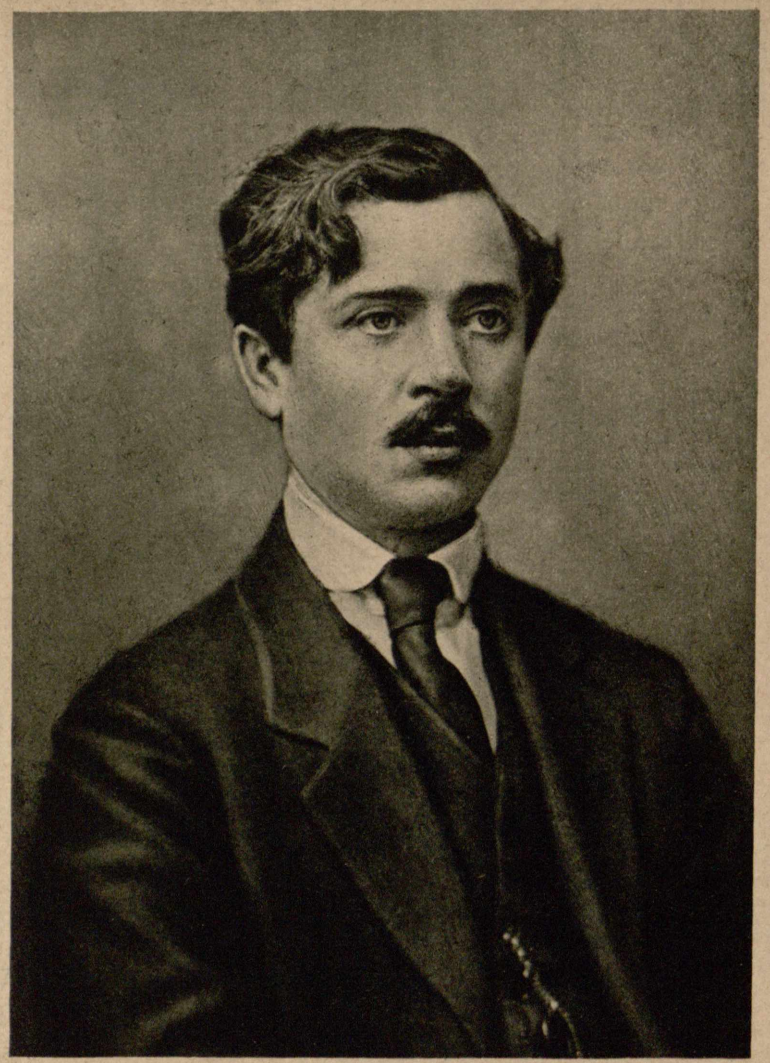

P. Kalpokas

Dailininkas tapytojas. | Distinguished painter.

K. Sklėrius-Šklėris

Tapytojas ir Skulptorius. | Painter and sculptor.

A. Brakas

Liet. dailininkas tapytojas iš Maž. Lietuvos. | Lithuanian artist painter from Lithuania-minor.

J. Galdikas

Dailininkas tapytojas. | Artist-painter.

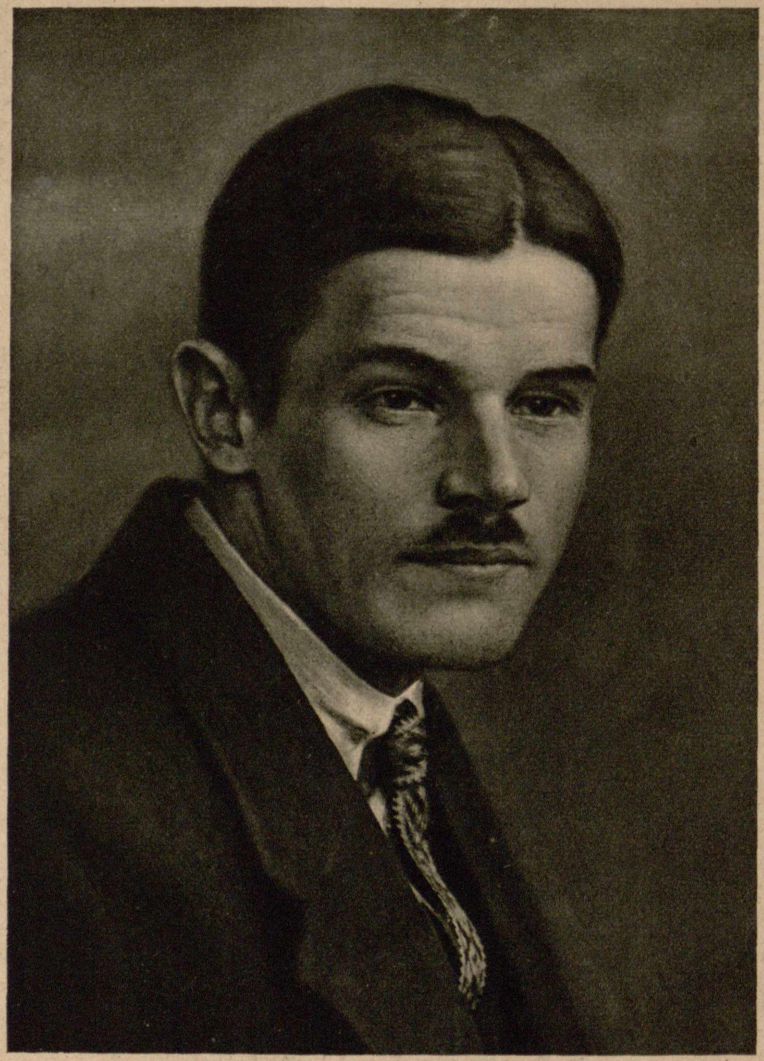

V. Jomantas

Dailininkas tapytojas. | Artist-painter.

K. Šimonis

Dailininkas tapytojas. | Artist-painter.

A. Jurašaitytė-Janulaitienė

Dailininkė tapytoja. | Artist-lady-painter.

V. Bičiūnas

Dailininkas tapytojas, literatas ir publicistas, Steig. Seimo narys.

Artist-painter, writer, publicist, member of Lith. Const. Assembly.

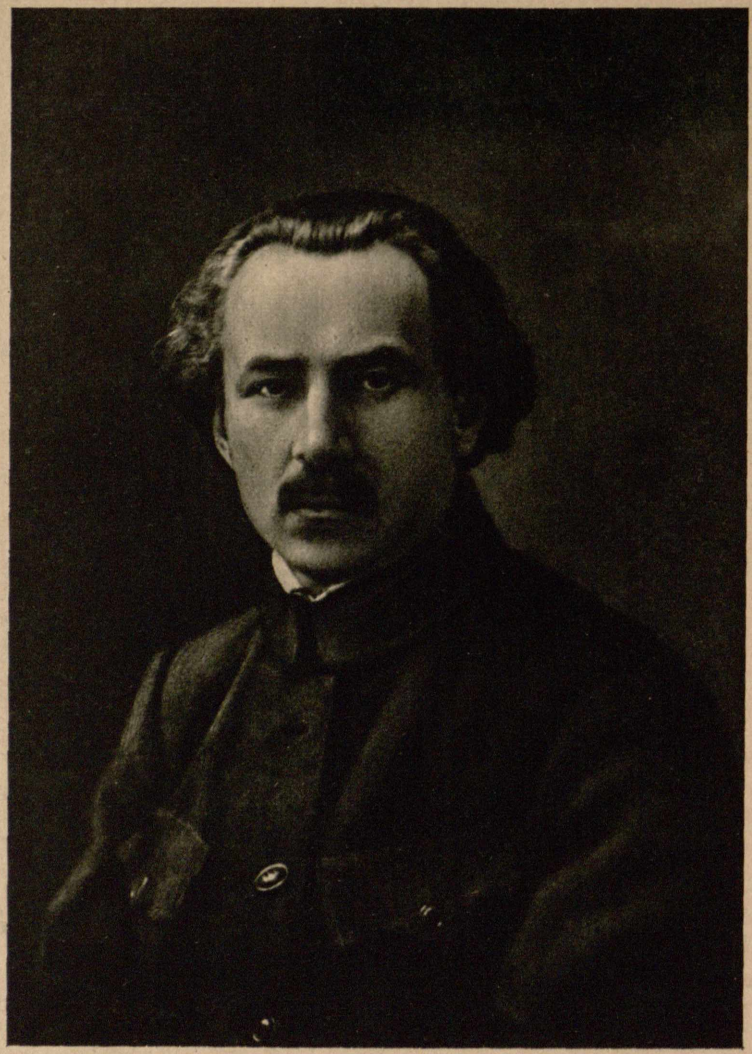

J. Vienožinskis

Dailininkas tapytojas. | Artist-painter.

J. Naujalis

Kompozitorius, Kauno muzikos mokyklos direktorius.

Composer and director of the Conservatory at Kaunas.

M. Petrauskas

Kompozitorius ir dainininkas, Lietuvių Konservatorijos Amerikoj direktorius.

Prominent composer and singer, director of the Lithuanian Conservatory in the United States.

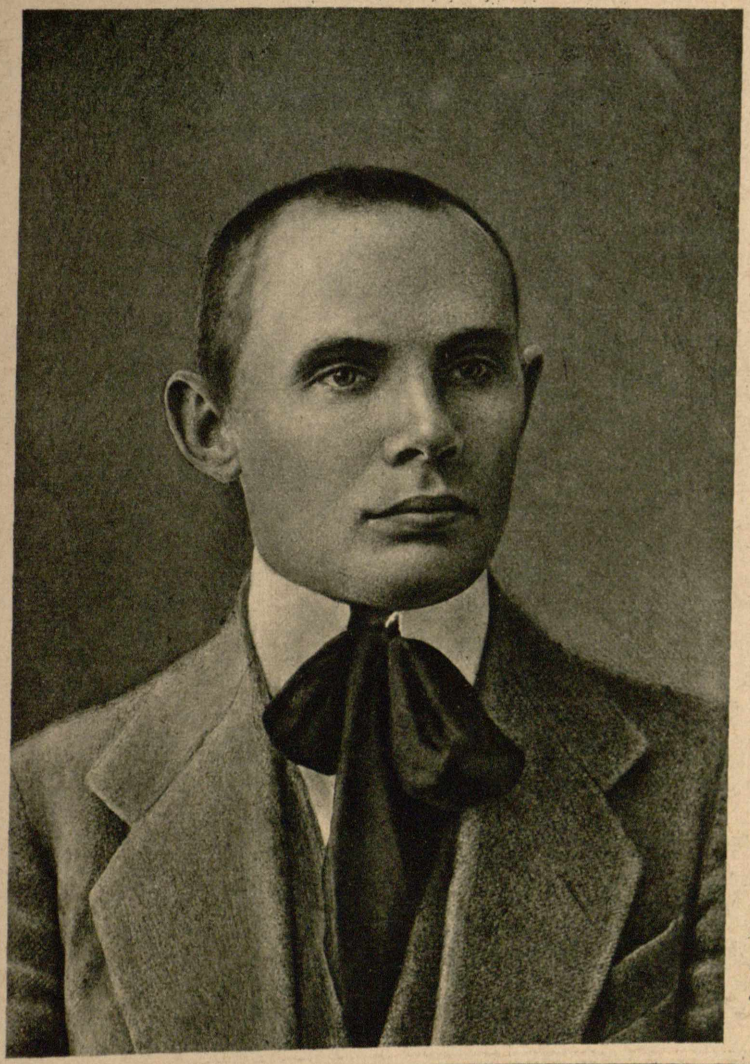

J. Tallat-Kelpša

Kompozitorius ir muzikas pedagogas.

Composer and musician.

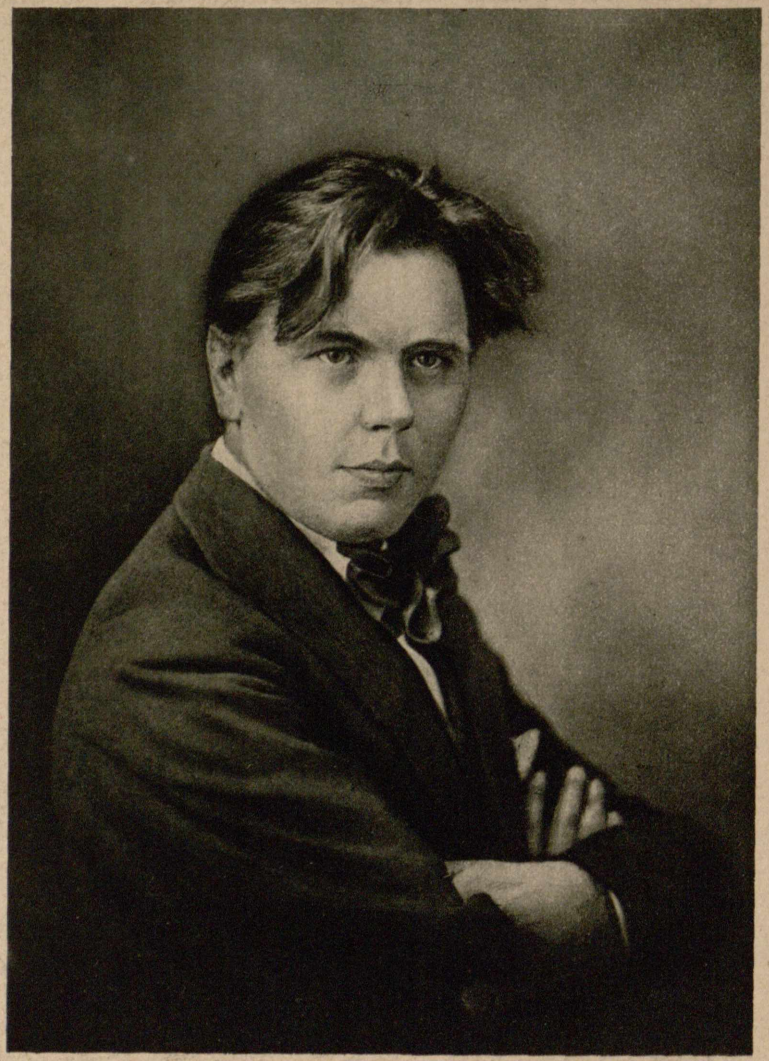

Š. Šimkus

Kompozitorius ir chorų organizatorius.

Composer and organizer of choruses.

T. Brazys

Kunigas, kompozitorius ir mokslinės liet. muzikos literatūros kūrėjas.

Clergyman, composer, author of Lith. musical literature.

K. Petrauskas

Dainininkas, Marijos Operos Teatro tenoras ir pirmosios lietuvių Operos Kaune organizatorius.

Singer, prominent star in the Russian Imperial Opera and first director of the Lithuanian Opera at Kaunas

P. Vaičkuvienė

Dainininkė. | Singer.

O. Nezabitauskaitė-Galaunienė

Dainininkė. | Singer.

V. Palavinskaitė-Grigaitienė

Dainininkė, laisv. meno dailininkė, profesorė.

Singer, prof., mistress of arts.

J. Leškevičius

Virtuozas smuikininkas. | Eminent violinist.

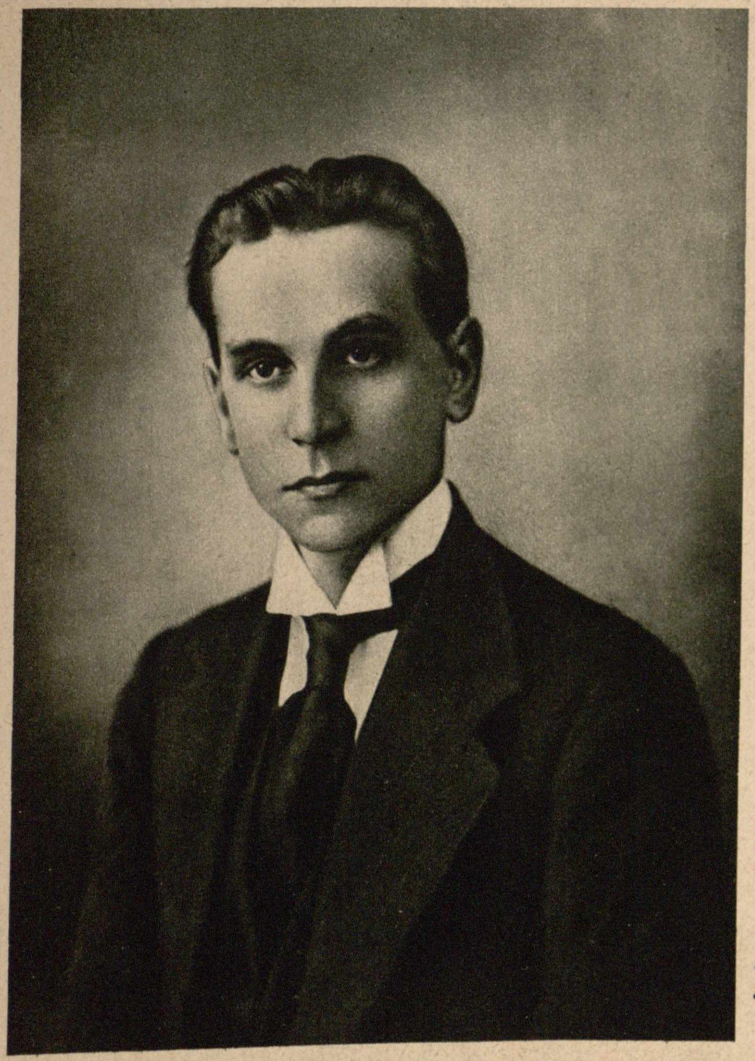

A. Sutkus

Aktoris, Kauno vaidinimų studijos ir „Vilkolakio“ šaržų komedijos vedėjas, Liet. Meno Kūrejų D-jos vicepirmininkas.

Actor Director of the Actors Society at Kaunas, and vicepresident of the Artist-Union.

K. Glinskis

Aktoris-režiseris.

Actor-Stage-Manager Director of the Lithuanian dramatic troupe.

J. Vaičkus

Aktoris-režiseris, pirmosios skrajojamos lietuvių aktorių trupės organizatorius, Liet. dramos vaidyklos Vilniuje ir Kaune režiseris.

Actor-Stage-Manager, Regisseur of the Dramatic School at Kaunas and Vilnius, Organizer of the Touring Company of actors

Seniausi namai Kaune. | The oldest house in Kaunas.

Žemaičių dvas. seminarijos bažnyčia ir rūmai Kaune. | Roman catholic church and house of the seminary at Kaunas.

Laikinoji Lietuvos sostinė — Kaunas — nuo Vytauto Kalno žiūrint.

Kaunas as viewed from the Hill of Vytautas.

Leidėjo žodis.

Nors istorija šiandien ir moko, kad tautų gyvenimo faktų sudaryme atskiri asmens, kaip tokie, nieko nereiškia ar bent mažiausios reikšmės turi, tačiau pas mus atsitiko ne taip. Tautinės sąmonės idėją įžiebė pas mus plačiajai visuomenei savo dvasia aukščiau pakilėję atskiri asmens. Paskui Lietuvos politinę mintį vystė taip pat tik atskiri asmens ir tik atskirų asmenų pasiryžimo, proto ir energijos dėka sunkus valstybės atstatymo darbas, nežiūrint į didžiausias kliūtis, sekmingai tarpo.

Todel ir mūsų svarbiai ir įdomiai gadynei tinkamai apibūdinti reikia ne tik faktų istorija duoti, bet ir parodyti tie žmonės, kurie daugiau ar mažiau savo iniciatyva bei darbu prisidėjo prie lietuvių tautos ir valstybės atgaivinimo. Tas antrasis darbas ir norėta, nors dalinai, šiuo leidiniu atlikti.

Taip pat norėta patarnauti tuo ir paties gyvenimo keliamiems praktikos reikalams. Ligi šiol neturėjome juk nė vieno leidinio, kuriame, reikalui atsitikus, galima būtų rasti reikiamos medžiagos politikos bei kultūros gyvenimo įvykiams gyvai sau įsivaizdinti, kur galima būtų rasti įdomaujančių mus asmenų atvaizdų ir biografijos žinių.

Ypač reikalingas buvo toks leidinys svetur gyvenantiems lietuviams, kaip antai, Amerikos valstybėse, kurie tik knygų ir iliustracijų pagalba tegali būti šių dienų mūsų gyvenimo svarbiųjų įvykių liudininkai. Tie tai mūsų tautiečiai ir buvo turima ypatingai omeny tiekiant šį leidinį.

„Lietuvos Albumas“, savaime aišku, toli gražu ne pilnas mūsų laikų ir darbų atvaizdas. Tam pilnumui atsiekti visų pirmiausia truksta čia tų tūkstančių mūsų tautos sūnų, kurie del Lietuvos nepriklausomybės savo kraują yra pralieję; truksta ir daugelio visuomenės mažiau žinomų, betgi didžiausios naudos Lietuvai atnešusių pasiaukojusiųjų mūsų kultūros darbininkų. Bet tokį albumą

išleisti ir nebūtų galimybės. Tos galimybės ribų atsižiūrint reikėjo tad, visų pirma, atsisakyti dėti jau baigiusių savo garbingą ir Lietuvai naudingą gyvenimą mūsų veikėjų atvaizdus, antra, iš gyvųjų parinkti tik tuos, kuriems teko ir tenka dirbti visų matomoje viešumoje, tačiau ir tų mūsų darbininkų toli gražu ne visų atvaizdus, nežiūrint į geriausius Albumo redakcijos norus, teko parinkti ir padėti. Su biografijomis dalykas buvo dar keblesnis ir todel jų paduota čia mažiau, nei atvaizdų ir ne vienodų kai del jų pilnumo. Antroji laida, jei bus tokios reikalas, taip atvaizdų, taip biografinių žinių atžvilgiu bus, kiek tik bus galima, papildyta.

Fotografijos dedant prisilaikyta buvo aktualumo ir įvykių chronologijos tvarkos. Pirmiausia tad eina pirmasis Lietuvos respublikos prezidentas, daugiausia pasidarbavę tautai senesnieji mūsų tautinės sąmonės ir kalbos kelėjai ir aukščiausieji šiandien Lietuvos dvasinės ierarchijos vyrai (1-20 pusl.). Antroje vietoje eina mūsų valstybės suverėnės valdžios užuomazga — Lietuvos Valstybės Taryba (21-39 pusl.) ir jos sudarytosios Laikinosios Vyriausybės nariai bei vyriausieji jų bendradarbiai sulig chronologine kabinetų tvarka (40-81 pusl.). Taip prieiname prie trečiosios grupės — Steigiamojo Seimo ir jo išrinktojo pirmojo tikrosios Valdžios organo — VI Ministerių Kabineto (82-109 pusl.). Toliau eina vyriausias mūsų vyriausybės ramstis ir pamatas — mūsų garbingoji Armija (100-129 pusl.). Po to eina mūsų diplomatijai bei atstovybėms užsienyje pavestas skyrius (130-164 pusl.). Paskui mūsų visuomenės šiaip įvairių darbo sričių veikėjai (165-210 pusl.), mūsų mokslininkai ir publicistai (211-227 pusl.). Pagaliau, visa vainikuoja mūsų jaunojo meno visų sričių darbuotojų galerėja (nuo 228 ligi 288 pusl.).

Kad ir dar nepilnas, kaip jau aukščiau paminėta, vis delto šis Albumas yra pirmas ir lig šiol vienintėlis tos rūšies leidinys lietuvių spaudoje kai del savo didumo. Tokiai atvaizdų ir biografijų daugybei surinkti daugiausia pasidarbavusi yra p-lė Janina Markevičaitė ir p. Liūdas Gira, kuris taip pat atliko galutinį „Lietuvos Albumo“ sutvarkymo bei suredagavimo darbą, už ką lai leista bus šiuo tarti jiedum padėkos žodį. Baigiant reikia, dar pažymėti, kad fotografijų dauguma padaryta buvo pas Kauno fotografą p. Kliučinskį, kuris ir gi kuosąžiningiausiai ir kuopavyzdingiausiai savo darbą atliko.

Kaunas, 1921 m. Leidėjas.

Kun. Antanas Alekna.

Gimęs 1872 m. gruodžio m. 6 d. Kūruose, Radviliškio par. Šiaulių ap.

Mokės Šiaulių gimnazijoje, Kauno kunigų seminarijoje ir Petrapilio kun. akademijoje. Išėjęs ją teol. kand. laipsniu 1897 m. ir įšišventęs kunigu, buvo Šiaulių gimn. kapelionas, Kauno Karmelitų ir Rokiškio vikaras, pagaliau, 1907—1918 m. „Vienybės" redaktorius. Į Žemaičių vyskupijos kapitulą įvestas 1918 m., kaipo kanauninkas.

Skyrium yra parašęs: „Katekizmo pradžiamokslį", „Kristaus Bažnyčia ir jos mokslas", „Lietuvos istorija" (4 laidos), „Bažnyčios istorija" (2 laidos). Be to, išleidęs Valančiaus „Pradžia ir išsiplėtimas katalikų Bažnyčios". Spaudoj tebėra plati, dokumentais paremta, vyskupo Motiejaus Valančiaus monografija.

Jurgis Alekna.

Gimė 1873 m. vasario m. 4 d. Svenčionių apskr., Kuktiškių par. Išėjęs II Vilniaus gimnazijos kursą 1893 m. įstojo į Maksvos universito medicinos skyrių, kurį baige 1898 m. Pabaigęs universitą, pasidarbavęs prie Smolensko gubernės ligoninės ir Vilniaus šv. Jokūbo, turėjo išvažiuoti Archangelsko gub. atitarnauti už stipendiją. Išbuvęs ten, Onegos apskrity, iki 1900 m. vasaros, iškelivo į užsienį. Atlankęs Vokiečius, Paryžių, Šveicarus ir Austrus ir begrįždamas į savo tarnybos vietą, buvo ties Archangelsku suimtas ir pritrauktas prie bylos, vedamos žandaro Vonsiackio prieš Lietuvos inteligentus, susispietusius prie „Varpo" ir „Ūkininko" išleidimo. Pargabentas iš Archangelsko į Liepojų, kur toji byla buvo pakelta, po kelių mėnesių, administratyviu būdu ištremtas dviem metam į Archangelską, kur ėjo ordinatoriaus ir drauge vyresniojo gubernės ligoninės gydytojo pareigas. Po metų politinė ištikimybė buvo jam sugrąžinta ir 1902 m. vasarą jis grįžta į Lietuvą ir apsigyvena Ukmergėj, laisvai praktikuojančiu gydytoju. 1904 metais persikelia i Zarasus miesto gydytoju ir ligoninės vedėju. Po metų persikelia į Ukmergę miesto gydytoju. 1906 metais, kada Ukmergės juodašimčiai susispietę pašalino ji nuo pirmininkavimo vietiniame klūbe delto, kad jis išmetęs Muravjovo paveikslą, buvo įskųstas valdžiai ir išvarytas iš Ukmergės į Rozalina, Panevėžio apskr. Iš Rozalino keliems mėnesiams iškeliavo į Petrapilį klausyti gydytojų kursų, o 1909 metais buvo paskirtas, būdamas išėjęs bakteriologijos kursą, kovoti su kolera ir dėmėtąja šiltine Panevėžin. Kursus baigęs išvažiavo į užsienį studijuoti prie Vienos ir Berlyno universitų pasirinkęs sau specialinę medicinos šaką: ausų, nosies ir gerklės ligas. Pagrįžęs iš užsienio 1910

metais, apsigyveno Kaune, dirbo prie miesto ligoninės chirurgijos ir savo specialiniuose skyriuose ir priklausė gubernės medicinos valdybai. Uoliai ir sekmingai dirbdamas medicinos srity, kurioje įgijo vardą ne tik Lietuvoj, bet ir svetur, ir palaikydamas ryšius su įžymiausiais Vokiečių, Austrų, Šveicarų, taip pat Rusų profesoriais, nesišalino ir nuo bendrojo visuomenės darbo Lietuvoje, prisidėdamas aktingai prie draugijų: „Dainos", „Savytarpio kredito" ir kitų, o taip pat ir laikraščių, kaip „Vilniaus Žinios", „L. Ūkininkas", „Vairas".

Priklausė Lietuvos Demokratų Partijai ir, tik jai skilus, perėjo prie Santaros. Paskutinį karą, nuo pat jo pradžios, darbavosi Raudonajame Kryžiuje, būdamas Kauno ligoninės ordinatorius, toliau medicinos dalies Raudonojo Kryžiaus vedėjas ir dar paskiau vyriausios viso šiaurės fronto medicinos tarybos narys iki 1918 metų pavasario, kada, palikęs Rusus, iškeliavo, kaipo Vyriausios Rusų Lietuvių Tarybos delgacijos vedėjas ir drauge vyriausios Rusų Raudonojo Kryžiaus valdybos atstovas į Vilnių, kur buvo kooptuotas Lietuvos Tarybon, kaipo Santaros kandidatas. Valdžiai susikūrus, paėmė Vidaus Reikalų Ministerijos viceministerio vietą, kurią ėjo antrajame kabinete.

Jonas Pranas Aleksa.

Gimė Kalvarijos apskr., Jonavo valsč., Kumetiškiuose, 1879 m. gruodžio m. 25 d. Išėjo gimnaziją Mariampolėje (1891—1900 m.). 1900—1904 m. studijavo gamtos mokslą ir agronomiją Maksvos universito gamtos skyriuje, fizikos matemat. fakulte. 1904 m. įtariamas politiniame judėjime, turėjo iš universito pasišalinti; prieš tai, 1902 m. už politikos „prasikaltimus" sėdėjo Maksvos (Butyrki), Varšuvos, Petrakovo, Seredžiaus ir Kališo kalėjimuose. 1904—1907 metais, gyvendamas Maksvoje, studijavo sociologijos mokslą. 1914—15 metais, baigti agronomijos mokslui, studijavo agronomijos ir zootechnijos mokslus Varšuvos aukštuose ūkio kursuose.

Prieš Vokiečiams okupavus Varšuvą išvažiavo į Rusus, kur per pustrečių metų tarnavo, būdamas gyvulybos specialistas, Voronežo gub. žemietijoj. Kartu sekretoriavo per pusantrų metų Voronežo gubernės gyvulių mėsos ir riebalų tiekimo komitete, kur per paskutinius $^2/_3$ metų faktinai vedė visą dalyką. Dalyvavo Voronežo gubernės ž.-ūkio draugijoje.

1918 m. birželio mėm. gįžo į Lietuvą ir apsigyveno Vilniuje. Lig vokiečių 1918 m. rudens revoliucijos bendradarbiavo „Mūsų Ukyje" ir rūpinosi ž.-ūkio literatūros vadovėlių gaminimu. Tų pat metų lapkričio m. 12 d. paskirtas žemės ūkio departamento direktoriu. VI kabinetui susidarius įėjo į jį, kaip žemės, ūkio ir valstybės turtų ministeris.

Dr. Jonas Basanavičius.

Dr. Jonas Basanavičius gimė 1851 m. lapkričio m. 11 (23) d. Vilkaviškio pav. Bartninkų valščiaus, Ožkabalių kaime — iš tėvų ukininkų — Juro ir Marės Birštoniutės Basanavičių. Pirmuosius mokslus ėjo Bartninkuose ir Lukšiuose (Naumieščio pav.), mokintis pradėjęs nuo 4 ar 6 metų. Kaip sodžiuje paprastai, pirmaisiais jo mokytojais buvo sodžiaus „daraktoriai". Paskui mokėsi Mariampolės gimnazijoj. Baigęs sidabro medaliu gimnazijos mokslą 1873 m. B. įstojo Maksvos universitan, į istorijos-filologijos skyrių, kuriame išbuvęs 2 semestru perėjo į medicinos skyrių ir pabaigė jį 1879 m. ir buvo paliktas prie universito „tobulintis moksle". Bet sunkus medžiaginis padėjimas ir nekokia sveikata verste vertė B-čių išvažiuoti iš Maskvos kur šiltuosna kraštuosna. Lygiai tuo laiku jis buvo pakviestas bulgarų valdžios Bulgarijon, kuri tada tik pasibaigus rusų karui su turkais tapo atskira nepriklausoma valstybė. B. priėmė tąjį pakvietimą ir 1879 m. rudenį iškeliavo Bulgarijon, kur išpradžios buvo paskirtas vyriausiuoju Lom-Palankos departamento gydytoju.

Pasibaigus karui su turkais, Bulgarija išsiliuosavo nuo turkų prispaudimų, bet dabar pajuto kitą pavojų, iš rusų valdžios, kuri pradėjo perdaug kištis į Bulgarų politiką. Prieš tą naująją politikos priespaudą kilo susipratusieji bulgarai patrijotai; jie sudarė tautinę bulgarų partiją, kuri pastatė savo tikslu gelbėti tėvynės politiką nuo rusų biurokratų įtakos. Prie tos partijos prisidėjo ir B. Rusų arba rusofilų partijos gundomas Bulgarų kunigaikštis Aleksandras I įvykdino 1881 m. vadinamąjį *coup d' etat'ą*, kurs rusų politikai suteikė dar didesnės įtakos Bulgarijoje ir buvo pasikėsinimas prieš Bulgarų konstituciją. Dabar rusofilų partija, labiau įsivyravusi, ėmė persekioti savo priešininkus. Tie persekiojimai privertė daugybę laisvę mylinčių svetimšalių, tarnavusių tada Bulgarijoje, išsinešinti iš tos šalies; tarp jųjų buvo ir Basanavičius. 1882 m. pavasario pradžioje išsikraustė jis iš Lom-Palankos ir, po gana ilgos kelionės per Serbijos ir Kroatijos žemes, apsistojo Vienoje, kur ėmė toliau studijuoti mediciną ir istoriją. Bet jau liepos mėnesį tų pačių metų Bulgarų valdžia jį vėl atgal šaukėsi ir buvo paskyrusi vyriausiuoju Vidino ligoninės gydytoju, o po mėnesio Juodkalnio kunigaikštijos valdžia siūlė jam vietą mieste Antivari, prie Adrijos jurių kranto, tačiau nepriėmė nė vienos, nė kitos vietos ir pasiliko toliau Vienoje studijuoti. Iš Vienos nuvyko Čekų Pragon, kur susipažino su čekų tautos veikėjais ir jųjų atgimimu ir studijavo Trakų giminių senovę, apsilankė taip pat Buda-Pešte, kur arčiau susipažino su senovės Trakų archaiologija, aplankė ir Berlyną. Bet važinėdamas taip po svetimus kraštus neužmiršo dr. Basanavičius paliktos toli tėvynės Lietuvos. Taip antai, šelpdavo jis tarp 1880 — 1883 metų savo raštais Prūsų lietuvių laikraščius — „Naująjį Keleivį" ir „Lietuvišką Ceitungą". Tie jo raštai drauge su J. Sauerveino raštais vieni tik ir tesu-

teikdavo kiek lietuvių dvasios tiems iš vardo tiek lietuviškiems laikraščiams, tarnaujantiems labiau Prūsų valdžiai, negu lietuvių tautai. 1883 m. Basanavičiui esant Pragoje, Basanavičiaus suredaguotas, išėjo balandžio m. Ragainėje pirmas „Aušros“ numeris. „Aušra“ ėjo ligi 1886 m. — per tą laiką buvo padėtų joje nemaža Basanavičiaus raštų. 1885 m. išėjo Tilžėje jo atskiri veikalai: „Apie atradimą Lietuvoje rašyto akmens“, „Žirgas ir vaikas“ ir „Žiponas bei žiponė“.

Tuo tarpu Bulgarijos politika pakrypo kiton pusėn; rusų įtaka visai sumenkėjo. Tada 1884 m. vasarą vėl sugrįžo atgal Bulgarijon ir priėmė vietą Elenoje, Balkanų kalnuose, kurių oras buvo labai naudingas susilpnėjusiai jo sveikatai. Beveik ištisus metus išgyvenęs Elenoje 1885 m. persikėlė vėl į Lom-Palanką. Buvo tada kaip tik serbų bulgarų karo pradžia. Per Lom-Palankos ligoninę perėjo daugybė sužeistų ir sergančių, nuo kurių B. užsikrėtė dėmėtąja šiltine ir vos nevos išliko gyvas. Keliems mėnesiams praėjus po tos sunkios ligos B-čių ištiko kita nelaimė. Vienas jo gydomas ligonis, sumišusio proto bulgaras, atėjęs pas jį nakčia, išsivadino Basanavičių neva pas savo sergančią seserį ir beeidamas pakelyje 3 kartus šovė į jį iš revolverio, įvarydamas d-rui Basanavičiui vieną kulipką į pečius, antrą į kairiąją ranką. Šitų kulipkų viena, kurios ir nepasisekė daktarams surasti ir išimti, vėliau įvarė B-čiui ypatingą nėrvų ligą (neurasthenia), kuri pakirto jo sveikatą ir tąsė jį ilgus metus po įvairius Europos kurortus ir sanatorijas. 1889 m. mirė jauna jo žmona Gabrielė-Eleonora, iš namų Mohl. Jos mirtis turėjo labai blogos įtakos i B-čiaus neurasteniją, ir jis ilgą laiką negalėjo rašto darbais užsiimti. 1893 m. rudenį persikėlė į Varną, kur jis — negalėdamas sugrįšti Lietuvon — gyveno ligi 1905 m. pavasario, kada iškeliavo iš Bulgarijos ir rugpiūčio m., kada jau japonų pamokyta rusų biurokratija buvo pasidariusi nuolankesnė ir ramesnė, sugrįžo ramiai, niekieno nekliūdomas, Lietuvon.

Lietuva tuomet laukė didelių atsitikimų. Ore tartum buvo jaučiama kokia paslaptinga galybė, kuri skatino senų ir jaunų širdis į darbą, į kovą. Basanavičius atvykęs Lietuvos širdin — Vilniun įnešė vietos inteligentų lietuvių tarpan dar daugiau gyvumo ir bruzdumo. Matei jį visur, kur tik buvo kalbama apie visuomenės darbus, karštai visame dalyvaujantį, tartum jaunikaitį norų ir jėgų kupiną. Kilus autonomijų klausimui ir lietuviams nepriderėjo pasilikti kitų užpakalyje. Suprato tai B. ir darė ką galėjo. Lapkričio m. 2 (15) d. jisai drauge su trimis kitais Lietuvos tautiečiais — Donatu Malinauskiu, kun. Juozapu Ambrazieju ir M. Dovoina—Silvestravičium pasirašė po garsiu *„Memorandum'u“*, įteiktu buvusiam tada ministerių pirmininkui grafui S. Wittei, kuriame lietuvių vardu reikalaujama etnografiškajai Lietuvai autonomijos (viso 10 punktų). Tas memorandum'as, kai tik buvo įteiktas Wittei, tuojau buvo išspausdintas valdžios laikraštyje „Pravitelstviennij Viestnik“ ir padarė nemažo trukšmo rusų atžagareivių spaudoje.

1905 m. lapkričio m. 21 (gruodžio m. 4) d. prasidėjo Vilniuje *pirmasis didis lietuvių tautos atstovų suvažiavimas*, įvykusis, del J. Basanavičiaus ir J. Kriaučiuno atsišaukimo į Lietuvos visuomenę, paskelbto „V-Žiniose". Suvažiavimą atidarė Basanavičius, visų išrinktas pirmininku.

1906 m. vasarą B. sumano ir steigia su keliais kitais vyrais „Sajungą pagrąžinimui lietuviškajai kalbai tiesų Lietuvos bažnyčiose" ir rašo jai programą ir motyvus. Jis taip pat sumano ir įsteigia Vilniuje Liet. Mokslo Draugiją, kurios yra pirmininkas visą laiką nuo pat jos įkūrimo. Kaip tikras mokslo aitvaras renka jos knygyną ir muzėjų; leidžia mokslinį žurnalą „Lietuvių tauta" ir uoliai dalyvauja publicistikoje gindamas Lietuvos reikalus nuo lenkų pasikėsinimų. Didžiojo karo metu dalyvauja taip pat Liet. Dr-jos nukent. del karo šelpti Centro komitete. Buvo išrinktas ir į Liet. Valstybės Tarybą. Lietuvos valdžiai pasitraukus į Kauną, jis tačiau pasiliko Vilniuje ir išbuvo ten visą laiką saugodamas L. M. D-ją ir jos turtą nuo visų okupantų.

Basanavičiaus darbai etnografijos dirvoje priklauso iš dalies lietuvių, iš dalies bulgarų literatūrai. Svarbiausieji šitos rūšies jo raštai: „Oškabalių dainos (2 tomu), „Lietuviškos pasakos" mytologiško turinio (2 tomu), „Lietuviškos pasakos įvairios" (4 tomai) ir „Iš gyvenimo vėlių bei velnių" (1 tomas), kur surinkta labai brangintina medžiaga apie senovės lietuvių tikybą. Iš bulgariškai rašytųjų Basanavičiaus veikalų svarbiausia yra Bulgarijos švietimo ministerijos išleista „Medega sanitariškajai Bulgarijos etnografijai" („Materijali kam sanitarnata etnografija na Bulgarija" Sofija, 1891).

Vytautas Bičiūnas.

Gimė 1893 m. rugsėjo m. 20 d. Klovainiuose, Žemaičiuose. Gimnazijos mokslą ėjo Šiauliuose. 1912 metais gimnazijos mokytojo dailininko K. Mazino raginamas įstojo Kazaniaus dailės mokyklos tapybos skyriun. 1915 m. išlaikęs kurso kvotimus, perėjo tos pat mokyklos statybos skyriun. Pamėgimas piešti reiškėsi jame labai anksti, būtent, nuo 7 metų amžiaus ir, nors mokykloje negaudavo aukštesnių laipsnių už piešimą, vistik neliovėsi lavinęsis dailės srityje. Rašinėti pradėjo rusų kalba 1910 metais. Lietuvių kalba rašyti dar nemokėdamas 1911 metų sutikimo naktį pirmą kartą vaidino savo dramatinį veikalėlį, kurį išvertė a. a. Rekašius (Krūmų Zuikis). Visi V. Bičiūno rašiniai ir piešiniai pagaminti prieš karą maža išimtimi žuvo. V. Bičiūno straipsniai, feljetonai, apysakos ir kitoki rašiniai buvo spausdinami „Lietuvos Žiniose", „Viltyje", „Aušroj", „Lietuvių Balse", „Ateityje", „Draugijoje", „Ganytojuje", „Vaivorykštėje", „Tiesos Karde", „Laisvoj Lietuvoj", „Lietuvos Aide", „Pavasaryje", „Laisvėje", „Gėlių Dienoj", „Vejoj" ir „Žiburio kalendoriuose". Pirmi piešiniai buvo padėti almanache „Sniegams tirpstant", po to daugelis vinjėčių, piešinių, viršelių ir t. t.

buvo išspaudintų nevienoj lietuvių leidžiamoj knygoj. Savo paveikslus ir piešinius pirmą kartą išstatė „Lietuvių Meno Apžvalgos“ parodoje ir Klaipėdos „Meno parodoj“. Keturi kūriniai — būtent — „Lydeka“, „Verkia“, „Naktis“ ir eskyzas Mickevičiaus „Velinėms“ — įgyti Meno Rūmams.

V. Bičiūnas dalyvauja taip pat visuomenės ir politikos gyvenime, kaipo Liet. Krikščionių Demokratų Partijos narys ir nuo jos yra išrinktas į Steigiamąjį Seimą. Buvo taip pat kurį laiką „Laisvės“ redaktorius ir Valstybės Kontrolės inspektorius.

Kipras Bielinis.

Gimė 1883 m. rugsėjo mėn. 13 d. Purviškių vienkiemy, Sostų parap., Biržų-Pasvalio apskr. Jo tėvas, Jurgis Bielinis, buvo plačiai žinomas uždraustųjų lietuviškų raštų gabenimo iš Prusų ir jų platinimo organizatorius. Jo įkūrta ir vedama slaptoji liet. raštų kolportažo organizacija dar nuo „Aušros“ laikų buvo apėmusi visą buv. Kauno guberniją, Vilniaus gub. dalį, Rygą, Mintaują, Liepojų ir Petrapilį. Rusų valdžia žinojo jį esant tos, ilgai vis nepagaunamos, organizacijos vadu ir todel J. Bielinis apie 30-tį metų turėjo slapstytis ir negyventi savo namuose. Norėdamas įpratinti į savo darbą ir priaugantį jau sūnų Kiprą, tėvas, negalėdamas namuosna lankytis, išvogė jį naktį iš namų ir parvežė į Garšvų sodžių, Vadaktėlių parap., pas ukininką Ūdrą, kur buvo tąsyk tos organizacijos „štabas“. Buvo tai 1890 m. Čia tėvas davė ji mokyti savo organizacijos „buhalteriui“ Ladukui. Nuo to laiko Kipras susigyvena, taip sakyti, su konspiracija ir kova su carato valdžia. Pasimokinęs privačiai, K. Bielinis toliau mokėsi Mintaujos realinėj mokykloj ir Rygos gimnazijoj, kur aktingai dalyvauja slaptose mokinių kuopelėse. Valdžiai atkreipus domę į tą slaptąjį mokinių veikimą, Kipras turėjo išeiti iš 7 klasės, ketindamas važiuoti Šveicarijon. Bet tuo laiku (1902 m.) prasidėjus Lietuvos social-demokratų judėjimui, — Bielinis stojo partijon ir ėmė dirbti, kaipo publicistas, užsieny leidžiamajam slaptam „Darbininkų Balse“. 1904 m. dirba Lietuvoje, kaipo partijos organizatorius. 1905 m. tais pačiais tikslais apvažinėja visą Suvalkiją ir Pabaltijos miestus; tų pačių metų vasarą buvo suorganizavęs partyvinių raštų gabenimą iš Prūsų per Žemaičius.

1905 m. pradžioj suruošė pirmąjį Lietuvoje viešąjį mitingą su raudonomis vėliavomis Kupiškyje, paskui Skapišky ir Kurkliuos, kur buvo drauge su kitais rusų žandarų areštuotas ir primuštas (balandžio mėn. 23 d.), bet kitų draugų ten pat atvaduotas (garsi savo laiku „Kurklių byla“). 1905 m. rudenį Suvalkijoj ir Žemaičiuose suruošė apie 30 viešų mitingų. Reakcijai užėjus, 1906 m. pradžioje pasišalino į Vilnių, iš ten į Rygą. Žandarų buvo sudaryta prieš jį apie 20 bylų, tik nežinojo, kaip jį sugauti, nes visą tą laiką K. Bielinis veikė po slapyvardėmis: Jono Jurgaičio, Sermėgiaus

ir Kunigo. 1906-7 m. dirba Rygoje, kur sudaro lietuvių social-demokratų grupę iš 500 žmonių prie latvių social-demokratų partijos. 1907 m. lapkričio m. 5 d. Rygos social-demokratų komiteto posėdyje drauge su kitais 15 komiteto nariais areštuotas išsėdėjo Rygos kalėjime veik metus ligi teismo, laikinasis gi karo teismas nuteisė jį už priklausymą soc.-demokratų partijai 4-iems metams sunkiųjų darbų katorgos, kurią atbuvo ten pat, Rygos kalėjime. 1912 m. ištrėmė jį į Irkutsko gub., Vercholensko apskritį, į Manžurkos valsčių „poselenijai". 1913 m. bėgo iš ten į Vladivostoką; toliau negalėdamas važiuoti lėšoms pritrūkus, pasiliko ten Jankevičiaus vardu ir gavo vienos miško pramonės įstaigos įgaliotinio vietą, netoli Chabarovsko. Tik 1917 m. atsisakė nuo tos svetimos pavardės ir liepos mėnesį grįžo Rusijon. Sugrįžęs čia apvažiavo savo partijos organizuotės tikslais kai kuriuos miestus, bet sustojo galūtinai Maksvoje, kur dirbo prie Lietuvos turtų likvidacijos (Maksvos srities komisarijate), kaipo sekretorius. 1918 m. grįžo Lietuvon ir gyveno Akmenės apskrity, dirbdamas daugiausiai kooperacijai; partyviniai darbai beveik buvo negalimi del smarkiausio vokiečių okupuotės režimo. Vokiečių revoliucijai kilus, 1919 m. dirba Šiaulių apskr., kaipo vietinės savivaldybės narys ir raštininkas, iš ten išrinktas į Steigiamąjį Seimą, kur dalyvauja soc.-demokratų frakcijoje, dirbdamas biudžeto, finansų ir savivaldybės komisijose; be to, dirba prie „Socialdemokrato" redakcijos. Rašinėdamas į laikraščius K. Bielinis buvo patiekęs ir atskirų knygelių, taip antai, dar 1905 m. ar 1906 m. išėjo knygelė „Apie liaudies miliciją" (vertimas) ir Amerikoje „Apie Sicilijos kaimiečių kovas". Mokėdamas gerai latvių kalbą ir santykius lietuvių spaudoje informavęs apie latvius ir jų laikraščius. Nors kalėjimo ir ištrėmimo išvargintas — kupinas tebėra energijos, kaip kad buvo ir jo tėvas, mirusis 1918 m. sausio mėn. 18 d.

Kun. Juozas Bikinas (D. Dumbrė).

Kun. Juozas Bikinas gimė 1875 m. balandžio m. 18 d. Paruoščio dvare, Raguvos par. Ukmergės apskr., kame jo tėvai tarnavo. Ligi 8 metų augo Naviškių vienasėdy, netol Raguvėlės, kur jo tėvai buvo nusipirkę žemės sklypelį. 9 metų tėvai išvežė jį Panevėžin mokinti. Ten jis baigė 1892 m. realę mokyklą ir 1892 m. įstojo Kauno dvasiškojon seminarijon, kurios 5 kursus pabaigęs 1898 metais gegužės m. 30 (birž. 12 d.), buvo pašventintas į kunigus. Kunigavo Andrejave (Ras. apskr.), Rietave ir nuo 1905 m. Kaune, kur 1907 m. buvo priskirtas prie šv. Kazimiero draugijos, kaipo jos sekretorius ir „Vienybės" bendradarbis. Atsiradus reikalui sutvarkyti „Rygos Garso" redagavimą ir leidimą su šv. Kazimiero draugijos pagalba — vedė minėtąjį laikraštį iki 1917 m.

rugpiūčio m. 4 d., kada vokiečiai paėmė Rygą ir uždarė visus laikraščius. Du syk buvo duotas prašymas vokiečių vyriausybei atnaujint „Rygos Garso“ leidimą, bet prašymas buvo galutinai atmestas. Tuokart kun. Bikinui nieko kito nebeliko, kaip grįžti Kaunan, kur jis Žemaičių vyskupo šaukiamas ir nuvyko 1918 metų birželio pradžioje ir pastojo savo senojon vieton: Šv. Kazimiero d-jos sekretorium ir „Vienybės“ bendradarbiu. Nuo 1919 m. balandžio mėn. kun. Bikinas apėmė „Vienybės“ redagavimą ir vedė ją iki 1920 m. gruodžio mėn., kada įstojo „Laisvės“ redakcijos komitetan, kuriame ir dabar tebesidarbuoja.

Kun. J. Bikino šeimynoje šnekėta lenkiškai, nors šeimyna buvo grynai lietuviška ir visa jos giminė lietuviška. Tautinį susipratimą J. Bikinas įgavo dar mokinys būdamas ir skaitydamas Mickevičiaus, Kraševskio, Chodzkos raštus. Žiaurūs rusų persekiojimai lietuvių kalbos ir katalikų tikybos, varinėjimas mokinių katalikų į cerkvę — dar labiau sužadino jame norą darbuotis savo žmonių ir krašto labui, ir tasai noras pasilikt gimtoje šalelėje nusvėrė galutinai J. Bikino pasiryžimą eiti kuniguosna. Lietuviškai J. Bikinas ėmė rašyti dvas. seminarijoje ir nuo pat savo įsišventimo į kunigus, t. y. nuo 1898 m. pradėjo rašinėti į lietuvių laikraščius: „Tėvynės Sargą“, „Rygos Garsą“, „Tėvynės Sargą“ (vilniškį). Taip pat rašinėdavo pranešimus, korespondencijas į lekniškąjį „Krajų“ ir rusų „Наша Жизнь“, stengdamasis išrodinėti rusifikacijos nesąmones. Dauguma kun. J. Bikino straipsnių tautiniai politinio ir socialinio turinio. Socialį klausimą kun. Bikinas nesiliovė sekęs ir studijavęs visą savo amžių ir tų darbų vaisiai buvo atskiri veikalėliai: „Ar bus geriau, kad socialistai gaus viršų“, susilaukęs vienais metais 2 laidų, „Bejėgis socializmas“, „Valdžia ir žmonės“, „Kunigai ir mokslas“. Taip pat yra parengęs spaudai: „Palaidos mintys apie darbininkų klausimą“ (santrauka straipsnių padėtų tuo klausimu „R. Garse“ ir kituose laikraščiuose). Daugiausiai kun. Bikinas pridėjo truso darbuodamasis prie „Rygos Garso“, patsai rašinėdamas jame svarbesnius straipsnius.

Pradėjus lietuviams bėgti iš savo tėvynės 1915 m. „Rygos Garso“ redakcija buvo virtusi pirmąja lietuvių pabėgėlių prieglauda, paskui ten pat beveik metus buvo lietuvių tremtinių šelpimo komiteto raštinė.

Kun. Bikinas bandė taip pat rašyt apysakaites, kurių pora buvo padėtų„ Tėvynės Sarge“, taip pat viena antra apysakaitė ir keletas beletristinių feljetonėlių pasirodė „Rygos Garso“ skiltyse. Kun. J. Bikinas gyvai dalyvauja taip pat visuomenės veikime platindamas krikščioniškąją ideologiją darbininkų miniose ir žadindamas jose tautinį susipratimą. Gavus lietuviams spaudą kun. J. Bikinas padėjo „Lietuviu Laikrašty“ 1904 m. straipsnelį: „Reikia mums draugijos pigioms knygoms leisti“ ir, pasitaręs su aplinkiniais kunigais, a. a. Turauskiu, Tumu ir k., sumanė tokią draugiją įsteigti.

sumetę tam tikslui apie 100 rub. ir pavedę a. a. kun. Pr. Turauskiui išverst knygelę „Apie spavednę“ Su tuo savo sumanymu pasigyrė Plungės dek. kun. V. Jarulaičiui, kurs apie tai pranešė vyskupui Paliulioniui, viešėjusiam tą syk Plungėje. Vysk. Paliulionis sumanymą pagyrė, bet jo vykinimą patarė pavesti kun. A. Dambrauskiui. Tada šiam ir buvo nusiųsti rankraščiai ir pinigai, sustatyti šv. Kazimiero draugijos įstatai ir jinai nuo 1905 m., vedama kun. Dambrausko, pradėjo veikti ir plėstis.

Mykolas Biržiška.

Gimė 1882 m. rugpiūčio m. 12 d. Viekšniuose (Mažeikių apskr.), lietuvių inteligentų šeimynoj; jo tėvas, Antanas, yra gydytojas, motina gi, Elžbieta iš Radzevičių, baigė Maksvoj aukštuosius pedagogijos kursus. Auklėjamas buvo tačiau lenkų irridentistų dvasioj. Del silpnos sveikatos buvo pastojęs tik 1895 m. tiesiog trečion klasėn, Šiaulių gimnazijon, kurią ir baigė 1901 metų pavasarį. Dar gimnazijoj bebūdamas pasižymėjo savo palinkimu prie literatūros ir opoziciniu ūpu del kurio dar, kaipo V klasės mokinys, buvo šalinamas iš gimnazijos del dalyvavimo „maište“ prieš cerkvės ir stačiatikių pamaldų lankymą, vėliau nekartą buvo gimnazijos valdžios persekiojamas už dalyvavimą slaptose mokinių organizacijose; VII — VIII klasėj jis galutinai pasijuto esąs lietuvis. Gimnaziją baigęs, 1907 m. rudenį įstojo Maksvos universito teisių skyriun. Be savo tiesoginio darbo, pradėjo čia nuo pirmų metų rinkti medžiagą lietuvių literatūros istorijai; be to, uoliai dalyvavo tiek lietuvių studentų judėjime, tiek padėdavo organizuoti Maksvos platesnę lietuvių visuomenę, ir dalyvavo bendram studentų judėjime. Paskutinysis jo dalyvavimas įmetė jį kartu su keliais šimtais Maksvos universito studentų, dar kaipo pirmo kurso studentą, Maksvos Butyrkų kalėjiman prieš Kalėdas 1901 m. Nuteistas pirma ištrėmiman, jis kartu su kitais savo draugais susilaukė bausmės pamainymo — pašalinimo iš universito ir 6 mėnesių kalėjimo Kaune, kur sėdėjo kartu su V. Laumianskiu (miręs), Povylu Urbšiu (miręs), adv. Stašinskiu, Vaiciuška ir keliais kitais. 1902 metų rudenį vėl priimtas universitan. Nuo to laiko vis smarkiau dalyvauja lietuvių visuomenės judėjime, greitu laiku stipriais ryšiais susirišęs su LSDP, iš pradžios, kaipo jos Vilniaus komiteto, vėliau centro komiteto narys, neretai sunkiose partijai valandose — vienintelis veiklusis narys. 1905 m. (nuo rudens) — 1906 m. praleidžia Vilniuj, smarkiausiai dalyvaudamas vietos darbininkų judėjime, ypač daug padėdamas savo geru lenkų kalbos žinojimu: didžiuma LSDP tuo ir vėlesniu laiku leidžiamų lenkų kalba atsišaukimų buvo jo plunksnos rašyti. Dalyvauja Vilniaus Seime. 1907 m. baigia juridinį skyrių ir, vedęs vilnietę-lietuvę Bronislavą Semytę, apsigyvena Vilniuj. Pradžioj mėgina užsiimti advokatūra (kaipo pris. adv. Tado Vrublevskio padėjėjas),

bet, neturėdamas tam palinkimo, meta tą darbą ir įstoja Vilniaus Zemės Bankan tarnautoju, kas jam duoda užtenkamai laiko politikos ir literatūros darbui, į kurį vis labiau ir labiau įsitraukia, kartu atšaldamas nuo LSDP, su kuria karo pradžioj nutraukia tiesoginius partyvinius ryšius. Tuo pačiu laiku įsitraukia pedagogijos darban. Dar seniau, būdamas studentas, ir vėliau, Vilniuj gyvendamas, laiko ištisus slaptus kursus jaunuomenei, daugiausiai iš lietuvių literatūros istorijos. Tokius pat kursus laiko ir 1919—1920 m. Tik vokiečiams įėjus įsteigia pirmąją Vilniuj (ir Lietuvoj) lietuvių gimnaziją, su lietuvių išguldoma kalba, kurios direktorium pasilieka ir dabar, gindamas gimnaziją nuo pasikėsinimų iš pusės visokių okupantų, kurie yra valdę Vilnių. Išguldo joj lietuvių ir visuotinąją literatūrą, nors kritiškais gimnazijai momentais išguldė visa, kur tik mokytojų trūko. Įsisteigus Kaune universito kursams skaito tenai lietuvių literatūrą. Vokiečių okupacijos laiku kartu su keliais kitais Lietuvos visuomenės darbuotojais dalyvauja paskelbime Lietuvos nepriklausomybės, pirmoj Lietuvių Konferencijoj Vilniuje ir išrinktoj tuomet Taryboj, iš kurios del principinių kivirčų kartu su St. Kairiu ir Jonu Vileišiu išstoja ir, tik toms priežastims pasišalinus, vėl grįžta. Pirmame Sleževičiaus kabinete paima Svietimo Ministerio portfelį, užėmus gi Vilnių iš pradžios lenkams, vėliau bolševikams pasilieka Lietuvos valdžios vyriausiuoju įgaliotiniu, už ką ir atsirado bolševikų kalėjime, iš kur tačiau po kelių dienų buvo išleistas. Vėl lenkams užėmus Vilnių kuria Vilniaus Lietuvių Komitetą, kurio pirmininku palieka ir pradeda ilgą ir planuotą kovą iš vienos pusės už lietuvių teises su lenkų okupacine valdžia, iš kitos gi — ir su griežtesnio nusistatymo lietuvių lenkų klausime saviškiais. Kartu padeda visas savo pajėgas tautiniam Vilniaus lietuvių atbudimui. 1920 m. rudenį Lietuvos valdžios įgaliotas dalyvauja Lietuvių — Lenkų Suvalkų derybose. Sugrįžęs Vilniun tęsia savo senąjį darbą.

Greta intensyvaus politinio darbo — eina ir publicistikos mokslo darbas. Rašyti pradėjo dar 1901 metais, bene vieną pirmųjų savo raštelių padėjęs Štutgarte leidžiamam rusų laikrašty „Освобожденіе". Tuo pačiu laiku lietuvių lenkų klausimu rašinėja Peterburgo „Kraj'ui", vėliau Krzyvickio redaguojamam „Ogniwo" ir Didžiojoj Iliustr. Lenkų Enciklopedijoj. Prieš spaudos uždraudimo panaikinimą į lietuvių laikraščius užsieny tik retkarčiais korespondencijas terašė, užtat spaudai leidus iš karto pradeda rašinėti „Vilniaus Žiniose", kurių redakcijai vėliau sukairėjus kurį laiką jas redaguoja. Atsiradus 1905 m. „Naujajai Gadynei", bendradarbiauja joj nuo pirmo numerio, lygiai kaip ir pamainiusiam ją „Skarde", kurį pats redaguoja, ir „Žarijoj". Lygiai redaguoja lenkų kalba einančius Vilniuj darbininkų laikraščius: „Echo" ir „Topór". 1910—1911 metais leidžia, redaguoja ir visą prirašo mėnesinį laikraštį „Visuomenė", rašo į „Gazeta Wileńska" (Römerio vedamąją). 1913—1914 metais redaguoja „Giedros" kalendorių, tuo pat laiku dėda-

mas į visokius mokslo žurnalus daugybę stūdijų iš lietuvių literatūros istorijos, taip lietuvių, taip lenkų ir rusų kalba (naujoj Maksvos Granato enciklopedijoj); tuo pat laiku tais pačiais klausimais rašinėja ėjusiuose tuo laiku lietuvių laikraščiuose. Lenkams Vilniun įėjus steigia lenkų kalba lietuvių dienraštį „Głos Litwy", kuris po visokiais vardais („Echo Litwy" „Wiadomości Wileńskie", vėl „Echo", vėl „Głos", „Dzwon Litwy") eina iki šiol. Jame beveik kasdieną deda vedamuosius straipsnius ir šiaip daugybę straipsnių, kurie sudarytų didoką knygą. Tuo pat laiku bendradarbiauja ir dalinai redaguoja Vilniaus lietuvių kalba laikraščius, ir net rusų, steigdamas rusų kalba dienraštį „Литва". Kaune 1920 m. rudenį steigia ir pradžioje redaguoja lenkų kalba laikraštį „Litwa". 1921 m. pradžioje skyrium išleido lietuvių lenkų klausimu knygą lenkų kalba „Na posterunku wileńskim".

Susirūpinęs mokykloms vadovėlių trūkumu įsteigė kartu su P. Klimu vadovėlių komisiją prie Lietuvių Mokslo Draugijos, kurios yra vicepirmininkas; Klimui 1919 m. pradžioje išvažiavus į Kauną, pasiliko vienintėlis jos darbininkas, rengdamas spaudai ir koreguodamas virš 50 vadovėlių, jų skaičiuj paties jo parašytą „Lietuvos geografiją", „Lietuvos istorijos pradžiamokslį", Duonelaičio raštus su jo gyvenimu ir darbais, Adomo Mickevičiaus raštus I (lenkų ir lietuvių tekstai), „Lietuvių Dainas". Susirūpinęs trūkumu gerų informacijų apie Lietuvą svetimose kalbose išleidžia daugybę vertimų iš lietuvių į lenkų kalbą ir redaguoja Lietuvos lenkų mokykloms skiriamą vadovėlį, paruoštą St. Jablonskienės, „Moje Czytanki cz. II". Nuo 1920 m. rudens pradeda tokią pat literatūrą leisti ir rusų kalba.

Iš grynai mokslo darbų atskirai iki šiol išėjo šie: „Antanas Klementas, lietuvių rašytojas", „Lietuvių dainų literatūros istorija I", „Istorijos atminimai lietuvių dainose", „Lietuvių literatūros istorijos santrauka", „Lietuvių literatūros istorija" (lietuvių, lenkų ir rusų kalbomis), „Lietuvių literatūra Vilniaus universito laiku", vertimas iš vokiečių von der Meyleno „Gamtos prilyginimai lietuvių dainose", „1793 metų sukilimas Lietuvoje" ir kit. Ruošia „Dainų literatūros teoriją" ir kit.

Vaclovas Biržiška.

Gimė 1884 m. lapkričio mėn. 20 d., Viekšniuose, Šiaulių, dabar Mažeikių, apskr. 1895 m. pastojo Šiaulių gimnazijon, kurią baigė 1903 m. Gimnazijoj būdamas dalyvavo slaptuose mokinių būreliuose, del ko atsiėjo ne maža nukentėti. 1903 m. pastojo gamtos skyriun, vėliau teisių skyriun Petrapilio universitan, kurį baigė 1909 m. Studentas būdamas uoliai dalyvavo bendram studentų ir lietuvių studentų judėjime, kurį laiką būdamas lietuvių studentų draugijos pirmininkas. 1904-1905 m. dirbo Lietuvoj

L. S. D. P. eilėse, daug laiko pavesdamas darbui slaptoj spaustuvėje. Universitą baigęs advokatavo Vilniuj ir Šiauliuose, iš kur 1914 m. mobilizacijos, kaipo rusų armijos atsargos karininkas, buvo pašauktas kariuomenėn, iš kurios tik 1917 m. gruodžio mėn. buvo paleistas. Visą laiką išbuvo fronte nuo Rygos iki Dūnojaus. 1917 m. darbuojasi IV ir IX armijos komitetuose, vesdamas tenai kultūros švietimo skyrius ir redaguodamas armijos ir fronto laikraščius. 1919 m. pradžioj grįžo Vilniun, kur pradžioje buvo švietimo komisaras ir, būdamas toje vietoje, daug padarė gera Lietuvos kultūrai; Vilniun lenkams įėjus — sėdėjo kalėjime; iš kalėjimo įstojo mokytoju į Vilniaus lietuvių gimnaziją, iš kur 1920 m. rudenį turėjo, lenkams vėl įėjus, pasišalinti: stojo tada lietuvių kariuomenėn kapitono laipsniu. Be savo tiesioginio darbo dirba dar Užsienio Reikalų Ministerijoje ir laikraščiuose, be to kurį laiko buvo Lietuvių Dramos Teatro vedėju.

Lietuvių literatūroje pradėjo darbuotis 1903 m., siųsdamas korespondenciją į „Darbininkų Balsą“. Spaudą atgavus rašinėja į „Liet. Ūkininką“, „Naująją Gadynę“, „Skardą“, „Žariją“, „Visuomenę“, „Vilniaus Žinias“ — įvairiais slapyvardžiais, daugiausia liesdamas kulturos švietimo darbą, kuriam jisai jau nuo 1903 m. daugiausiai jėgų pašvęsdavo, ypač suaugusių švietimo srity, taip teorijoj, taip ir praktikoj. Šios rūšies rašinius dažniausia pasirašydavo ir pasirašo „V. Raginis“. Iš šios srities atskirai išleido knygelę: „Apie knygas ir knygynėlius“ Voroneže 1918 m. Jaunas būdamas rašinėjo eilių ir novelių, kurių dalis ir gi buvo išleista 1918 m. Voroneže: „Eilės ir proza“. Jas pasirašydavo Smutkelio slapyvardžiu. Daug darbo pašvęsdavo lietuvių bibliografijos rinkimui, laikraščių ir knygų, tačiau didesnė jo surinktosios medžiagos dalis sudegė karo metu Šiauliuose. Galėdamas prieiti prie visokių caro valdžios slaptų archyvų gausiai yra surinkęs nežinomos medžiagos lietuvių atgimimo istorijai; tačiau ir tų rašinių dalis žuvo 1918—1920 m. visokiose spaustuvėse, nuolatinėms politikos perversmėms einant. Publicistikos srityje darbavosi tik brolio, Mykolo Biržiškos, leidžiamuose dienraščiuose lenkų kalba. Kaipo mokytojas – specializavosi geografijoj.

Kazys Bizauskas.

Kilęs iš Vildūnų kaimo, nuo Joniškėlio, Panevėžio apskr. Gimė 1892 m. vasario mėn. 15 d. Lankė gimnazijas Mintaujoj, Schwyz'e (Sveicarijoj), Vilniuje ir, pagaliau, baigė Kaune. Paskui ėjo mokslus Maksvos universito teisių skyriuje.

Jau nuo gimnazijos VI klasės gyvai dalyvauja mūsų visuomenės gyvenime. Yra vienas pirmųjų Ateitininkų organizatorių. Redagavo „Lietuvių Moksleivių Draugą“, periodinį lietuvių moksleivių kalendorių; nuo 1913 m. buvo „Ateities“ redakcijos narys. 1914 m. redagavo „Rygos Garsą“. Buvo „Vilties“ bendradarbis. 1914 m. sudarė Maksvos lietuvių studentų katalikų draugiją „Rūta“.

Vokiečių okupacijos metu pasiliko Lietuvoje. 1915 m. buvo pakviestas būti Panevėžio miesto valdybos nariu ir ėjo ten sekretoriaus pareigas. Kartu buvo Panevėžio lietuvių gimnazijos inspektorius. 1917 m. buvo išrinktas į Lietuvos Valstybės Tarybą ir 1918 m. buvo jos generalis sekretorius. 1919 m. II kabineto buvo paskirtas į Londoną mūsu atstovybės patarėju. 1920 m. buvo deleguotas su kitais į Maksvos taikos derybas.

Išrinktas į Steigiamąjį Seimą nuo Krikščionių Demokratų. VI kabinete — Švietimo Reikalų Ministeris.

Yra parašęs, dar Panevėžy bemokytojaudamas, ir skyrium išleidęs pirmąjį ir ilgesnį laiką vienatinį „Lietuvių literatūros teorijos" vadovėlį dviem dalim (1917 m.).

Damininkas-Jonas Blynas.

Gimęs 1877 m. rugp. m. 4 d., Panevėžio ap., Pušaloto valsč., Pazukų s. Mokslus ėjo Pušaloto pradinėje, Panevėžio realinėje mokykloje ir Kauno kunigų seminarijoje. Išstojęs ir kiek laiko padirbėjęs Petrapilyje, įstojo valdininku į Odesos Valstiečių Žemės Banko skyrių. Ten ištarnavo 18 metų veikliai dalyvaudamas lietuvių kolonijos gyvenime. Jis buvo vienas pirmųjų lietuvių inteligentų, kurie sutvarkė Odesos lietuvių būtį: gavo nuolatinį kunigą lietuvį, įsteigė pašalpos draugiją, kėlė vaidinimo vakarėlius, rūpinosi įkurti mokyklą, sudarė komitetą karo tremtiniams šelpti ir daug ką kita.

1917 m. odesiečiai jį išrinko savo atstovu į Rusijos Lietuvių Seimą Petrapilyje, kur jis buvo sekretoriu. 1918 m. spalių m. 8 dieną iškeliavo Lietuvon. Čia Finansų Ministerija pasikvietė jį savo sekretoriu. Vėliau jis buvo paskirtas vyriausiosios komisijos nuostoliams suskaityti sekretoriu, o kiek vėliau komisijos kareiviams žeme aprūpinti vedėju.

Kun. Teodoras Brazys.

Gimė 1870 m. lapkr. m. 20 d. Pabiržės par. Biržų ap. Mokės Bauskėje, Kurše. Kelerius metus vargoninkavęs, 1896 m. įstojo į Vilniaus kunigų seminariją ir 1900 m. įšišventė kunigu. 5 metus iškunigavęs Baltstogėje, 1905 m. įstojo į dr. Haberlio vedamąją aukštąją bažnytinės muzikos mokyklą Regensburge (Ratisbonoje), Bavarijoje. Čia studijavo klasinės polifonijos kompoziciją pas M. Haberlį. Parašęs konkursinę keturiems balsams „Missą" ir fūgą, gavo atestatą su pasižymėjimu.

1907—1917 m. buvo Vilniaus seminarijos giedojimo mokytojas ir katedros choro dirigentas, vesdamas Grigaliaus giedojimo reformą. Pasirašęs memorialą prieš lenkų Lietuvos užgrobimo

politiką, buvo vysk. valdytojo kun. Michalkevičiaus pašalintas dideliu Bažnyčios muzikos nuostoliu iš užimamųjų vietų.

Sie jo muzikos veikalai jau išspausdinti: kompozicijos: 1. „Mūsų Dainelės" I dalis — 30 liaudies dainų, harmonizuotų 2 ir 3 balsams; 2. „Mūsų daineles" II dalis — 40 liaudies dainų, harmonizuotų 4 balsams; 3. Missa „Pulkim ant kelių" 2 lyg. balsams, vargonams pritariant; muzikos mokslo veikalai: 4. „Die Singweisen der litauischen Melodien;" 5. „Giedojimo mokykla" (vadovėlis); 6. Muzikos teorijos vadovėlis.

Tebespausdinami: 7. „Apie lietuvių liaudies melodijas", studija; 8. 400 lietuvių liaudies melodijų, surinktų Kietaviškių par.

Tebėra rankraščiuose: 9. „Harmonija", vadovėlis. 10. „Missa octavi toni", 4 mišr. balsams, varg. pritariant. 11. Missa: „Jėzau, Jėzau, eikš prie manęs", 2 lyg. bal., varg. prit. 12. Missa: „Sveika aušra, žvaigžde šviesi", 2 lyg. bals., varg. prit. 13. Įvairios responsorijos. 14. Vesperae de SS. Sacramento, 4 bals. falsibordoni. 15. Vesperae de SS. Maria Virg., 4 bals. falsibordoni. 16. Kantata L. Giros žodžiams: „Nurimki, tėvyne", 4 bals., giedota per Lietuvių Konferencijos iškilmę 1917 m. Vilniuje. 17. Kantata lietuvių įkaitams iš bolševikų nelaisvės sugrįžusiems pasveikinti, 4 bals. 18. Gregorianiškojo choro mokykla, vadovėlis. 19. Completorium, 4. lyg. bals. falsibordoni. 20. Completorium 4 mišr. balsams falsibordoni. 21. Matutinum Dom. Resurrectionis, 4 mišr. bals. falsibordoni. 22. Te Deum laudamus, 4 mišr. bals., varg. prit. 23. Responsorijos ad Matut. Dom. Resurrect. 4 lyg. bal. 24. Nedėldienių responsorijos, 4 lyg. bals. 25. 3 Kalėdų giesmės, 2 lyg. bals, varg. pritar. 26. 30 liaudies dainelių, 3 lyg. balsams harmonizuotos. 27. „Saliūtas Lietuvos vėliavai" ir k.

Kun. T. Brazio liaudies dainų harmonizacija pasižymi savotiškumu. Kun. Brazys yra gilus muzikos kompozicijos mokslo žinovas.

Prof. Kazimieras Būga.

Gimė 1879 m. spalių mėn 25 d. (sen. kalend.) Pažiegėje, Dusetų parap., Zarasų apsk. Skaityti mokė tėvas (Kazimieras). 1890—91 m. žiemą mokėsi Dusetų valsčiaus mokykloje, 1891—92 m. žiemą Zarasų apsk. mokykloje.

Nuo 1892 m. rudens iki 1895 m. pavasario mokėsi Petrapilio Sestržencevičiaus mokykloje prie šv. Stanislovo bažnyčios, kurią ir pabaigė, o nuo 1895 m. rudens iki 1897 m. pavasario mokėsi Petrapilio šv. Kotrynos bažnyčios keturiaklasėje mokykloje. 1897—1898 m. išbuvo Petrapilio

dvasininkų seminarijoje. 1905 m. pavasarį išlaikė eksternu prie Petrapilio 5-sios gimnazijos 8 klasių kursą ir tų pačių metų rudenį įstojo į Petrapilio universito istorijos filologijos skyrių, kurį ir pabaigė 1911 m. Buvo paliktas prie universito. 1914 m. buvo universito valdžios siųstas tolimesniam lavinimuisi užsieniuosna. 1916 m. išlaikė lyginamojo kalbų mokslo magisterio egzaminus ir buvo išrinktas Petrapilio universito privatdocentu. Tais pačiais metais, įsteigus Permėje Petrapilio universito skyrių, buvo išleistas Permėn, kurir išbuvo iki 1920 m. gegužės mėnesio: iki 1917 m. liepos mėn. privatdocentu, nuo 1917 m. liepos mėn. iki 1918 m. pavasario ekstraordinario profesoriaus pareigų ėjėju ir nuo 1918 m. pavasario profesorium.

Parašė:

1) Aistiški studijai. Peterburgas 1908 m. Nuo šio veikalo teorijų atsisakė 1909 m.
2) Medžiaga lietuvių, latvių ir prūsų mytologijai. I ir II sąsiuv. Vilnius 1908, 1909.
3) Kalbos dalykai. Kaunas 1910.
4) Славяно-балтійскія этимологіи. Русскій филологическій Вѣстникъ. Варшава, томы 67, 70, 71, 72, 73, 75 (1912—1916 metai).
5) Apie lietuvių asmens vardus. Vilnius 1911 m.
6) Baltika. Варшава 1911 m.
7) Lituanica. С.-Петербургъ 1912 m.
8) Rašybos mažmožiai. Kaunas 1913 m.
9) Kalbų mokslas bei mūsų senovė. Kaunas 1913 m.
10) Kann man Keltenspuren auf baltischem Gebiet nachweisen? Revue Slavistique vol. VI. Cracovie 1913.
11) Ištisa eilė kalbos ir rašybos mažmožių buvo išspausdinta žurnaluose: „Draugija“, „Vairas“, „Ateitis“, „Švietimo Darbas“.

Valdemaras Čarneckis.

Gimęs Mariampolės apskr. Eina dabar (1921 m.) trisdešimtus metus. Vidurinį mokslą ėjo klasinėje Suvalkų gimnazijoje, aukštąjį gi — elektrotechnikos institute (buv. Aleksandro II—jo) Petrapilyje.

Darbavosi Lietuvių Draugijoje nukentėjusiems del karo šelpti technikos sekcijoje Vilniuje ir toje pat draugijoje, kaipo technikos biuro vedėjas, Petrapilyje. Tarnavo rusų kariuomenėje inžinerių brigadoje, kur vedė susisiekimo darbus įvairiuose fronto rajonuose.

1918 m. liepos mėnesį sugrįžo Lietuvon — Vilniun. Lapkričio mėnesį buvo kooptuotas į Valstybės Tarybą. Balandžio mėn. tų pat metų buvo paskirtas Susisiekimo Ministeriu ir išbuvo toje vietoje ligi VI kabineto sūdarymo. Išrinktas atstovu į Steig. Seimą. Priklauso Krikščionių-Demokratų partijai. Dalyvavo derybose su Lenkais Suvalkuose. 1920 m. pabaigoj buvo deleguotas į Tautų Sąjungos Konferenciją Genevoje.

Kun. Juozas Dabužis.

Gimė 1878 m. kovo m. 10 d. pasiturinčių bajorų šeimynoje Šeduvos parapijoj, Šiaulių apskr. Mokslus ėjo Šiaulių ir Rygos gimnazijose. Į kunigus išėjo Žemaičių seminarijoj Kaune 1902 m. gruodžio m. 22 d.

Kunigavo Dotnavoje, Kaltinėnuose, Josvainiuose ir Jonišky, gret parapijos darbų organizuodamas ir remdamas kooperacinį judėjimą Lietuvoje. Šiuo reikalu daug yra rašęs laikraščiuose. Gyvai dalyvavo mūsų tautos socialiniame ir politiniame gyvenime. Būdamas Kauno kalėjimo kapelionas, dirbo prie šv. Kazimiero draugijos Kaune, kaipo jos sekretorius. Iš čion buvo parinktas padėjėju A. Smetonai į „Vilį“ Vilniuje. Dalyvavo „Vairo“ suorganizavime ir buvo jo bendras.

Perėjus „Vilčiai“ į kitas rankas, 1914 m. iškeliavo į Ameriką. Klebonavo Newark'e N. J. lietuvių parapijoj, dirbo Bostono Mass. parapijoj ir prie „Darbininko“. Iš čia 1918 m. kovo m. pateko į Amerikos Lietuvių Tarybos delegatus Europai remti lietuvių tautos nepriklausomybei. 1919 m. birželio mėn. buvo paskirtas Lietuvos valstybės delegatu prie Taikos Konferencijos Paryžiuj.

Jonas Dagys.

Gimė Biržų parap., Jokūbiškių sodžiuj, liet. reformatų šeimynoje. Mokslus ėjo Gomelio gimnazijoje. Prieš karą tarnavo įvairiose vietose, intendantūros įstaigose. Per karą buvo sandėlio prievaizdas ir Kauno intendantūros steigėjas. Paskui buvo pakeltas vyriausiuoju visų intendantūros įstaigų Rumunuose prievaizdu. Tarnaudamas rusų įstaigose, visada gyvai atsiliepdavo į Lietuvos švietimo ir kultūros reikalus. Palaikydavo savo skatiku laikraščius ir mūsų, mokslus ėjusią, jaunuomenę. Dalyvaudavo įvairiose draugijose. Yra išrinktas Vilniaus Reformatų Sinodo kuratoriu iki gyvos galvos.

Sugrįžus į Lietuvą ir ministerijoms besiorganizuojant, finansų ministerio M. Yčo buvo tuoj paskirtas vyriausiuoju valstybės iždininku ir tebesidarbuoja toje vietoje ligi šiol.

Jonas Dobkevičius.

Gimė 1866 m. lapkričio mėn. Mieliūnuose, Ukm. ap. Gimnaziją ėjo Šiauliuose, gamtos matematikos mokslus Petrapilio universite. Nuo 1892 m. dirbo Lietuvoje, žemės ūkio srityje. 1894 m. įstojo į Petrapilio Valstybės Banką, 1900 m. Caro vardu paduodamųjų prašymų kanceliarijon. 1914 m. atsistojo priešakyje didelės prancūzų firmos—automobilių ir aeroplanų prekybos. Bolševikams ją nacionalizavus, grįžo Lietuvon ir pastojo Finansų Ministerijon ir netrukus buvo paskirtas Finansų viceministeriu.

Kun. Paulius Dogelis.

Gimė 1877 m. sausio m. 20 d. Knebionių kaime, Girkalnio parap. Raseinių aps., iš vidutiniai pasiturinčių ūkininkų. Mokslus ėjo: Liepojuje baigdamas 4 gimnazijos klases ir Kaune, Žemaičių dvasinėj seminarijoj. Kunigu išvęstas 1899 m. Vikaro pareigas ėjo Kvetkuose, Panemunėlyje, Tirkšliuose, Nemakščiuose, Vandžiogaloje ir prie Žemaičių katedros bažnyčios, kur ėjo kartu Žemaičių vyskupo sekretoriaus pareigas. 1901 m., gindamas prigimtos kalbos teises Panemunėlio liaudies mokykloje dėstydamas tikybos pamokas, susiduria su rusu mokytoju, dideliu rusifikatoriu, ir už tai Vidaus Reikalų Ministerio Plėvės įsakymu buvo nuteistas dviem metam Kretingos vienuolynan. Visą tą laiką dideliu pasisekimu organizuoja slaptą lietuvių knygų ir laikraščių gabenimą iš Tilžės į Lietuvą. 1919 m., prasidėjus didžiajam karui, Kauno tvirtovės komendantas įsako kun. Dogeliui, kaipo neištikimam valdžiai, į 24 valandas išsikraustyti iš Kauno. Kun. Dogelis apsigyvena Vilniuje ir čia išbūna iki 1919 m. pradžios eidamas Lietuvių Centro Komiteto nukentėjusiems del karo šelpti sekretoriaus pareigas. Čia Vokiečių okupacija, įtardama kun. Dogelį slaptame susinešime su negeistinais žmonėmis, areštuoja jį ir per 3 mėnesius daro tardymą, galų gale nubausdama pinigine pabauda. Vilniui patekus į bolševikų rankas kun. Dogelį, kartu su keletu kitų lietuvių inteligentų, bolševikai areštuoja ir sodina kalėjiman, kaipo įkaitą; Vilniaus, Dvinsko ir Smolensko kalėjimuose išbuvo taip pusę metų. Pagrįžęs iš kalėjimo Kaunan 1919 m. liepos m. paskirtas Žemaičių katedros viceprepozitu, o 1920 m. pradžioje išrinktas į St. Seimą. Visuomenės darbe matome aktyviai dalyvaujantį 1910—1911 m. įsikuriant katalikiškoms organizacijoms: ateitininkų ir pavasarininkų. Yra vienas įsteigėjų jaunuomenės laikraščio „Pavasaris“. 1910 m. įsteigia kartu su keliais kit. inteligentais Kauno šv. „Zitos“ tarnaičių draugiją, kurios dabar yra pirmininkas. Yra parašęs nemaža straipsnių veik į visus lietuv. katalikų laikraščius.

Pranas Dovydaitis.

Gimęs 1886 m. gruodžio m. 2 d. Runkių sodžiuj, buv. Veiverių, dabar Višakio Rūdos valsčiaus, Mariampolės apskr. Kiek pramokęs namie, paskui vaikščiojo į Višakio Rūdos pradžios mokyklą, o 1903 m. rudenį įstojo į pavyzdinės prie Veiverių mokytojų seminarijos mokyklos 5-jį skyrių, kurį išėjęs dar pusantrų metų mokėsi pačioj seminarijoj. Del streiko 1905 m. pabaigoj su kitais streikavusiais mokiniais pašalintas iš seminarijos. 1906 m. rudenį, beveik visiems į seminariją sugrįžus, jis į ją nebegrįžo, nes, viena, nenorėjo nusilenkt senam, seminarijoj pasilikusiam, režimui, o antra, nuo pat pradžios, nesitenkindamas seminarija, vis galvojo apie aukštesnio mokslo įgijmą.

Pasimetęs su seminarija, mokė savo gimtosios apylinkės gyventojų vaikus lietuviškai pradžios mokslo dalykų, viešai bei slaptai, ir drauge galvojo brandos atestatą įsigyt. 1908 m. pavasarį Mariampolės gimnazijoj eksternu išlaikęs viso gimnazijos kurso egzaminus, tais pat metais stojo į Maksvos universito teisių fakultą. Čia, prisigriebęs prie bibliotekų, be savojo fakulto dalykų, kurių tik nedaugelis buvo jo skonį atatikę, kibo studijuot istoriją, filosofiją, religijos mokslą ir gamtotyrą, ypač toj skrity, kur ji susiduria su filosofijos ir religijos klausimais.

Neleistas pabaigt teisių fakulto anksčiau nustatyto laiko, bei eit vienu laiku du fakultu — teisių ir istorijos filologijos, — į šį fakultą lankėsi nors laisvuoju klausytoju (be teisės laikyt iš jų egzaminus). Pasinaudodamas apystova, jog universito skiriamieji konkursiniai studentų kūriniai turi būt įduodami su autorių parašais užlipintuos vokuos, o ne pačiuos kūriniuos, jisai, tarsi pilnateisis istorijos filologijos fakulto studentas, parašęs įteikė ist. fil. fakulto valdybai darbą: „Guyau moralės mokslo kritika," kurią temą ist. fil. fakultas buvo paskyręs filosofijos sekciją baigiantiems studentams medaliams gaut. Siam jo darbui ist. fil. fakultas 1910 m. pripažino sidabro medalį.

Leidžiamuoju greičiausiu laiku, 1912 m. pavasarį, atsikabinęs nuo teisių fakulto baigdamas jį pirmojo laipsnio diplomu, tų pat metų rudenį išlaikęs reikiamą graikų kalbos egzaminą, oficialinai įsirašė istorijos filologijos fakulto pilnateisiu studentu. Tačiau oficialinai baigt ist. fil. fakulto jam neteko. Mat, 1913 m. vasarą jam pasiūlė redaguot „Vilties" laikraštį Vilniuj. Turėdamas perspektyvą tuo darbu per metus kitus užsidirbt pinigų žmoniškesniam gyvenimui mokslą einant (o jau turėjo ir savos šeimelės pradų), sutiko. Tad 1913 m. rudenį, paprašęs laikinai atleist jį iš universito, atsikėlė į Vilnių ir paėmė redaguot „Viltį", kuri paskui nuo 1913 XII. 1. virto dienraščiu. „Viltyje" užklupo jį ir Didysis karas. Paskutinis „Vilties" dienraščio numeris išėjo vokiečiams užėmus Vilnių 1915 m. rudenį. Toliau „Viltis" eit nebegalėjo. Tad 1915 m. pabaigoj atsikėlė į Kauną ir paėmė čia vest „Saulės" draugijos vardu įsikūrusią

gimnaziją. Tą darbą dirbo per visą Vokiečių okupacijos ir Lietuvos valstybės kūrimosi laiką. 1920 m. rudenį Kauno „Saulės" gimnazijos vietoj įsikūrus valstybinei gimnazijai, paskirtas ir jos direktorium, kuo tebėra ir lig šiol.

Vilniaus Konferencijos 1917 m. rudenį išrinktas Lietuvos Tarybos nariu, o 1919 m. kovo mėn., atsistatydinus 2-jam Ministerių kabinetui, buvo pakviestas sudaryt naują Ministerių kabinetą.

Rašinėt į laikraščius pradėjo, kaip tik leista buvo šiapus spauda. Iš Veiverių rašė į „Vilniaus Žinias" korespondencijų, studentaudamas rašinėjo „Draugijoj", „Aušrinėj", „Ateity", „Vilty" ir „Šaltiny" gamtos, filosofijos, religijos ir visuomenės klausimais straipsnių, kurių paskui kai kurie išėjo ir atskiromis knygelėmis. Leisdamas „Vilį", mokslo ir filosofijos dalykų rašė savo įsikurtame „Vilties Priede". Įsidirbęs į mokytojavimo darbą Kaune, nuo 1918 m. pradžios leidžia „Lietuvos Mokyklą" — mokymo ir auklėjimo dalykams laikraštį ir rašo vadovėlių gimnazijai. Į savo vedamos gimnazijos kursą, be kitų dalykų, įterpęs keletą naujų gamtotyros dalykų, iš dalies tų dalykų vadovėliams atstot, iš dalies šiaip gamtotyros darbui Lietuvoj pastūmėt, pradėjo leist gamtos, geografijos ir kaimynių mokslų žurnalą — „Kosmos" (nuo 1920 X). 1920 m. pradžioj įsikūrus Kaune Aukštiesiems kursams, skaito juose filosofijos istoriją. Ta proga visai prisiartino prie, jau nuo pirmiau turėto, plano pradėt leist filosofijos žurnalą. Nepamiršdamas, taip tarus, ir savo pirmosios jaunystės meilės, jau iškeltų „Biblijos ir Babelio" ir „Kristaus problemos" klausimų, dabar eina vis arčiau prie konkretingo plano artimiausioj ateity imtis toliau rašyt religijos istorijos ir agiografijos darbų.

Garbinga mirtis kovos lauke (1910. X. 19) a. a. jo brolio Vinco, Kauno gimnazijos moksleivio, dideliai darbingo, kilnaus, doro ir narsaus jaunuolio, savanoriu gynusio tėvynę nuo lenkų užpuolikų, padarė tai, kad vėl tampriau susirišo su besimokančiu jaunimu žadint ir stiprint jame krikščionių idealizmui, kurį darbą yra pradėjęs dirbt jau prieš dešimtį metų.

Eliziejus Draugelis.

Gimė 1888 m. balandžio m. 11 d. Bardauskų kaime, Vilkaviškio apskrity. Tėvo mokytojo mokykloje išėjęs pradžios mokslą, įstojo 1900 m. į Mariampolės vyrų gimnaziją, kurią baige 1909 metais. Tais pat metais įstojo į Maksvos universitą, į gamtos skyrių; kitais metais perėjo į medicinos skyrių, kurį baigė 1914 m. Karui kilus dalyvavo jame, kaipo karo gydytojas 218 pėst. pulke, paskui 55 pėst. divizijos II ligoninėj trejus metus pačiame fronte. Po to persikele į Voronežą, kur, radęs didelį tautiečių būrį, gyvai dėjosi prie draugijų ir partijų gyvenimo (Vyriausioje Lietuvių Taryboje Rusuose, L. Kr. Dem. Partijoj, Katalikų Veikimo Centre, Liet. karininkų tautininkų draugijoj,

Ateitininkų ir t. t.), kol kai kurių vietos lietuvių gimnazininkų, tarnavusių bolševikams žandarais buvo suimtas ir drauge su kitais L. Tarybos nariais, M. Šleževičiu, M. Yču ir k., 1918 m. kovo m. įsodintas į Voronežo kalėjimą. Išejęs iš kalėjimo, grįžo į Lietuvą ir apsigyveno Mariampolej, kur manė tik medicina verstis. Bet veikiai buvo kooptuotas į L. V. Tarybą. Vokiečiams ėmus iš Lietuvos trauktis ir dalį valdžios lietuviams perduodant, E. Draugelis išrenkamas pirmuoju Mariampolės miesto tarybos pirmininku, paskiau išrenkamas taip pat Mariampoles apskrities tarybos prezidiumo nariu, ir šių vietų išsižadėjo tik persikėlęs 1919 m. vasario m. į Kauną del nuolatinio darbo L. V. Taryboje.

Apsigyvenęs Kaune, Kr. Apsaugos sanit. skyriaus skiriamas II Karo ligoninės vyriausiuoju gydytoju ir darbuojasi toje vietoj, ligi pašaukia jį būti IV-jam kabinete Vidaus Reikalų Ministeriu. Toje vietoje pasilieka ir V kabineto metu. Tuo laiku ateina rinkimai į Steig. Seimą ir E. Draugelis išrenkamas į Steig. Seimą, kaipo Kr.-Dem. kandidatas. E. D. vienas veikliausiųjų Krikš. Demokratų srovės veikėjų. Dar būdamas studentas jis veikliai dalyvauja studentų katalikų organizacijose: „Ateitininkuose“ ir Maskvos liet. studentų d-je „Rūta“. V. Taryboje yra Kr.-Dem. frakcijos seniūnas. Yra taip pat L. Kr. Dem. Partijos Centro narys.

Drauge dalyvauja ir daugely visuomenės organizacijų, taip antai, yra „Žiburio“ Centro narys, Kauno Liet. Medicinos D-jos sekretorius ir įvairių kitų d-jų narys.

Be visuomenės darbo, E. Draugelis yra žinomas beletristas ir feljetonistas; pasirašo slapyvarde K. K. Lizdeika, Mėlynasis Šilas ir k. „Garny“ pasirašinėdavo — Gylys. Daug rašo 1919—1920 m. Kauno „Laisvėje“. 1920 m. pabaigoj susiorganizavus bendrovei leisti naują „Laisvės“ dienraštį, E. Draugelis išrinktas jo redaktorium.

Naftalis Fridmanas.

Gimė 1863 m. Juodžių dvare, Šiaulių apskr. Mokinosi Šiaulių gimn. ir Petrapilio universite. 1887 m. baigė teisių skyrių, gavęs už mokslo darbą medalį. 1888 m. apsigyveno Panevėžy ir advokatavo, taip pat uoliai dalyvavo visuomenės gyvenime, būdamas miesto dūmos narys. 1907 m. buvo išrinktas lietuvių-žydų bloko atstovu į III Valstybės Dūmą. Bendradarbiavo daugely Dūmos komisijų (liaudies švietimo, tikybų, miestų, atstatymo, o IV je Dūmoje paklausimų ir servitutų kom.). 1912 m. buvo išrinktas į IV Valstybės Dūmą. Yra vienas žymiųjų kovotojų del žydų emansipacijos, gindamas jų teises ir reikalus visuose kritinguose momentuose. Buvo narys Vyriausios Tarybos pabėgėliams aprūpinti. Revoliucijai Rusijoj prasidėjus buvo narys justicijos tarybos, taip pat buvo komisijos Rusijos Steigiamajam susirinkimui šaukti narys, į kurį buvo išrinktas,

kaipo Minsko ir Mogilevo žydų sąrašo atstovas. 1920 m. išrinktas į Lietuvių Steigiamąjį Seimą. Yra Seimo sekretorius, žemės reformos komisijos narys, darbo apsaugos kom. narys, Mažojo Seimo narys ir Žydų Tautos Tarybos narys.

Juozas Gabrys.

Gimė 1880 m. vasario mėn. 22 d. Garlevoj, Kauno apskr. (buv. Suvalkų gub.). Pradedamąjį mokslą ėjo Garlevos mokykloj 1887—1889 m., paskui Mariampolės gimnazijoj nuo 1890—1899 m. Dar Mariampolės gimnazijoj būdamas, nuo 1896 m. J. G. pradėjo darbuotis tautinėj dirvoj: jis suorganizavo slaptą mokinių būrelį, kuris platino „Varpą", „Ukininką", „Tėv. Sargą", ir kitus iš Tilžės slapta gabenamus raštus. Mariampolės gimnazistų būrelis, J. Gabrio vedamas, buvo sąryšy su Veiverių mokyt. seminarija ir su Seinų klierikų seminarija, kur veikė panašūs būreliai ir su kuriais bendrai buvo platinami uždraustieji raštai liaudies tarpe.

Si slapta organizacija buvo susekta rusų žandarų 1889 m.; padarius kratą pas mokytoją J. Jasaitį ir radus pas jį J. Gabrio laiškus rašytus slaptu šriftu, tam tyčia sudarytu, J. G. buvo suimtas 1889 m., pašalintas be teisių vėl įstoti iš Mariamp. gimnazijos 8 klasės ir pasodintas Kalvarijos kalėjiman, kur jam išbuvus 6 mėn. buvo ištremtas 3 metams Rusijon. G. pasirinko sau Odesą, kur, išbuvęs tris metus, kaipo tremtinis, ir išlaikęs matūros kvotimus, 1903 m. įstojo Odesos universitan, teisių skyriun.

Pradedant kilti revoliucijai 1905 m. J. G. metė mokslą gegužės mėn. ir, parvykęs Lietuvon, įstojo Liet. Demokratų partijon, kur del savo energingumo ir veiklumo netrukus buvo išrinktas į centralį partijos komitetą Vilniuje. Kaipo L. D. P. Centro Komiteto nariui, jam buvo pavesta organizuoti jaunimas: Mokytojų Sąjunga ir Valstiečių Sąjunga. J. Gabrys buvo tikras „spiritus movens" tų dviejų svarbių organizacijų revoliucijos metu (1905—6 m.); pirmojoj (M. S.) jis veikė ypačiai padedant mokytojam broliam Jonikaičiam, o antroj (V. S.) — studentam E. Galvanauskui, Alseikai, P. Ruseckui, L. Girai ir kitiems.

Spalių mėn. 1905 m. J. G., suorganizavęs ginkluotą būrį, darinėjo moklyklas Suvalkijoj ir vaikė rusų policiją. Susidūręs su trigubai stipresniu rusų policijos būriu ties Žiūrais-Gudeliais ant Sešupės kranto, J. Gabrys buvo sunkiai sužeistas į galvą ir deš. ranką, ir išgelbėtas iš po žandarų kulkų tik ačiu ūkin. Strimaičio ir brolių Baltusių (ištremtų vėliau 10 m. Sibiran katorgon) narsumui.

Pagijęs nuo žaizdų, J. G. daug prisidėjo prie organizavimo Didžiojo Vilniaus Seimo 1905 m. gruodžio 4—5 d. Pačiam Seime J. G. buvo jo generalis sekretorius drauge su Liūdu Gira ir

Pranu Klimaičiu. J. G. daug prisidėjo prie Didž. Seimo pasisekimo; ypačiai jo ir jo draugų, L. Giros, P. Klimaičio, Galvanausko ir Jasaičio, rūpesniu buvo galutinai suredaguoti ir išplatinti Didž. Seimo ir L. Valstiečių Sąjungos nutarimai, kurie, galima sakyti, sunormavo 1905 m. revoliuciją Lietuvoj.

1906 pradžioj ieškomas Lietuvoj Rusų policijos, kuri iš dalies susekė revoliucinį J. Gabrio veikimą, jis priverstas buvo pasišalinti užsienin, Paryžiun, paskui Lausannon (Šveicarijon), kur įstojo universitan, teisių skyriun. 1906 m. gale išvaikius I-ją Dūmą, grįžo slapta Lietuvon tęsti toliau revoliucinio darbo, bet reakcijai siaučiant pasirodžius, kad joks politikos darbas Lietuvoj nėra galimas, nuvyko Odeson atsiimti dokumentų iš universito ir galutinai vykti užsienin ten baigti mokslą, bet generolui K. (lietuvių kilmės) paėmus jį savo globon, galėjo 1907 m. baigti ten pat teisių skyrių ir gavo I-ojo laipsnio diplomą.

Negalėdamas grįžti Lietuvon, kur įisai vis dar buvo Rusų valdžios ieškomas, J. G. priverstas buvo pasitraukti užsienin. 1907 m. J. Gabrys apsigyveno Paryžiuje, kur įstojo į Sorbonos literatūros skyrių, kur ypačiai sekė Seignobos'o ir Langlois, garsių istorikų, kursus; greta literatūros studijavo „Ecole de Droit" ekonominius ir socialius mokslus. 1910 m. baigęs literatūros ir jurisprudencijos mokslą buvo pakviestas į tarptautinį teisių biurą Paryžiuje ir į kelius bankus, kaipo juriskonsultas.

1911 m. J. G. isteigė Lietuvių Informacijų Biurą Paryžiuje ir dalyvavo Londone rasių kongrese, kur jis pirmą syk iškėlė Europos akyvaizdoj Lietuvos klausimą įteikdamas „Mémoire sur la nation lituanienne". 1912 m. įsteigė Paryžiuje, prof. Ch. Seignobos'o, žurnalisto J. Pélissier ir atstovo Painlevé (paskui ministerių prezidento) padedamas, pavergtųjų tautų lygą (Union des Nationalités) su laikraščiu „Annales des Nationalités", kur, gindamas visų pavergtųjų tautų reikalus, ypačiai gynė Lietuvos dalykus.

1914 m. birželio mėn. nuvyko Amerikon lankyti lietuvių kolonijas su kun. M. Gustaičiu, kad parinkus aukų L. I. Biurui. 1914 m. rugsėjo mėn. buvo sušauktas Chicagoj visuotinas Lietuvių Seimas, kur buvo įsteigtas Tautos Fondas ir Liet. Tautos Taryba, dvi organizaciji, suvaidinusi labai svarbią rolę karo metu Lietuvos gyvenime. Sugrįžęs Paryžiun 1915 m. pradžioj J. G. įsteigė Paryžiuje ir Amerikoj L. I. B. lėšomis laikraštį „Pro Lituania" prancūzų ir anglų kalba, pavestą vien Lietuvos reikalų gynimui.

1915 m. rugsėjo mėn. Lietuvą užėmus Vokiečiams, J. Gabrys perkėlė Šveicarijon jo vedamas įstaigas: Liet. Inform. Biurą ir Pavergt. Tautų Sajungos Biurą ir jo vedamus laikraščius: „Pro

Lituania" ir „Annales des Nationalités". 1916 m. jo buvo sušauktos I-oji ir II-oji Lausannos konferencijos, kur dalyvavo atstovai iš Lietuvos ir Amerikos. L. I. B. buvo tada reorganizuotas ir buvo įsteigta Liet. Tautos Taryba Šveicarijoj.

Platus tų organizacijų Šveicarijoj veikimas aprašytas J. Gabrio 1907—1920 m. atsiminimuose: „Vers l'Indépendance Lituanienne" (išleista Libr. des Nationalités, Lausanne).

Be savo visuomeninio veikimo J. Gabrys yra taip pat žinomas, kaipo literatas, pedagogas ir sociologas. Pradėjęs savo literatinį veikimą „Varpe" ir „Ukininke", buvo vienas žymesnių bendradarbių „Vilniaus Žiniose", Amerikos „Lietuvoj", „Vienybėje Lietuvninkų", „Drauge" ir „Draugijoj". Skyrium išleisti lietuvių kalba yra šie jo raštai: 1. „Lietuvos valsčius ir jo ydos" (1905 m.). 2. „Lietuvos aprašymas" (1905 m.). 3. „Lietuvių kalbamokslis" (pirma laida 1906 m., antra laida 1912.). 4. „Geografijos vadovėlis su spalvuotais žemlapiais ir 100 paveikslėlių" (1912 m.). 5. Pilnas rinkimas Vinco Kudirkos raštų gražiai išleistas su 150 paveikslų 6 tomuos ir J. Gabrio rašyta plačia biografija ir komentarais (1910 m.). 6. „Lietuvių literatūros apžvalga" I ir II tomai 1913—1916 m. 7. „Vytauto ir Lietuvių veikmė ties Grunvaldu" (1410 m.), istorinė stūdija 1911 m. (su paveikslais).

Prancūzų kalba: daugybė straipsnių lietuvių klausimu jo redaguojamuose laikraščiuose: „Annales des Nationalités", „Pro Lituania", paskui „Le Temps", „l'Action", „La Revue de sociologie" (1911—1916); brošiūros ir knygos: „La Nation Lituanienne", „La Problème des Nationalités et la Paix durable", žymesnis sociologijos veikalas (1917 m.), „Vers l'Indépendance lituanienne" (1920 m.), „la Carte ethnographique de l'Europe" (1919 m.) Šio pastarojo veikalo per pusantrų metų išėjo 6-šios laidos šešiosdešimties tūkstančių egz. skaičiuje.

Pastaruoju metu J. Gabrys buvo pasišalinęs nuo bendrojo Lietuvos valstybės kūrimo darbo; to priežastis yra jis išdėstęs savo brošiūroje „Delko aš nerėmiau Lietuvos Laikinosios Valdžios".

Dr. Vilius Gaigalaitis.

Filos. dr. V. Gaigalaitis, Prūsų lietuvių veikėjas, gimė 1870 m. rugsėjo 27 m d. Ragainės apskrity. Nuo 1900 iki 1915 m atstovavo Klaipėdos ir Šilokarčiamos apskritim Prūsų landtage, kur lietuvių reikalus gana dažnai gynė ir už Didžiosios Lietuvos nepriklausomybę karo metu įstojo. Už tai ir, apskritai, už lietuvybės gynimą užsitraukė Vokiečių valdžios nemalonę, tad turėjo laikinai pabėgti į Kauną. Ten pasidarbavo prie Lietuvos Valstybės Prezidento ir kaipo „Lietuvos" laikraščio redakcijos vedėjas. Prūsų Lietuvių Tautos Tarybos buvo išrinktas atstovu L. Valstybės Tarybon.

Rašė daugel straipsnių apie lietuvių dalykus vokiečių ir lietuvių laikraščiuose ir atskirų knygučių: apie Prūsų lietuvių evangelikų susirinkimus (lietuv. ir vok. kalba), apie lietuvių-baltų dalykus (1915 m.), apie Lietuvą, okupuotąjį kraštą, jo žmones ir jo dvasines sroves (abi vok. kalb. — 1917 m.) Buvo pirmas Prūsų Lietuvių Tautos Tarybos Prezidentas. Pasidarbavo taip pat lietuvių prekybos pakėlimui. Gyvena dabar Klaipėdoj.

Viktoras Gailius.

Gimęs 1893 m. rugpiūčio mėn. 27 d. Didžiuose Berštininkuose, Pagėgių apskrity, Mažojoj Lietuvoj, iš ūkininkų Martyno ir Grytos, gim. Faltinaitės, Gailių. Pirmiausia mokėsi liaudies mokykloj Plaškiuose, paskui gimnazijoj Tilžėje, kurią baigė 1914 m. Aukštąjį mokslą išėjo Heidelbergo, Karaliaučiaus ir Berlyno universitų juridiniame skyriuje.

Viktoro G. tėvas, tautiškai atjaučiąs ir susipratęs Prūsų lietuvis, stengėsi ir savo vaikams įkvėpti tokią pat dvasią. Taip savaime atsitiko, kad ir V. G, dar jaunas vaikinas tebūdamas, prisidėjo prie Mažosios Lietuvos tautinio judėjimo. Pav., rinkimo į Prūsų Seimą (Landtag'ą) laikais, iš tėvo gavęs medžiagos agitacijai ir arklį, jodinėdavo po Tilžės apskritį rinkdamas balsus ir parašus už lietuvių atstovą. V. G. taip pat jau anksti prisidėjo prie Mažosios Lietuvos jaunųjų draugijų (Rūkų „Ąžuolas", Katyčių „Vainikas", Tilžės „Kliubas", „Tilžės Giedotojų Draugija"). Dar gimnazistu būdamas pasidarbavo ir „Prusų Lietuvių Savaitraščio" redakcijoj. V. G. ir buvo įsteigėjas slaptosios gimnazistų draugijos „Kardas", kurios tikslas buvo atlietuvinti sugermanizuotus Prūsų lietuvius gimnazistus. Pasaulio karui prasidėjus tūrėjo įstoti vokiečių armijon, kur buvo 1915 m. sunkiai sužeistas.

V. G. domėjosi šale savo juridinių studijų ir lietuvių kalbos tyrinėjimu ir parašė bestudentaudamas lietuvių-vokiečių kalba žodyną (Manuskriptas). Vokiečių revoliucijai iškilus (1918 m. lapkr. mėn.), V. G. trumpą laiką pasidarbavęs Prūsų Lietuvių Tautos Taryboj Tilžėj, perėjo 1918 m. naujai įstaigtos Lietuvos Pasiuntinybės Berlyne tarnybon. Ten pirmiau dirbo spaudos skyriuj, kurio buvo leidžiama „Litauische Korrespondenz". Paskiau perėjo sekretariatan, kur buvo pirmiau antruoju Pasiuntinybės Sekretoriu, tada Pasų skyriaus Viršininku ir pirmuoju Pasiuntinybės Sekretoriu. Pasiuntiniui dr. J. Purickiui 1920 m. gegužės mėnesį išėjus Kaunan užimti Užs. Reik. Ministerio vietą, V. G. liko laikinuoju Lietuvos atstovu Vokietijoje, kurio pareigas ir tebeeina.

Jaunesnysis V. G. brolis, karininkas Alvynas G., tarnauja Lietuvos kariuomenėj, kaipo batarėjos vadas, vyresnysis brolis kunigauja Verdainėj Mažojoj Lietuvoj.

Adomas Galdikas.

Gimęs 1893 m. spalių m. 18 d. Giršėnų vienasėdyje, Mosėdžio par. Mokės Palangoje ir Liepojuje. Brandos kvotimus laikė Petrapilyje, Stiglitzo mokykloje, kurią išėjo 1917 m. gaudamas dailininko vardą už pritaikomąją dailę. Stiglitzo mokykla yra nupirkusi jo konkurso darbą, „natūras“ ir kitus ofortus. Tai pirmas lietuvis ofortininkas. Pritaikomoje dailėje Galdikas yra laimėjęs konkursus pašto markėms, akcijoms (Prek. ir Pram. Banko, Garlaivių bendrovės) ir k. Čiurlionizmo garbintojas, bet iš jo įtakos išsiveržęs. Per pusantrų metų yra padaręs 150 etiudų, atkakliai ieškodamas tokių efektų, kurių nebepakartosi. Tapymo ateitį temato ekspresionizme.

Ernestas Galvanauskas.

Gimęs 1882 m. Vabalninkų par., Biržų (buv. Panevėžio) ap. 1902 m. baigė Mintaujos realinę mokyklą ir, išlaikęs konkursinį kvotimą, įstojo į kalnų inž. institutą Petrograde. 1905 m. veikliai dalyvavo Lietuvos revoliucijoj, ypač Panevėžio ap., vadovaudamas tos apylinkės valstiečių judėjimu. Tų metų Didžiajam Vilniaus Seime E. G. dalyvauja, kaipo vienas pirmųjų Valstiečių Sąjungos kūrėjų. Reakcijai prasidėjus 1906 m. pradžioj G. buvo suimtas ir, išsėdėjęs 3 mėnesius Panevėžio kalėjime, buvo paleistas ligi teismo po paranka. Kadangi jo kandidatūra buvo pastatyta į II Dūmą, tai jam, apylinkės dvarininkams ir policijai prašant, buvo įduotas kitas kaltinimas ir duotas Teisingumo Ministerijos įsakymas prokurorui vėl jį suimti ir nebepaleisti rinkimams. Jo draugai buvo suimti ir nuteisti nuo 3 iki 6 metų sunkiesiems darbams, jam gi pavyko išvažiuoti į Suomiją ir ten apsigyventi savo motinos pavarde, Žukausku. Suomiuose būdamas, nuo 1906 iki 1908 m. be savo specialinio mokslo darbų, E. G. rašė lietuvių laikraščiams straipsnių ir populerių brošiūrų įvairiomis slapyvardėmis, dažniausia betgi pasirašydamas „Juodkalnietis“.

Prasidėjus areštams ir Suomijoj, G. išvažiavo į Belgiją, kur pastojo Liego universito kalnų inžinerių ir inžinerių elektrotechnikų mokslo skyriun, kurį išėjo ir 1913 m. darbavosi, kaipo inžineris, Belgijoj. 1913 m. pabaigoj G. buvo pakviestas Serbų valdžios į kalnų departamentą, bet, atvažiavęs Bielgradan, pastojo į Prancūzų bankų konsorcijų bendrovę, kuri turėjo Serbijoj didelių koncesijų geležinkelių statymui, miškų eksploatacijai ir k. vieš. darbams. Karas užtiko Galvanauską Bielgrade, kur jis buvo paliktas tos bendrovės atstovu karo metu. Austrams ir Bulgarams užėmus Serbiją, E. G. turėjo trauktis su Serbų kariuomene per Albaniją ir Juodkalniją. Tas traukimasis truko 3 mėnesius ir labai sunkiose sąlygose. Iš visos serbų kariuomenės, kurios buvo apie 300 000, pasiliko gyvų tik apie 75 000, kitus sunaikino badas ir ligos. Galop, į kelionės pabaigą, ir E. G.

susirgo Skutario mieste (Albanijoj) šiltinėmis. 1916 m. pradžioj jis buvo parvežtas paskutiniuoju Raudonojo Kryžiaus laivu į Prancūziją. Besidarbuodomas ten, Paryžiuje, vienoj didžiausių bendrovių, kaipo inžineris elektrai pritaikinti kalnuos ir metalurgijai, E. G. buvo Lietuvos valdžios paskirtas Taikos Konferencijos delegacijos Paryžiuje nariu. 1919 m., parvažiavęs iš Liucernos (Šveicaruose) socialistų konferencijos atsilankyti tėviškėn, E. Galvanauskas buvo valstybės prezidento pakviestas sudaryti naują ministerių kabinetą (V-tąjį) ir buvo jo pirmininkas ir Finansų Prekybos bei Pramonės Ministeris ligi Steig. Seimo (K. Griniaus) kabineto sudarymo. Į tą kabinetą (VI-tąjį) jis taip pat įėjo, kaipo Finansų, Prekybos ir Pramonės Ministeris ir Susisiekimo Ministerijos valdytojas. Buvo Briuselio Lietuvių konferencijos (1921 m.) Lietuvių delegacijos pirmininkas.

Kunigaikštis Jonas Gediminas-Beržanskis-Klausutis.

Gimė 1862 m. rugp. m. 25 d. Išėjęs matematikos skyrių Petrapilio universite 1889 m., tarnavo Rusijos Valstybės Kontrolėje ir Finansų Ministerijoje rinkliavų inspektoriu. Lietuvos Finansų Ministerijoje pirmininkauja vyriausiai valstybės komisijai nuostoliams, karo metu padarytiems, suskaityti.

Krasnoufimske, Permėje, Alukštoje, Jakobštadte, Naujoje Jelgavoje, Mariampolėje, Šiauliuose, Kaune, Vilniuje, visur, kur tik yra buvęs, buvo narys ar pirmininkas labdarių, švietimo, mokslo, visuomenės draugijų.

Bendradarbiavo „Aušroje“, „Varpe“, „Ūkininke“, „Lietuvių Laikraštyje“, „Vilniaus Žiniose“, pasirašydamas: J—b, Dagys, Klausutis, Vapsa, ar savo tikra pavarde. Savo giminę išveda iš valdžiusios kitkart Lietuvą didžiojo kunigaikščio Gedimino dinastijos. Dokumentais tatai išrodęs susigrąžino savo giminei kunigaikščio titulą Rusų valdymo laikais.

Liūdas Gira.

Gimė Vilniuje 1884 m. rugpiūčio m. 25 d. Augo pirma Butrimonyse, paskui Stakliškėse, Trakų apskr., kur išėjo prad. mokyklą. Ten, po kun. Jono Soblickio įtaka, dar vaikas būdamas, darosi susipratęs lietuvis ir jau 11 – 12 m. teeidamas, rašo lietuviškai ir lenkiškai (lietuvių patriotinėj dvasioj) eilutes. Paskui mokėsi Vilniaus realinėje gimnazijoje, bet nebaigęs — įstojo 1901 m. Vilniaus kunigų seminarijon, kurią baigė 1905 m. pavasarį. Tačiau į kunigus neišėjo. Pradėjęs dar 1900 m. rašinėti į Prūsuose leidžiamus „Ūkininką, „Tėvynės Sargą“ ir k., nutarė darbuotis lietuvių spaudoje. Tų pat metų 1905 rudenį gavo vietą J. Kriaučiūno vedamose „Vilniaus Žiniose“. Per Didįjį Seimą buvo jo sekretorius. 1905 m. revoliucijai kilus, metęs

redakcijos vietą, su J. Gabriu išėjo į Trakų apskritį lietuvių kelti. Buvo vienas besikūriančios tuo laiku Valstiečių Sąjungos įsteigėjų. Sekretoriavo Mokytojų Sąjungoje ir drauge su P. Klimaičiu redagavo jos organą „Lietuvį". Netekęs vietos „V. Ž-se", kurį laiką dirbo pas kun. J. Ambraziejų, padėdamas jam rašyti jo leidžiamąją „Sviesą" ir vesdamas jo Žodyno korektūrą. Tai buvo labai sunkus materialiu žvilgsniu laikas: iš „Šviesos" leidėjo gaudavo vos apie penkioliką rublių algos mėnesiui ir iš to turėjo gyventi. Taip buvo keletą mėnesių. Toliau rašo daug straipsnių į J. Kriaučiūno ir Vl. Pauliukonio redaguotuosius Zavadzkio „Vilniaus Kalendorius" 1907-tiems ir 1908-tiems metams, ypač pirmąjį mažne visą vienas prirašo. Be to, dar seminarijoje būdamas pradėjęs taisyti J. Zavadzkio knygų leidimo firmai įvairių religinių lietuvių knygelių naująsias laidas, visą tą laiką daug dirba Zavadzkiui, kad galėtų išgyventi neeidamas į jokią valdžios ar komercijos vietą. J. Kriaučiūnui verčia iš lenkų kalbos storoką kulinarinę knygą ir, P. Vileišio paragintas, sutaiso lenkų kalba didesnę knygą lietuvių klausimu parinkęs visus žymesniuosius lietuvių balsus lietuvių-lenkų klausimu; tą knygą (Kwestja litewska w prasie litewskiej) išleidžia tas pats J. Kriaučiūnas Varšuvoje. 1907 m. J. Bagdonas, redaguodamas tuo metu „Liet. Ūkinininką", pasikviečia G. savo redakcijon; vieną mėnesį L. G. pavaduoja net Bagdoną redagavime, rašydamas vedamuosius strapsnius ir veik visą numerį. Išėjus J. B-nui iš redakcijos, drauge išeina ir L. G. Tais laikais L. G. darbuojasi „Vilniaus Aušros" švietimo draugijoj, kaipo jos sekretorius, iki ją rusų valdžia uždaro. Su pradedančiu tąsyk rašyti V. Krėve-Mickevičium sumano leisti literatūros žurnalą „Dainavą" ir paskelbia mūsų spaudoje jo anonsą. Bet dar perankstybi tokiam žurnalui laikai: „Dainava" neišeina. 1908 m. pradžioj, kun. Tumo pakviestas į „Vilties" redakciją, pritampa prie jos ilgesniam laikui. Nors pradėjęs rašinėti eilutes dar vaikas būdamas ir padėjęs porą eilučių „Liet. Laikrašty" ir „Tėv. Sarge", tačiau nuo 1904 m. ligi 1908 m., skurdaus gyvenimo nukamuotas ir apsilpęs, visai eilių neberašo pradėjęs jau net manyti neturįs visai tam gabumo. Kun. Tumo betgi dabar paragintas, parašo vienas antras eilutes į „Viltį" ir pamato, kad tai jam gan sekasi. Tad pradeda daugiau rašyti, kitas dzūkų tarme, ir dėti „Viltyje"; netrukus „Viltis" išleidžia pirmą jo eilių rinkinėlį „Dūl-dul dūdelė". Taip pat, be straipsnių, duoda „Vilčiai" dar prozos vaizdelių: „Kaip ir pasakų" ir k., (skyrium jie tik šiemetai žada išeiti). Ypač intensyviai tenka dirbti Girai „Viltyje", kai Smetoną pakeičia Pr. Dovydaitis: pradžioje ištisus mėnesius veik pats vienas prirašo dienraščio skiltis. Be to, daugiau, kaip metus, redaguoja pirmąjį pas mus literatūros žurnalą „Vaivorykštę", kurį sumano ir įsteigia drauge su J. Rinkevičium 1912 m., „Vaivorykštėn" sutelkia visas gerasias mūsų raštijos jėgas, ypač iš jaunųjų: V. Krėvę, Binkį, Vaitkų, Kiršą, Sruogą, A. Vienuolį, taip pat Maironį, Vaižgantą ir k. Nuo 1908 m. ligi 1914 m., be „Dūl-dul dūdelės",

išeina dar šios jo knygos: „Žalioji pievelė“ (eilių rinkinys), „Kerštas“ (tragedija), „Svečiai“ (dramos fragmentas), „Tėvynės keliais“ (eilių rinkinys), „Beaukštanti aušrelė“ (dramos vaizdelis 2 dalim) — tai Vilniuje; „Laukų dainos“ (eilių rinkinys) ir „Tarasо Ševčenkos eilių vainikėlis“ — Seinuose; Kaune — antologijos: „Lietuva pavasarį, vasarą, rudenį ir žiemą“ ir „Cit, paklausykit“ (1920 m. išėjo antros jų laidos). Be to, iš lenkų kalbos versta komedija „Iškrikusi sesuo“ ir keletas mažesnių verstinių komedijėlių. Suredaguoja be laiko mirusiojo poeto Edmundo Steponaičio raštų knygą, patiekdamas jai plačią Steponaičio biografiją. Lenkų kalba išleidžia agitacinę knygelę „Sprawa Janiska“ ir eiliuotąjį libretto Žemkalnio „Birutei“. Taip pat daug rašo lenkiškai į savaitraštį „Litwa“ ir keletą vertimų iš liet. literatūros į lenkų laikraščius; rusiškai informacinius straipsnius apie Lietuvą ir santykius su lenkais į rusų laikraščius (slapyvarde „Степерующій“). 1914 m. sudaro su A. Dirse knygų leidimo bendrovę „Žinynas“ (ji veikia lig 1920 m.) ir, pasitraukęs iš „Vilties“, atsiduoda tos b-vės darbams: sutaiso ir išleidžia veikiai pasidariusį populeriu „Mūsų kalendorių“ ir dar keletą kitų: „Aušros Vartų“ kalendorių, „Kaimyną“, „Vytį“. Kalendorius leidžia per keletą metų. Be to, parašo ir išleidžia keliolika pigių populerių knygelių. Vokiečių okupacijos metu sutaiso dar ir išleidžia pirmąjį „Lietuvių rašybos vadovėlį“, kuris veikiai susilaukė ir antros laidos. Straipsnius ir kitus rašinius laikraščiuose, kalendoriuose, o taip pat savo populerias knygeles, pasirašo dažniausia įvairiais pseudonimais: L. Gerulis, Stakliškių Liūdas, St. Ld., Dzūkas, Ant. Kašėta, Saugus, Elgė, g-a, Tasai, Teatralas, Akstinų Vincas („Vaivor.“), Kuzavas (ten pat) ir kitais. 1910 m. L. Gira vedė Bronę Zacharevičaitę. Vokiečių okupacijos metu, susidarius lietuvių spaudai begalo sunkioms aplinkybėms, L. G., pasilikęs Vilniuje, tarnauja miesto milicijoje, pirma nuovados viršininku, paskui visos milicijos inspektorium. Pradėjus eiti „Tėvynės Sargui“, L. G. vėl grįžta publicistikon, išeina iš milicijos ir eina to laikraščio faktinojo redaktoriaus pareigas, drauge žymiai dalyvauja Kr. Dem. Partijoje ir įeina į jos Centro Komitetą. Vėliau rašinėja į „Liet. Aidą“ ir „Laisvąją Lietuvą“. Be to, jau nuo 1905 m. uoliai dalyvauja lietuvių teatro kūryboje vaidindamas. Net išeina tuo tikslu vienų metų dramos kursus, sudarytus rusų artisto Bobrovo prie Vilniaus valst. muzikos mokyklos. Po to sudaro su keliais kitais draugais (J. Strazdu, K. Alyta, A. Rucevičiu ir k.) pirmąją Lietuvoje pusiau profesionalę vaidintojų bendrovę ir visus metus režisuoja jos spektakliams „Rūtoje“. Susikūrus L. Tarybai 1917 m. įeina į jos iniciatyva sudarytąją Lietuvių Teatro Komisiją drauge su St. Šilingu, Varnu ir Žmuidzinavičium – ir paima į savo žinią Vilniaus miesto teatrą, kurį užveizi ligi bolševikų atėjimo. Drauge darbuojasi ir mūsų kariuomenės organizacijai. L. Tarybai sudarius būsimosios Krašto Apsaugos Ministerijos užuomazgą – Vyriausiąją Karo Tarybą – L. Gira šaukiamas būti jos nariu drauge su St. Šilingu, pulk. J. Kubiliu ir dr. V. Nagevičiu.

Darbuojasi čia ligi susidarant I Kabinetui, kada prof. Voldemaras perima Karo Tarybos darbus ir reformuoja ją į ministeriją. 1918 m. pabaigoj L. G. skiriamas pirmuoju Vilniaus lietuvių karo komendantu ir drauge su savo padėjėju kap. Škirpa organizuoja komendantūrą ir daro užuomazgą būsimajam Vilniaus batalionui (vėliau 5-jam pulkui). Jo įsakymu pirmą kartą iškelta Vilniaus pilies kalne Lietuvių vėliava. 1919 m. pradžioj, bolševikams einant į Vilnių ir mūsiškiams pasitraukus, L. G., susirgęs kaip tik gripu, negali eiti su savo būriu ir pasilieka Vilniuje. Vos tik pagijo, tuojau buvo bolševikų suimtas, kaipo Lietuvių valdžios įkaitas ir pusę metų išsėdėjo Vilniaus, Dvinsko ir Smolensko kalėjimuose, kur prirašė geroką eilių žiupsnį ir parašė platų kalėjimo dienyną. Liepos mėnesio pabaigoje mainais išvaduotas atvyko Kaunan, kur tuojau gener. štabo buvo paskirtas Rokiškio apskr. karo komendantu, bet tenai dar nenuvykęs gavo antrą paskyrimą: eiti gener. štabo žvalgybos skyriaus viršininko pareigas. Čia turėjo labai daug darbo bebręstantį tuo metu slaptųjų lenkų organizacijų „P. O. W." ir „O. S. N." sąmokslą sukilimą naikindamas. Ir tos, plačiai visoj Lietuvoj jau įsišaknėjusios, Lietuvos išgamų reakcionierių organizacijos taip pamatinai buvo jo išardytos, kad jau nebesuspėjo atsigaivinti ligi Želigoskio avantiūros 1920 m. ir nebegalėjo sukelti tuo metu lenkams taip pageidaujamų riaušių mūsų kariuomenės užpakaly. Lenkams ir lenkininkams buvo tai didelis apmaudas ir L. G. teko del to pritirti daug visokeriopų nesmagumų iš jų pusės. 1919 m. pabaigoj išėjęs iš žvalg. skyriaus, L. G. buvo paskirtas Lietuvių Misijos Amerikon nariu-sekretorium, tačiau del minėtosios bylos einančių tardymų neišvažiavo. 1920 m. sausio mėn. perėjo į Vid. Reikalų Ministeriją ir buvo paskirtas Mariampolės apskr. viršininku. Čia pavasarį sunkiai susirgo narių sausgėla ir visą vasarą gydėsi Kaune, paskui Kemeruose (Latvijoj), kur pagijo, nors nevisai. Būdamas Mariampolėje, „Švyturio" prašomas, L. G. suredagavo Lazdynų Pelėdos raštus. 1920 m. pabaigoj paruošė spaudai savo skyrium dar neišleistų eilių rinkinį (iš 1913 — 1920 m.) vardu „Žiežirbos" (išėjo 1921 m.) ir Pr. Vaičaičio eilių laidą. Nuo 1920 m. rudens apsigyveno Kaune ir atsidėjo vien literatūros kurybai.

Dabar yra L. Meno Kurėjų Draugijos Prezidiumo narys — sekretorius ir Literatų sekcijos pirmininkas. Be to veda L. M. K. D. Dramos Teatrą, kaipo Dramos sekcijos pirmininkas.

Pulkininkas Vincas Grigaliūnas-Glovackis.

Gimė 1885 m. rugpiučio m. 9d. Jėzne, Trakų apsk. labai neturtingoj šeimynoj. 1894 m. išėjęs Jėzno liaudies mokyklą, vieną žiemą išbuvo Birštono liaudies mokytojo padėjėju, paskui Jėzno valsčiaus sekretoriaus padėjėju, kur ištarnavęs 1 ½ metų, surinko 100 rub., su kuriais ir išvažiavo

į Gardiną laimės ieškoti. 1909 m. pavasarį išlaikęs kvotimus iš 4 kl. realinės mokyklos Baltstogėje, buvo norėjęs į ją įstoti bet, nėsant lėšų, atsiejo nuo to atsisakyti ir net važiuoti namo. Tais pat metais įstojo į Vilniaus karo mokyklą. 1907 m. baigė karo mokyklą, kaipo vienas pirmųjų ir gavo karininko vakansiją Turkestane. Atvykęs ten tuojau pakliuvo į lietuvių būrelį, kurio priešaky buvo žinomas patriotas kun. prof. Pranaitis. 1919 m. rugsėjo mėn. jam teko su Turkestano šiaulių pulku iškarto papulti į mūšį ties Štabinu ir Augustavu, po kurio vokiečiai atsitraukė ir pulkas vėl su jais susidūrė ties Lyku ir Margrabavu, po to pulką metė į Ciechanovą, Mlavą, Soldau, Neidenburgą, iš ten kada, Varšuvai gresė pavojus, permetė į Varšuvą, Sochačevą, Lovičą, Žirardovą, Bolimovą, Guminą, Boržimovą, kur nuo pulko pasiliko vieni tik likučiai ir V. G. išliko tiesiok stebuklingai. Pagaliau, atsistojo pozicijose ties Glinojecku, kur ir išbuvo iki didelio traukimosi iš visos Lenkijos 1915 m. birželio, liepos mėn. Ties Novosielsku liepos mėn. 3d. sunkiai sužeistas, jau antrą kartą, buvo evakuotas pirma į Vilnių, o paskui evakuojant Vilnių — į Petrapilį, kur išgulėjo iki 1916 m. sausio men. Kiek pasitaisęs, buvo vėl išsiųstas į armiją, iš pradžios į 4 armijos štabą ties Minsku. Permetus iš Minsko Rumunijon, ištarnavęs ten keturis mėn., buvo perkeltas į 7 armijos štabą ir netrukus į 8 armijos, štabą, kur ir sulaukė bolševikų, nuo kurių atsiėjo bėgti 1907 m. grudžio mėn. pabaigoj. Atvykęs į Poltavą 1918 m. sausio mėn. pradėjo dirbti Poltavos lietuvių tremtinių komitete iki pavyko visus lietuvius, norinčius grįžti Tėvynėn, išsiųsti ir su paskutiniu ešalonu išvykti į Lietuvą. Atvykęs į Vilnių buvo paskirtas visų pirma I pulko vadu, o gruodžio men. 27 d. 2 pulko vadu, kurį ir sudarė. 1919 m. sausio ir vasario mėnesiai praėjo jam smarkiausiame kariuomenės organizavimo darbe kūriant netik savo pulką, bet drauge su pirmuoju Kauno karo komendantu J. Mikuckiu ir Kauno įgulą. Sunkiausiai buvo ne tiek sukviesti savanoriai ir iš naujokų padaryti kareiviai, kiek pastatyti Lietuvos valdžiai klusnumą gerokai sulenkintame ir tuo metu bolševikų pusiau valdomajam Kaune. Nežiūrint visų sunkumų tasai atsakomingas darbas puikiausiai juodum pavyko. Taip paskubomis sudarytai kariuomenei jau nuo 1919 m. vasario pradžios reikėjo stoti kovon su priešininkais, kurie veržėsi Lietuvon iš visų pusių. Ir jam su savo 2 pulku teko dalyvauti kovose su bolševikais nuo gegužės iki spalių mėn. nuo Kedainių per Panevėžį, Rokiškį iki Dauguvos ties Daugpiliu. Po to, 1919 m. nuo spalių m. pabaigos iki gruodžio m. pabaigos kovojo su bermontininkais. 1920 m. Grigaliūnas-Glovackis, jau kaipo 2os divizijos vadas, dalyvavo kovoje su lenkais rugpiučio mėn. ties Seinais, Suvalkais, Augustavu, Gardinu. Pastaruoju laiku pulk. G. buvo Kauno miesto įgulos viršininkas.

Dr. Kazys Grinius.

Gimė 1887 m. Sasnavos par., Mariampolės apskrity. Mariampolės gimnaziją išėjo 1887 m., Maksvos universitą 1893 m. Ko ne visą laiką išgyveno, būdamas laisvai praktikuojąs gydytojas, Mariampolėj, Virbaly, Naumiesty, Pilviškiuose, Vilniuj. „Aušros" platintojas, „Ūkininko", „Varpo", „Lietuvos Ūkininko", „Lietuvos Žinių" redaktorius. Spaudinių leidimo „F. Bortkevičienės ir K. Griniaus bendrovės" narys. Mariampolės „Sviesos", „Mariampolės Ūkininninkų Draugovės", Mariampolės Ūkio Parodos 1911 m. organizuotojas. Voronežo „Trijų"*), Rusijos Lietuvių Tarybos organizuotojas ir narys. Rašinėjo straipsnių į „Balsą Amerikos Lietuvių", „Sviesą", „Varpą", „Ukininką", „Vienybę Lietuvninkų", „Vilniaus Zinias", „Lietuvių Tautą", „Lietuvos Ūkininką", „Sveikatą", „Žemę", „Vilniaus Kalendorių", „Aušrinę", „Lietuvos Žinias". Jo plunksnai dar priklauso šios knygutės: „Šveicarija ir jos kalnai", „Pasaka apie carą Mikitą", „Teisingas žemės valdymas". Iš mokslo darbų jo parašyta „Medžiaga L. Ivinskio biografijai", „Kun. Ant. Savickis", „Keletas dokumentų Seinų diecezijos istorijai", „Lietuviški botanikos vardai", „Apie Lietuvos nepriklausomybę" („Varpe" 1914 m.). Be to, rusų kalba: „Lečebnaja miestnost Goriačevodsk", „Goriačevodskija Baraki V. Z. S. 1915", Terapevtičeskoje dieistvije Goriačevodskich mineralnich vod". 1919 metais K. Grinius darbavos prie Lietuvos delegacijos Paryžiuje. Išrinktas į Steigiamąjį Seimą. Dabar yra Lietuvos (VI) Ministerių kabineto Ministeris Pirmininkas.

Tadas Ivanauskas.

Gimė 1882 m. gruodžio mėn. 16 d. Lebiodkos dvare, Lydos apskr. Vasilikio par. Jo tėvas, inžineris Leonardas Ivanauskas, buvo didelis prigimties mylėtojas, ir Tadas iš mažens jau perėmė iš jo netik nemažą prigimties žinių išteklių, bet ir didžiausią prigimties pamėgimą. Varšuvos V-toji gimnazija, kurion Tadas pastojo, mažai jau tegalėjo papildyti jo turimas žinias iš prigimties mokslų. Savo žinias stengėsi jis papildyti lankydamas Varšuvos muzėjus. Ypač žymios įtakos turėjo į ji A. Bykov'as (žymus rusų ormtologas), su kuriuo T. I. susipažino tuo laiku Varšuvoje ir kuris mielai leido jam naudotis savo knygynu ir gausiu ormtologijos rinkiniu. Delei kivirčų su mokytojais 1901 m. T. I. turėjo išeiti iš 7 kl. ir persikelti į Petrapilio X-ją vyrų gimnaziją, kurią baigė 1903 m. Tais pat metais įstojo į Petrapilio universitą, į prigimties skyrių. 1905 m. įvykiai privertė jį apleisti Rusiją. Nuvykęs Paryžiun, jis pastojo ten į Sorbonos universitą, kurį baigė 1908 m. Puikiai įtaisytos laboratorijos, artimi mokslo ir gyvenimo ryšiai, nuolatinis dalyvavimas profesorių ir studentų darbuotėje, visa tai didžiausiai nusvėrė tolimesnį jo darbą. 1906 m. vasarą Tadui teko

*) J. Jablonskis, Pr. Mašiotas ir K. Grinius.

nuvažiuoti į Sorbonai priklausančią zoologijos stotį Roscoffe, Bretanijoj, kur jis darbavosi visą vasarą, garsaus profesoriaus Delage vadovaujamas, jūros gyvį betyrinėdamas. Kitų metų atostogų laiku darbavosi toje pat srity kitoje Sorbonos laboratorijoje (Laboratoire Arago) Vidužemių jūros pakrantėje, Banguls s/m., profesoriui Pruvot vadovaujant. 1908 m. specialiai darbavos protistų srity Wimereux zoologijos stoty (Pas-de-Calais). Šio darbo vaisius — išspausdinta 1910 m. prancūzų kalba monografija „Cothurnia ligiae, Etude protistologique". Be to, dalyvaudaumas keliose Sorbonos ruošiamose mokslo ekskursijose, T. I. aplankė pietų Ispaniją, Šveicariją, Belgiją, Angliją, Austriją. Grįžęs Rusijon T. I. 1910 m. išlaikė prie Petrapilio universito visus reikiamus Rusijos diplomui įgyti kvotimus, atidarė Petrapily laboratoriją ir prie jos mokslo priemonių dirbtuvę. Taip dirbo ligi 1917 m., kada bolševikų valdžia jo istaigą nacionalizavo. Tame laikotarpy T. I. parašė monografijėlę „Айстъ бѣлый. Его значеніе въ сельскомъ хозяйствѣ". Tuo laiku buvo padaręs taip pat dvi mokslo ekspediciji Šiaurės Ledų vandenyną: vieną į Norvegijos pakrančius (Varanger - Fiord) ormfologijos faunai tyrinėti, antrą į Murmano pakrančius su pramonės gyvulių reikšme susipažinti. Karui pasibaigus, T. I. pasinaudojo pirma proga ir grįžo į Lietuvą, o 1919 m. jo inciatyva buvo įsteigta Kaune Prigimties Tyrinėjimo stotis, kurios vedėju jis pasilieka lig šiol. 1920 m. vasarą buvo sudaryta ten pirmoji Lietuvos gyvijos paroda. Įsikurus Aukštiesiems kursams T. I. buvo pakviestas būti juose zoologijos lektorium ir prigimties skyriaus vadovu.

Jonas Jablonskis.

J. J. gimė 1860 m. gruodžio mėn. 31 d. Naumiesčio apskr., Suvalkų žemėj. Augo Kubilių kaime, pačioje Paprūsėje, paskui arčiau miesto, Meištruose, paskui, eidamas jau gimnazijos kursą, nusikraustė su savo tėvais į Rygiškius, Griškabūdžio parapijoj. Pradžios mokslą (apie trejus metus) ėjo Naumiesty. Gimnazijos mokslą ėjo Mariampolėje. 1880 m., baigęs aukso medaliu gimnaziją, nuvažiavo mokytis į Maksvą, kur įstojo į filologijos fakultą. Tenai, tarp kitų, turėjo įžymų lingvistą prof. Fortunatovą. Lietuvių kalba pradėjo domėtis tiktai Maksvoje. 1884 m., būdamas 24-verių metų, baigė filologijos mokslą (senovės kalbų skyrių); po ketverių metų (1888 m.) Maksvoje išlaikė egzaminą dar literatūros skyriuje.

Baigęs ieškojo vietos gimnazijose, pradžioj Vilniaus apygardoje, bet čia jam nustebę pasakė, kaip jis, baigęs universitą, dar nežinąs, jog nerusai tarnaut į gimnazijas neimami. Tą pačią vasarą ieškojo vietos ypačiai Mariampolėje, bet ir čia nepavyko. Sulaukęs rudens, ėmė siuntinėti prašymus į kitas mokslo apygardas, pagaliau, į pačią švietimo ministeriją, bet niekur nieko nelaimėjo. Nelaimėjęs tais prašymais, pelninkavo mokytojo darbu: namų mokytoju buvo klebonijoje, dvare,

paskui buvo valdininku toj pačioj Mariampolėj—teisme. Teismo pirmininkas, jį pažinęs, pasirūpino per Teisingumo ministerį, kad jam duotų mokytojo vietą. Ir, pagaliau, pabuvęs dar kelis mėnesius Rygos mokslo globėjo raštinėje, gavo Mintaujoje senovės kalbų mokytojo vietą, baigdamas jau trečiąją dešimtį savo amžiaus metų. Iš Mintaujos vasaromis dažnai pasirodydavo įvairiose Kauno gub. vietose, iš dalies belankydamas savo mokinius ir įvairius naujuosius pažįstamus ir važinėdamas lietuvių kalbos mokslo ir Juškos žodyno reikalais (buvo pradėjęs jau redaguoti 2-jį Juškos žodyno tomą). Pagyvenęs 8-rius metus Mintaujoje, buvo iškeltas į Revelį, vėl į gimnaziją. Mokytojo darbą dirbdamas, kaip ir pirmiau, turėdavo darbo ir mūsų krašto laikraščiuose, ėjusiuose Tilžėje; policija jau turėjo atkreipusi savo akį į jį, jau žinojo, jog Tilžės Obelaitis yra Mintaujos ir Revelio Jablonskis. Kitus lietuvius kaltino, kitus kratė, iškratė ir jį ir ėmė kaltinti jau iš tikrųjų, radę bekratydami ir šio ir to. Ir J. turėjo gyventi dvejus metus paskui be vietos ištremtas iš Baltijos pajūrio, iš Lietuvos ir kitų Rusų Vakarų pakraščių.

Pagyvenęs metus Pskove, gavo leidimą Lietuvoje bausmės galą atlikti. Pagyvenęs taip metus Šiauliuose ir atsiradus kaip tik tuo laiku Vilniuje mūsų raštų darbui (buvo dabar leista spauda), nusikraustė į mūsų sostinę. Tenai dirbo spaustuvėse, raštų ir leidimų draugijose ir pirmuosiuose mūsų laikraščiuose—„Vilniaus Žiniose“ ir „Lietuvos Ūkininke“. Vilniuje tarp ko kita jam buvo leista mokyti lietuvių kalbos vidurinėse mokyklose (visiems mokyklos mokiniams, visam būreliui, vieną arba du kartu savaitėje). Po 1905-jų m., papūtus šiltesniam vėjeliui, gavo lietuvių kalbos mokytojo vietą Panevėžio mokytojų seminarijoje, kur teko mokyti išimtinai beveik vieni gudai, nemoką visai lietuvių kalbos. Tenai gyvendamas, ima mokyti lietuvių kalbos ir kitose to miesto vidurinėse mokyklose, turėdamas darbo jau su lietuviais. Kadangi Panevėžy sunku buvo gyventi, —jis buvo tik tam tarpui pasamdytas mokytojas (tikraisiais mokytojais galėjo būt tiktai pravoslavai), ir žymiai mažesnę už kitus imdavo algą,—J. čia nerimo; tai žinojo ir apygardos valdyba, kuri turėjo priežasties ir ne visai juo pasitikėti (buvo visokių skundų). Tad paskyrė į Brestą senųjų kalbų mokytoju, kur jis, ir nebūdamas pravoslavas, galėjo tarnauti. Begyvendamas tolokai nuo lietuvių gyvenamo krašto, vėl nerimo; pagaliau, pasisekė iš Bresto į Gardiną išsikeldinti, bet į Šiaulius, į Kauną — mokslo apyg. v-ba jo neleido. Susišnairavęs su savo direktorium, turėjo, prasidėjus karui, jau ėmęs gerokai sirgti, išvažiuot į Vitebsko gubernę, toli toli nuo geležinkelio, į Veližo miestelį. Po metų, įsikūrus Voroneže lietuvių gimnazijai (M. Yčo), jį kviečia į Voronežą. Vilniaus valdžia leidžia, ir jis atsiranda Voroneže, kur, mokydamas lotynų kalbos, moko kartą savaitėje, kiekvienoje klasėje, ir lietuvių kalbos. Čia sudaro *Vargo mokyklos* chrestomatiją (ir prie jos *Mūsų žodynėlį*), ją išspausdina (1917 m.), suserga dar sunkiau ir atsistatydina.

J. Jablonskio rašto darbų, be minėtosios „Vargo mokyklos“, yra dar šie: vadinamoji P. Kriaušaičio *Lietuvių kalbos gramatika* (Tilžėje 1901 m.), pavirtusi paskui (1918 m. Vilniuje) P. Kriaušaičio ir Rygiškių Jono „Lietuvių kalbos gramatika (etimologija)“. Dar Panevėžy būdamas, su mokinių būreliu labai gražiai išvertė iš rusų kalbos prof. Bogdanovo rašinį„ Мірскіе захребетники“—*Visuomenės įnamiai.* Gerokai darbo įdėjo į I. Tūbelio verstą rusų geografininko Serg. Mečo *Žemės aprašymą.* Parašė (ir išleido Vilniuj 1912 m.) *Rašomosios kalbos dalykus.*

Seinuose, 1911 m., yra išleidęs *Lietuvių kalbos sintaksę,* 1-ąją dalį. Jei sveikata leis, žada ją antru kart, dar daugiau apdirbęs, išspausdint; taip pat ketina išleist atskirai lietuvių kalbos *linksnių* mokslą. J. J. savo lietuvių kalbos mokslo ir darbo yra ir daugiau kur nemaža pridėjęs (pavyzdžiui, suredagavo I-jį Žemaitės raštų tomą), prirašęs (ir teberašo) labai gražių recenzijų bei kritikų. Be to, jisai turi (rankraštyje) surankiojęs iš visų Lietuvos kampelių didžiausią *Žodyną,* su gausingais gyvosios mūsų kalbos pavyzdžiais. Pastaraisiais metais Jablonskis mokė ir tebemoko savo sudarytuose kalbos kursuose—vidurinėms mokykloms lietuvių kalbos mokytojams ruošti. Dabar yra ypačiai atsidėjęs reikalingiausiems mūsų šių dienų mokyklai lietuvių kalbos vadovėliams rašyti ir kitiems to galo darbams darbeliams, nors ir senai serga nepagydoma liga — visai kojų nepavaldo ir rašyti pats jau nebegali. Vienas pastarųjų jo darbų — žymiai papildytoji antroji *Vargo mokyklos* laida, išleista „Švyturio“.

Prelatas Aleksandras Jakštas-Dambrauskas.

Gimęs 1860 m. rugpiūčio m. 26 d. Kuronių kaime, Pagirio par. Ukmergės ap. grynai lietuviškoje šeimynoje, iš Andriaus Dambrausko, vadinamo dar Jakštu, ir Kotrinos Vaičiūnaitės, karališkųjų valstiečių.

Išėjęs Siaulių gimnaziją, pabuvęs Petrapilio universito matematikos skyriuje (1872—1781), įstojo į Kauno kunigų seminariją, paskui į Petrapilio kunigų akademiją (1881—1888). Kunigu išvęstas 1889 m. 29/VI.

Paskirtas Panevėžio realės mokyklos kapelionu, už neleidimą katalikų mokinių pravoslavų cerkvėn caro dienomis rusų valdžios buvo 5 metams ištremtas Ustiužnon, Naugardo gub. (1889—1895).

Pagrįžęs iš Rusijos, kurį laiką buvo Kauno kunigų seminarijos profesorius, Žemaičių vyskupo sekretorius ir Petrapilio kunigų akademijos profesorius (1895—1907).

Sugrįžęs Kaunan, ligi karo vedė liet. knygoms leisti šv. Kazimiero draugiją, buvo jos pirmininkas, redagavo įvairius liet. laikraščius (Nedėldienio Skaitymą, Draugiją, Ateitį). Vokiečiams Lietuvą

paėmus, 1916 m. atgaivino „Ateitį“, o dabar toliau redaguoja „Draugiją“, inteligentijai skiriamą literatūros, mokslo ir politikos žurnalą.

A. Jakštas yra išleidęs įvairių teologijos, mokslo ir politikos brošiūrų lietuvių, lenkų, rusų, lotynų ir esperanto kalbomis. Daugiausia rašė lietuviškai. Lietuviškieji jo rašiniai paminėtini šie: du eilių rinkiniu: „Dainų skrynelė“ (Tilžėje 1894, antra laida Petrapilyje 1905), „Rudens aidai“ (Kaune 1911 m.); proza: „Neva ašaros, neva juokai“ 1915, Esperanto kalbos vadovėlis, geometrijos, trigonometrijos, logikos vadovėliai. Kitomis kalbomis: „Versažareto“ esperantiškai, „Malgrandaj pensoj pri grandaj demandoj“ (Mažytės mintys apie didelius klausimus), 1908 m. 215 p. „Głos Litwinów“, „Jednošė czy separatyzm“, „Pisma katoličeskago bogoslova k pravoslavnomu“, „Doctrina russorum de canone Veteris Testamenti („Revue Biblique“). Savo matematikos tyrinėjimus prel. Dambrauskas yra dabar surinkęs į 4 tomus, prirengtus spaudai: apie 28 naujas trigonometrines sistemas, apie kreivąsias linijas ir k.

Rašyti pradėjo dar „Aušroje“ 1884 m. (žiūr.: „Daina prasčiokėlio, nemokančio rašyti.“) Bet intensyvai ėmė dirbti plunksna, kada jis buvo penkeriems metams priverstinai atstumtas nuo kitų darbų. Kuronietis, Jakštas A. J. — ėmė marginti „Apžvalgos“, „Tėvynės Sargo“, „Przegląd Katolicki“, „Encyklopedja Katolicka“ lapus. „O kołowaniu we wszechświecie“ ir kiti jo mokslo dalykai buvo plačiai žinomi ir davė pradžią platesnei tų klausimų literatūrai. Liet. literatūroje pastaruoju dešimtmečiu A. Jakšto vardas plačiai žinomas ne tiek del jo poezijos kūrinėlių, kiek del jo kiekvienam „Draugijos“ numery dedamų literatūros kritikos dalykų — recenzijų, kurios pasižymi savo aitriu satyros tonu. Taip pat pažymėtinos jo kai kurios parodijos, parašytos J. A. Herbačausko, F. Kiršos ir k. ėilems. Rašinėjo taip pat publicistikos straipsnių į „Vilį“, „Tautą“, „Lietuvą“, „Laisvę“ ir k. laikr. Vyskupas Karevičius kun. A. Dambrauską pakėlė į Žemaičių kapitulos prelatus.

Kun. Povilas Jakubėnas.

Gimė Vaitkūnų kaime, Biržų parapijoje, 1871 m. balandžio m. 11 d. Gimnazijos mokslus ėjo Mintaujoje nuo 1886 ligi 1893 m. Baigęs gimnaziją, įstojo į reformatų teologijos skyrių prie Dorpato universito. Teologijos mokslus baigė kandidato laipsniu. Tapęs kunigas, važinėjo į užsienį. Klausė religijos filosofijos ir bendros filosofijos Erlangene. Paskui buvo Biržų parapijos kunigas. Rūpinosi kelti žmonių tautinį susipratimą, skleisti apšvietimą ir tvarkyti visuomenės ekonominį gyvenimą. Mokydamasis gavo patirti visų rusų valdžios varžymų. Steigia ir dalyvauja beveik visose viešojo gyvenimo draugijose. Aplink jį koncentruojas visos Biržų apylinkės kultūros įstaigos rusų nekenčiamos,

persekiojamos. Leidžia Biržų Kalendorių, rašo straipsnių įvairiems laikraščiams. Reformatų Sinodo nuolatinis sekretoris ir, persikėlus Kolėgijai į Biržus, išrinktas jos viceprezidentu. Rusuose, karo metu, daug veikė ir pasidarbavo L. C. Komitete būdamas įgaliotinis susisiekimui su Vokiečių užimta Lietuva ir jo biūro vedėjas. Paskui C. Komiteto spaustuvės organizuotojas ir jos vedėjas Petrapily ir Voroneže. Tuo metu buvo išspaudinta daug vadovėlių, laikraščių ir šiaip knygelių. (Ev. Ref. giesmynas ir katekizmas ir taip pat Prūsų lietuvių katekizmas). Atsidarius sienai 1918 m. atgabeno iš Maksvos pirmąjį mokinių ir mokytojų transportą. Suorganizavo dar rusų metu Biržų 4-klasę mokyklą, visą laiką dėstė pamokas dykai ir buvo tos mokyklos kapelionas ir vokiečių kalbos mokytojas. Dabar moko Biržų gimnazijoje dėstydamas įvairius klausimus.

Augustinas Janulaitis.

Gimęs 1878 m. kovo m. 19 d. Malavėnų k., Šiaulių par. 1886—93 m. mokėsi Šiaulių gimn. Už liet. raštus, popo įskųstas, buvo pašalintas. Baigė gimnaziją Rygoje 1896 m. ir įstojo į teisių skyrių Maksvos universite. Du kart pavarytas del studentų riaušių, 1900—1901 m. sėdėjo kalėjime, Liepojuje ir Vošputėje, už platinimą liet. draudžiamų raštų ir teatro rengimą. 1902 m. trejiems metams buvo ištremtas į Sibiro rytus. Pabėgęs, gyveno Prūsuose, Londone, o 1903 m. Šveicarijos Berne, kur ėjo teisių mokslą universite. Grįžęs Lietuvon 1906 m., nuteistas, 10 mėn. išsėdėjo kalėjime už revoliuc. raštų gabenimą. 1907 m. gavęs diplomą Maksvoje, advokatavo Vilniuje. 1916 m. vokiečiai kalino jį 3 mėn. ir ištrėmė į Vokę (Bütow, Czersk), į belaisvių stovyklą, už raštus apie Lietuvos nepriklausomybę. Sugrįžo 1917 m.

Rašinėti pradėjo 1896 m. „Varpe“ ir „Ūkininke“. 1903—5 m. redagavo „Darbininkų Balsą“ (užsienyje). Spaudą gavus, rašinėjo „Žarijai“ ir kit. kairiesiems laikraščiams. Gudų, rusų, vokiečių, lenkų laikraščiams retai terašė. Išspausdintų jo apie 40 knygelių, daugiausia socialistinių, revoliucinių, vertimų, kompiliacijų ir originalių. Lietuvos istorija užsiima nuo pat mokyklos. Dirbo British Museum'e, Lietuvos archyvuose ir išleido keletą tyrinėjimų.

A. Janulaičio raštai: Darbo diena, 1902. Varžytinės, Londone, 1903 m. Komunistų manifestas (Marks ir Engels), Londone, 1904. Partija, klesa ir visuomenė, Kautskio, Londone, 1905 m. Apie konstituciją (Lassale) Londone, 1904. Prie žydų klausimo (Kautsky) 1904 m. Šalių socialdemokratai, 1905 m. Juozas Arch Plymouth, 1902. Nuo svajonių iki mokslo (Engels), Vilniuje, 1912. Engelso gyvenimas, Brooklyn. K. Marks, Tilžėje, 1908. Labdarybė pirmiau ir dabar (Lafargue), Chicago, 1908. Katalikų bažnyčios mokslas apie tironus (Böhme), Tilžėj, 1908. Kas nuveiks, 3 v. drama, iš lenkiško.

Adomas Mickevičia, jo gyvenimas, raštai, darbai. Kur mūsų išganymas. Vienos revoliuceja 1848. Darbininkų kalendorius 1904 m. Panaikinkim kariuomenę, 1904. Negirdėtos pasakos, 1905. Iš kur atsiranda nusidėjėliai, Brooklyn, 1908. Airija, Chicago, 1908. Kaip žmonės su ponais kovoja, Chicago, 1907. Kaip atsirado valdžia ir valstybė (Alksnis), Tilžėje, 1908. Ar geras katalikas gali būti socialistu, Tilžėje, 1907. Senovės šventieji ir dabartiniai bedieviai, Tilžėje, 1907. Emilija Plioteraitė, lenkmečių karžygė, Tilžėje, 1908. Kun. L. A. Jucevičius, Lietuvos rašytojas. Kur senovėje lietuvių gyventa (2 laidos). Lietuvių burtai ir prietarai („Živaja Starina" ir skyrium), Petrapilyje. Malavėnų dainos (Mitteilungen der Lit. lit. Ges.). Valstiečių sukilimas XVIII amž. Lietuvoje, Vilniuje, 1910. Valstiečiai ir 1831 m. revoliucija Lietuvoje, Vilniuje, 1910. Simanas Daukantas, Vilniuje, 1913. Lietuvos visuomenės ir teisės istorija (pagal Kutrzebą), Vilniuje, 1916.

Paskutiniuoju laiku keletą jo įdomių stūdijų iš Lietuvos lenkmečių ir sukilimų laikų, o taip pat stūdiją apie V. Akelaitį spausdino „Švietimo Darbas".

A. Janulaitis yra išvertęs (karo metu) kelioliką Ibseno ir kitų Vakarų Europos rašytojų dramų ir tebevercia Heine's prozos raštus.

Lietuvos Valdžios organizavimos pradžioj A. J. kurį laiką valdė Užsienio Reikalų Ministeriją. Dabar yra Vyriausiojo Tribonolo narys Kaune. Socialdemokratas.

Ignas Jurkūnas (Šcinius).

I. Jurkūnas gimė 1889 m. balandžio m. 3 d., Seiniūnų sodžiuje, Gelvonių valsčiaus, Vilniaus apskrity. Pradinį mokslą įgijo Musninkuose, vėliau išėjo „Saulės" kursus Kaune. Paskui mokėsi Šaniavskio universito istorijos filosofijos fakulte Maksvoje. Beveik buvo pabaigęs savo konkursinį veikalą rusų kalba „Meno filosofiją", bet 1915 m. pabaigoje buvo Lietuvių Draugijos nukentėjusiems del karo šelpti Centro Komiteto pasiųstas į Švedus studijuoti. Vėliau, drauge su J. Aukštuoliu, dirbo Stokholme prie Švedų Lietuvių Komiteto.

I. J., gyvendamas Stokholme, labai plačiai informavo švedų spaudą apie Lietuvą. Jis rašė įvairiais Lietuvos nepriklausomybės klausimais įvairiausiuose švedų laikraščiuose. Jis išleido taip pat 1917 m. švedų kalba knygas apie lietuvių kultūrą: „Litauisk Kultur".

Nuo 1918 m. gruodžio m. 18 d. lig 1919 m. rugsėjo m. 30 d. vedė Lietuvių Spaudos Biurą Stokholme, kuris buvo visų pavyzdingiausias mūsų informacijos biuras. Paskiau buvo perkeltas į Kopenhagą ir paskirtas ten Lietuvių Telegramų Agentūros direktoriu.

Raštijoje pradėjo dalyvauti 1910 m. Pasirašo pseudonimu: I. Seinius. Jį labai paveikė bendravimas su St. Šilingu, ir pirmas jo bandymas — „Endeko sapnas“ — pasirodė pirmame „Aušrinės“ numery. I. J. Š. yra išleidęs lig šiol apysakas: „Kuprelis“, „Bangos siaučia“, „Nakties žiburiai“, ir „Vasaros vaišės“. „Bare“ Š. įdėjo 1915 m. trumpesnę apysaką „Mėnesiena“. Švėduose būdamas, Š. išleido švedų kalba prozos eilių rinkinį: „Natt och Sol“ (Naktis ir saulė) ir yra parašęs didesnį dramos dalyką: „Tomas Galindis“, kuris buvo priimtas Stokholmo karališkojo teatro direkcijos į jo teatro repertuarą 1921 metams.

Dr. Jonas Yčas.

Yčai, sulig šeimynos padavimais, išeiviai iš Skotijos, atsikėlusieji Lietuvon XVIII-jo amžiaus pabaigoje. Jų pirmoji pavardė buvusi Chigger (Čiger); jie gavę iš Tiškevičių 300 dešimtinių žemės ir jų ūkis, vėliau virtusis kaimu, gavęs savininkų vardą: Čigai—ir taip vadinasi lig šiol. Jono Yčo senelis iš tų Čigų atėjo į Simpeliškius, kurie tik už 5 varstų nuo Čigų. Jono Yčo tėvas, Martynas, vedęs buvo Zuzaną Dagiliūtę, poeto Dagiliaus seserį. Patekęs Dagiliaus įtakon, M. Y. (tėvas) ėmęs taip pat eiliuoti ir savo laiku jo eilėraščiai buvo plačiai skaitomi (iš rankraščių) Biržų apylinkėje. Yčų namai buvę vyriausias Biržų apylinkei, kun. P. Jakubėno slapta gabenamų iš Prūsų, lietuvių raštų sandėlis. Rusų policija galop tai patyrusi. Po padarytos jo namuose kratos M. Y. (tėvas) turėjo 1890 m. bėgti Amerikon. Ten jam pasisekė gana gerai įsitaisyti ir jis, mirdamas ten 1913 m., paliko penkerius nedidelius namus Lead City mieste, Dakotos valstybėje, kurie teko ten gyvenančiam sūnui Stasiui. M. Y. turėjo tris sūnus: vyriausiąjį Joną, po jo Stasį ir Martyną.

J. Y. gimė Biržų par. Simpeliškių sodž. 1880 m. liepos mėn. 21 d. Tėvui išvažiuojant Amerikon, buvo tik I klasėj (Mintaujos gimnazijos). Toliau padedamas dėdės poeto Dagiliaus ir Reformatų Sinodo, išėjo gimnazijos mokslus Slucke (Minsko gub.). 1898 m. įstojo į juridinį Petrogrado universito skyrių, o 1899 m. parėjo į istorijos bei filologijos institutą, kurį baigė 1903 m. istorijos kandidato laipsniu ir teise ruoštis į profesorius. Kaipo mokytojas, dirbo jis iškarto Tomske, kur 1904 m., sudaręs iš universito profesorių ir mokytojų grupę, atidarė naujais pamatais gimnaziją, kurios vedėju išbuvo iki 1908 m., kada buvo iš Tomsko nukeltas į Semipalatinską. 1916 m. J. Yčas direktoriauja Voronežo gimnazijoje, darbuojasi ir tremtinių būry, ar tai mokytojų kursuose, skaitydamas Lietuvos istoriją, ar kultūros ir švietimo sekcijoje, kuri leido tremtiniams reikalingas knygas, ar tai Meno Fonde, kuriam rūpėjo menas ir menininkai. 1918 m. persikėlė į Vilnių ir buvo pakviestas į Valstybės Tarybą, į švietimo komisiją, o susidarius pirmajai Lietuvos valdžiai apsiėmė organizuoti Švietimo Ministeriją, tą darbą jis dirbo trijuose Ministerių kabinetuose.

1919 metais išvažiavo į Karaliaučių, kur buvo universito kviestas darbuotis. 1920 m. už disertaciją „Kronistas Simonas Grunau šimtmečių bėgyje“ gavo filosofijos daktaro ir laisvųjų mokslų magistro laipsnius.

Dabar dirba Panevėžyje, tvarkydamas tris gimnazijas: vyrų ir mergaičių (lietuvių kalba) ir mišriąją (rusų kalba).

Martynas Yčas.

Gimė 1885 m. lapkričio mėn. 13 d. Biržų parap, Simpeliškių sodžiuj, pasiturinčių lietuvių ūkininkų reformatų šeimynoje. Pastojus 1899 m. vyresniajam jo broliui Jonui į Petrapilio istorijos filologijos institutą, tasai pasiėmė su savim Petrapilin ir jauniausiąjį, Martyną, kuris, iš pradžios pasimokęs pas brolį, pastojo į Pernavos gimnazijos 3 klasę. Baigęs 6 klases M. Yčas išstojo iš 7 klasės ir per vienus metus išėjęs 7 ir 8 klasių kursą — 1907 m. nuvyksta Tomsko miestan, kur jo brolis buvo jau gimnazijos direktorius, ir pastoja tenykščio universito teisių fakultan, kurį baigia 1911 m. gavęs aukso medalį už disertaciją: „Возникновеніе и оранизація еванчелической общины въ Литвѣ и положеніе пастора въ ней“ (Evangelikų bendruomenės atsiradimas ir organizacija Lietuvoje ir pastoriaus padėtis joje). Universito vyresnybė norėjo palikti jį prie universito pasiruošti į profesorius ir siųsti tuo tikslu užsienin, tačiau A. Smetonos ir mirusiojo Juozo Kubiliaus ragi-namas, M. Y. atsisakė nuo tų propozicijų ir parvažiavo į Lietuvą, Kaunan, kur pradėjo advokato praktiką. Tačiau advokatauti teko jam čia tik vienus metus; atitraukė jį nuo to darbo prasidė-jusi Dūmos IV-sios rinkimų agitacija. Rusų valdžiai draudžiant bet kokią viešą agitaciją, M. Y. sumanė su M. Petrausku ir pp. Neumanytėmis apvažiuoti Lietuvą ruošiant koncertus. Taip buvo su-ruoštų įvairiose vietose 15 koncertų, kurie davė progos M. Yčui sueiti su žmonėmis ir varyti savo politikos liniją. 1912 m. M. Y. buvo išrinktas nuo Kauno gubernės į IV Dūmą, kurios nariu išbuvo ligi pat jos išsiskirstymo. Dūmoje M. Y. priklausė kadetų frakcijai. Jam teko čia nemaža pasidarbuoti Lietuvos reikalams, kuriuos jis kėlė ir gynė kiekvienai progai pasitaikius: M. Y. ėmėsi sau balso veik kiekvienu svarbesniuoju klausimu, k. a. Amerikos emigracijos, žemės sutvarkymo, žmonių švietimo, vidaus politikos. Didžiajam karui kilus M. Y. darbuojasi dar, kaipo Rusijos Miestų Sąjungos įgaliotinis Lietuvai, Gudijai ir vadinamajai tąsyk Šiaurės Lenkijai (Suvalkų gub), steigdamas, ypač pasienyje, jos komitetus. Tuo laiku organizuoja Vilniuje Lietuvių Komitetą nukentėjusiems del karo šelpti ir sutaiso jo statutą. Suorganizavęs tą komitetą išeina iš Miestų Sąjungos ir, išrinktas Komiteto pirmininku, darbuojasi jo reikalams, daugiausiai

lėšų išgavimui. 1915 m. nuo kovo mėn. ligi gegužės mėn. pabaigos, Dūmos įgaliotas, važinėja po Galicijos frontą (III armijos), kur valdo keturiais pagalbiniais būriais. Vokiečiams įsibrovus Lietuvon, Lietuvių Komiteto iššauktas, važiuoja Lietuvon, Vilniun, kur randa Komitetą be pinigų, turint didelį deficitą. Komiteto reikalams pataisyti pataria tuojau siųsti Maksvon delegaciją: važiuoja pats su adv. J. Kymantu. Toji kelionė davė komitetui 150.000 rub., kas išgelbėjo Komitetą nuo neišvengiamo jau, rodės, bankroto. 1915 m. liepos mėnesį besievakuojant Vilniaus įstaigoms, su komiteto puse narių išvažiuoja Rusijon ir ten eina vėl komiteto pirmininko pareigas, kurį laiką tryse (su St. Šilingu ir J. Kubiliumi) beveik visą komiteto darbų naštą atkeldami. Tuo pat laiku M. Y. skiriamas į didžiausią Rusijos sušelpimo įstaigą, vadinamąjį Tatjanos komitetą, pirma, kaipo jo narys, o vėliau (1917 m pradžioje), kaipo vicepirmininkas. 1916 m. siunčiamas Dūmos drauge su dešimčia jos narių užsienin, aplanko Angliją, Prancūziją, Belgiją, Italiją, Norvėgiją, Švediją—visur keldamas ta proga Lietuvos vardą ir reikalus. Būdamas Romoje išgauna audijenciją pas popežių Benediktą, kuriam išdėsto Lietuvos padėtį ir reikalus ir pirmas pakelia klausimą apie paskyrimą Lietuvai — aukoms rinkti dienos viso pasaulio katalikų bažnyčiose, kas kiek vėliau, kun. prel. K. Alšauskui dar kartą Romoj pakėlus, įvykinta. Tais pat metais, Liet. Centralinio Komiteto siunčiamas dviese su kun. J. Žilium, važiuoja per Sibirą ir Japoniją į Š. Amerikos lietuvių kolonijas. Matydamu, kad Amerikos lietuvių spauda veda rusufilų politiką ir Lietuvai reikalauja tik autonomijos, daro juodu ten reikiamąją presiją į liet. organizacijas ir laikraščius nebe autonomijos, bet nepriklausomybės reikalavimo prasmėje, kas įiedum ir pasiseka. Tuo laiku 1916 m. New Jorke veda žinomojo Amerikos lietuvių veikėjo d-ro Jono Šliūpo dukterį Hipatiją - Juliją Šliūpaitę.

Pargrįžusiam iš Amerikos prieš pat Rusų revoliuciją, M. Yčui tenka iš pat pirmųjų jos dienų veikliai joje dalyvauti ir, pirmajai žmonių valdžiai susidarius, buvo paskirtas pirmuoju Rusijos švietimo komisaru, kurio pareigas pildė nuo vasario mėn. 28 d. ligi kovo mėn. 5 d. (1917 m.), kada susidarė pirmasai demokratinės rusų respublikos ministerių kabinetas. Paskirtas švieč. ministeriu prof. Manuilovas pakvietė dabar Yčą būti viceministeriu. Tačiau, kadangi tam reikėjo būtinai išeiti iš Dūmos, o M. Yčas Dūmos atstovo darbo nenorėjo mesti, buvo jis paskirtas „komisaru viceministerio teisėmis". Kaipo toks, jis užveizdėjo šias keturias didžiąsias įstaigas: 1) Ciesorienės Marijos Žinybą, 2) Ciesoriškąją žmogaus mylėtojų draugiją, 3) Aleksėjaus Komitetą sužeistiems globoti ir 4) Puškino licėjų; šis pastarasis buvo lig tol vien aristokratų sūnums teprieinama mokykla ir M. Y. pirmas panaikino jame aristokratų privilegijas, įsakydamas į jį priiminėti visus. Susimetus lietuvių jaunimo daugumai į Voronežą M. Y. jau 1915 m. išrūpina iš valdžios leidimą

įkūrti ten dviem lietuvių gimnazijom (mergaičių ir vyrų), jo vardu vadinamom, o 1917 m. padeda suorganizuoti ten pat lietuvių mokytojų kursus ir gauna jiems lėšų. Visos tos mokslo įstaigos laimingai darbavosi ligi 1918 m.

Susidarius Rusuose Lietuvių Tarybai, M. Y. įeina į ją nariu. Dalyvauja Lietuvių Seime Petrograde, kur kalba Lietuvos nepriklausomybės reikalu. Drauge su kitais suorganizuoja antrąją Šveduose lietuvių konferenciją (Stockolme) iš Lietuvos, Švedijos ir Amerikos lietuvių atstovų, kuriai pirmininkauja. Taip pat sudaro ten lietuvių—švedų komitetą. Du kartu suimtas lietuvių bolševikų: Petrograde (buvo sulaikytas tačiau tik 22 valandom) ir Voroneže su visais kitais Lietuvių Tarybos nariais, kur atsėdėjo visą mėnesį, o po to paliktas namų areštui. 1918 m. balandžio mėn 7 d. pabėgo iš Rusų Lietuvon, Vilniun.

Parvykęs į Vilnių, nors ir nebūdamas dar Lietuvos Tarybos narys, dalyvauja visuose jos prezidiumo ir komisijų posėdžiuose ir paskyriamas švietimo komisijos pirmininku. Tarybai pavedus jam suorganizuoti Vilniuje lietuvių universitą, M. Y., negaišuodamas, ima drauge su M. Biržiška ir dr. J. Purickiu tuo rūpintis ir priruošiamąjį darbą atlieka. Po Uracho rinkimų Lietuvos karaliumi išėjus iš L. Valstybės Tarybos jos nariams social-demokratams, M. Y. su keliais kitais naujais nariais kooptuojamas į Tarybą ir jau, kaipo jos narys, važiuoja į trečiąją Šveicarijos lietuvių konferenciją (Lozanoje). Iš Sveicarijos sugrįžęs M. Y. dalyvauja I-jo kabineto sudaryme ir įeina į kabinetą, kaipo finansų ministeris, be to pasiima vesti prekybos bei pramonės ir susisiekimo ministerijas. Imant Vilnių bolševikams (pirmą kartą) važiuoja su A. Smetona Berlynan valstybės paskolos reikalais ir išgauna 100 milijonų markių. Po to važiuoja Berlynan paskirtas lietuvių delegacijos prie Taikos konferencijos vicepirmininku. II ir III kabinetuose M. Y. dalyvauja taip pat vis, kaipo finansų ministeris. IV jam kabinete J. Vileišiui užėmus jo vietą, M. Y. skiriamas „Generaliu finansų reikalais įgaliotiniu užsieniuose“ ir tuo pat laiku dalyvauja Paryžiaus konferencijoje. Drauge su T. Narušavičiu ir Galvanausku išgauna iš Amerikos likvidacijos komisijos rūbų ir kitų daiktų Lietuvos kariuomenei ir 4.000.000 dol. paskolos tiems daiktams įgyti.

Sugrįžęs Lietuvon iš užsienių 1918 m. lapkričio mėn., jis drauge su Anglų Bankų atstovu pačiam kritingiausiam momente išgauna prieš Kalėdas valstybei naują paskolą, kuri laimingai pašalina sunkiausį jaunajai Lietuvos valstybei finansinį krizį.

Dar vokiečių okupacijos laikais Vilniuje, M. Y. buvo suorganizavęs Lietuvos Prekybos ir Pramonės Banką. 1919 m. gruodžio mėn. 12 d. M. Y. išrenkamas to banko, persikėlusio savo laiku drauge su valdžia Kaunan, direktorium-pirmininku ir imasi krašto pramonės organizavimo. 1920 m. prisideda savo iniciatyva ir darbu prie suorganizavimo šių dideliausios mūsų kraštui svarbos pramonės

ir prekybos įstaigų: 1) „Lietuvių garlaivių bendrovės“, kurios yra pirmininkas, 2) „Eglyno“ miškų eksploatacijos bendrovės, kurios yra pirmininkas, 3) akcinės bendrovės aliejui spausti „Ringuva“, kurios ir gi yra pirmininkas, 4) akcinės bendrovės „Nemunas“ (turi savo čuguno liejyklą bei ūkio mašinų fabriką), kurios yra revizijos komisijos narys, 5) Lietuvos statybos bendrovės, kurios yra iždininkas; toji bendrovė pasiėmė visų pirma nutiesti geležinkelį nuo Biržų ligi Pasvalio, 6) eksporto-importo bendrovės „Dubysa“, 7) verpimo ir audimo fabrikos Panevėžy. Nesant Lietuvoje atskiriems kapitalistams, M. Y. suorganizavo minėtąsias įstaigas, sutelkdamas į krūvą mažuosius kapitalus, kas tėra kolkas vienintėlis kelias musų krašto pramonei kelti. 1920 m. pabaigoj M. Y. pirko su kap. Stulpinu Garlaivių bendrovei 6 naujus prekybinius jūrų laivus, kurie jau plaukioja tarp Lietuvos pajūrio, Skandinavijos valstybių ir Anglijos. Jie pirmieji išnešė Lietuvos valstybės vėliavą į jūrą; jie yra pirmas pamatas Lietuvos jūros laivynui.

M. Yčui nesvetimas ir literatūros darbas. Dar gimnazistas būdamas, jau ėmė rašinėti korespondencijas ir istorinius straipsnius į „Lietuvių Laikraštį“, „Vilniaus Žinias“, o paskui daugiausia į „Vilį“ ir parašė porą brošiūrų apie reformatų gyvenimo reikalus. Be to, yra prisidėjęs prie mūsų verstinės literatūros padidinimo versdamas iš Korolenkos („Miškas ūžia“), Čechovo, Amfiteatrovo, Junošos. Leido 1910—11—12—13 m. m. „Biržų kalendorių“; suorganizavo kapitalą „Vairui“ leisti ir paskui pats jį apie metus leido, iki karo įvykiai tą leidimą visiškai sutrukdė. Rusuose pusantrų metų leido „Lietuvių Balsą“ (Petrapily), vienintėlį lietuvių laikraštį, kuris buvo pasiekęs ligi 15.000 ėmėjų.

1921 m. pradžioj M. Y. buvo Lietuvos vyriausybės paskirtas drauge su buv. prezidentu Antanu Smetona būti arbitrais iš Lietuvių pusės arbitražo komisijoje Lietuvos-Lietvių sienų klausimui išspręsti, kurį ir išsprendė ir grąžino mums Palangą.

Steponas Kairys.

Gimė 1876 m. gruodžio m. 20 d. Utenos apskryti. 1898 m. įstojo į Palangos progimnaziją; baigęs persikėlė Siaulių gimnazijon ir pabaigė ją 1899 metais.

Tais pačiais metais išlaikė konkurso kvotimus į technologų institutą ir pabaigė jį 1-ojo laipsnio diplomu, kaipo inžineris technologas, 1908 metais. Sugaišino tame laikotarpy 4-ius metus del politinių gyvenimo sąlygų caro Rusijoj: teko pergyventi pirmoji Rusų revoliucija, kuriai pradžią davė aukštųjų Rusijos mokyklų studentų streikai ir jų aktyvi kova prieš despotinį režimą, kurioje sulig išgalėmis dalyvavo ir S. K.

Institutą pabaigęs, 1908 metais įstojo, kaipo inžineris technologas, pas inž. P. Vileišį, geležinkelių statytoją, ir prie jo darbavos 3 metus, statydamas kesoninius tiltus Rusijoj. Nuo 1911 metų pagrįžo į Vilnių ir čia dvejus metus darbavos, kaip publicistas, prie Lietuvos Socialdemokratų Partijos leidžiamų raštų ir laikraščių. 1912 metais (pabaigoje), prasidėjus kanalizacijos darbams Vilniuje, įstojo į Vilniaus miesto valdybą, kanalizacijos skyriun, ir darbavos toje srityje iki Vokiečiai užėmė Vilnių.

Vokiečiams užėmus Vilnių pasitraukė iš tos vietos 1916 metų rugpiūčio mėnesį ir iki paskutinio laiko dalyvavo vien visuomenės darbe ir savo krašto politikos gyvenime. Nuo 1917 metų lapkričio mėnesio leido ir redegavo socialdemokratų laikraštį. „Darbo Balsą". Savo visuomenės ir politikos pažiūromis priklauso Lietuvos Socialdemokratų Partijai, kur yra vidurinės (labiau mažumiečių) srovės atstovas. Partijoj aktyviai dalyvauja nuo 1901 metų. Geras oratorius. Buvo vienas Didžiojo Vilniaus Seimo (1905 m.) pirmininkų, paskiau 1917 m. Vilniaus Konferencijos prezidiume. Išrinktas tąsyk į Lietuvos Valstybės Tarybą. Del Uracho rinkimų buvo iš jos išėjęs. IV kabinete buvo Tiekimo Ministeris. Dabar yra Steigiamojo Seimo narys.

Petras Kalpokas.

Gimė 1880 m., kovo m. 18 d. Miškinės vienasėdy, Kvetkų parapijos, Rokiškio apskr. Mokslus ėjo Mintaujos gimnazijoje, vėliau Rygoje ir Odesoje piešimo mokyklose ir pas dailininkus Valterį ir Purvitą. Toliau studijavo Münchene ir Sveicarijoje, dalyvavo įvairiose užsienių parodose. Lietuvos Dailės Draugijos parodose visada išstatydavo skaitlingai savo eksponatus. Karo metu daugelis jo paveikslų žuvo Vokiečiuose, kur prieš pat karo paskelbimą buvo išsiųsti Berlyne parodai. Pats vos suskubo išvažiuoti į Italiją, kur išgyveno visą Europos karą, ir Lietuvai besiorganizuojant pagrįžo Kaunan. Čia pasidarbavo tarp kitko Vytauto bažnyčiai išpuošti, kuriai padarė didelį epizodinį paveikslą iš Vytauto gyvenimo (Didžiajam altoriuje).

J. E. Vyskupas Pranciškus Karevičius.

J. E. Vyskupas Pranciškus yra gimęs 1861 m. rugsėjo m. 17 (29) d. Giršinų vienasėdy, Mosėdžio parapijoje, Telšių apskrities, iš gerai pasiturinčių valstiečių. Baigęs pradedamąją mokyklą Mosėdyje per dvejus metus ėjo mokslus aukštesniojoj mokykloj Kurše, Paurupės miestelyje. Sugrįžęs namon, per ketverius metus dirbo visus ūkio darbus, nes, kaipo vienturtis sūnus, buvo tėvų skiriamas ūkininkauti.

Per tą laiko tarpą viena, rodos, maža aplinkybė kitaip pakreipė visą būsiančiojo vyskupo gyvenimą. Jo motina, dievobaiminga ir didžiai maldinga moteriškė, gyvu tikėjimu mėgdavo pasakoti apie didžius misijonierių darbus stabmeldžių šalyse. Būdamas šešiolikos metų jaunikaitis, Pranciškus užsidega karštu noru tarnauti Dievui ir žmonių išganymui, meta ūkį, pavesdamas jį savo seseriai, ir pasiryžta tapti misijonieriu. Dievobaimingi tėvai tam nesipriešina, bet motina, be galo mylėdama savo sūnų, pro ašaras prašo, kad tik nevažiuotų kur į užsienius. Pranciškus dar vienus metus mokinasi Paurupės mokykloje ir 1880 metais įstoja į Liepojaus gimnazijos šeštąją klasę. Tačiau po 3 mėnesių susitinka jisai su savo dėde, kareivijos kapelionu kun. Bartkevičium, ir pasisako jam trokštąs būti misionierius, tik motina neleidžianti jo važiuoti į užsienius. Kun. Bartkevičius papasakoja jam apie Mogilevo arcivyskupiją, kurioje katalikai yra išsisklaidę visuose Rusijos kraštuose, o nėsą ištenkamai kunigų jų dvasios reikalams aprūpinti, todel, jeigu norįs būti misionierium ir motinos nerūstinti, — teeinąs į kunigus. Taip ir daro. Netrukus, 1881 m., 2. II. važiuoja jisai Peterburgan ir tenai įstoja seminarijon. Būdamas klierikas, neprastu savo gabumu, meilumu ir dievotumu visų akis atkreipia į save. Seminarijos vyresnybė 1882 metais siunčia jį į akademiją, kurią po ketverių metų baigdamas, 1882 metų gegužės mėn. 4 (16) d. įšišventina kunigu ir gauna pirmosios eilės mokslo laipsnį, vadinamąjį šv. teologijos magistrą. Arcivyskupijos vyresnybė jauną, gabų, pavyzdingą kunigą Pranciškų skiria seminarijos profesorium, pavesdama jam klierikus mokyti moralės teologijos ir liturgikos. Tačiau po dviejų metų del nusilpusios sveikatos turi apleisti seminariją ir gauna klebono vietą Samaros mieste. Per ketverius metus visa širdžia atsiduoda parapijos darbui, pastato keletą maldos namų Samaroje ir vokiečių katalikų kolonijose ir įsteigia keletą mokyklų ju vaikams mokinti. Vėl pakviestas į Peterburgą, apima viceklebono ir prefekto vietas šv. Kotrinos bažnyčioj ir gimnazijoj. Po vienų metų dvasiškoji valdžia skiria jį seminarijos inspektorium ir filosofijos bei liturgikos profesorium. Po šešerių metų kun. Pranciškus pasiliuosuoja nuo inspektoriavimo, bet lig paskutinio laiko lieka seminarijos profesorium, dėstydamas klierikams tai šv. Raštą, tai moralę ir pastoralę teologiją, tai civilę teisę, drauge būdamas per aštuonerius metus ir dvasiškuoju klierikų tėvu.

Be to, nuo 1903 ligi 1908 metų kun. Pranciškus pildė vikaro priedermes prokatedros bažnyčioje, o nuo 1908 metų tapo josios klebonas. Per paskutines keturias vasaras pildė taip pat ir asesoriaus priedermes vietinėje konsistorijoje.

Arcivyskupas grafas Šembekas pakėlė kun. Pranciškų garbės kanauninku, o 1910 m. arcivyskupas Kliučinskis įvedė jį į Mogilevo kapitulą tikruoju kanauninku. Pagaliau, šv. Tėvas Pijus X. kun. Pranciškų Karevičių skiria Žemaičių vyskupu. 1914 m. gegužės mėn. 11 d. vysk. Karevičius

buvo konsekrutas Petrapily, o gegužės m. 18 d. iškilmingai įėjo į Žemaičių vyskupijos katedrą Kaune, kaipo 40-sis jos vyskupas.

Nors visada buvo apkrautas tiesioginėmis savo priedermėmis, ir seminarijoje ir parapijoje, visur ir per visą savo kunigavimo laiką, uoliai prisidėdavo prie visuomenės darbo. Šv. Vincento Pauliečio draugijos konferencijoje kas savaitė ketvirtadieniais skaitė ir aiškino lietuviams šv. Raštą, žadindamas juose gilų tikėjimą ir savo gimtosios kalbos meilę. Per daugelį metų prokatedros bažnyčioje ko ne pats vienas aprūpindavo lietuvių dvasios reikalus, kas šventadienis sakydamas jiems pamokslus, o turėdamas kiek atliekamo laiko veikliai dalyvavo lietuvių labdarių ir savitarpiečių draugijose. Reikale nekartą viešai gynė lietuvių ir latvių teises Peterburgo bažnyčiose.

Žemaičių vyskupas tapęs, J. E. Pranciškus tuojau papildo Žemaičių kapitulą keliais senai tos garbės nusipelniusiais lietuviais kunigais (prel. Dambrauskas ir k.), kurie ligi tol buvo tyčia nuošaliai laikomi del jų lietuvybės. Taip pat išleidžia reformuotas sulig lietuvių kalbos reikalavimais poterius, remia ir dalyvauja pats liet. katalikų draugijų ir spaudos organizacijose, žodžiu, visais savo darbais rodo esąs tikras Lietuvos vyskupas. Vokiečiams einant į Lietuvą buvo del ligos išvažiavęs į Kaukazą, bet kai tik gavo progos, tuojau ataskubėjo į savo vyskupiją.

Vincas Karoblis.

Gimęs Panevėžio aps., Vabalninkų par., Natiškių kaime. Vidurinę mokyklą baigė Šiauliuose, o teisių fakultą Kieve. 1895 m. įstojo į Rygos apygardos teismą sekretoriaus padėjėju; 1898 m. buvo paskirtas to paties teismo sekretorium. Negalėdamas tarnauti Lietuvoje, turėjo išbūti vietoje apie 10 m. Rygos apygardos teismas keturis kartus buvo jį išrinkęs savo nariu, bet vyriausybė jo, kaipo lietuvio ir kataliko, netvirtindavo. 1908 m. jis buvo paskirtas vyresniuoju notaru Vitebske. Susiorganizavus ten Lietuvių draugijai nukentėjusiems del karo šelpti, V. K. buvo išrinktas tos draugijos (Vitebsko skyriaus) pirmininku. Įsigalėjus Vitebske bolševikams V. K. 1918 m. vasarą grįžo į Lietuvą. 1918 m. gruodžio mėn. Lietuvos valdžios buvo jam pasiūlyta Vilniaus apygardos teismo nario vieta, bet bolševikų užėjimas sutrukdė jam tą vietą užimti. 1919 m. liepos mėn. 22 d. V. K. buvo paskirtas Kauno apygardos teismo nariu. 1920 m. sausio mėn. Vyriausioji Rinkimų Komisija buvo jį paskyrusi II. Rinkimų Apygardos Komisijos pirmininku. K. Grinius, sudarydamas VI-jį kabinetą, pavedė jam Teisingumo Ministerio portfelį.

Pulkininkas Kastantas Kleščinskis.

Kilęs iš senovinės Lietuvos bajorų šeimos (XI amž.). Jo tėvas Karolius, aplinkybių priverstas, turėjo apleisti savo gimtinę — Vilniaus guberniją — ir nusikėlė į Užkaukazį, kur, pasiekęs aukštos vietos, žuvo iš pasalų užmuštas. Ten, Elizavetpolės mieste, 1879 m. gimė ir Kastantas. Baigęs ten gimnaziją buvo pastojęs į Petrogrado universitą, bet 1897—98 m. studentų riaušėms kilus turėjo į mesti. Galop pastojo Maksvos karo mokyklon, kurią baigė 1901 m. ir pastojo į leibgvardijos Vilniaus pulką. 1904 m. išlaikė kvotimus General. Stabo akademijoj ir pasiprašė nusiųsti jį į veikiančiąją armiją (buvo tada karas su japonais); paskirtas į 34 Siberijos rytų šaulių pulką dalyvavo visose jo kovose. Tam karui baigusis buvo atkomandiruotas atgal į gvardiją ir vėl pastojo Gener. Stabo akademijon, kurios pilnąjį kursą išėjo 1910 m. ir pradėjo tarnybas įvairių dalių štabuose. Didžiajam karui kilus buvo nusiųstas į trontą. 1915 m. buvo paskirtas štabo karininku į 34 pėstininkų korpusą, o paskiau 114 pėst. divizijos štabo viršininku. Dalyvavo mūšiuose Lenkijoj ir Lietuvoj ties Gardinu, Simnu, Kalvarija ir Mariampole. Novogeorgievsko tvirtumoj pateko vokiečių belaisvėn. Išėjęs iš belaisvės atvyko tuojau į Kauną norėdamas atiduoti savo jėgas savo tėvų krašto valdžiai ir kariuomenei. Lietuvos Armijos Vadovybė paskyrė jį (1919 m. balandžio mėn.) I pėstininkų pulko instruktorium, bet del laukiamųjų karo žygių pas Panevėžį — gauna vesti atskirą Panevėžio grupę, su kuria ir dalyvauja visuose jos mūšiuose. 1919 m. spalių mėn. paskirtas Dvinsko baro viršininku, o paskui perkeltas į Kauną, kaipo Gener. Štabo viršininko padėjėjas. 1920 m. rugpiūčio mėn. paskirtas 2 divizijos viršininku, o netrukus Generalinio Štabo viršininku, kurioj vietoj ir buvo lig pastarojo laiko.

Be rusų garbės pažymėjimų, pulk. Kleščinskis turi Lietuvos Vyties Kryžių I laipsnio.

Pulk. Kleščinskis buvo kelis syk Lietuvos valdžios skiriamas į įvairias derybas, kaipo karo atstovas, taip antai, į Radviliškį tartis del vokiečių-bermontininkų evakuacijos, į Tautų Sąjungos Kontrolės Komisiją, į Pabaltjūrio valstybių karo vadų suvažiavimą Valkan ir, kaipo ekspertas, i Maksvos taikos tarybas su Rusais.

Julijus Kaupas.

Gimė 1890 m., sausio m. 7 d. Gudeliuose, Ramygalos par., Panevėžio apskr. Vidurinįjį mokslą pradėjo Liepojaus gimnazijoj. Rusijos bruzdėjimo metu pavarytas 1906 m. iš 4-sios klasės. Vėliau įstojo į „Saulės“ kursus Kaune ir 1909 m. juos baigė. Nuo to laiko iki 1911 m. praktikavo

Tulos aptiekose mokiniu. Tais metais iškeliavo Amerikon, stojo Valparaiso universitan ir jame studijavo iki 1914 m. chemijos ir gamtos mokslą. 1916 m. įstojo katalikų universitan Washingtone, kur lankė sociologijos kursus. 1917—1918 m. sociologijos mokslus tęsė Fordham universite, New Yorke.

1913 m. pradėjo bendradarbiauti „Drauge," Chicagoj leidžiamajame savaitraštyje, ir „Moksleivyje", Amerikos lietuvių katalikų moksleivių leidžiamajame laikraštyje, kurį redagavo 1914 m. Buvo trumpai gyvavusio Amerikos mėnesinio žurnalo „Pažanga" bendradarbis, o vėliau ir redaktorius, kol 1915 m. jį pakvietė į „Draugo" redaktorius, kurią vietą užėmė iki 1916 m. pusės. Nuo 1917 m. buvo pirmuoju Susivienijimo Lietuvių R. Kat. Amerikoje leidžiamo savaitraščio „Garsas" redaktorium. Tą vietą apleido 1918 m., Jungtinių Amerikos Valstybių valdžios kviečiamas pereiti į Propagandos žinybos laikomąjį Lietuvių Biurą, įkurtą karo metu prie Viešosios Informacijos Komiteto Washingtone. To biuro vedėju išbuvo iki 1919 m. pradžios, kurią vietą apleido, kad vėl grįžtų prie „Draugo". Kelis mėnesius prie dienraščio padirbėjęs, Amerikos Lietuvių Tarybos siunčiamas vyko Paryžiun, iš kur rudeniop grįžo Lietuvon. Į Steigiamąjį Seimą išrinktas Kauno apygardos Ūkininkų Sąjungos sąrašu. Sekretoriauja St. Seimo ekonominei komisijai ir valstybės ūkio subkomisijai.

Juozas Kavoliūnas.

Gimė 1885 m. geguž. mėn. 17 d. Suklelių kaime, Kybartų val., Vilkaviškio apskr. Tėvai ūkininkai turėjo lauko tik 40 margų, paskiau prisipirko iki 117. Nesant arti mokyklos, esant daug darbo ūky ir iškarto sunkiai gyvenant, nesekė leisti vaikų į mokyklą, taigi tik namie „daraktoriai" pamokė. Juozas stengėsi betgi pats per save prasimokyti: nusipirkdamas knygų, kur nesuprasdavo, ieškodavo, kad kas paaiškintų, išnaudodamas ūkio posilsio laiką. Taip iš dalies pasiekė savo troškimą.

„Aušros" laikais, nuo dėdės sugriebdamas, skaitė „Aušrą" ir kitus lietuvių laikraščius. 1905 m. priklausė socialistų kuopelei (tik pusę metų), bet jų platinamos knygelės, kaip antai „Ašis" ir kitos prieštikybinės, Juozą atstūmė. Pagaliau atgavus spaudą, skaitė ir platino lietuvių laikraščius. Ypačiai mėgo „Viltį" ir „Šaltinį". Į šį rašinėjo korespondencijų ir ūkio praktikos žinių. Taip pat buvo narys ir rėmėjas šių draugijų: „Žiburio", „Blaivybės" ir „Žagrės". 1910 m. tėvas nupirko jam ūkį (103 margus žemės) greta, Lauckaimy, kur ir dabar gyvena. 1917 m. buvo pakviestas ir dalyvavo Lietuvių Konferencijoj Vilniuj. Nuvažiavęs į konferenciją daug padavė skundų vokiečių valdžiai del skaudimo lietuvių. Išgirdus tai vokiečių valdžiai, labai buvo persekiojamas vokiečių

žandarų: net paskutinį arklį buvo iš jo atėmę. Karo metu, padedant kitiems, įsteigė Naumiesty gimnaziją ir pradžios mokyklą. 1918 m. stojo į Krikščionių Demokratų Partiją; suruošė kelis mitingus ir buvo išrinktas į antrąją Lietuvos Konferenciją Kaune, o konferencijoj — į Valstybės Tarybą ūkininkams atstovauti. Valst. Taryboj įstojo į „Ekonominę ir Politinę Lietuvos Žemdirbių Sąjungą", nuo kurios buvo išrinktas į Valstybės Tarybos Seniūnų Konventą. Po to suorganizavo daug „Žemdirbių Sąjungos" skyrių.

Pranas Klimaitis.

Gimė 1885 m. sausio mėn. 5 d. Papartynų kaime, Sintautų parapijos, Šakių (seniau Naumiesčio) apskr. Išėjęs Sintautų praded. mokyklą, 1898 m. rudenį įstojo į pavyzdingąją prie Veiverių mokytojų seminarijos mokyklą, o po dvejų metų ir į pačią seminariją, kurios mokslą sekmingai baigė 1903 m., įsigydamas miesto mokytojo laipsnį.

1902 m. pradėjo rašinėti žinutes „Ūkininkui", o 1904 m. pirmą kart pakliuvo rusų žandarų naguosna Peterburge, kur buvo iškeliavęs norėdamas aukštųjų mokslų išeiti. Įtardami Lietuvos Social-Demokratų Partijos, prie kurios niekada nepriklausė, atsišaukimų platinime, žandarai išlaikė kalėjime pusantrą mėnesį, bet negalėdami apkaltinti, paleido, įrašę neištikimųjų skaičiun. Svajonės apie aukštuosius mokslus tokiu būdu reikėjo mesti ir grįžti Lietuvon.

Pravažiuodamas pro Vilnių užėjo rengiamųjų tuomet leisti „Vilniaus Žinių" redakcijon, kur pirmą kart gavo pamatyti J. Jablonskį ir kitus pirmojo mūsų dienraščio rengėjus. Jablonskiui pasiūlius, pasiliko dirbti prie „Vilniaus Žinių" redakcijos. Čia nuo pat pirmųjų numerių pradėjo kelti aikštėn mokyklų klausimą, populerizuodamas mintį, jog spaudą iškovojus visų svarbiausias uždavinys — iškovoti lietuvišką mokyklą.

1905 m., draug su Jasaičiu, Gabriu, Juozu Burba ir kitais draugais pasitaręs ir jų padedamas, sukvietė pirmąjį lietuvių mokytojų suvažiavimą ir įkūrė Lietuvių Mokytojų Sąjungą, kuri vėliau daug pasidarbavo, ypač išnaudodama 1905 metų revoliucijos ūpą, varu uždarydama rusų mokyklas ir išguidama iš Lietuvos rusus mokytojus.

Atsitraukęs iš „Vilniaus Žinių" redakcijos del principinių nesutikimų su jų redaktorium leidėju Petru Vileišiu, nuo 1906 m. visai buvo atsidavęs mokyklos reikalams, mėgino net mokytojauti, bet rusų administracijos persekiojamas ir prasidėjusios džiovos varginamas, turėjo šitą darbą mesti. Pasiruošęs išlaikė Vilniuje matininkų kvotimus ir toliau gyveno Vilniuje, o paskui Kaune, dirbdamas matininku.

Ligi pat Didžiojo karo gyvendamas Lietuvoje rašinėjo laikraščiams, dėdamas straipsnius įvairiomis slapyvardėmis, bet dažniausia pasirašydavo P r a n a s. Ta slapyvarde yra išleidęs, kelias laidas jau išlaikiusį, Lietuvos istorijos vadovėlį.

1915 metų birželio mėnesį rusų vyriausybė išgabeno į Tvero miestą jo žmoną su vaikais, delto ir jam Vokiečių okupacijos metams teko išvažiuoti Rusijon, kur buvo paimtas rusų kariuomenėn ir tuojau nusiųstas Maksvon į Aleksėjaus karo mokyklą, kurią baigė 1916 m. gegužės m. 1 d., gaudamas praporščiko laipsnį. Iš mokyklos buvo nuskirtas Sibiran į 34 Sibiro pulką, stovėjusį Kurgane, kur išbuvo ligi 1918 m. Ilgesnį laiką Kurgane begyvendamas įsigijo nemažos įtakos ne tik savo pulke ir, apskritai, vakarų Sibiro kariuomenėje, bet ir to krašto visuomenės, ypač demokratijos, tarpe. Prieš caro valdžios nuvertimą buvo pakviestas dalyvauti sąmoksle, ruošti jam dirvos kariuomenėje, ypač karininkų tarpe. Vasario revoliucijai Rusijoje pavykus, jo bendramaniai ir konspiracijų draugai užėmė žymias vietas Sibiro vyriausybėje ir kariuomenėje; Omsko apygardos štabe jisai buvo savas žmogus, nors pats visą laiką likosi Kurgane, eidamas kuopos vado pareigas.

1917 m. gegužės mėnesį buvo išsiųstas Petrogradan, kaipo Omsko apygardos karininkų delegatas į visos Rusijos karininkų suvažiavimą. Atvykęs Petrogradan tuojau susirado tenykštes lietuvių organizacijas ir liuoslaikiais ėmėsi visuomeninio darbo, stengdamasis įrodyti neišvengiamą reikalą organizuoti lietuvių kariuomenę. Tuo klausimu padėjo eilę straipsnių „Santaroje“ ir „Laisvės Karininke“. Dalyvaudamas vadinamajame Rusijos lietuvių seime ir pirmajame lietuvių kariškių suvažiavime darė šiuo žvilgsniu žymios įtakos ir įgijo didelį šalininkų skaičių.

Petrogrado suvažiavimams pasibaigus, išsirūpinęs rusiškųjų sferų sutikimą, draug su a. a Juozapavičium išvažiavo Galicijos frontan organizuoti pirmosios lietuvių kariuomenės dalies iš atsiskyrusiųjų nuo Dovbor-Musnickio lenkiškųjų legijonų lietuvių kareivių.

Su rusų generolais Brusilovu, Gutoru ir Kornilovu tuo metu susikalbėti negalint, tasai darbas užsitęsė ir teko pabaigti Juozapavičiui ir kitiems, o Kl - čiui atsiėjo grįžti Sibiran, kadangi jo pulko vadas reikalavo.

Bolševikams užgrobus Rusijos valdžią P. K. pasiliuosavo iš rusų kariuomenės 1917 m. gruodžio m. pabaigoje ir 1918 m. sausio m. 15 d. turėjo išvažiuoti Petrogradan, kur buvo draugų kviečiamas prie lietuvių kariuomenės organizavimo darbo, bet sausio mėn. 12 d. buvo suareštuotas ir pasodintas Kurgano kalėjiman už „sabotažą ir kontr-revoliuciją“. Tiktai gegužės mėnesio viduryje (1918 m.) vokiečių atstovas Maksvoje Mirbachas, remdamasis Brastos sutartimi, teprivertė bolševikus išleisti jį iš kalėjimo, kaipo kilusį iš atskelto nuo Rusijos krašto.

Iš kalėjimo išėjus vėl nepavyko iš Sibiro išvažiuoti, kadangi tuo laiku čekų kariuomenė susirėmė su bolševikais ir perkirto gelžkelio liniją Čeliabinske, o gegužės mėn. 31 d. prasidėjo garsusis Sibiro sukilimas prieš bolševikus, pakeltas laikinosios Sibiro valdžios, susidariusos iš socialistų revoliucionieorių ir social-demokratų (menševikų). Naujoji Sibiro valdžia dar prieš sukilimą organizavo sau slaptą kariuomenę. Kurgane taip pat buvo tos kariuomenės būrys, apie 400 vyrų. Jo vadu buvo paskirtas Pranas, kai dar sėdėjo kalėjime. Nuvertus bolševikų valdžią Sibire, frontas susidarė Uralo kalnuose, iš kur Maksvos bolševikai grūmojo vėl Sibirą pavergti. Bemaž visi 1918 m. teko išbūti fronte. 1919 m. gegužės m. 27 d. Uržumo apylinkėse gavo sunkią visos dešinėsės kūno pusės kontuziją.

Birželio mėn. buvo jam pasiūlyta prisiimti 20 Sibiro pulko vado padėjėjo pareigas, bet jis atsisakė ir įstojo į besiorganizuojartį „Vytauto Didžiojo vardo lietuvių batalioną“, kur iš pradžios ėjo jaunesniojo karininko, o paskui 3 kuopos vado pareigas.

Tame batalione bebūdamas pakliuvo bolševikų nelaisvėn. Tris kartus buvo bolševikų karo lauko teismo teisiamas, tačiau del populiarumo kareivių tarpe, bolševikai neišdrįso jo sukapoti, kaip buvo padarę su mažiau įtakingais lietuvių karininkais.

1920 m. balandžio m. 4 dieną Kl. pabėgo iš bolševikų belaisvės ir slapstėsi Tomsko gub, Bolotnos apylinkėse, kol gegužės mėn. 30 d. draug su kitais įžymesniais Sibiro lietuviais buvo išvežtas Maksvon, kaipo įkaitas, apkeitimui į suimtuosius Lietuvoje bolševikų agentus. 1920 m. rugpiūčio m. 30 d. parvažiavo Kaunan, o parvažiavęs į antrą dieną įstojo Lietuvos kariuomenėn.

Petras Klimas.

Gimė 1891 m. vasario mėn. 23 d. Kušliškiuose, Kalvarijos parapijoj, Suvalkų žemėj. Pradedamąją mokyklą pradėjo eiti, būdamas 6 metų, Liudvinave, paskui Kalvarijos mieste. 1901 m. įstojo į Mariampolės gimnaziją. 1908 m., būdamas 7 klasėj, leido slaptą mokinių laikraštį, kurį susekė žandarai ir pakėlė politikos bylą. Del tos priežasties buvo išvytas iš gimnazijos drauge su kitais 4 draugais. Aukštieji teismo rūmai Suvalkuose, Dūmos atstovui A. Bulotai ginant, visus kaltinamuosius išteisino, ir Klimas buvo atgal priimtas į gimnaziją, kurią baigė 1910 m. Tais pat metais įstojo į Maksvos universitą, į teisių fakultą. Universito mokslus baigė 1914 m., bet pasiliko toliau, jau karui prasidėjus, darbuotis savo šakoj. 1915 m. pavasarį atvyko į Vilnių ir darbavosi prie Centro Komiteto nukentėjusiems del karo šelpti. Rusams bėgant, P. Klimas nutarė pasilikti savo krašte ir visą laiką išgyveno Vilniuje, dalyvaudamas lietuvių politikos ir kultūros darbe. 1916 m. parašė knygas apie Lietuvą, slapyvardžiu „Verbelis“. Viešėdamas tėviškėje, lapkričio mėn., vokiečių žandarų buvo

suimtas ir pasodintas į kalėjimą, kaltinamas kurstymu į ginkluotą sukilimą, ir platinimu proklamacijų del Lietuvos nepriklausomybės. Kalėjime buvo laikomas labai žiauriose sąlygose daugiau, kai 3 mėnesius. 1917 m. P. Klimas buvo vienas Vilniaus konferencijos organizuotojų ir „Lietuvos Aido" vyriausias vedėjas. Išrinktas Tarybos nariu, P. K. visą laiką darbavosi prie prezidiumo — įvairių raštų, memorandumų ruošimo skyriuje. Susidarius Lietuvos valdžiai, P. K. visą laiką darbavosi prie Užsienio Reikalų Ministerijos. Gruodžio mėn. 1918 m. buvo pasiųstas delegacijoj į taikos Konferenciją. Per įvairias kliūtis, išbuvęs Berlyne ir Šveicaruose, ir šen ir ten dirbdamas prie Lietuvos pasiuntinybių, atvyko į Paryžių kovo mėn. pradžioj ir darbavosi, kaip taikos delegacijos sekretorius. Baigęs ten delegacijos darbus ir pargrįžęs Kaunan, P. Klimas vėl stoja Užs. Reikalų Ministerijon, kur netrukus gauna eiti Užsienio Reik. viceministerio pareigas. Ministeriui Purickiui esant užsieny, 1920 m. rudenį prasidėjus Želigovskio avantiūrai, P. K., kaip Ministerijos vedėjas, pasirašo po įvairiomis notomis į Lenkų užs. reikalų ministerį Sapiehą ir k. Be to, P. K. dalyvavo taikos delegacijoj Maksvoje.

Be politikos darbo, P. Klimas yra dar daugiau dirbęs kultūros ir, ypačiai, spaudos srity. Jo rūpesniu ir energija buvo išleisti Vilniuje lietuvių vadovėliai vidurinei mokyklai, sudaryta lietuvių kalba chrestomatija, kuri jau išėjo dviem leidimais po 5000 ekz.; sutrumpinta sintaksė, pritaikinta mokyklai. Išviso jo redakcijoje paruošta arti 50 įvairių vadovėlių. Prie Mokslo Draugijos jo buvo sudaryta tam tikroji komisija, kurios jis buvo vedėjas ir kurios apyvarta per 3 mėnesius pasiekė arti 100.000 rub. Kad ne bolševikų užplūdimas, vadovėlių darbas būtų buvęs jau beveik visiškai aprūpintas ne tik gimnazijoms, bet iš dalies ir specialinėms mokykloms. Šalia to, P. K. yra daręs lietuvių kalbos kursus ir atlikęs šiaipjau nemaža redakcijos darbų (dabar Kaune yra Aukštųjų kursų lietuvių istorijos lektorius).

Be vadovėlių ruošimo, P. Klimo yra išleisti platūs savarankiški tyrinėjimai iš senovės lietuvių kultūros ir žemės santykių istorijos: „Lietuvos senobės bruožai" ir „Liet. žemės valdymo santykių istorija".

P. Klimas per visą savo darbą nebuvo prisidėjęs prie jokios politikos partijos, tačiau visas savo simpatijas turi socialdemokratų ideologijai, kiek ji liečia ne dvasios, bet socialinį ekonominį gyvenimą.

Vincas Krėvė-Mickevičius.

V. Krėvė-Mickevičius, vienas žymiausių liet. rašytojų, gimė 1884 m. spalių mėn. 17 d. Subartonių kaime, Merkinės parap., Trakų apskr. iš ūkininkų lietuvių Juozo ir Marės Kindariutės Mickevičių, arba teisingiau, kaip vietos žmonės vadina, Mickelių. Jo bočius buvo atėjęs čia iš Nedzingės parap.,

kur Mickelius vadino dar Krėvėmis. Vaikų buvo keletas, ir Vincas buvo vyriausias. Mokytis pradėjo 7-8 metų, pirma namie iš „daraktoriaus“, paskui metus Merkinės pradedamoje mokykloj, po to privačiai pas korepetitorių Merkinėj. Pasimokinęs nuvažiavo Vilniun, norėdamas laikyti kvotimus gimnazijon, į 3 klasę. Bet gimnazijos direktorius kaž kodel neprileido jo prie kvotimų. Kitais metais laikė ir išlaikė kvotimus iš 4 klasių Petrapily prie I gimnazijos ir norėjo įstoti tenykštėn šv. Kotrinos gimnazijon, bet ir čia nepriėmė. Tada įstojo į Vilniaus kunigų seminariją. 1900 m., baigęs du kursu, seminarijos vyresnybės, kuriai jis nesugebėjo įtikti, gal kad buvo lietuvis ir savotiško būdo, buvo priverstas išstoti. Tad ėmė mokytis toliau privačiai ir 1903 m. norėjo laikyti kvotimus iš 8 klasių Vilniuje, bet jo čia vėl prie kvotimų neprileido. Tad 1904 m. išlaikė kvotimus iš 8 klasių Kazaniuje, prie I gimnazijos. Tais pat metais įstojo Kievo universito filologijos ir filosofijos skyriun. Kilus Rusijos universituose politinei suirutei, V. Krėvė, nenorėdamas taip vargiai pasiekto mokslo nutraukti, 1905 m. pradžioj važiuoja Austrijon, Lvovan, kur metus klauso filosofijos ir literatūros. Be mokslo dirbo dar ten lenkų laikraštyje „Przyjaciel Ludu“, duodamas vertimų iš rusų spaudos. Parašė taip pat kiek eilių lenkiškai; kai kurios jų buvo vėliau (1907 m.) išspausdintos bendrame trijų jaunų autorių studentų rinkiny „Frustra“ (tie trys: Al. Krasowski, Mykolas Woroniecki ir V. Mickevičius, pasirašęs slapyvarde „Wajdelota“). Tas leidinys buvo rusų cenzūros konfiskuotas ir sunaikintas tais pat 1907 m., taip kad jo išsilikusieji egzemplioriai yra šiandien unikatai. 1907 m. V. Mickev. mokėsi Vienos universite, paskui vėl grįžo Lvovan laikyti kvotimų ir gavo filosofijos daktaro laipsnį, kuo tačiau nemėgsta girtis. Grįžęs Kievo universitan 1908 m. buvo prileistas laikyti valstybinių kvotimų, pristatęs rusiškai parašytą disertaciją „Родина индоевропейцевъ и ихъ происхожденіе“, už ką gavo didįjį aukso medalį. Disertacijos veikalas buvo išspausdintas universito organe „Университетскія Извѣстія“. Baigęs universito mokslus buvo paliktas prie universito ruoštis į docentus, bet nebuvo patvirtintas mokslo apygardos globėjo Zilovo, kuris pastatė jam sąlygą priimti pravoslaviją ar bent Liuterio tikybą. Mickevičiui nuo to atsisakius, jis buvo gavęs vietą Kievo komercijos mokykloje, bet ir čia nebuvo patvirtintas, kaipo „lenkas“ (rusų biurokratai tais laikais visus katalikus paprastai laikydavo lenkais). Pagaliau, gavo rusų kalbos ir literatūros mokytojo vietą Baku realinėje gimnazijoje, kur ir išbuvo ligi 1920 m. Pastaruoju du metu buvo tos mokyklos vedėjas. 1911 m. buvo nuvažiavęs Kievan, universitan, kur gynė savo disertaciją apie Buddos ir Pratjekabuddos vardų kilmę ir gavo tąsyk lyginamosios kalbotyros magistro laipsnį. Pristatė taip pat universitui iš sanskrito į rusų kalbą išvertęs Kalidaso dramos „Šakuntala“ pusę; kas su tuo rankraščiu atsitiko — nežinia. 1912 m. V. Krėvė padeda suorganizuoti Baku liaudies universitą ir skaito jame lekcijas apie buddizmą; buvo pradėjęs skaityti ir apie

islamą, bet miesto viršininkas Martinovas uždraudė. Be realinės, turėjo dar pamokų mergaičių gimnazijoj. Revoliucijos metu aktyviai dalyvavo socialistų-revoliucijonierių (eserų) partijoje ir buvo kurį laiką tos partijos Baku komiteto pirmininkas. Įsteigė tada laikraštį „Znamia truda" (Darbo vėliava), kuris ėjo ligi 1920 m., kada Azerbaidžano valdžią paėmė bolševikai. Būdamas to laikraščio redaktorius daug į jį rašė, ypač apie Lietuvą ir Lenkus. 1917-1918 m. iki bolševikų sukilimo buvo Baku miesto tarybos narys ir jos sekretorius. Pirmiau buvo taip pat narys „Visuomenės organizacijų tarybos", kuri ėjo miesto tarybos pareigas senajai miesto dūmai išsiskirsčius. Taip pat, nuo revoliucijos pradžios iki bolševikams paėmus galūtinai Ažerbaidžane viršų, buvo Baku miesto „Darbininkų, kareivių ir matrosų atstovų tarybos" vicepirmininkas. Nuo „Visuomenės organiz. tarybos" buvo pasiųstas su trimis kitais atstovais į Petrapilio „Mažąjį parlamentą", dalyvavo viename jo posėdy, o antrą bolševikai jau išvaikė ir jis grįžo į Baku. 1918 m. bolševikams paėmus Baku valdžią, V. Mickevičius atsitraukė nuo politikos ir ėmė dirbti tik mokyklose ir spaudoje. Kaip matome, vis tai buvo darbai svetimiems, kurių tarpe atsiėjo jam gyventi ir V. Mickevičius vis nerimo, negalėdamas dirbti savo tautai ir kultūrai. Tad 1918 m. daro vargingą kelionę į Lietuvą pasidairyti bene galėtų čia pasilikti ir parsigabenti savo šeimynėlę (1913 m. jis buvo vedęs Vilniuje bakūnietę Mariją-Oną-Rebeką Karak'aitę). Nepavykus taip susitvarkyti, kaip buvo, norėjęs, grįžta atgal į Baku, kur netrukus, 1919 m. pradžioje, gauna iš Lietuvos valdžios paskyrimą būti Lietuvos konsulu Azerbaidžano respublikai. Nors tos respublikos valdžia buvo jau bolševistinė, tačiau V. Krėvės atstovaujamą Lietuvos valstybei konsulatą pripažino, ir mūsų rašytojas nemažai čia padėjo atklydusiems į tą tolimą šalį mūsų tautiečiams, teikdamas jiems Lietuvos pasus, kurie Azerbaidžano respublikoj davė vis delto kai kurių garantijų, vadavo pakliuvusius į kalėjimus ir tt. Konsulo pareigas pildė Krėvė ligi išvažiavo iš Baku 1920 m. gegužės mėn. 12 d. grįždamas jau su šeimyna Lietuvon. Grįžęs, po mėnesio kelionės per Rusus, apsigyveno Kaune, kur gavo Švietimo Ministerijoje knygų leidimo komisijos sekretoriaus vietą ir ten darbavos ligi pastarųjų laikų.

V. Krėvė anksti ėmė mėginti plunksnos: turėdamas tik 15 metų. Parašė tada rusiškai dramą — Lermontovo dramos „Ispanai" sekimą. Vilniuje besimokindamas ėmė rašyti lenkiškai, daugiausia, eilėmis. Iš tų jo raštų šis tas, kaip „Warjat", „Rex", „Znamię Kaina", „Modlitwa potępieńca" „Wrogie mocy", buvo išspausdinta rinkiny „Frustra". Šį tą padėjo Lvovo studentavimo metu ten išleistajame studentų P. P. S-sų almanache. Mat, pradžioje, kaip daugelis mūsų jaunimo tais laikais, ypač vilniečių tarpe, buvo pakliuvęs lenkų įtakon. Lietuviškai ėmė bandyti rašyti jau bebaigdamas studentavimą, arčiau susipažinęs ir susidraugavęs vieną vasarą pas dzūkų švietimo kėlėją, mirusįjį kun. J. Soblickį, Marcinkonių klebonijoje, su jūo ir su L. Gira, jau rašinėjusiu ir parašiusiu dzūkų tarme

dainą: „Oi, žinau aš vienū kraštū“. Netrukus po to V. Krėvė parašo „Gilšę“ ir „Bobulės vargus“, kuriuos ir atsiunčia iš Baku L. Girai, ir tas, dirbdamas tuomet „Viltyje“, ten juos padėjo. Tos apysakėlės tada buvo išleistos „Vilties“ ir atskira knygute. Taip pat „Vilties“ laikraštyje ir paskui jos skyrium buvo išleistas 1911 m. pirmas didesnis V. Krėvės veikalas: „Sarūnas, Dainavos kunigaikštis“. Toliau, V. Krėvė dalyvauja „Vaivorykštėj“, „Bare“, „Vaire“, „Santaroj“ ir „Aušrinėj“. 1913 m. Vilniuje išeina jo „Dainavos šalies padavimai“, kurie dabar eina nauja paveiksluota laida. M. Gorkio pakviestas išversti ką nors iš lietuvių literatūros į ketinamąjį išleisti rusams „Lietuvių almanachą“, užuot vertimo, parašė rusiškai originalę dramą „Skirgaila“; tam almanachui neišėjus, ši drama buvo pradėta 1918 m. spausdinti Vilniuje, taip pat ir jo raštų I tomas vardu „Sutemoje“ (kaipo „Žinyno“ b-vės leidiniai), bet karo įvykiai Lietuvoje pradėtąjį darbą tam kartui sutrukdė. Jau nuo 1907 m. rašo didelę dramą „Dangaus ir žemės sūnus“, kuri buvo pradėta dar lenkiškai, o paskiau jau lietuviškai; 1920 m. pabaigoje ji buvo jau beveik baigta. Taip pat veik pabaigta kita didesnė simbolinė drama iš lietuvių praeities padavimų ir dabarties: „Vargo keliais“. 1920 m. pabaigoje baigė rašyti didesnį dramos veikalą „Žentas“. Be to, V. Krėvė turi parašęs daug mažesnių apsakymėlių ir vaizdelių. Visa tai parašyta buvo daugiausia Baku, nežiūrint, kad Krėvė turėjo ten, kaip matėme, tiek pedagogo ir kitokių darbų.

Kaipo knygų leidimo komisijos sekretorius, V. Krėvė-Mickevičius redaguoja (pradedant Nr. 8) Šviet. Ministerijos organą „Svietimo Darbas“ ir jo sumanymu pradėtą 1920 m. gruodžio mėn. žurnalą „Skaitymai“, kuris suspietė apie save geresniuosius mūsų rašytojus, ir kur Krėvė deda nemaža savo naujų veikalų. Taip pat jis suorganizavo prie Ministerijos vadinamąją „Skaitymų biblioteką“, kuri leidžia atskiromis knygomis geruosius pasaulio literatūros ir originalius lietuvių rašytojų veikalus. 1921 m. „Svyturio“ b-vė pradėjo leisti visus V. Krėvės raštus.

Jonas Kriaučiūnas.

Gimęs 1864 metų birželio mėn. 18 dieną Bundzų (Liepalotėlių) kaime. Gimnaziją ėjo Suvalkuose. Išėjęs gimnaziją, įstojo į universitą Maksvoje, į medicinos fakultą, bet, stigdamas pinigų iš vienos pusės, ir norėdamas patarnauti tėvynei, kuri tada pradėjo keltis, iš antrosios — leidosi į užsienį, būtent, į Tilžę, mokslo nebaigęs. Tilžėje darbavosi prie „Šviesos“, „Varpo“ ir „Ūkininko“ — iš viso pusšestų metų. 1895 metais, pasikliaudamas Mikalojaus II (įžengusio tada į sostą) manifestu, pagrįžo į gimtinę, kur buvo suimtas, bet veikiai vėl paleistas. 1897 metais buvo pritrauktas prie Vaineikio bylos ir vėl suimtas. Dabar kaltino dalyvavimu uždraustoje lietuvių spaudoje (Rusuose)·

Tad gavo sedėti beveik metus prieš teismą ir ištisus metus po teismo Petrapily. Paskui buvo ištremtas į Revelį trejiems metams. Leidus spaudą 1904 metais, buvo inžinerio Petro Vileišio, su kuriuo jau senai turėjo pažintį ir korespondavo, būdamas Prūsuse, pakviestas bendradarbiauti „Vilniaus Žiniose". Tad pametė vietą Varšuvoje, kur tada darbavosi prekybos srityje, ir atvyko į Vilnių, kur darbavosi per ištisus metus. Besidarbuodamas „Vilniaus Žiniose", 1905 revoliucijos metu, padavė mintį sušaukti Didįjį Seimą, kuris įvyko, stipriai paremiant inžineriui Petrui Vileišiui per „Vilniaus Žinias" ir d-rui J. Basanavičiui, kuris tada buvo didžiausia orenybė Lietuvos kėlime. 1908 metais J. Kr. pakvietė į Rygą redaguoti „Rygos Garso". Ten darbavosi ištisus metus, kol tas laikraštis pateko į dvasininkų rankas.

Gimnazistaudamas, studentaudamas ir visumet kur tiktai būdamas, J. Kr. visur stengėsi tarp lietuvių žadinti patriotizmą. Ir tarp lietuvių Mažojoj Lietuvoje J. Kr. savo laiku stipriai pasidarbavo drauge su M. Jankum, Dovu Zaunium, Jonu Smalakiu, Kr. Voska, Jurgiu Lapinu ir kitais to laiko darbuotojais.

J. Kr. yra parašęs apsčiai straipsnių įvairaus turinio; yra rašęs ir eilučių ir trumpų apsakymėlių, yra daug išvertęs iš svetimų kalbų laikraščiams, bet beveik niekada nepasirašydavo savo pavardės, ir visi jo rašiniai ėjo slapyvardžiais. J. Kr. yra išleidęs savo pinigais keletą knygelių, lietuvių ir lenkų kalba, lietuvių dvasiai kelti.

J. Kr. vengia partinės kovos ir todel dabar, partijų kovos metu, laikosi šalyje.

Antanas Kriščiukaitis
(Aišbė).

Gimęs 1864 metų liepos mėn. 24 d. Vilkaviškio apskr., Pažerių valsč., to paties vardo kaime. Trylikai metų sukakus, tėvas, pardavęs dubą Pažeriuose, nusipirko geresnę Būgnuose, iš kur kilęs ir pseudonimas „Aišbė" (Antanas iš Būgnų). Pradžios mokslą ėjo Pažerių kaimo mokykloje. 1876 metais įstojo į Mariampolės gimnaziją, kurią baigęs 1884 m, buvo pradėjęs eiti Petrapilio universite matematikos mokslus, bet, tuojau metęs, grįžo į tėviškę ir kitais metais perėjo į Maksvos universitą, kur baigęs teisių mokslus ir atitarnavęs kariuomenėje aštuonis mėnesius, 1891 metų balandžio mėn. 9 d. pradėjo eiti valdžios tarnybą teismo kandidatu, išbuvęs juo pusę metų Maksvoje ir apie penkerius metus Mintaujoje. 1896 metais paskirtas į Tichviną (Novgorodo gub.), kur išbuvo aštuonerius metus teismo tardytoju ir tiek pat metų apskrities teismo nariu. 1912 metais perkeltas į

Novgorodą, kur išbuvo teismo nariu ligi bolševikų revoliucijos. Apie dešimtį metų buvo apskrities ir, pagaliau, gubernės žemės tvarkomųjų komisijų narys. 1918 metų rudenį grįžo į Lietuvą ir tų pačių metų gruodžio mėn. 10 dieną paskirtas Vyriausiojo Lietuvos Tribunolo pirmininku.

Rašinėti pradėjo dar būdamas gimnazijoje; gimnazistas būdamas, buvo išvertęs Puškino „Čigonus". Pirmutinis spausdintas rašinys pasirodė pirmųjų metų „Aušroje". Apysakėlės ir šiaip straipsniai buvo spausdinami: kalendoriuose, „Aušroje," „Šviesoje," „Varpe," paskiau „Viltyje", „Vaire," „Liet. Balse," „Liet. Aide," „Neprikl. Lietuvoj," „Lietuvoj", „Tautoj" ir „Vejoje". Skyrium buvo spausdinti: „Naujas elementorius," „Kas teisybė, tai ne melas," „Pajudinkime, vyrai, žemę" ir „Karoliai ir žmonės" (vertimas).

Kun. Mykolas Jeronimas Krupavičius.

Gimęs 1885 m. rugsėjo m. 29 d. Tėvas tarnavo dvare, o mirė Amerikoje, fabrikoj sutrintas. Mykolas tas vienas vaikas. Motina dideliu vargu leido jį į Veiverių mokytojų seminariją. Išėjęs ją 1915 m., mokytojavo Lomžos gub. ir Papilėje, Šiaulių apskr. 1908-13 m. išėjo Seinų kunigų seminariją ir 1917 m. Petrapilio kunigų akademiją ir tuojau ėmė mokytojauti Voroneže M. Yčo bernaičių gimnazijoje. Rašyti pradėjo dar iš mokyt. seminarijos į „Viln. Žinias" ir į „Lietuvos Žinias", kol šios nebuvo socialistinės, slapyvarde Mykolas Kruopelė. Paskui rašinėjo daugiausiai „Šaltiniui" įvairiais vardais; pagaliau pasirinko sau pseudonimus: Gabr. Taučius ir M. Keršys. Šiais vardais rašinėjo katalikų laikraščiams: „Ateičiai", „Vilčiai", „Moksleiviui" (Amerikoje), „Vadovui", „Vadui", „Draugijai", „Ganytojui", „Lietuvių Balsui", „Lietuvai", „Tiesos Kardui", „Laisvei", „Ateities Spinduliams", „Tėvynės Sargui" ir k. Redagavo Vilniaus „Laisvąją Lietuvą" ir Kauno „Tiesos Kardą". Pirmąjį bolševikai sustabdė, antrąjį vokiečiai. Yra parašęs keletą knygelių einamaisiais klausimais, būtent: „Socialistai-bolševikai" (be parašo), Vilniuj, 1918; „Kokia mums reikalinga mokykla", Kaune 1919; „Žemės klausimas Lietuvoje", Kaune 1919; „Žemės reformos sumanymai", išleista Kaune 1920 m. žemės reformų komisijos; „Lietuvių politikos partijos" (M. Keršys), Kaune 1920, „Kunigas XX amž. visuomenėje, Kaune 1920; „Mūsų keliai", Kaune 1921; ankstybesnės jo knygelės: „Apie dūšią" (G. Taučius, Seinai 1908); „Apie žmogaus sutvėrimą (G. Taučius, Seinai 1919); „Jaunuomenė ir idealas", vertimas iš lenkų kalbos (G. Taučius, Seinai 1914). Spaudoje tebėra: „Demokratybės auklėjimas" ir „Populacijos klausimas svetur ir pas mus." Voroneže išrinktas Liet. Krikščionių Demokratų Partijos pirmininku. Tas pareigas ir dabar tebeeina. Dar Voroneže sudarė Lietuvių Katalikų Veikimo Centrą kovai su bolševizmu. Organizavo

lietuvių kareivius. Bolševikai tai palaikė kontr-revoliucija ir buvo pasmerkę jį mirtin. Pabėgęs grįžo Lietuvon, kur su kitais organizavo Blaivininkų Sąjungą, Darbo Federaciją, Katalikų Veikimo Centrą. Visur buvo centrų valdyboje. Dabar yra Kr. Dem. Part. Centro Komiteto pirmininkas, Darbo Federacijos valdybos narys ir Katalikų Veikimo Centro generalis instruktorius.

Išrinktas į Steigiamąjį Seimą yra vienas veikliausiųjų jo narių ir geriausių kalbėtojų. Jis yra vyriausias sumanytojas Kr. Dem. Partijos paskelbtosios radikalės žemės reformos. Del labai intensyvaus darbo susirgęs, 1920 m, pabaigoj buvo priverstas kuriam lakiui išvažiuot Sveicarijon gydytis.

Gener.-leit. Jurgis Kubilius.

Gimęs 1875 m. kovo m. 28 d. Armoniškių kaime, Liudvinavo valsč. Mariampolės aps. Išėjo Mariampolės gimnazijos 6 klases. 1900 m. pastojo į 102 pėstininkų pulką ir tais pat metais į Vilniaus karo mokyklą, kurią baigė I rūšies gabumu 1902 m. Nuo 1902 iki 1904 m. tarnauja Gardine 101 pėstininkų pulke, o nuo 1904 iki 1906 28. III. laike japonų karo Mandžurijoj 157 pėst pulke; paskui iki karo su Vokiečiais vėl Gardine 101 pėst. pulke.

Per visą karą su Vokiečiais tarnauja fronte: Vokietijoj, Suvalkijoj, ties Vilnium, palei Varšuvą, Galicijoj ir Rumunijoj.

1917 25. XI. buvo iššauktas Liet. Komiteto iš Rumunijos į Mogilevą organizuoti lietuvių kariuomenės. Bet tuo metu Rusijoj įvyksta bolševikų perversmas ir bolševikai nebeleido steigti pulko, o tiktai atsargos batalioną. Tas batalionas buvo jo įsteigtas Smolenske 1917 m. gruodžio mėnesį. Batalionas gyvavo iki 1918 m. 28. III.

1918 m. gegužės mėnesį grįžo į Vilnių, kur išpradžios darbavosi L. V. Tarybos belaisvių grąžinimo skyriuje.

Lietuvos kariuomenėje tarnauja nuo pat jos įsikurimo; iš pradžios ėjo pareigas: štabo viršininko, Tauragės srities viršininko, Ukmergės bataliono vado. Tą batalioną jis pats suformavo Ukmergėje; su tuo batalionu buvo pasiųstas į frontą ir dalyvavo mūšiuose iki galutino bolševikų išvarymo iš Lietuvos ribų. Kada bolševikai buvo išvaryti, K. buvo paskirtas ir tebėra rikiuotės skyriaus viršininkas.

Rusų armijoj turėjo pulkininko laipsnį, Lietuvos kariuomenėje pakeltas generolu-leitenantu.

Už pasižymėjimą mūšiuose rusų armijoj gavo 8 karo dovanas; Lietuvos armijoj — Vyties Kryžių I laipsnio.

Kun. d-ras Pranciškus Kuraitis.

Gimė 1883 m. liepos mėn. 4 d. Pavarijų kaime, Naumiesčio par., Sakių aps. Lankė gimnaziją Mariampolėje, paskui, baigęs Seinų kunigų seminariją, išėjo mokslus Petrapilio dvas. akademijoj teologijos magistro laipsniu. Be to, išėjo dar Louvaine' o universite (Belgijoj) filosofijos mokslus gavęs filosofijos daktaro laipsnį, o paskui ištisus metus Munstero universite (Westfalijoj) studijavo apologetiką ir etiką pas garsųjį mokslavyrį prof. daktarą J. Mausbachą.

1912 m. pargrįžęs iš užsienio Lietuvon, ėmė redaguoti „Vadovą" Seinuose. Čia dirbo iki 1915 m. pavasario būdamas dar nuo 1914 m. dvas. seminarijos profesorium. Paskutines „Vadovo" knygas išleido 1915 m. jau Vilniuje.

Vokiečių užpludimo metu Seinų seminariją evakuojant buvo priverstas keliauti į Rusiją, iš kur grįžo 1918 m. vasarą ir vėl ėmė profesoriauti toje pat seminarijoje ir dirba ten ir dabar. Keletą mėnesių 1919 m. ir 1920 m. buvo laikinai atleistas iš seminarijos Kaunan darbuotis ten „Laisvės" redakcijoj.

Kun. Pr. K. yra nemaža dirbęs katalikų moksleivių organizacijai, ypač pačioj jos pradžioj. Rašinėjo į įvairius lietuvių laikraščius jau nuo gimnazijos laikų.

Sofija Kymantaitė-Čiurlionienė.

Gimusi Joniškyje, Šiaulių apskrities. Tėvas, Leonas Kymantas, kilęs iš Pakapės par. bajorų. Motina – Elžbieta Jarulaitytė iš Raizgių, Siaulių par. Sofija augo Žemaičiuose, daugiausia pas savo dėdę dekaną V. Jarulaitį, Kuliuose, Plungėje, ir Viekšniuose, Mokėsi Palangoje ir Petrapilyje šv. Kotrinos gimnazijoje. Baigė gimnaziją Rygoje. Paskui klausė aukštųjų Baraneckio kursų Kriokuvoje, kur ir susipažino su savo vyru Mikalojum-Kastantu Čiurlioniu. Susituokė su juo 1909 m. Sateikiuose.

Vyrui netrukus mirus, išpradžios mokytojauja „Saulės" kursuose Kaune, paskui Voroneže. Pargrįžusi iš Rusijos vėl apsigyvena Kaune, kur darbuojasi prie mūsų armijos literatūros skyriaus: važinėja po frontą laikydama kareiviams įdomias, suprantamas ir todel labai jų mėgiamas paskaitas ir pasikalbėjimus, nuolatai bendradarbiauja laikrašty „Kariškių Žodis" (dabar „Karys"), spausdindama ten įdomius „Kareivių laiškus". Pirma dalyvavo „Vilty" ir kit. nepartiniuose laikraščiuose. Rašė grynos neeiliuotosios poėzijos dalykėlių ir stūdijas apie mūsų literatūrą. Išleido skyrium tokių stūdijų knygą vardu „Lietuvoje". Taip pat skyrium išleido: satyrinio krypsnio monologų knygelę, vaikams komėdijėlių knygelę, komėdiją „Pinigėliai" ir porą kitų vienoj knygoj (1920 m.). Dabar ruošia chrestomatijų knygas kareiviams ir karo mokyklai.

Pulkininkas leit. Kazys Ladyga.

Gimė 1893 m. gruodžio mėn. 25. d. Iškonyse, Biržų apsk. Mokėsi Biržų pradžios mokykloj ir Vilniaus gimnazijoje. Priklausė prie abstinentų draugijos (Baltojo Kryžiaus) ir gyvendino visus kuopelės dėsnius iki smulkmenų. Pabaigęs gimnaziją įstojo į karo mokyklą, kurią baigė 1914 m. gruodžio m. 1 d. pirmoje kategorijoje ir pateko į armiją. Laiko turėdamas rengesi prie konkurso į Inžinerijos Nikalojaus mokyklą. Bet pamėgo fronto gyvenimą. Ir visą rusų-vokiečių karo laiką (be trijų mėnesių išbūtų ligoninėse, kur gydė savo žaizdas) į buvo fronte. Sužeistas buvo du kartu: vieną sunkiai, antrą lengvai. Karo dovanas gavo visas, kokias duodavo rusų armijoj vyresniesiems karininkams be Jurgio kardo. Stengėsi kariauti gerai, kad nesuteptų lietuvio vardo. Paskutinis jo laipsnis rusų kariuomenėj — kapitonas.

1918 m. sausio m. 1 dieną iš divizijos buvo išstatytas kandidatu į karo akademiją. Po rusų armijos demobilizacijos grįžo į Lietuvą. Lietuvos Valdžios tuojau buvo pašauktas į Vilnių, į pirmąjį pėstininkų pulką. Pasižymėjo mūšiuose su bolševikais ir bermontininkais. Jau 1919 m. gavo vesti į diviziją. 1920 m. rudenį kurį laiką buvo Armijos vadas.

Kristupas Lekšas.

Gimė 1872 m. rugpiūčio 31 d. m. Juška-Budvečių (arba Strilų) kaime. Ūkininkavo kurį laiką ten pat. Nuo 1900 iki 1906 m. buvo plytų dirbtuvės ir garinės lentpiūvės dalininkas Laugaliuose ir Versmeninkuose. Paskui darbavosi keletą metų civiliniu advokatu, geru pasisekimu, ypačiai karo metu, ne tik už Maž., bet ir Didž. Lietuvos žmonių teises įstodamas. Dabar vėl ūkį laiko (Katyčių parapijoj).

Iš pat jaunumės ne tik savo eilėraščiais ragindavo lietuvius prisidėti prie tautinio darbo, bet ir pats jau nuo 16 metų prisidėjo prie politinio lietuvių judėjimo, kuriam jis iki šiol visą savo pateikiamą laiką aukoja. Ypačiai su senesniaisiais savo tautiečiais yra jis del lietuvių kandidatų išrinkimo į Seimą įsižymėjęs. 1919 m. XI. 22 buvo pasiųstas Maž. Lietuvos Tautos Tarybos atstovu į Didž. Lietuvos Valstybės Tarybą, o 1920 m. pradžioje paskirtas Katyčių parapijai ir galiausiai Tilžės (dabar Pogegių) apskričiai Prūsų Lietuvos Susijungimo Tarybos pirmininku.

Petras Leonas.

Gimė 1864 m. lapkr. mėn. 16 d. Liaskavos kaime, Plutiškių par., Gudelių valsč., Mariampolės apskr., mažažemio ūkininko šeimoje. Buvo jauniausias. Pradžios mokyklą lankė Naumiestyje ir Šunskuose.

Gimnazijos mokslą ėjo ir pabaigė Mariampolėje 1884 m. Teisės mokslus išėjo Maksvos universite 1889 m. Po to tarnavo prie Suvalkų teismo, o paskiau tolimam Turkestano krašte teismo tardytoju, valstybės gynėjo padėjėju, taikos teisėju ir apygardos teismo nariu. 1906 m. pradžioje buvo caro valdžios atstatytas iš apygardos teismo nario vietos už dalyvavimą 1905 metų revoliucijos judėjime. Tais pat 1906 metais sugrįžo į Lietuvą ir, apsigyvenęs Kaune, ėmė dirbti, kaip prisiekusis advokatas. Tasai darbas laikinai buvo pertrauktas, nes 1907 metų pradžioje buvo išrinktas Valstybės Dūmos nariu nuo Suvalkų gub. Į 3 ir 4 Valstybės Dūmą atsisakė būti renkamas.

Lietuvių visuomenės gyvenime P. L. dalyvavo visada, pradedant nuo tų laikų, kai dar buvo universito studentas. Laikraščiuose savo straipsnius pradėjo dėti 1887 m., pirmiausia Amerikoje Jono Šliūpo leidžiamam „Lietuviškam Balse". Paskiau jo straipsniai ėjo „Šviesoje", „Varpe", „Lietuvos Ūkininke" ir k. Daugiausia jo raštai lietė politinės ekonomijos klausimus. Studentaudamas, dalyvavo Maksvos lietuvių studentų draugijoje, kuri, atsižvelgiant į anų laikų gyvenimo sąlygas, labai žymiai prisidėjo prie lietuvių tautinės sąmonės kėlimo. P. L. dalyvavo pirmuose lietuvių inteligentijos suvažiavimuose: 1888 metais, per Petrines, Mariampolėje, 1889 – Lozoraičiuose ir t.t., kurių vaisius buvo „Varpo" ir „Lietuvos Ūkininko" išleidimas ir tų laikraščių tobulinimas. Gyvendamas toli, Rusuos, visada dalyvavo raštais mūsų visuomenės gyvenime. Gyvendamas Kaune dalyvavo įvairiose lietuvių draugijose: „Mokslo", „Žiburėlio", „Saulės", „Aušros", „Dainos" ir k. Prisidėjo prie moterų suvažiavimo suorganizavimo 1907 m. vasarą. Didžiojo karo metu išvažiavęs į Rusus, žymiai dalyvavo politiniai visuomeniniam lietuvių emigracijos gyvenime. Kurį laiką gyveno Šveduose. Tais laikais darbavosi Lietuvos respublikos konstitucijos projektą beruošdamas, kurį ir patiekė.

Grįžęs Lietuvon buvo Teisingumo Ministeris pirmam (prof. Voldemaro) ir antram (Sleževičiaus) kabinete ir daug prisidėjo prie suorganizavimo Lietuvos teismų, o būdamas Vidaus Reikalų Ministeris ketvirtam (Sleževičiaus) kabinete, vedė darbą savivaldybių įstatymą ir Steigiamojo Seimo rinkimų įstatymą rengiant. Iš kabineto išėjęs buvo paskirtas Vyriausios St. Seimo Rinkimų Komisijos pirmininku.

Pranas Liatukas.

Gimė 1876 m. sausio m. 29 d. Podievaičių kaime, Raseinių apsk. Mokėsi Palangoje; gimnaziją baigė Rygoje. Čia dalyvavo liet. moksleivių slaptuose būreliuose. Kovojo už pamokslus liet. kalba bažnyčioje liet. moksleiviams. 1902. įstojo į rusų armijos pulką savanoriu. Vilniuje baigė karo mokyklą ir buvo paskirtas Naugardo gub. 1908 m. buvo perkeltas į Vendeno pulką Liepojun;

čia jau buvo arčiau lietuvių gyvenimo, nes Liepojuje buvo šiek tiek inteligentijos. 1909 m. gavo poručniko laipsnį ir išsikėlė į Penzą, kur išbuvo iki karo pradžios. Būdamas kuopos vadas išėjo į karą. Gavęs Onos ordeną 4 laip. ir Stanislovo 3 laip., dalyvavo didelėse kovose, prie Kriokuvos pasižymėjo ir buvo pakeltas į kapitono laipsnį. Už keletą kovų apdovanotas Onos 3 laipsniu. 1915 m. buvo sunkiai sužeistas ir nugabentas į Kievo sanatoriją. Šiek tiek pasitaisęs pats prašėsi vėl į frontą. Gavęs 2-jį Stanislovo laipsnį buvo pakeltas papulkininku. Vėl sužeistas ir išvežtas į Dono Rostovą, paskui į Kislovodską. 1917 m. pradžioj vėl grįžo į savo pulką ir buvo pakeltas pulkininku ir perkeltas į kitą pulką vaduoti. Buvo vėl sužeistas ir išvežtas į Maksvos bajorų ligoninę.

1918 m. rugpiūčio pradžioj bolševikų buvo evakuotas į Lietuvą. Sugrįžo vėl į Padievaičius, kur buvo išrinktas parapijos komiteto pirmininku. Gruodžio m. pradžioje atkeliavo į Vilnių, kur buvo paskirtas II-jo pulko vadu. 1919 m. gegužės m. 4 d. buvo paskirtas III pulko vadu, paskui I brigados vadu ir spalių mėn. pradžioje paskirtas einančiu pareigas Vyriausiojo karo vado ir Krašto Apsaugos Ministerijos valdytoju, kurias pareigas ėjo ligi 1920 m. pavasario.

Lietuvos valdžios apdovanotas už Dvinsko kovas kryžiumi „Už tėvynę“. 1920 m. išėjo iš kariuomenės.

Antanas Maciejauskas.

Gimė 1874 m. kovo mėn. 18 m. dieną Pasvaliečiuose, Biržų apskrities. Mokėsi Panevėžio realinėj mokykloj, baigė ją 1891 m. Aukštesniuosius moklus išėjo Petrapilio technologų institute. Baigdamas institutą, išleido Lietuvos žemėlapį su lietuvių vardais. Administracijai jį konfiskavus, Maciejauskas iškėlė didelę bylą, ir senatas pirmą kart išaiškino, kad lietuvių spaudos uždraudimo įsakymo nebuvę išleista, ir todel buvo įsakyta leisti pardavinėti žemėlapiai. Byla pasibaigė 1904-ais metais ir buvo tai vienas paraginimų grąžinti mums spaudą. Inž. Maciejauskas pirmus trejus metus tarnavo gelžkely tarp Maksvos ir Petrapilio, paskui vienus metus buvo direktorius Petro Vileišio mechanikos dirbtuvės Vilniuj. Po to dvejus metus išbuvo gelžkelių valdybos įgaliotiniu Rygos fabrikose. Taip pat rūpinos savarankiškai pramonės kėlimu savo krašte, statė malūnus, verpyklas ir audyklas. Turėjo savo knygyną Rygoj, populerizavo gamtos mokslą, fiziką ir k. d. Bendradarbiavo „Vilniaus Žiniose“, „Varpe“ ir kituose laikraščiuose. Karo laiku buvo trejus metus Turkestane, kaipo medvilnės ir aliejaus dirbtuvių direktorius Kokande. Vienus metus direktoriavo gidroskopinės vatos dirbtuvėj. Pagrįžęs į Lietuvą, buvo paskirtas Susisiekimo Ministerio M. Yčo suorganizuotos gelžkelių tarybos nariu, kur ėjo gelžkelių departamento direktoriaus pareigas. Dabar eina gelžkelių traukimo viršininko tarnybą.

Prelatas Jonas Mačiulis-Maculevičius (Maironis).

Gimė 1863 m. spalių mėn. 21 d. Pasandravio dvare, Betygalos par., gražiajame padubysyje. Tačiau išauklėjo jį ne lenkiškas dvaras, tik nuosavis Bernotų vienasėdis, kur augo. Iš dvaro bepaliko jam tik oficialė uodegaitė — Maculewicz.

Išėjęs Kauno gimnaziją, buvo beįstojęs į Kievo universitą, vildamasis pasimokyti ten literatūros. Tačiau radęs tą mokslo šaką labai silpną, nė vieno žymesnio mokslininko. Tad, vos metus teišbuvęs, sugrįžo Kaunan ir įstojo čia į kunigų seminariją. 1888 m. išvažiavo į Petrapilio kunigų akademiją. Kunigu įsišventė 1891 m. Kitais metais, gavęs mokslo laipsnį, sugrįžo į Kauno seminariją mokytojauti. Čia per dvejus metus daug dirbo menui. Pakviestas į akademiją profesoriauti išbuvo ten 15 metų profesoriu ir inspektoriu, o taip pat Mogiliavo vysk. garbės kanauninku.

1909 m. tretį kartą sugrįžo Kaunan rektoriauti kunigų seminarijoje. Čia ir palieka iki šių dienų, pakeltas Žemaičių vyskupijos kapitulos prelatu. Čia Mačiulis padarė mums pirmąją išviso grynai lietuvišką vidurinę mokyklą; sudarė ją savo valia ir savo taktu.

Poėzijas Mačiulis ėmė anksti rašyti; jos buvo spausdinamos visų pirmiausia Žvalionies vardu. 1894 m. St. Garnio vardu parašė poėmą „Tarp skausmų į garbę“, kurią paskui, 1907 m., perdirbo į „Jaunąją Lietuvą“. Buvo tai pirmoji mūsų poėma, neskaitant senesnių Duonelaičio „Metų“, ir labai atitiko savo laikui. Todel sutikta buvo Lietuvoj tikru entuziazmu. Antrą — „Kur išganymas“ — pirmas išspausdino Tilžės „Tėvynės Sargas“. Be to, yra parašęs: „Raseinių Magdę“ ir didelę poemą „Mūsų Vargai“, lenkiškai poėmą „Z nad Biruty, przez Halinę“, kuri šiandien yra bibliografinė retenybė. Geriausi jo kūriniai, tai lirikos, 1920 m. išėjusios penktoj padidintoj laidoj, vardu „Pavasario Balsai“. Maironis — pirmas mūsų poėtas, pradėjęs rašyti tikrai lengvu laisvu stilium, gražia naturalia žmonių kalba. Jo eilės be galo skambios. Turinys daugiausia patriotinis. Daugelis jo eilių — dainų yra plačiai dainuojamos visoj Lietuvoj. Daugeliui jų mūsų kompozitoriai yra patiekę muzikos. Naujausias didesnis jo kūrinys: drama „Kęstučio mirtis“. Be to, M. yra parašęs Lietuvos storijos vadovėlį (2 laidos).

Teologijos daktaro laipsnį yra laimėjęs už veikalą „De justitia et jure“.

Žvalionis — Garnys — Maironis yra rašęs: „Tevynės Sargui“, „Lietuvių Laikraščiui“, „Varpui“, „Draugijai“, „Vaivorykštei“, kur buvo padėtos pirmosios „Mūsų Vargų“ giesmės, „Vilniaus Žinioms“, „Lietuvos Aidui“, „Tautai“, „Skaitymams“ ir rusų laikraščiams: „Narodny učitel“, „Novoje Vremia“, „St. Peterb. Viadomosti“, kur kovojo už lietuvių spaudą.

Prelato J. Mačiulio tikrasai pašaukimas — lyrikos, kurios lig šiol daugumoje vis tebėra aktualios. Jo poėzijos kai kurius obalsius kartoja net ir priešingų srovių žmonės. Ypač vyresnėsės mūsų kartos Maironis vis tebėra mėgiamiausias dainius.

Prelatas Mačiulis-Maironis teberašo ir dabar, nors laiko tam nelabai daug turi. Daugiausia pasiseka jam parašyti, tai vasaros atostogų metu.

Kun. d-ras Antanas Maliauskas.

Gimė 1877 m., kovo mėn 10 d., Kretingoje iš tėvų ūkininkų. Išėjęs Žemaičių kunigų seminariją mokėsi dar tris metus Friburge (Šveicaruose) ir du metu Louvaine (Belguose) filosofijos ir sociologijos; gavęs Louvaine filosofijos daktaro laipsnį dar nuvyko vieniems metams Friburgan ir ten 1912 m. gavo sociologijos daktaro laipsnį už veikalą „L' Union du sud-est des syndicats agricoles"; išspausdintas Louvaine 1912 m. tas veikalas turi 192 pusl. Be tų knygų ten pat, Louvaine, išėjo, tenykščio universito profesorių išleistas, antras mažesnis jo veikalas „La Cooperation dans Agriculture en France" (48 pusl.), kuris pirmiau buvo išspaudintas laikrašty „Revue sociale catholique" 1911 m. liepos, rugpiūčio ir rugsėjo mėn. knygose. Baigęs mokslus kun. M. atvažiavo Kaunan, kur buvo paskirtas būti prie šv. Kazimiero knygų leidimo draugijos, kaipo prelato A. Dambrausko padėjėjas, paskui gyveno kiek Vilniuj (Dovydaičio „Vilties" laikais). Rašinėjo į „Viltį", „Vienybę", „Draugiją". Išleido skyrium veikalą „Zydai ekonominiu ir socialiu žvilgsniu" 1914 m. Kaune.

1915 m. buvo išvažiavęs Š. Amerikan, kur apvažiavo per 85 miestus rinkdamas aukas katalikų spaudos reikalams. Ten, Čikagoje, įsteigė dienraštį „Draugą" ir arti metų buvo jo redaktorius. Antrą kartą apvažiavo vėl visas lietuvių kolonijas S. Amerikoje, laikydamas visur populerias paskaitas apologijos ir sociologijos klausimais — tam išėjo apie pusantrų metų. Grįžęs Lietuvon 1920 m. rudenį yra dabar „Laisvės" dienraščio valdybos pirmininkas ir šv. Kazimiero knygų redaktorius ir prel. Dambrausko padėjėjas „Draugijai" redaguoti. Dabar spaudinamas yra didesnis jo veikalas: „Demokratija", kurio dalis ėjo per „Draugiją" 1920-21 m., tarp kitų „Lietuvos konstitucijos projektas". Dar yra parengtas spaudai didelis veikalas „Socializmas", apie 500 spaudos puslapių ir „Vadovėlis laikraštininkams". Pastaruoju laiku kun. M. rašo dar veikalą „Apie bolševizmą", kurs ir gi bus nemažas. Išspausdintų ir spaudai paruoštų veikalų didelę dalį kun. A. M. parašė būdamas Amerikoje.

Donatas Malinauskas.

Vienas pirmųjų lietuvių veikėjų Vilniuje ir Vilniaus krašte, Donatas Malinauskas gimė 1869 m. vasario mėn. 23 d. Lietuvos bajorų (Trakų apskr.) šeimynoje — Latgalių Krėslaukyje, kur tąsyk

jo tėvas Mykolas tarnavo, kaipo karininkas. Lietuvybės dvasios įgavo D. M. jau iš jaunumės, daugiausia iš savo motinos Alinos, į kurią vėl tuo atžvilgiu turėjo įtakos jos dėdė Bernardas Kęstutis-Gediminas iš Alovės, Adomo Mickevičiaus mokinys ir Lietuvos patriotas.

Vidurinį mokslą D. M. ėjo Vilniuje ir Minske, paskui išvažiavo į Galiciją, o iš ten 1890 m. į Čekus, kur pastojo studentu į ūkio akademiją Taboro mieste. Čekuose būdamas D. M. dalyvauja jaunačekų judėjime, tarp kitko pažangiojo slavių studentų jaunimo suvažiavime Pragoje. Sugrįžęs į Lietuvą ir apsigyvenęs Vilniuje (visą laiką gyvena tai Vilniuje, tai savo dvaruose Trakų apskrity), susipažįsta su P. Matulioniu ir A. Domaševičium ir sudaro su jais pirmąją konspiratyvę Vilniuje lietuvių patriotų kuopelę, kuriai netrukus prisideda ir daugiau vis pribūvančių Vilniun lietuvių inteligentų. Visa energija D. M. dalyvauja dabar Vilniaus lietuvių kovoje del savo teisių Vilniaus katalikų bažnyčiose ir, po didelių vargų, 1901 m., vysk. Zveravičiui vyskupaujant, išgauna lietuviams vienintėlę tuo tarpu šv. Mikalojaus bažnytėlę. Tos kovos del bažnyčios metu, 1900 m. pasiseka jam išgauti iš to laiko cenzoriaus Ploščanskio leidimą išspausdinti lietuviškai uždraustomis lotynų raidėmis atsišaukimą raštą į vyskupą bažnyčios klausime. Buvo tai drauge ir žygis mūsų kovoje už spaudą. Tasai šiandien retas raštas padarė obrusitelių tarpe visą audrą, buvo delto nubausti keli rusų valdininkai ir spaustuvė.

1905 m. D. M. drauge su Basanavičiu, M. Dovoina-Silvestravičiu ir kun. Ambrazieju pasirašo po pagarsėjusiu memorialu premierui gr. Vittei reikalaudamas Lietuvai autonomijos. Per rinkimus į pirmąją Dūmą D. M. buvo pastatytas lietuvių kandidatu iš Vilniaus gub. ir tik jo konkurento, Vilniaus vyskupo barono von der Ropp'o, intrigos dėka nepraėjo.

Būdamas įsteigėjas ir kurį laiką pirmininkas Liet. Sąjungos liet. kalbos teisėms ginti bažnyčiose, D. M. ypač daug tuo reikalu pasidarbavo ir įsigijo sau lenkų tarpe vieno pavojingiausių jiems „litvomanų" vardą. Toliau D. M. dalyvauja Liet. Komiteto nukent. del karo šelpti suorganizavime ir jo valdyboje, lietuvių politikos būrelyje (vokiečių okupacijos metu), kurio rūpesniais buvo sušaukta žinomoji Vilniaus Konferencija, kovoja kur kaip tik gali su vokiečių ir lenkų intrigomis. Išrinktas Lietuvos Valstybės Tarybos nariu, D. M. visą laiką dalyvauja jos darbuose, pirmiau Vilniuje, paskui Kaune. Taryboje palaiko Tautos Pažangos frakciją. Rusams traukiantis iš Lietuvos D. M., kuris buvo tuo laiku senatoriaus Zubčaninovo komisijos (karo nuostolių atlyginimo ir evakuacijos) nariu, pasilieka Vilniuje pasiryžęs dirbti savo krašte, nors tai nešė jam aiškiai didelių nuostolių (nebegalėjo sau išgauti jau suregistruotų didelių nuostuolių atlyginimo: per mūšius su vokiečiais per pat jo žemių vidurį buvo padaryti apkasai ir dar be mūšių visiškai sudeginti keturi jo palivarkai). Lenkams okupavus Vilnių ir tą Trakų apskrities dalį, kur yra jo dvaras, lenkai per

prancūzų misiją Varšuvoje pakėlė protestą prieš jo buvimą anapus demarkacijos linijos ir tokiu būdu D. M. tegalėjo pasiekti savo tėviškės tik lietuvių kariuomenei atstumus lenkus toliau iki Rūdziškių. Nors daug pasidarbavęs ir išgyvenęs D. M. vis tebėra toks pats karštas entuziastas ir tvirtai tebetiki Tėvynės Lietuvos ateitimi.

Jonas Mašiotas.

Inžineris Jonas Mašiotas gimė 1874 m. Naumiesčio apskr., Pustelninkų kaime.

Baigęs gimnaziją Mariampolėj, pastojo į Maksvos universito matematikos skyrių. Baigęs jį įstojo į Maksvos aukštąją technikos mokyklą, kurią išėjo inžinerio laipsniu.

Studentaudamas Maksvoje, prisidėjo prie įkūrimo „Maksvos lietuvių susišelpimo dr-jos". Nežiūrint į tai, kad siūloma buvo gera karjera Rusuose, Morozovo fabrikose, nepasinaudojo ja, bet grįžo į Lietuvą ir čia ieškojo sau duonos. Ištarnavęs arti metų Virbalio muitinėje inžineriu ekspertu, 1916 metais stojo specialinių dalykų mokytoju į Vilniaus chemijos-technikos mokyklą, kur dirbo iki pat karo.

Vilniuje, rūpindamasis pramonės pakėlimu Lietuvoj, įstojo į ūkio mašinų dirbtuvės „Vilijos" b-vę pilnuoju pajininku ir pradėjo dirbtuvėse darbą. Be to, prisidėjo prie įsteigimo ir vedimo 3-sios Vilniaus Savitarpio Kredito Dr-jos (Lietuvių Bankas Vilniuje), kur buvo Banko valdybos narys.

Karui prasidėjus, išgabeno 3-sios Vilniaus Savitarpio Kredito Dr-jos turtą į Maksvą, kur per trejus metus darbavos Akcijų B-ės „Dinamo" elektro-mechanikos fabrikoj. Maksvoje karo metu buvo „Karo aukoms šelpti komiteto" narys ir „Lietuvos Tautos Fondo" kasininkas.

Sugrįžęs į Vilnių 1918 met., prisidėjo prie įsteigimo „Lietuvos Technikų Dr-jos", kurios pirmininkas ir tebėra.

Nuo 1919 m. spalių mėn. turi Valstybės Vicekontrolerio vietą.

Jo žmona, Ona Mašiotienė, taip pat žymi lietuvių veikėja.

Pranas Mašiotas.

Gimęs 1863 m. gruodžio m. 7 d. Pustelninkų kaime, Naumiesčio apskr. Pradedamąją mokyklą ėjo Naumiesty, gimnaziją Mariampolej, universitą (matematikos fakultą) Maksvoje.

Baigęs mokslą 1887 m., pirmuosius 4 metus valdininkavo, paskui dirbo pedagogo darbą, nuo 1891 ligi 1915 m. eidamas mokytojo pareigas Rygos miesto realinėje mokykloje, o karo metu direktoriavo M. Yčo įsteigtose Voroneže lietuvių moksleiviams tremtiniams moterų ir vyrų gimnazijose. Buvo vienas iš Lietuvių „Trijų Tarybos" narių (K. Grinius, I. Jablonskis, Pr. Mašiotas).

Dabar dirba Švietimo Ministerijoje viceministeriu. Pradėjęs nuo studentavimo metų dalyvavo lietuvių visuomenės gyvenime, tarp kita ko bendradarbiaudamas laikraščiuose. Paskutinius metus atspėdamas dirba vaikų literatūrai, mokslo populerizavimui ir mokyklų vadovėliams. Yra išleidęs nemaža gražių knygelių vaikams, dėdamas tuo būdu kaip ir pradžią mūsų originaliai vaikų literatūrai.

Ona Mašiotienė.

Ona Mašiotienė gimė 1883 m. Slavėnuose, Anykščių valsč., Ukmergės (dabar Utenos) apskrity. Išėjusi Kauno gimnaziją aukso medaliu, baigė 1907 m. Maksvos Aukštuosiuose moterų kursuose fizikos-matematikos fakulto prigimties skyrių. 1905 m. Rusų Moterų Lygos suvažiavime dalyvauja, kaip Lietuvių Moterų Sąjungos delegatė. Savo apylinkėje drauge su Okuličiene ir Bortkevičiene žadina moteris valstietes ir kuria moterų sąjungą.

Maksvoje siūlė jai palikti dirbti prie embriologijos profesoriaus, bet ji išrenka paprastą mokytojos darbą Lietuvoj, Vilniuje, kur, kaip gamtos ir fizikos mokytoja, išbūna lig ištrėmimo, jungdama šeimos ir visuomenės darbą.

Prasidėjus karui, vėl Maksvoje pirmininkauja Lietuvių Moterų Laisvės Sąjungoje, dalyvauja, kaip vicepirmininkė, Tautos Fondo įkūrime, atstovauja Lietuvių Seime Petrapily Lietuvių Moterų Laisvės Sąjungai.

Toliau, pakviesta į Mogilevo gub., veda žemietijos mergaičių gimnaziją, o gavusi progos grįžt į Lietuvą, tuojau grįžta į Vilnių, kur Lietuvos Švietimo Ministerija pavedė jai organizuot ir vest liet. mergaičių gimnaziją.

Paėmus Vilnių lenkams, O. Mašiotienė buvo išrinkta į Laikinąjį Vilniaus Lietuvių Komitetą.

Stasys Matijošaitis.

Gimė 1877 m. Padrečių k., Veiverių v., Mariampolės ap. Mokės Veiverių prad. mokykloj ir mokytojų seminarijoj. 1897 m. išvažiavo mokyti į Mozūrus, o 1905 m., revoliucijai atidarius duris į Lietuvą, sugrįžo į Žemaitkiemį, paskui į Šančius. Čia su darbininkais kūrė mokyklą, taisė vakarų paskaitas. 1908 m. dirbo „Vilniaus Žinių“ redakcijoj, paskui mokė Rygoje „Pašalpos draugijos“ mokykloj ir rašinėjo į „Vilniaus Žinias“, „Rygos Garsą“, „Rygos Naujienas“, „Lietuvos Ūkininką“, išvertė Jakavičiui keletą scėnos veikalų. 1911 metų mokė Šypuliuose, paskui pakliuvo į kariuomenę. 1917 m. dirba Lietuvių Dr. Centro Komiteto kultūros ir švietimo sekcijoje Petrapily ir Voroneže. Parašė lietuvių mokytojų sąjungos istoriją, išvertė Evaldo „Dvikoji“, išspausdino pradžiamokslį „Sakalėlį“, (išėjo pora laidų). „Santara“ išspausdino keletą jo straipsnių ir „Ąžuolo pasaką“.

Sugrįžęs į Lietuvą, dirbo „Darbo Balse“, tarnavo Lietuvos Svietimo Ministerijoje, sukvietė pirmąjį lietuvių mokytojų atstovų suvažiavimą.

1919 m. pradžioje, Vilnių bolševikams okupavus, M. dirbo jų Švietimo Komisariate, kurs leido kas savaitė po sąsiuvinį. Čia parašė keletą straipsnių, kaip galima prieiti prie darbo mokyklos ir knygeles: „Darbo mokykla“.

Nuo pavasario, dirbo kun. Tumo įkurtoje „Nepriklausomoje Lietuvoje“. Pagaliau, grįžta mokytojauti lietuvių gimnazijoje. Vaisingiausiai dirbo su kun. Tumu „Neprikl. Lietuvoje“, parašęs apie 80 smarkių straipsnių ir keletą feljetonų.

J. E. Vysk. dr. Jurgis Matulaitis-Matulevičius.

Vyskupas Jurgis gimė Suvalkų žemėje, Mariampolės apylinkėje, 1871 metais. Gimnazijos mokslus ėjo Mariampolėje ir Kielcuose. Pabaigęs gimnaziją, įstojo į kunigų seminariją Kielcuose. Čia mokinosi teologijos mokslų, iki Rusų valdžia uždarė kuriam laikui tą seminariją. Tada kun. Matulevičius persikėlė į Varšuvos seminariją, kurioje ir baigė seminarijos mokslus. Pasižymėjęs gabumais, buvo dvasiškosios vyresnybės išsiųstas Petrapilin, kunigų akademijon, 1895 metais. 1899 metais gražiai baigė akademiją ir gavo šv. teologijos magistro laipsnį. Pabaigęs aukštuosius dvasiškuosius mokslus, pagrįžo ton vyskupijon, kurios seminarijon pirmiausiai buvo įstojęs, destis, Kielcų vyskupijon. Gavo čia kamendoriaus vietą. Bet žymus kunigas trumpai tekamendoriavo. Išvažiavo pasitobūlintų teologijos moksle į Šveicariją, į Friburgą. Tais laikais buvo čia garsus apologetikos profesorius ir rašytojas Veisas. Kun. Matulevičius buvo vienas geriausiųjų jo mokinių. Friburge besimokindamas, kun. Jurgis parašė teologijos veikalą „Rusų mokslas apie pradinio teisingumo stovį“; ši knyga parašyta lotyniškai; išleista Kriokuvoje 1903 metais. Už tą veikalą jaunasis mokslavyris gavo teologijos daktaro laipsnį. Tokiu būdu jau galutinai užbaigė mokslus ir išvažiavo iš Friburgo savo vyskupijon.

Čia buvo paskirtas, kaipo aukšto mokslo kunigas, profesorium ir viceregensu (rektoriaus padėjėju) kunigų seminarijoje Kielcuose. Tačiau neilgai čia tesidarbavo: sunkiai susirgęs, gavo važiuoti Varšuvon gydytis. Pagijęs, pasiliko kuriam laikui Varšuvoje; darbavosi mokyklose; daug pasidarbavo katalikų darbininkų draugijose; leido jiems laikraštį. Varšuvos katalikai yra jam labai dėkingi. 1907 m. Petrapilio dvas. akademijos vyresnybė pakvietė kun. Matulevičių profesoriauti. Ir neilgai trukus įgijo jis čia vieno geriausiųjų profesorių vardą. 1909 metais buvo paskirtas akademijos inspektorium.

1910 metais kun. profesorius, neapleisdamas akademijos, įsirašė į tėvų marijonų vienuoliją; tėvų marijonų vyriausioji buveinė buvo tada Mariampolėje. Drauge su kitu žymiu Lietuvos kunigu, prof. Bučiu, sutvarkė ir perdirbo šią vienuoliją. Taip pamilo dvasiškąjį gyvenimą ir tą vienuoliją, kad atsisakė nuo inspektoriaus ir profesoriaus vietos akademijoje ir pasišventė išimtinai marijonų vienuolijos reikalams. 1912 m. išvažiavo vėl Friburgan, kur anuomet mokinosi. Čia susidarė vyriausiasis Marijonų kongregacijos namas; ir kun. Jurgis ėmė čia uoliai darbuotis. Tapo vyriausias tos kongregacijos vedėjas; buvo kongregacijos noviciato vedėjas ir naujokų mokslo vadovas. Pagaliau, šv. Tėvas paskyrė jį kongregacijos generolu (aukščiausiuoju viršininku). Ta kongregacija, tėvo Jurgio globojama, pradėjo puikiai klestėti: netik Friburge buvo dabar marijonų namas, bet ir Lietuvoj, Mariampolėje, kur kitąkart yra jau buvęs marijonų vienuolynas; įsikūrė dar toks namas Bielianuose, palei Varšuvą, ir tolimoje Amerikoje, Čikagos mieste. Kongregacijos reikalais tėvas Jurgis gavo atlikti porą kartų kelionę į Ameriką.

Širdis betgi traukė jį Lietuvon. Prieš karą sugrįžęs čionai, vėl sunkiai susirgo ir vėl turėjo važiuoti Varšuvon, kur buvo padaryta jam sunki operacija. Pasveikęs, kun. Matulevičius pasiliko kuriam laikui Varšuvoje. Čia jį užklupo baisusis karas. Gavęs leidimą, pargrįžo Lietuvon, apsigyveno Mariampolėje ir ėmė uoliai rupintis marijonų vienuolyno reikalais, kol gavo svarbesnį ir platesnį uždavinį ir darbą — Vilniaus vyskupiją.

Platesniai lietuvių visuomenei Eksc. v. Matulevičius ypač žinomas nuo 1909 metų; tais metais buvo Kaune surengtos socialinės paskaitos; jų skaityti buvo pakviestas ir kun. Matulevičius, tuo metu buvusis akademijos profesorius. Jis paskaitė tris pranešimus: 1) Trumpas išaiškinimas išų dienų darbininkų klausimo, 2) Bažnyčia ir nuosavybė, 3) Miestų ir apskritai pramonijos darbininkų klausimas. Visos tos trys paskaitos buvo išspausdintos „Draugijos“ laikraščio 31—32 numeryje, o trečioji paskaita buvo dar skyrium išleista Šv. Kazimiero Draugijos. Tos kun. Matulevičiaus paskaitos labai patiko klausytojams, nes skaitytojas sugebėjo labai aiškiai išdėstyti dalykus ir tai labai gražia kalba.

Lietuvos kunigai gerai pažįsta Eksc. vysk. Matulevičių, kaipo gabų rekolėkcijų vadovą Kaune ir Vilniuje.

Povilas Matulionis.

Gimė Kupiškyje 1860 m. rugpiūcio m. 5 d. 1873 m. įstojo į Dinabarko realinę mokyklą, kur nuo 3 klasės vargo savo uždarbiais, gaudamas iš mokyklos stipendiją. Išėjęs vidurinę mokyklą, per

trejus metus mokytojavo, kol susidėjo bent pirmiems metams pinigų. Tada 1885 m. įstojo į Petrapilio miškų institutą ir 1889 m. jį baigė, taip pat imdamas stipendiją.

Rusų mokyklose nė vienai dienai nepamiršo Lietuvos ir lietuvių; visados žadino lietuvybę. Bendradarbiavo J. Šliūpo leidžiamame „Liet. Balse". Paties Juozo Pilsudskio ko ne sulietuvino. Mezgė lietuvių jaunimo ratelius.

Jonui Staugaičiui Varšuvoje padėjo vesti lietuvių skyrių Majevskio zoologijos botanikos žodyne. Už etnografines žinias apie lietuvius buvo išrinktas Petrapilio Geografijos draugijos nariu korespondentu.

Išėjęs mokslus, tarnavo girininko padėjėju prie Petrapilio — Pskovo valstybės turtų apyg. 1894 m. buvo perkeltas jaunuoju taksatoriu į Vilnių. Čia sudarė iš 12 lietuvių slaptą draugiją lietuvybei gaivinti. Sita tai draugija 1895 m. pradėjo kovą, kad lietuviams išimtinai pavestų šv. Mikalojaus bažnyčią. Buvo pirmasai Lietuvių susišelpimo draugijos pirmininkas, gavo dalį Pranciškonų mūrų, kur susikūrė dviklasė mokykla ir prieglauda, o kiek vėliau L. Mokslo Dr-ja. Lygia dalimi buvo pirmas lietuvių spektaklių Vilniuje režiseris.

1903 m. birželio m. 6 d. per Vilniaus gen.-gub. Swiatopolk-Mirskį gavo caro leidimą išspausdinti ir valsčiuose iškabinėti „Žuvų kalendorių" su lietuvių tekstu. Tai buvo pirmas spaudos gynimo laiku lietuvių spausdinys (be P. Vileišio knygų).

Būdamas Kauno ir Vilniaus gub. miškų tvarkymo viršininkas, geriausiai juos žino, nes pėsčias yra jas išvaikščiojęs. Buvo kviečiamas profesorium į Petrapilio ir Pulavų miškų institutus, bet pasiliko Vilniuje. 1906 m. iškeltas į Olonco gub. paleisti Putilovo ketaus dirbtuvę ir į Suomius miškų ūkio sudaryti 142.000 deš. Už tai gavo valstybės patarėjo rangą, atsisakęs nuo Vladimiro ordeno.

1906 m. pabaigė botanikos žodyną, 15 metų darbą.

1910 m. apsigyveno Smolenske, tvarkydamas miškus 7 gubernijose. Čia buvo Smol. Lietuvių susišelpimo dr. pirmininkas ir vėliau, monarchiją nuvertus, revol. vykd. komiteto pirmininkas. 1915 m., kaipo L. Centro Komiteto įgaliotinis, tremtiniams įkūrė prieglaudas, mokyklą, klumpių dirbtuvę.

Bolševikai buvo jį padarę miškų komisaru, bet 1918 m. išsiprašė paleisti jį į Lietuvą, čia savo prityrimo sunaudoti. Dabar yra Žemės Ūkio ir Valstybės Turtų viceministeris ir miškų departamento direktorius.

P. M. yra parašęs rusiškai „Pušies vėžys", „Miško patalo trukdymas pušims apsisėti". „Lietuvos medžių masių sustatymas" („Lesnoj Zurnal" 1897 m.) Vienas svarbiausių jo darbų „Lietuvos žemėlapis", daugelio metų darbo vaisius, dabar leidžiamas Sviet. Ministerijos.

Yra taip pat parašęs keletą specialinių veikalų lietuvių kalba, taip kitų knygeles „Lietuvos miškai" miškų departamento išleistas. Rankraštyje turi Gamtos žodyną ligi raidės S rusų ir lietuvių kalbom.

Majoras Antanas Merkys.

Gimė 1887 m. sausio m. 20 d. Bajorų sodžiuje, Skapiškio parap. Vidurinį mokslą baigė eksternu Rygos Aleksandro gimnazijoje, aukštąjį Kievo universite (juridinį fakultą). Taikos metu įstojo savanoriu 177 pėstininkų Izborsko pulkan, paskui tarnavo karininku 166 Malojaroslavo pėstininkų pulke. Prasidėjus karui, 1914 m. liepos m. 20 d. buvo pašauktas iš atsargos mobilizacijos būdu ir stojo tarnauti geležinkelių komendantūrose. 1913 m. buvo geležinkelių komendantas Kaune, Kaišedorių ir Kedainių nuovadose, o 1916 m. Kreicburgo nuovadoje. 1917 m. pradžioje buvo perkeltas Rumūnų fronto štaban kariuomenės gabenimo skyriaus viršininko padėjėju. Pastaruoju karo metu buvo Benderų rajono geležinkelio komendantas. Rusų armijoje išsitarnavo ligi štabo kapitono laipsnio.

Pradėjus tvarkytis Lietuvos armijai pastojo jon karininku ir M. Sleževičiaus buvo pašauktas eiti Krašto Apsaugos Ministerio pareigas, paskui kurį laiką ėjo Ministerio padėjėjo pareigas, bet faktinai vedė visus ministerijos reikalus, vėliau (V kab.) vėl buvo Apsaugos Ministeris. VI kabinetui susidarius, Minist. pulk. Žukas pavedė jam vietinių dalių (visų komendantūrų) brigados vedimą.

Kun. Vladislovas Mironas.

Gimė 1880 m. birželio mėn. 22 d. Panemunio parapijoj, dabar Rokiškio apskr., Kuodiškių vienasėdy. Gimnazijos mokslus ėjo Mintaujoje. 1896 metais, pasipriešinus rusų kalba maldas gimnazijoje kalbėti, drauge su kitais lietuviais katalikais buvo iš gimnazijos pašalintas. 1897 metais įstojo į Vilniaus kunigų seminariją. Baigęs seminariją, trejis metus lankė Petrogrado dvas. akademiją. 1904 m. išvęstas kunigu, buvo vyskupo Roppo paskirtas Vilniaus privačių mokyklų kapelionu. Tada, tik baigusiam mokslus, atsiėjo dalyvauti viešame lietuvių gyvenime. Vyskupas Roppas kūrė katalikiškąją lenkiškąją partiją ir, slėpdamas lenkiškumą, pridengęs ją buvo demokratizmu. Kun. M. dalyvavo taip pat jos kūrime, bet pamatęs, kad demokratizmas čia tik priedanga lenkybei, viešame tos partijos susirinkime iš jos išstojo. Ir nuo to laiko pradėjo darbuotis tiktai lietuvių tarpe. Padėjo pradžią Vilniaus lietuvaičių tarnaičių draugijai. Keletą lietuvių kunigų susirinkimų padarius, pasisekė apibendrinti tautiškąjį lietuvių kunigų veikimą. Susidarė tam tikras centras kunigų tarpe, kuriame kun. M-nui iki karo atsėjo darbuotis. Užėjus vokiečiams, buvo susikūrusiojo Trakų panemunės komiteto pirmininkas ir daugiausia dėjo domės į steigimą privačių lietuviškųjų mokyklų. Komiteto rajone buvo įsteigta iki 90 mokyklų. 1917 metais lietuvių konferencijos Vilniuje buvo išrinktas V. Tarybon, kurioje ir darbavos iki St. Seimo sušaukimo.

Kunigo priedermes ėjo keturiose vietose: Vilniuje mokyklų kapelionu, Choroščoje klebonavo, 1910 metais kun. prel. Michalkevičiaus buvo paskirtas Merkinės dekanu ir Valkininkų klebonu, 1915 metais iš Valkininkų buvo perkeltas į Daugus.

Politikoje sutinka su Tautos Pažangos partija.

Alfonsas Morauskis.

Gimęs 1868 m. Panevėžyje, 63-iųjų metų lenkmečio sukilėlių šeimynoje, del to smarkiai nuo rusų valdžios nukentėjusioje. A. M. jau iš jaunumės įgijo revoliucinės dvasios. Jo revoliucingumas ypač aštriai pasireiškė pirmais trims metais bastymosi po Rusijos universitus. Du kartu atsėdėjęs už tai kalėjime, jis 1893 m. atvažiuoja Vilniun, kur ima organizuoti marksizmo pagrindais darbininkus. A. M. su savo draugu gyd. A. Domaševičiu sudaro Vilniuje pirmuosius marksistiniai susipratusius Lietuvos darbininkų kadrus. 1895-6 m. juodu, dalyvaujant dar gyd. A. Matulaičiui ir Griniui, suorganizuoja Lietuvos Socialdemokratų Partiją ir ilgą laiką uoliai joje darbuojasi. Antrą laiko dalį pašventė ekonominiams darbams. A. M. skelbė reikalingumą atkreipti domės į ekonominę Lietuvos padėtį. Jo ir Prūso iniciatyva buvo įkūrtas pirmas lietuvių bankas (Pirmoji savytarpio kredito draugija Vilniuje). Ačiu jo darbams buvo suorganizuotas Lietuvių-Gudų skyrius prie Rusijos eksporto palatos.

Paskutiniu du metu A. M. uoliai dalyvauja visuose ekonominiuose ir finansiniuose Lietuvos klausimuos.

A. M. yra energingas šalininkas artimiausių ekonominių santykių tarp Lietuvos, Gudų, Latvijos, Estijos ir demokratinės Lenkijos, matydamas tame nepriklausomybės laidavimą ir ekonominį klestėjimą.

Majoras Ignas Musteikis.

Gimė 1890 m. liepos mėn. 25 d. Vyžūnų par., Ukmergės apskr. 1915 m. išėjo Petrapilio „praporščikų“ mokyklą ir visą Didžiojo karo laiką dalyvavo kovose vakarų pietų fronte, Galicijoje. Lietuvių kariuomenėje darbuojas nuo 1918 m. gruodžio mėn. Pirmiausia I-jam Didžiojo Kunigaikščio Gedimino pulke, kur išbuvo ligi Zarasų mūšių. Po to ėmė formuoti 3-ąjį pulką ir buvo su juo ligi 1919 m. liepos mėnesio Dauguvos fronte. Nuo 1919 m. liepos mėn. paskirtas eiti N. divizijos vado pareigas ir dalyvavo su savo divizija mūšiuose su lenkais pas Suvalkus, ties Varėna, Lentvaravu ir kitur. Už kovas su bolševikais yra gavęs Vyties I-jo laipsnio kryžių su kardais.

Kun. dr. Jurgis Narjauskas.

Gimė Parausių kaime, Vilkaviškio apskr. 1876 m. balandžio m. 21 d. Mokėsi Paežerių pradžios mokykloj, Mariampolės gimnazijoj ir Seinų kunigų seminarijoj, kurią baigęs įšventintas 1899 m. IV. 23. kunigu. Tais pat metais išvažiavo į Rymą, kur po trejų metų studijų įgijo teisių daktaro laipsnį. Dar vienus metus pavymu klausė filosofijos ir sociologijos mokslą Friburgo universite, Sveicaruose. Grįžęs į tėvynę, buvo paskirtas vikaru Liūbavo parapijon; čia jam pavyko be trukšmo įvesti bažnyčioje lietuvių giesmės kas antra savaitė lenkiškų vietoj. 1905 m. kun. Narjauskas perkeltas į Seinus katedros vikaru ir giedojimo (seminarijos ir katedros chorų) mokytoju. 1906-ais metais skiriamas konsistorijos sekretoriu, o po ketverių metų Seinų konsistorijos regensu, be to, profesoriauja seminarijoj, dėstydamas lotynų kalbą. 1912-ais m. Seinų vyskupas pakelia kun. Narjauską garbės kanauninku, o 1916 m. įveda į Seinų kapitulą.

Gyvendamas Seinuose tuo laiku, kada tenai virte virė lietuvybės darbas, kun. Narjauskas uoliai dalyvavo tame darbe; jis nemaža padėjo trūso prie organizavimo Seinuose lietuvių giedojimo, dainų, ir teatro; buvo pilnasis narys Seinų bendrovės knygoms ir laikraščiams leisti; turėdamas atsakomą Seinų diecezijoje vietą visada budėjo ir sergėjo ten lietuvybės reikalų.

Karo metais kanauninkui Narjauskui teko darbuotis lietuvių tarpe Petrapily, einant kapeliono pareigas, o paskiau Krymo Stanicoje vietinėje gimnazijoje k. Narjauskas buvo lotynų kalbos mokytojas. Buvo suimtas, kaipo Krikšc-Demokr. Partijos lyderis 1918 m. birželio m. 21 d. Krymo Stanicoje ir išlaikytas Jekaterinodaro kalėjime ligi liepos m. 8 d. Kubanės respublikos komisarų pirmininkas Balys, kurio įsakymu buvo suimtas ir paleistas k. Narjauskas, pasisakė, kad k. Narjauskas buvęs iš pradžios lietuvių bolševikų nuteistas mirti. Spėjama, kad ekzekuciją sutrukdęs trukšmas, kilęs del kitų lietuvių, rusų ir lenkų suėmimo katalikų tarpe. 1919 m. rugpiūčio mėnesį įsibrovę į Seinus lenkai areštuoja jį del lietuvybės. Kai lietuviai atmuša miestą nuo lenkų, kun. Narjauskas išsivadavęs keliauja į Kauną, kur Lietuvos vyriausybė įteikia jam įgaliojimą būti Lietuvos atstovu *plein pouvoir* prie Apaštalų Sosto. Tada išvažiuoja Ryman, į kurį jisai buvo suorganizavęs primąją lietuvių maldininkų kelionę jau 1908-ais metais.

Vladas Natkevičius.

Gimęs Balsupių k., Šunskų val., mokslus ėjo Mariampolės gimzijoje ir Petrapilio universite. Rašyti pradėjo „Aušrinėj". Laikraščiuose jo straipsniai ėjo parašu: Vladas Parausvinis („Vilniaus Aide" ir k.) Išleido knygą: „Lietuvos kariuomenė" (išėjo Amerikoje). Rusuose organizavo lietuvius kariškius,

į Rygą sušaukė 12-tos armijos lietuvių suvažiavimą ir buvo jo vykdomojo komiteto pirmininkas. Rygoje redagavo kariškių laikraštį „Laisvas Žodis“, paskui perkeltą į Petrapilį. Buvo kareivių išrinktas į Rusijos Lietuvių Seimą Petrapilyje. Patekęs vokiečiams į nelaisvę, pabėgo, mokytojavo Latvijoje, lietuvių mokykloje. Lietuvoje buvo Žemės Ūkio M-jos įgaliotinis Vilkaviškio ap. Lietuvos armijoje tarnavo artilerijos pulke būdamas kapitonas. Paskui karo atstovu važinėjo į Estiją ir Latviją; su d-ru Šliūpu dalyvavo Baltijos valstybių konferencijoje. Išrinktas į Steig. Seimą nuo Soc. Liaudininkų ir Valst. Sąjungos bloko, yra jo sekretorius. Būdamas seimo nariu, lenkams pradėjus pulti Lietuvą, suorganizavo savanorių (paskiau virtusį reguleriu) raitelių „Geležinio Vilko“ pulką.

Juozas Naujalis.

Gimė 1869 m. Raudondvary, Kauno ap. Mokinosi dvare. 1889 m. išėjo Varšuvos konservatoriją. Vargonininkavo Vabalninke, Rietave, Kaune. 1894 m. išvažiavo į Regensburgą, kur išėjo aukštąją bažnytinės muzikos mokyklą, tą vieną visoje Europoje. Sugrįžęs į Kauną, buvo katedros vargonininkas ir kunigų seminarijos profesorius. Iš mokinių sudarė didelį chorą, kurį veda iki šiol. Garsiu ir pavyzdingu choru giedojo didžiausius ir gražiausius senovės muzikos veikalus, Palestrinio ir kitų. To choro klausyti atvažiuodavo ir lenkai. Nuo 1898 m. taisė slaptus vakarėlius su savo pasauliniu choru.

Yra sukomponavęs seniau: Mišias šv. Kazimiero garbei, 4 balsams, vyrų chorui, išleido Pustet, parašė tai 1895 m.; Mišias Šv. Panelei, 2 b. išleista pas Šraną Düsseldorfe; Varšuvos konkurse laimėjo Moniuškos vardo premiją už mišias „Requiem“ 4 mišr. b. su vargonais; „Tres Cantus Sacri“ — mišr. chorui ir „Gedulingas Mišias“ — 1 balsui.

Pirmutinė kompozicija buvo parašyta 1892 m., prašant tik įsišventusiam kunigu Mačiuliui-Maironiui, tai himnas „Jau slaviškos šalys iš miego pakilo“ (dabar: „Jau slavai sukilo“). Šis himnas buvo giedamas Petrap. kun. akademijoje ir seminarijoje. Darant kratas, del atsargumo buvo sudegintas; bepaliko pas kai ką tik atskirų balsų.

Spaudai leidus, išleido 8 taut. dainas mišr. ir vyrų chorui, „Sonetą“ — 1 bal., „Lopšinę“ — 1 b., „Barkarolę“ 1 b. su fortep. „Lietuvišką Bažnytinį Giesmyną“ — reikalingiausius giedojimas, „Giesmynėlį“ su tekstu ir gaidomis — žmonėms. 3 taut. dainas — mišr. chorui, Maironies ir Jakšto žodžiams; duetą: „Tėvynės meilė“ — Margalio žodž., „Nokturną“ — fortepionui, „Mišias „Requiem“ (kitas), Mišias „Sirdies Jėzaus garbei“ 4 b., Mišias „Šv. Leonardo garbei“, „Giesmę Šv. Panelei“. Vargonams — 12 „Tria na organy“, lenkų rinkinį Varšuvoje; Prancūzijoje „Maitres Contemporains de l'orgue“ VI tome (Prière — Fugue).

Daug kompozicijų žuvo neturint lėšų išspausdinti.

Daugelį metų laikė vargonin. kursus. Nuo 1919 m. vedė Kauno muzikos mokyklą mokydamas fort., smuiko, solo dain., muzikos teorijos.

Dabar yra, 1920 m. Meno Kūrėjų draugijos įkurtos, muzikos mokyklos vedėjas ir tos draugijos valdybos narys.

Liūdas Norcika.

Gimęs 1884 m. rugpiūčio m. 17 d. Žemaičių Kalvarijos parap., Pasruojos sodžiuje. Pabaigęs 1897 m. pradedamąją Alsėdžių liaudies mokyklą, 1901 m. išėjo Palangos 4 klasių progimnaziją, 1905 m. Žemaičių vyskupijos kunigų seminariją, po to dvasinę akademiją Petrapilyje teologijos kandidato mokslo laipsniu, bet į kunigus neišėjo. Nuo 1908 m. rudens ligi 1909 m. rudens buvo liaudies mokytojas Linkuvoje, Panevėžio apskr. 1909 m. įstojo į Petrapilio universito teisių fakultą laisvu klausytoju. 1913 metais, išlaikęs kvotimus prie Petrapilio 5 - sios gimnazijos ir įsigijęs matūros atestatą, įteikęs jį universitui, buvo paskaitytas tikruoju studentu. Išėjo juridinio fakulto kursą ir išlaikė valstybinius kvotimus.

Nuo 1909 metų bendradarbiauja spaudoje: išpradžios prie „Vilties“ laikraščio, paskiau — „Vairo“ — redaktoriaus pavaduotoju (1914—1915 m.), paskiau buvo „Lietuvių Balso“ (ėjusio Petrapilyje ir persikėlusio į Voronežą) redaktorius (1915—1918 m·). Sugrįžęs iš Rusijos Lietuvon nuo 1918 m. balandžio mėn. lig tų metų pabaigos redagavo „Lietuvos Aido“ dienraštį. Rusijoje karo metu darbavosi prie Lietuvių draugijos del karo nukentėjusiems šelpti centro komiteto, dalyvavo politikos gyvenime ir organizacijose, tarp kita ko buvo Lietuvių Tautos Tarybos ir paskiau Vyriausios Lietuvių Tarybos Rusijoje prezidiumo nariu sekretoriaus pareigomis. Sugrįžęs iš Rusijos buvo kooptuotas į Lietuvos Valstybės Tarybą, kurioje paskutiniu metu buvo bendrosios įstatymų komisijos pirmininkas. Pirmajame Lietuvos Vyriausybės Ministerių kabinete buvo Finansų viceministeris, trečiajam, ketvirtajam ir penktajam kabinete — Teisingumo Ministeris. Yra Tautos Pažangos Partijos narys.

Tomas Norus-Naruševičius.

Inžineris Tomas Norus-Naruševičius gimė Daugirduose, Krokelaukio valsčiuj, Alytaus apskr. Išėjęs Mariampolės gimnaziją ir fizikos-matem. Maksvos universtito fakultą, stojo į aukštąją technikos mokyklą Maksvoje. Pabaigus jam tą mokyklą, Maksvos savivaldybė, subruzdusi tvarkyti tuo metu miestą, paima jį prie vandentraukio statymo Maksvoj. Iš pradžios jis skiriamas kontrolininku

dirbamųjų vandentraukiui dalykų Dono ir Jekaterinoslavo metalurgijos dirbtuvėse, o paskui pakviestas darbuotis prie pačio vandentraukio statymo, ir jam pavedama išdirbti visos filtrų ir pompų smulkmenos Rubliovo stoty. Pabaigus tą darbą, pakviestas prižiūrėti garinių pompų pastatymo Kolomnoje. Atlikęs tą milžinišką didžiausio ne vien Rusuose, bet ir visoje Europoje, statymo darbą, T. Norus buvo pakviestas pastatyti didžiausią Rusuose centrinę elektros jėgos stotį tramvajams varyti. Pastačius stotį, bet neturint specialistų tokiai stočiai gerai išnaudoti (eksploatuoti), T. Norus siunčiamas 4-iems mėnesiams į užsienį studijuoti tramvajų eksploatacijos. Sugrįžes iš Paryžiaus, paskirtas svarbiausių dirbtuvių ir vagonų statymo inžineriu, ir drauge veda judamosios mantos eksploataciją. Prieš pat karą Maksvoj kyla klausimas apie požeminio geležinkelio įtaisymą ir šis darbas taip pat pavedamas inž. T. Norui.

Per tą laiką inž. T. Norus buvo dažnai deleguojamas į užsienius technikos ir finansų klausimams spręsti. Karo metais jis buvo pasiųstas 1916 m. į Anglus, o 1917 m. į Japonus ir Jungtinę Amerikos Valstybę. Deleguojant į Ameriką tarp kitų klausimų jam buvo pavesta pasipažinti su požeminiais geležinkeliais New-Yorke ir kituose miestuose ir su elektros geležinkelių prekių judėjimu. Mokslinės technikinės draugijos, kilus kokiems nors ginčams ar abejojimams, ne kartą kreipdavos išspręsti jų į Naruševičių. Ne kartą jam teko dalyvauti ir įvairiose technikos ekspertyzose.

T. N. yra narys daugelio mokslo technikos draugijų Rusuose ir kitur, užsieniuose.

Savo profesijoje T. Norus per visą savo darbų laiką pasiekė tokio aukšto laipsnio, jog daug daiktų pats išrado ir statė savo sistemos vagonus, tormazus ir t. t.

Nuo pat mokyklos pabaigimo T. Norus buvo labai susirūpinęs savo profesijos darbais, ir maža teliko laiko jam dirbti visuomenės darbui. Tačiau jis nepasitenkina vien tarnavimu svetimiesiems ir karštai trokšta sugrįžti į Lietuvą. Kai Vilniuj kilo klausimas vandentraukį ir tramvajus įvesti, T. N. pasiūlo Vilniaus miesto galvaiVenslavskiui savo tarnybą, tačiau lenkų politika buvo neįsileisti lietuvių į Vilnių, ir jam buvo to vietoj pasiūlyta vieta Varšuvoj. Negalėdamas sutikti eiti tarnauti lenkams, T. Norus tuo būdu buvo priverstas pasilikti Maksvoje.

Kai tik susidarė dirva lietuvių visuomenės darbui Maksvoje, T. Norus uoliai dalyvauja tame darbe, ir be jo nepraeina nė vienas svarbesnis lietuvių darbas. Besikuriant 1905 m. Lietuvių Susišelpimo Draugijai, T. N. yra vienas jos kūrėjų. Įsikūrus d-jai, renkamas jos valdybos nariu, o paskiausius trejis metus — d-jos pirmininku. Bepirmininkaudamas žymiai pagerina finansinę d-jos padėtį (D-ja išsiverčia be deficito ir turi dar pelno) ir pakelia jos vardą savųjų ir svetimųjų tarpe. 1907 m. įkuria aukštųjų mokyklų moksleiviams šelpti draugiją, kuriai jis su a. a. B. Čepuliu savo įtaka registruoja įstatus, pritraukia žinomų Maksvos visuomenės darbuotojų ir sudaro tai d-jai didelio

pasitikėjimo ir vardo visuomenėje. Toji d-ja daros viena žymiausiųjų lietuvių draugijų Rusuose. Karo metu jos narių skaičius siekia 400 žmonių ir 90.000 rub kapitalo, kuris buvo sukeltas daugiausia T. Noraus rūpesniu. Karo metu, pradėjus lietuviams tremtiniams bėgt į Maksvą, jis kuria Maksvos Lietuvių komitetą nukentėjusiems del karo šelpti. Savo įtaka Maksvos savivaldybėje ir tarp privatinių žmonių T. Norus gauna tam komitetui pinigų ir išplečia komitetą į milžinišką organizaciją, pasidalinusią daugeliu skyrių ir sekcijų, kurios įtraukia į darbą veik visus lietuvius inteligentus, patekusius į Maksvą. T. Norus renka ir rūpina tam komitetui iš valdžios, visuomenės ir privatinių įstaigų pinigų ir paramos.

Atsikėlus į Petrapilį Centro Komitetui, jis išrenkamas to k-to nariu, ir iš Maksvos lankosi į jo posėdžius Petrapily ir ten stengiasi tinkamai sutvarkyti komiteto darbuotę. Žodžiu sakant, T. Norus visa siela įsitraukia į lietuvių visuomenės gyvenimo sūkurį. 1917 m. Maksvos savivaldybė deleguoja jį į Japonus ir į Jungtinę Valstybę, į kur jis pro Sibirą išvažiuoja, beeinant Didžiajam Lietuvių Seimui Petrapily.

Amerikoje T. Noraus darbuotė persikelia iš Rusų lietuvių i Amerikos lietuvius. Ten jis ragina lietuvius pamesti partijų ginčus ir imtis pozitingo darbo, ragina gelbėti savo brolius Lietuvoje, rūpinasi informuoti Ameriką apie Lietuvą ir pateikia drauge su kitais anglų kalba brošiūrą apie Lietuvą. Išrenkamas Amerikos lietuvių atstovauti jiems „Vidurio Europos Sąjungoje" (Midleeuropean Union) ir drauge su kitomis tautomis (11) paskelbia „Tautų nepriklausomybės deklaraciją" Philadelphijoje 1918 m. lapkričio 26. mėn. d.

Susikūrus iš tautininkų ir katalikų tarybų Vykdomajam komitetui atstovauti Vašingtone lietuvių reikalams, T. Norus išrenkamas to komiteto pirmininku. Ten jis turėjo įtakos Amerikos Kongreso nariams ir per juos dirbo Lietuvos gerovei.

Prasidėjus Taikos Konferencijai, Amerikos lietuviai pasiunčia T. Norų atstovauti Lietuvai į Paryžių, kur jis pasidarbavo veik visus 1919 -tuosius metus. Pasibaigus Taikos Konferencijai Užsienių Reikalų Ministerija parsikvietė jį į Kauną. Prasidėjus Lietuvos taikos deryboms su Tarybų Rusija, T. Norus siunčiamas Maksvon, kaipo Lietuvių taikos delegacijos pirmininkas, kur ir priveda derybas prie laimingo galo: Sovietų Rusija pripažino Lietuvos respublikos nepriklausomybę ir padarė taiką su mumis gan patogiomis mums salygomis.

1920 m. pabaigoje T. Norus buvo pasiųstas su prof. Voldemaru ir k. atstovauti Lietuvą į Tautų Sajungos Konferenciją Ženevon, o 1921 m. pradžioj, atsistatydinus Lietuvos atstovui Londone grafui A. Tiškevičiui, Užs. Reik. Ministeris dr. Purickis pavedė jam globoti taip tą pasiuntinybę, taip ir mūsų pasiuntinybę Paryžiuje.

Kun. Kazimieras Pakalniškis (Dėdė Atanazas).

Gimė 1866 m. Salantų parapijoje, Žemaičiuose. Išėjęs Žemaičių seminariją, 1889 m. įšvęstas kunigu ir visą laiką ligi šiol darbuojasi Žemaičių vyskupijos parapijose. Rašyti pradėjo nuo pat pirmojo tilžiškės „Apžvalgos“ numerio (1890 metų sausio mėn.) ir rašinėjo per visą jos ėjimo laiką, lig 1896 m., kiekviename numery įvairiausiomis temomis ir įvairiausiais pseudonimais. Toliau rašinėja „Tėvynės Sarge“, vėliau, spaudai atsiradus, „Vienybėje“, „Vilty“, „Rygos Garse“ ir kit. katalikų laikraščiuose. Rašė straipsnius ir apysakas. Jo slapyvardės, be Dėdės Atanazo (daugiausia jo vartojamos), Š., P. Z., Tetutė Ona ir k. Vienų jo apysakų susidarytų daugiau, kaip dešimts tomų. Jo apysakos iš mūsų sodžiaus gyvenimo. Žymesnės jų ir plačiau žinomos: „Obrusiteliai“ „Kandidatas į kunigus“, „Kaip pasiklosi, taip išsimiegosi“, „Paskutinis butelis“ ir k. Dėdė Atanazas bene gausingiausias mūsų rašytojas, o kurį laiką (tilžiškio „Tėvynės Sargo“ laikais) buvo ir populeriausias. Be galo gaila, kad niekas nepasirūpino lig šiol išleisti pilno jo raštų rinkinio.

Vlada Palavinskaitė-Grigaitienė.

Gimė Kaune 1890 m. lapkričio mėn. 20 d. 1910 m. pastojo į Vilniaus muzikos mokyklą ir ją baigė 1919 m. Tais pačiais metais rudenį pastojo į Petrapilio konservatoriją ir baigė 1919 m. laisvojo menininko laipsniu. Baigusi konservatoriją pastojo į Vitebsko konservatoriją profesoriauti, išbuvus tenai iki gruodžio mėn. 1919 m. buvo bolševikų paskaityta, kaipo Lietuvių įkaitas ir turėjo važiuoti į Smolenską, nes iš tenai ketino įkaitus vežti Lietuvon. Smolenske paaiškėjus, jog negreitu laiku važiuos, pastojo į Smolensko operą ir buvo tenai iki 1920 m. balandžio mėn. 1 d., kada išvažiavo su kitais įkaitais Lietuvon. Dar besimokindama Vilniuje pradėjo dalyvauti lietuvių koncertuose. Koncertavo dideliu pasisekimu ir, pagrįžusi iš Rusijos, Kaune. V. Grigaitienė — viena geriausių mūsų dainininkių ir viena rimčiausių mūsų operos jėgų.

Kun. Kanaun. Kazimieras Paltarokas.

Gimęs 1875 m. Mokslus ėjo Mintaujos gimnazijoje, Žemaičių kunigų seminarijoje (Kaune) ir Petrapilio kunigų akademijoje. Išėjęs mokslus teologijos magistro laipsniu 1902 m., buvo paskirtas Liepojaus komercijos mokyklos ir mergaičių gimnazijos kapelionu. Susirgęs plaučiais, išprašė Surviliškin vikaru. Pasveikęs 1912 m. paskirtas Žemaičių kunigų seminarijos profesoriu, 1914 m. tapo jos vicerektoriu, 1918 m. Žemaičių kapitulos kanauninku.

Ligi šiol dar niekas neturi įdėjęs tokio didelio indėlio į dvasinę mūsų literatūrą, kaip kun. Kaz. Paltarokas. Pirmas tris knygeles: „Girtuoklystė — nesveikata — neturto motina — nedorybių versmė“ išspausdino 1910 m., tris tomus „Sakyklai vadovo“ — 1911 m., dvi knygas: „Svent. Senojo Įstatymo Istorijos“ ir „Šven. Naujojo Istatymo Istorijos“ — gimnazijoms 1912 m., „Socialį klausimą“ — 1914 m. (1921 m. išėjo naujoji laida, du tomu), „Tikybos mokslą“ 1916 m., „Tikybos pirmamokslį“ 1916 m. „Sv. Senojo Įstatymo Istorija“ pradedamosioms mokykloms 1916 m., „Švent. Naujoji Įstatymo Istorija“ pradedamosioms mokykloms 1917 m., „Katalikų Tikybos Katekizmą“ 1918 m. „Labdarybės tvarkymas kitur ir Lietuvoje“ 1920 m. Dabar kai kurių tų raštų spausdinamos ar jau išspausdintos antros, trečios ar net ketvirtos laidos. Rengia spaudai dar įdomių socialių dalykų.

Be knygų, kan. Paltarokas dar rašinėja „Draugijai“ ir k. laikraščiams.

Vladas Pauliukonis.

Gimė 1872 m. lapkričio m. 8 d. Neprausčių sodžiuje, Ukmergės apskr., pasiturinčiųjų ūkininkų šeimynoje. Vladas buvo pirmutinis vaikas, ir todel tėvai nutarė jį leisti į mokslus, neslėpdami vilties matyti jį kunigu. Ukmergės apskrity tada iš bažnyčios ir dvarų plaukė į sodžius smarki lenkybės įtaka, visų pirmiausia užgriebdama pasiturinčius namus. Tad ir Pauliukoniuos, nors buvo tai grynų lietuvių namas, su vaiku šnekėta vien lenkiškai, poterių taip pat mokyta lenkiškų ir skaityti iš lenkiškojo elementoriaus. Pirmutinis „daraktorius“ niekino lietuvių kalbą, o antras ne tik kalbą, bet ir pačius lietuvius. Toliau mokėsi Ukmergės rusų „parapijos“ mokykloj, paskui Šiauliuos. 1884 m. įstojo ten į gimnaziją, kurią baigė. Kadangi baigęs gimnaziją V. P. pasirinko sau kitą kelią, negu norėjo tėvas (motina jau buvo mirusi), tai turėjo „žinotis sau“ ir apsieiti be tėvo pagalbos. Nemačiusiam ligi tol vargo Vladui atsiėjo dabar jis pažinti. Atvykęs į Maksvą beveik be pinigų ir rūbų gyveno pusiau alkanas; paskiau, gavęs „repeticiją“, dideliu vargu ėjo mokslus, kol susirgo ir turėjo mesti Maksvą ir mokslą. Pasibastęs keletą metų, sumanė betgi vėl mokytis. Įstojo tad į Petrapilio elektrotechnikos institutą. Sito naujo studentavimo laikotarpis supuola su visų didžiausiais studentijos siekimais prie laisvės ir protestais prieš slopinantį laisvės idėją carų despotizmą. Vladas rusus užjautė, bet už Rusiją žūti nemanė, prisilaikydamas, kaip ir studentų lietuvių dauguma, tos nuomonės, kad lietuviui nevalia esą aukoti savęs del svetimų idėjų tuo laiku, kada jau gimsta Lietuvos laisvės idėja, kuri iš savo pusės reikalaus taip pat aukų, pasišventimo ir darbo. Tos idėjos karštą šalininką matome Vl. P—nį jau 1904 m., kada jis rašo pirmąjį savo publicistikos darbą, padėtą 1905 m. pradžioje laikraštyje „Rus“ antgalviu: „Atsakymas p. Jonkui“ ir „Varpe“

antgalviu „Pro domo sua“. Abiejuose laikraščiuose straipsniai pasirašyti slapyvarde „Elžikonis“. Nuo to laiko VI. P. raštų rasime lietuvių (čionykščioj ir užsienio), rusų ir net lenkų spaudoj įvairiomis slapyvardėmis: Kaz. Budris, Ruginis, Žvaginis, Juzonis, Patrimpas, J. Papartis, Bevardo ir tikra pavarde. „Lietuvio“ laikraščio buvo išleista skyrium jo (Elžikonio) brošiūrėlė: „Mūsų bajorai ir lietuvystė“. Vienus metus redagavo Zavadzkio leidžiamąjį „Vilniaus Kalendorių“. Pagaliau, 1905 m. eina paremti savo raštų ir idėjų gyvu žodžiu. Veikiai susilaukęs iš caro tarnų kaltinimų del ardymo rusų tvarkos, raginimų išvyti iš Lietuvos caro valdininkus ir kitus carizmo atstovus ir atstatyti nepriklausomą Lietuvos valstybę, VI. Pauliukonis veik visą 1905—1917 m. laikotarpį buvo gainiojamas po etapus ir sėdėjo kalėjimuose; besėdėdamas sužinojo, kad buvo dar kaltinamas pristavo Orlovo užmušimo organizavime, už ką buvo jau pakartu du nekaltu žmogu. Per tą laiką tarp kalėjimo ir instituto durų, besimokindamas, baigė mokslus gavęs I rūšies inžinerio-elektrotechniko laipsnį. Kovą su carizmu užbaigė kalėjimu, bet gana laimingai, nes galėjo gauti visam amžiui ištrėmimą. Tačiau caro režimas ir kova del būvio ištrėmė jį į Sibiro taigą. Atsidūręs Samaros-Zlatousto gelžkely, buvo iš ten komandiruotas į karą. 1915 metais rusų kariuomenei besitraukiant grįžo Samaron. Rusų revoliucija davė vilties grįžti Tėvynėn, bet susidaręs ant Volgos čekų slovakų frontas grįžimą atitolino. Pagaliau, 1919 m. pabaigoj atvyko Kaunan, išsižadėjęs viso turto ir gražios bibliotekos. Nepriklausomoj Lietuvoj stojo tautinės idėjos šalininku ir sudarė „Lietuvos geležinkelininkų sąjungą“, kurios vėliavoje skaitome tautinio susipratimo platinimą ir Lietuvos valstybės kūrybos darbo rėmimą, ir yra tos sąjungos pirmininkas.

Marija Pečkauskaitė (Šatrijos Ragana).

Kilusi iš Žemaičių bajorų, gimė 1878 m. vasario mėn. 25 d. savo tėvų Labunavo dvare, Pavandenės parap., Telšių apskr. Mokėsi namie ir Petrapilio šv. Kotrinos institute. Tolimesnius mokslus ėjo Šveicaruose: Zuricho ir Friburgo universituose. Friburge du metu klausėsi garsaus prof. Foersterio lekcijų, kurį labai pamėgo ir patiekė lietuviams vieną geriausiųjų jo veikalų: „Jaunuomenės auklėjimas“ (2 tomu). Sugrįžus iš Sveicarijos Lietuvon, pasiemė vesti „Žiburio“ mergaičių progimnaziją, kurį laiką gyveno Trakuose, bet pamačiusi, kad reikėsią evakuotis Rusijon, bevelijo pro vokiečių frontą prasimušti atgal į Lietuvą, į Židikus, Telšių apsk, kur buvo palikusi sena jos motina ir taip pat nesveika sesuo. M. Pečkauskaitės tėvai: — Anupras ir Stanislava Siukštaitė Pečkauskai, nors bajorai ir nors jų namų kalba buvo lenkiška, kaip visų tais laikais Lietuvos bajorų,

tačiau dvasioje buvo ne Lenkų, tik Lietuvos patriotai. Tokia išaugo ir M. P. Tik ji nesustojo pusiaukelyje, bet nužengė toliau: prie visiško susiliejimo su Lietuva, jos žmonėmis, jos kalba, jos idealais. Rašyti ėmė nuo 1894 — 1895 m. pasirinkusi sau Šatrijos Raganos slapyvardę, pirmiau į „Varpą“ ir „Ukininką“ paskui į „Tėvynės Sargą“, „Žinyčią“, o vėliau į „Viln. Žinias“, „Vilį“, „Vairą“, „Draugiją“, „Šaltinį“, „Tautą“. Jos žymesnieji kūriniai: „Viktutė“ išėjo 1903 m. (novelė), „Vincas Stonis“ (apysaka, 1906 m.), „Pančiai“ (dramos veikalas 1920 m.) ir kelios trumpesnės apysakėlės „Vilties“ išleistos.

Be to, yra parašiusi didesnę apysaką „Sena pasaka“, Senkevičiaus apysakos jaunimui „Wpustyni i puszczy“ vertimą ir k.

Kun. Alfonsas Petrulis.

Gimė 1873 m. rugpiūčio m. 4 d. Panevėžio apskr. Katališkių sodžiuje. Mokslus ėjo Šiaulių gimnazijoj, paskui Žemaičių kunigų seminarijoj. 1895 m. baigęs seminarijos mokslus, buvo išvažiavęs į užsienį. Lvove, įstojęs į veterinarijos institutą, klausė, ten ir universite lekcijų per dvejus metus. Grįžęs į Lietuvą, įstojo vėl į Vilniaus kunigų seminariją, iš kur buvo nusiųstas į Petrogrado kunigų akademiją. Įšvęstas kunigu, kunigavo įvairiose Vilniaus vyskupijos vietose, kur turėjo geros progos gerai pažinti lietuvių ir gudų dvasios reikalus. Kilus tuo metu Vilniaus vyskupijoje lietuvių judėjimui, kun. Petrulis tuojau atsidūrė pirmosiose darbininkų eilėse. Grąžindamas savo parapijiečiams lietuviams jų teises bažnyčioje, steigdamas ir laikydamas lietuvių mokyklas tuojau po rusų 1905 m. revoliucijos, kun. Petrulis buvo užtraukęs ant savęs ir dvasinės ir pasaulinės vyresnybės rūstumą. Policija traukė tieson už lietuvių mokyklas, o vyskupijos vyresnybė kėlė jį į gudų parapijas del lietuviškų pamokslų.

Kun. Petrulis buvo vienas narių įsteigėjų įvairių lietuvių draugijų ir laikraščių: „Vilties“, „Aušros“, „Draugijos“, „Bažnytinės Apžvalgos“, „Tėvynės Sargo“, „Ryto“, „Blaivybės“ ir kitų. Rašinėjo patsai straipsnius ir korespondencijas į laikraščius ir juos platino. 1909 m. per visuotiną Vilniaus vyskupijos kunigų susirinkimą, kun. Petrulis buvo lietuvių išrinktas į komisiją, kuriai buvo pavedama tardyti lietuvių lenkų nesusipratimai vyskupijoje; čia buvo progos ginti lietuvių teises bažnyčioje.

1917 m. rugsėjo mėn. 17 d. buvo pakviestas į Lietuvių Konferenciją Vilniuje ir jos buvo išrinktas Lietuvos Tarybos nariu. Tą pat rudenį dalyvavo drauge su kitais Lietuvos Tarybos nariais Lietuvių Konferencijoj Šveicaruose. Vilniaus vyskupui Roppui atsisakius nuo vyskupijos ir Lietuvos Tarybai

susirūpinus del naujo vyskupo, kun. Petrulis drauge su kitais Tarybos nariais buvo siunčiamas į Papos pasiuntinį Münchene, kur 1918 m. rudenį pasisekė gauti Vilniaus vyskupijai vyskupas lietuvis.

1919 m. vasarą paėmus lenkų armijai Vilnių ir Trakų apskrities dalį, kun. Petrulis buvo du kartu lenkų žandarų suimtas del „nepalankios jiems darbuotės". Ištrūkęs iš žandarų rankų buvo priverstas amestpi savo parapiją, Pivašiūnus (Trakųs ap.), ir persikelt į Kauną. Bet po kurio laiko vėl grįžo į Pivašiūnus.

Ona-Elžbieta Pleirytė-Puidienė.

Gimė Mintaujoje 1885 m. VIII. 18. Augo nepažindama Lietuvos, kurios iki 14 m. nebuvo mačiusi. Pradinį mokslą ėjo vokiečių mokykloje. Tik ketvirtoje Mintaujos Doroteos mokyklos klasėje būdama išgirdo apie Lietuvos tautinį judėjimą iš mokyklos kapeliono, kun. Juljono Lindės. Jo ir klebono kun. B. Šlamo įtaka apsibudina joje pirmutinė tautinė nuovoka, kurios neturėjo iš nutautusios šeimynos, augdama svetimame krašte. Bet tą jaunutį, veik vaiko sieloje pažadintą, jausmą slopina kelių metų tarpas, praleistas Latgaliuose. Ir tik 1902 m. susiduria ji Ilukštoje su kun. Karosu, gauna iš jo lietuvių literatūros ir, pamatinai susipažinusi su lietuvių tautine idėja, stoja prie slapto lietuvių darbo, platindama knygas.

1903 m. gale apsigyvena Plungėj ir vėda slaptą kunigaikštienės Oginskienės lėšomis laikomą lietuvaičių mokyklą. Tais laikais didžiausios įtakos turi į ją kun. J. Tumas. Bet 1904 metais išvažiuoja užsienin. Šveicarijoj lavinasi aukštojoje pedagogikos klasejė Ingenboliuje, šv. Kryžiaus seserų pensionate. 1905 m. Züriche susipažįsta su Biliūnu, kurs pirmutinis paragino pradėti rašyti į „Viln. Žinias." 1905 m. vasarą praleidžia Mintaujoje, Rygoje ir Latgaliuose, o rudenį atvyksta Vilniun, Petro Vileišio pakviesta. Čia pradeda dirbti ne tik, kaipo publicistė (pasirašo inicialais Pl.), bet ir kaipo beletristė pseudonimu *Vaidilutė*. Kaip visa tų laikų Lietuvos jaunuomenė, taip ir ji darbuojasi įvairiose kultūrinio darbo srityse. Kaipo sekretorė dirba Mokytojų Sąjungoj, „Aušros" draugijoje ir „Vilniaus Kanklėse". 1906 m. važiuoja, kaipo delegatė, Peterburgan pirmąjin visų Rusų Švietimo Lygos suvažiaviman referuodama apie Lietuvos mokyklas.

1907 m. dalyvauja pirmajame Lietuvos moterų suvažiavime Kaune, kaipo prezidijumo sekretorė.

Nuo 1908—1913 m. gyvena Šiauliuose dalyvaudama „Varpo" draugijos teatre, net kurį laiką buvo ten sukūrusi skrajojamą trupą, lankydama provinciją.

Gyvendama Sibire darbavosi nuo 1915 m. iki 1917 m. kaipo Lietuvių Centro Komiteto įgaliotinė tremtinių reikalais, pasitraukdama tik bolševikams komitetą sau pasiėmus.

Iš beletristinių raštų rinktinai tik dabar tespausdinami: Vaidilutės cyklius „Kada rauda siela“ ir kitų apysakų rinkiniai; iš dramų jau statytos Šiauliuose, Rygoje ir Peterburge: istorinė drama „Skirmunda“ ir perdirbta iš latvių kalbos „Liūdna dainelė“, bet pastaroji žuvo per karą rankraštyje. Sibire gyvendama ir ten čekų kalbos išmokusi, parašė platesnį veikalą apie čekų armijos žygius Rusijoje ir jų kovas del Čekijos laisvės. Veikalas pavadintas „Per aspera ad astra“ ir jį leidžia čekų „Informacijų-švietimo skyrius“ Pragoje. Lietuviams dar populerizavo latvių literatūros istoriją Pastaruoju laiku daug rašė „Skaitymų“ žurnalui.

Felicija Povickaitė - Bortkevičienė.

Gimė 1873 m. Linkuvos dvare, Krekenavos parap., Panevėžio ap. Lietuvos dvarininkų šeimynoje. Tačiau dvaro jos tėvai buvo del lenkmečio nustoję ir turėjo gyventi iš savo pačių darbo, kaip ir visi inteligentai. Netrukus tėvai persikėlė gyventi į Ukmergės apylinkę, tais laikais gerokai sulenkintą ir ten Felicijai teko išbūti savo jaunas dienas. Ligi 13 metų ji mokėsi namieje; be pamokų labai daug skaitydavo, ne retai ir uždraustas lenkų ir rusų knygas, nes jos tėvų namai buvo kaip ir koks centras pažangesniųjų Ukmergės apylinkės inteligentų lenkų ir rusų. Apie lietuvių padėjimą tuo laiku negirdėjo dar nieko, tik tiek težinodama apie lietuvybę, kad krašto liaudies kalba esanti lietuviška ir kad kiekvienas tikras demokratas ir geras savo krašto pilietis privalo žinoti jo kalbą ir istoriją, kaip kalbėdavusi jos motina, kuri lietuviškai mokėjo ir kalbėjosi su tarnais. Del to, be lenkų istorijos, mokėsi ir lietuvių. 13 m. baigusi F. pastojo į Kauno gimnazijos 4 klasę, bet iš priešpaskutinės 6 klasės per kvotimus su dideliu skandalu turėjo (su ja dar kelios kitos draugės) išeiti. Buvo tai garsios 1889 m. pavasario kovos prieš mokinių katalikų varymą į cerkvę epizodas. Per didelę protekciją buvo tačiau priimta į paskutinę Vilniaus mergaičių gimnazijos klasę, kurią ir baigė. Po to lankė Varšuvoje nelegalius skrajojamus aukštuosius kursus, studijuodama istoriją, literatūrą ir kalbas, tačiau kitais metais policijai suėmus kursų vedėjus — turėjo grįžti namo. Tėvas padarė tada ją savo padėjėja ir pavaduotoja ir jai teko rimtai darbuotis ir imtis reikalų, kurie tais laikais svetimi buvo jaunoms mergaitėms. Tuo laiku patyrusi jau buvo šį tą ir apie lietuvių judėjimą: buvo jau mačiusi lietuvių knygas, girdėjo apie kratas. Ėmė pagaliau pati iš knygų mokytis lietuviškai.

1899 m. ištekėjo už lietuvio inžin. J. Bortkevičiaus ir nuo to laiko prasidėjo veiklusis jos dalyvavimas lietuvių visuomenės gyvenime. Pirm visako ėmusi dabar sistematinai mokintis lietuvių kalbos, tuojau karštai prisidėjo prie tautinio lietuvių darbo Vilniuje, kur ji su vyru apsigyveno. Ji tuojau įėjo į Vilniaus lietuvių inteligentų būrelį, kuris vedė ten aktyvią kovą už lietuvybę. Ji

buvo pirmoji moteris, kuri išgavo sau lygią teisę dalyvauti visuose slaptuose tų mūsų kovotojų pasitarimuose (lig tol moters nebuvo ten prileidžiamos prie slaptų pasitarimų, kad „neišsiplepėtų") ir ant jos pečių ėmė krauti ne maža praktikos darbų. Tik vėliau, kada ėmė rastis daugiau partijos darbo, ėmė ji nebe taip aktyviai dalyvauti tautiniam vilniečių gyvenime, bet vis delto nepasitraukė iš jo ligi 1905 m. nes ligi tų metų revoliucijos ir tos revoliucijos m. Bortkevičių namas buvo viešojo Vilniaus lietuvių gyvenimo centras ir visa, kas darėsi Vilniuje, rasdavo jame atbalsio. P. Višinskis įkinkė ją į bendrojo Lietuvos judėjimo darbą ir ji veikiai tapo jo padėjėja. Turėjo tad sekti lenkų ir rusų spaudą, daryti iš jos ištraukas ir iškarpas „Varpui" ir „Ūkininkui". Įėjusi į „Žiburėlio" draugiją netrukus pateko į jos valdybą. Ėmė tad rūpintis lėšų suieškojimu stipendiatams. Taip pat buvo išrinkta, kaipo Lietuvių demokratų atstovė, į vadinamąją „Kankinių Kasą". Platino skiriamą Vilniaus rajonui slaptąją literatūrą, organizavo jos gabenimą; taip pat ne kartą pati gabeno į Virbalį suredaguotą „Varpo" numeriams medžiagą (1904-05 m. „Varpas" buvo redaguojamas Vilniuje). 1905 m. teko dalyvauti daugybėje įvairių slaptų ir viešų susirinkimų ir visokiuose bendruose partijų ir tautų pasitarimuose; teko dalyvauti Mokytojų ir Valstiečių Sąjungų centro Valdybose. Dalyvavo pasiųsta nuo Demokratų drauge su Gabriu (J. Paršaičiu) ligi pat galo visuose Didž. Seimo organizacinio komiteto darbuose. Tuo pačiu laiku reikėjo darbuotis „Liet. Ūkininko" administraciją betvarkant, partijos reikalus užsieniuose likviduojant, jau oficialiai gabenant iš ten jos išleistąsias knygas ir brošiūras. Paskui, pradėjus siausti reakcijai, reikėjo slėpti visus galus, ginti sukompromituotus valdžios akyse žmones, padėti slapstytis ar liuosuoti. Tada plačiai pradėjo darbuotis Kankinių Kasa. Tuo laiku pateko į kalėjimą jos vyras ir sesuo, sunkiai kaltinamu. Bet tai kaip tik legalizavo jos kalėjimų lankymą ir padejo būti maža pastebėtai. 1906 m. nebuvo beveik Lietuvoje kalėjimo jos neaplankyto, o ryšiai buvo su visais palaikyti, buvo jos suorganizuoti keli politinių kalinių pabėgimai. Pagaliau policija ima kreipti į ją smarkią domę: nuo 1906 m. rudens gauna ji nuolatinį „angelą sargą", o kratos viena po kitai ją kankina. Keletą kartų teko atsidurti ir kalėjime. O čia dar sunkiai suserga vyras ir miršta. Bet visa tai jos nepalaužia. Vyrui mirus ji persikelia į „L. Ūkininko" redakciją ir dar labiau atsiduoda jo administracijos ir Demokratų partijos organizavimo reikalams. Karui kilus žandarai dar daugiau randa visokių priekabių, kad ji pagaliau nutaria kuriam laikui pasišalinti, juoba, kad partijos laikraščių kasa buvo tuščia ir reikėjo suieškoti šaltinių iš kur lėšos gauti. Be to, susidaręs Vilniuje Prūsų lietuvių belaisvių (ištremtų Rusijos gilumon iš Maž. Lietuvos rusų invazijos metu) Globos Komitetos reikalingas buvo tikrų žinių iš vietos ir gyvų ryšių su ištremtaisiais. Tad ji 1915 m. birželio mėn. 9 d. išvažiuoja iš Vilniaus per Petrogradą į Siberiją ketindama po trijų

mėnesių, atlikusi savo uždavinius, sugrįžti. Bet sugaišti tolimose kelionėse teko jai ilgiau, negu tikėjosi. Pasiekusi net Vladivostoko ir iš ten grįždama į Irkucką sužinojo, kad Kaunas paimtas; suprato tad, kad niekaip jau nebesuspės sugrįšti Vilnian, o kadangi Prūsų lietuvių tremtinių suieškojimo darbas buvo vos tik pradėtas — nutarė varyti jį ligi galo, o paskui kaip nors pasiekti Vilnių kad ir per frontą. Kelionė po Siberiją ir Rytų Rusiją užtruko į 5 mėnesius — vietų ir žmonių aplankė daugybę ir medžiagos surinko daug. Būtų dar daugiau tam pasidarbavus, bet laikinas jos suareštavimas padarė tam galą. Atvažiavusi į Maksvą ji padarė platų pranešimą apie Prūsų lietuvių padėtį Š. Amerikos konsului nurodydama dėsnius kaip jie turėtų būti šelpiami ir spirdama, kad jie būtinai būtų paleisti, nes jų 70%, ypač vaikų, buvo jau išmirę. Tasai raportas buvo pagrindas Prūsų lietuvių šelpimui, nes rusų valdžia, ir norėdama, negalėjo suteikti reikiamų žinių. Įsitikinusi negalinti tuo tarpu grįžti Lietuvon nuvyko į Petrogradą organizuoti Prūsų lietuvių šelpimą, kurio neišleido iš savo rankų visą laiką, kol buvo Rusuose, nors ir dalyvaudama kituose darbuose. 1916 m. vėl lankė ištremtuosius Prūsų lietuvius ir 1/2 metų išgyveno Samaroje jų šelpimo reikalais. Nuvažiavus jai Petrogradan atsiimti tam tikslui pinigų, kilo revoliucija. Prasidėjo vėl intensyvus partivinis veikimas. F. B. net tenka atstovauti Demokratų partijai Liet. Tautos Taryboje. Dalyvauja Lietuvių Seime Petrograde. Kada partija ėmė krypti per daug į kairę — ji viešai pakelia protestą ir su kitais, senesniaisiais partijos veikėjais iš jos išeina ir padaro užuomazgą dabartinei Liet. Social. Liaudininkų Demokratų Partijai. Netrukus po to išvažiuoja į Stokholmą vis Prūsų lietuvių (jų grąžinimo) reikalais. Čia jai esant įvyko bolševikų revoliucija Rusuose. Tokiomis sąlygomis grįžti Rusijon ji nebepanorėjo ir ėmė rūpintis išgauti leidimą važiuoti Lietuvon. Stokholme teko jai dalyvauti Liet. Konferencijoe. Iš Stokholmo persikėlė į Kopenhagą, kur dirbo lietuvių skyriuje prie Danų Raud. Kryžiaus lietuviams belaisviams šelpti Vokietijoje. Po 6 mėnesių sulaukusi leidimo grįžo 1918 m. kovo mėn. pradžioje Lietuvon, Vilniun. Ėmė čia tuojau rūpintis leidimu „L. Ūkininkui" leisti ir, vargais negalais išgavusi jį iš Vokiečių okupantų valdžios tik metų pabaigoje, pradėjo jį vėl leisti. Taip pat dirbo Lietuvos Tarybos raštinėje. 1919 m. bolševikams užėmus Vilnių ji su keliais kitais įžymesniais Vilniaus lietuviai svasario m. pradžioj buvo paimta kalėjiman, kaipo Lietuvos valdžios įkaitas, ir apie 1/2 metų išbuvo Vilniaus, Dvinsko ir Smolensko kalėjimuose, iš kur buvo grąžinta Lietuvon mainais ant kalėjamųjų Lietuvoje bolševikų 1919 m. liepos mėn. pabaigoje. Apsigyvenusi Kaune vėl ėmė organizuoti savo partijos spaudos reikalus. Sudariusi „Varpo" bendrovę — suorganizavo jos spaustuvę ir net tris laikraščius: „Darbą", „Liet. Ūkininką" ir „Varpą". 1921 m. sausio mėn. 22 d. įėjo į Steigiamąjį Seimą Soc. Liaud. Dem. ir Valst. Sąjungos Bloko sąrašu.

Kun. Kazimieras Prapuolenis.

Kun. K. Prapuolenis gimė 1858 m. kovo mėn. 2 d., Lauckaimyje, Naumiesčio parap. ir apskr. Mokėsi Mariampolės gimnazijoj, kurios išėjo šešias klases, po to Varšuvos seminarijoje, bet ten neilgai: nebegalėdamas iškęsti lietuvybės pajuokimų iš lenkų profesorių ir klierikų pusės, 1787 m. ją apleido. Išstojęs iš seminarijos, metus mokytojauja viename Varšuvos gub. dvare, kol sužino, kad Petrapilyje atidaryta dvas. seminarija ir kad tenai galima gauti stipendiją. Nuvyksta tenai, kur jį priima į II kursą. Po dvejų metų seminarijos vyresnybė pasiunčia jį į dvas. akademiją, kurią baigia 1885 m. šv. teologijos kandidato laipsniu. Įšvęstas tais pačiais metais kunigu, skiriamas arcivyskupo Gintauto kapelionu ir jo sekretoriaus padėjėju. 1889 m. pakeltas į Mogilevo arcivyskupo sekretorių, kurio pareigas ėjo ligi 1904 m. gegužės m. 10 d. Drauge ilgus metas mokytojauja net keliose berniukų ir mergaičių civilėse ir karinėse mokyklose.

Lietuvių anuomet kaip ir nebuvę Rusuose, tik 1886 m., arcivyskupo pasiųstas Jamburgan ir Narvon klausyti velykinės išpažinties vokiečių, kun. P. radęs keliasdešimt lietuvių kareivių, į kuriuos prabylus jam lietuvių kalba — pasidaręs geriausias jų draugas. Tuo pat metu Narvoje jis, pirmas iš lietuvių kunigų, paskaitęs kareiviams ir Evangeliją lietuvių kalba.

Nuo 1889-1892 m. Mogilevo archidiecezijos valdytojas buvo pralotas Daugelė (Dowgiallo), lietuvis. Kun. K. Prapuoleniui ir kun. Poškai pasiseka išgauti jo sutikimas, kad būtų įvesti pamokslai lietuvių kalba ir šv. Kotrinos bažnyčioje, Petrapily. Turėdamas įtakos, kaipo sekretorius, kun. K. Prapuolenis, progai pasitaikius, įtikina prel. Daugelę, kad kreiptųsi į Vid. R-lų Ministerį su prašymu grąžinti lietuviams spaudą, ką šis ir padaro.

Arcivysk. Kazlausko laikais (1892—1899 m.), ačiu nenuilstančiam kun. K. Prapuolenio budėjimui, 1896 m. įvesta Petrapilio katedros bažnyčioje lietuvių kalba pamokslai; pirmutinį pamokslą pasakė kun. K. Prapuolenis. Tuo pačiu laiku buvo įvesti bažnyčioje giedojimai lietuvių kalba. Gabus ir uolus darbininkas tautiniu klausimu, kun. Kazimiero į lietuvius atgaivintas, Juozas Zauka sudaręs puikų chorą iš vietinių lietuvių-darbininkų.

Tuo pačiu metu susitvėrus Lietuvių Labdaringajai Draugijai Petrapily, kun. K. Prapuolenis jai pasidarbuoja, ypač parinkdamas aukų namams įsigyti. 1902 m. kun. Pr. atvažiuoja Bažnyčios reikalais Kaunan, kur kunigų susirinkime, pas vysk. Paliulionį, pirmutinis viešai prabyla lietuviškai.

Visas tas kun. Kazimiero veikimas be galo sukelia prieš jį Petrapilio lenkus, ypač dar todel, kad jis su kun. prof. Jauniu uoliai darbavosi del atgavimo lietuviams spaudos. Visa tai padarė, kad naujas Mogilevo arciv. grafas Šembek'as 1904 m. gegužės mėn. 10 d. paliuosuoja jį nuo sekretariaus pareigų.

1904 m. rudeniop, kun. K. Prapuolenis sugrįžta į Seinus ir ten darbuojasi del išgavimo leidimo „Šaltiniui“ leisti, kurio redaktoriumi pradžioje ir pasirašo. Bet ir Seinuose lenkai pakelia liarmą prieš jojo tautinę darbuotę, ir kadangi dar tuo metu Seinuose lenkai turėjo didesnės įtakos, tai 1909 m. kun. Prap. tenka persikelti į Kauną, kur vėl pradeda su lenkais polemiką laikraščiuose.

1913 m., rusų vyriausybei pasiūlius vietą prie šv. Stanislovo bažnyčios Ryme, gegužės m. 22 d. tais pačiais metais jis atvyksta į Amžinąjį Miestą. Čia jis, greitai pramokęs italų kalbos, pradeda uoliai darbuotis italų spaudoje: dedamas straipsnių apie Lietuvą ir mūsų santykius su lenkais. Daugiausia trukšmo betgi sukėlė jo veikalas „Lenkų apaštalai Lietuvoje“.

Ligi paskiriant Ryman pirmąjį oficialį atstovą kun. Narjauską. kun. Prapuolenis visą laiką darbuojasi Ryme, kaipo neoficialis mūsų atstovas.

Adomas Prūsas.

Gimė Svedasų parap., Grikonėlių sodžiuje, 1878 m. lapkričio mėn. 11 d. ūkininkų šeimynoje. 1893 metais, baigęs Svedasų liaudies mokyklą, stojo į Alotų valsčiaus valdybą tarnauti, kur išbuvo pusę metų. 1894 metais gegužės mėnesį nukeliavo į Petrapilį, kame iš pradžios darbavos žurnalo „Rodina“ kontoroje, o 1895 metais perėjo laikraščio „Biržew. Wiedom.“ kontoron, kurioje darbavosi ligi 1897 m.

1897 metais ligos dėlei, gydytojams patariant, išvažiavo į Gardino gub., į A. Gončarovo dvarą „Nowowies“, kur ligi 1902 metų darbavosi, būdamas dvaro užvaizdos padėjėjas, o vėliau, ligi 1904 m., jau būdamas užvaizda ir A. Gončarovo įgaliotinis.

1904 m. vėl grįžta į Petrapilį ir stoja dirbti į valsčių skolinamai taupomųjų ir pramonės b-vių komiteto Petrapilio skyrių. Siame komitete tarnaudamas, dar 1899 metais pradėjo privačiai ruoštis prie brandos atestato kvotimų, kuriuos ir išlaikė 1905 metais prie Petrapilio 6 gimnazijos. Be to, 1906 metais baigė sąskaitybos kursus. Dirbdamas minėtam komitete ligi 1908 m. nuodugniai susipažino su kooperacijos stoviu visuose Rusuose, kadangi šis komitetas pirmasai pradėjo skleisti ir įgyvendinti kooperacijos idėją Rusuose. 1908 metais perėjo tarnauti Finansų Ministerijos Kredito kanceliarijoj Petrapily, kame tarnavo lygiai 10 metų eidamas įvairias pareigas: pradedant laisvu samdininku sąskaitybininku ir baigiant revizorium, įsigydamas per tą laiką geros finansinės praktikos. Gyvendamas Petrapily aktingai dalyvavo lietuvių kolonijos gyvenime ir per 3-jis metus buvo Petrapilio Mažturčių draugijos pirmininkas.

Bendradarbiavo leidime įvairių knygelių apie mažąjį kreditą ir kooperaciją, kurias spausdino komitetas ir dalyvavo nurašyme statistikos žinių apie ilgalaikį kreditą Rusuose ir kitus hipotekos kredito dalykus, kurie buvo spausdinami metiniuose leidimuose. Parašė 7 leidinius per 7 metus, išleisdamas kas metai „Rusų lombardų balansų santraukas" ir 5 leidinius vardu „Savitarpinio kredito bendrovių balanso santraukos". Visi šie leidiniai buvo Rusų Finansų M-jos išspausdinti.

Bendradarbiavo laikraščiuose „Vilniaus Žinios" ir „Vairas" rašydamas straipsnių apie kreditą ir bankus Lietuvoje. Surinko statistikos žinių apie visus bankus, gyvavusius Lietuvoje ligi karo pradžios.

Paėmus valdžią Rusuose bolševikams išvažiavo 1918 metų gegužės mėn. iš Petrapilio Vilniun.

Čia aktingai dalyvavo Lietuv. Prekybos ir Pramonės Banko steigime. Bankui pradėjus veikti 1918 m. gruodžio mėn. 1 d. buvo išrinktas direktorium-tvarkytoju ir ten (Kaune) ligi šiai dienai darbuojas.

Sofija Pšibilauskienė (Lazdynų Pelėda).

Gimė 1867 m. Žemaičių bajorų šeimynoje, savo tėvo dvare, Paragiuose, Šiaulių apskr. Jos tėvas Nikodemas Ivanauskas, buvo dailininkas — tapytojas ir literatas, rašė, žinoma, lenkų kalba. Sofija, teturint vos kelis mėnesius, tėvas, pasiėmęs drauge jos motiną ir ją, išvažiavo Miunchenan, kur įstojo į dailės akademiją. Ten gyveno ketveris metus, paskui kiek laiko Varšuvoje ir Kriokuvoj, pagaliau, sugrįžo Lietuvon ir gyveno kelis metus Siauliuose, o vėliau grįžo į Paragius; tada ji turėjo apie dešimtį metų. Iš meno tais laikais sunku buvo išgyventi, tad tėvas turėjo visada daug rūpesčio, o išteklių ne kiek, ir negalėjo rimtai pasirūpinti dukters mokslu, ir leisti jos mokyklon. 1891 m. ištekėjo už daug vyresnio, taip pat bajoro, Pšibilauskio, Bet jos šeimyninis gyvenimas laimingas nebuvo. Vyras, prasiskolinęs tėviškę, išvažiavo galop Amerikon, kur ir mirė. Ji, palikusi pati su vaikais, ėmė verstis literatūra ir kit. darbais Vilniuje, Kaune ir k. Rašyti pradėjo jau 1896 m. į lietuvių užsienio laikraščius („Ūkininką"), pasirinkusi sau slapyvardę: Lazdynų Pelėda. Atgavus mums spaudą rašinėjo daugiausia į „Viltį", „Šaltinį", „Draugiją". Jos apysakos ir apysakėlės sudarytų keletą storiausių tomų ir yra dabar leidžiamos pilnu rinkiniu „Svyturio" b-vės. Didžiausios jos apysakos: „Klaida", „Ir pražuvo, kaip sapnas". Iš senesniųjų jos dalykų ypač populerūs buvo: „Sugriautas gyvenimas", „Klajūnas", „Našlaitė" ir k.

Aleksandra Kazys Puida.

Gimė 1883 m. kovo mėn. 19 d. Suvalkų gub. Naumiesčio ap., Dabravalės (Silkinės) valsčiuje, Sėtijų kaime, ant Nemuno kranto. Gimnaziją ėjo Mariampolėje. Politechnikos institutą elektro-inžinerio diplomu baigė 1904 metais Berlyne. Jau būdamas Friedbergo politechnikoje (1902 m.) susidūrė su žemaičiu B. Bucevičia, gyveno su juo drauge ir jau tada pradėjo rašinėti į Amerikos laikraščius. Ilgainiui persikėlė į Berlyną, kame susipažino su E. Zauniu, tuo metu veterinarijos studentu, ir abudu drauge įkūrė „Berlyno Lietuvių Draugystę“, iš kurios K. Puida, kaipo rūsų valdinys, turėjo išstoti. K. Puida buvo tos draugijos išrinktas pirmuoju garbės nariu. Sugrįžęs 1904 m. Lietuvon, kurį laiką gyveno Kaune ir rašinėjo K. Žegotos pseudonimu Petrapilyje leidžiaman A. Smilgos „Lietuvių Laikraštin“. 1905 m. vasario mėn. buvo pakviestas į „Vilniaus Žinias“, kuriose dirbo ligi 1907 m. eidamas pareigas eilinio bendradarbio, paskui redakcijos sekretoriaus, pagaliau, faktinojo redaktoriaus. 1907 m. pavasarį išėjo iš „Vilniaus Žinių“ ir gyveno Vilniuje, bendradarbiaudamas Amerikos laikraščiuose. 1907 m. rudenį buvo paskirtas Siaulių vyrų ir mergaičių gimnazijų lietuvių kalbos mokytoju, kame išbuvo ligi 1912 m. rudens. Vilniaus mokslo apygardos ir Šiaulių žandarų persekiojamas turėjo kraustytis Rusijon, kame Čeliabinsko realinėje mokykloje nuo 1912 ligi 1916 metų dėstė vokiečių kalbą. 1916 m. mobilizuotas tarnavo inžinerių kariuomenėje Petrapilyje ligi 1917 m. gegužės m. 20 d. Užėjus visuotinei suirutei Rusuos vos tik 1920 m. rugsėjo m. 12 d. tegalėjo sugrįžti Lietuvon.

K. Puida yra rašęs įvairiausiais pseudonimais prisidengęs, bet dailiojoje raštijoje beveik iš pačios darbavimos pradžios vartoja savo pavardę. Iš originalių dalykų lig šiol yra parašęs: apysaką „Žemės giesmė“, antrą rinktinę knygą „Apysakos“, „Ruduo“; iš dramų: „Mirga“, „Rūtų vainikas“, „Undinė“, „Gairės“, „Rytų svečias“, „Stepai“. Iš kritikos srities, be „Mūsų dainių“ I ir III tomo, daug atskirų straipsnių įvairiuose laikraščiuose. Yra išleidęs visuomeniniai pedagoginių straipsnių knygą „Rytojun bežiūrint“. Be to, yra vertęs iš rusų, lenkų ir vokiečių kalbų: Ibseno „Šiaurės karžygiai“, Sudermano „Joninės“, „Užkampio laimė“, „Doras vardas“, „Garbė“, „Sodomos galas“, Sinclairo „Pelkės“, J. Weyssenhofo „Jaunieji skrauja“, Rodzevičaitės „Dievaitį“, A. Niemojevskio „Revoliucijos žmonės“, O. S. Mardeno „Gyvenimo mokykla“, Orzeškienės „Žiemos vakarą“, vokiečių literatūros istoriją ir daug kitų mažesnių dalykų. K. Puida yra vedęs Oną Pleirytę, taip pat mūsų literatūros darbininkę.

Dr. Juozas Purickis.

Gimė 1883 m. Jėzno parapijoj, Trakų ap. Pradžios mokyklą išėjo Jėzne, paskui kunigų seminariją Kaune ir Petrogrado dv. akademiją, kurią baigęs išvažiavo dar Šveicarijon, kur baigė universitą gavęs filosofijos daktaro laipsnį. Mokinosi, ypač užsienyje, daugiausia istorijos filosofijos, socialių mokslų ir teisių. Baigęs mokslus 1915 metais iki 1918 m. dirbo įvairiose lietuvių labdarybės ir politinėse organizacijose Šveicarijoj. 1918 metų pradžioje persikėlė Berlynan, kur atstovavo Lietuvos Tarybą prie Vokiečių valdžios ir tais pačiais metais buvo kooptuotas Liet. Tarybos nariu. Susidarius pirmajam Lietuvos kabinetui 1918 m. pabaigoj buvo priskirtas prie Lietuvos atstovybės Berlyne.

1919 m. pradžioje buvo paskirtas Lietuvos atstovu Berlyne, kurioj vietoj išbuvo iki 1920 m. Išrinktas Steigiamojo Seimo nariu, Seimą atidarant grįžo Kaunan ir čia įėjo į K. Griniaus sudarytąjį kabinetą, kaipo Užsienio Reikalų Ministeris.

J. Purickis, dar studentaudamas, bendradarbiavo periodinėj spaudoje, ypač „Draugijoje“, kur padėjo daug recenzijų, straipsnių ir ilgesnių stūdijų daugiausia istorinio ir filosofinio furinio. Būdamas Sveicarijoj karo metu darbavosi gamindamas propagandos literatūrą. Šveicarijos lietuvių organizacijos: Tautos Taryba, Informac. Biuras, Egzekutyvis Komitetas — išleido nemaža raštų įvairiomis svetimomis kalbomis; J. Purickis dalyvavo tų leidinių pagaminime, daugiausia ruošdamas jųjų istorinę dalį. Iš jo pagamintų raštų reikia paminėti stūdiją apie Reformaciją Lietuvoje XVI šimtmet., vokiečių kalba spausdintą Sveicaruose 1919 met., studiją apie Radvilą Juodąjį (rankrašt.) ir istoriniai etnografinę stūdiją apie Gardino gubern., spausdintą vokiečių ir prancūzų kalbomis.

Vladas Putvinskas.

Gimė 1873 m., lenkmečio tremtinių, Lietuvos bajorų šeimynoje, Rygoje. Jo tėvai, Rapolas ir Idalija Plioteraitė Putvinskai, buvo kilę iš Šiaulių apsk. Sugrįžęs Lietuvon, V. Putvinskas ūkininkavo trijuose savo tėvo dvaruose, daugiausiai Pavėžupy, Siaulių apsk. apie 25 metų. Auginamas lenkų patriotinėje dvasioje, jis tačiau veikiai pasijuto esąs Lietuvos sūnus ir, jau 20 metų turėdamas, ėmė dalyvauti lietuvių visuomenės gyvenime, demokratų tarpe. Tarp kitko, per 7 metus vedė visų liet. knygų kontrabandą ruožte nuo Sėdos iki Šiaulių, vedė tautinę agitaciją ir tt. Rašinėti ėmė prieš 10-tį metų. Jo raštai daugiausia tebeguli dar rankraščiuose, ir vos tik maža dalelė to, kas yra jo parašyta, pamatė pasaulį, kaip antai „Giedrė“, „Nežūdyk“ (iš ko kilo M. Petrausko opera „Girių karalius“) ir rašinėliai, spausdinti „Vejoj“, „Trimyte“.

Didžiausias milžiniškas visuomeninis valstybinis V. Putvinsko nuopelnas, tai Lietuvos Šaulių Sąjungos įkurimas ir jos organizavimas į stiprų visoje Lietuvoje veikiantį ir taip garbingai jau pasižymėjusį Lietuvos kovose del jos nepriklausomybės su bermontininkais ir lenkais vienetą. Lietuvos Saulių Sąjungos Centro valdybos pirmininku V. Putvinskas yra nuo pat jos įsikurimo lig pastarųjų laikų.

Dr. Nachmanas Rachmilevičius.

Dr. Nachmanas Rachmilevičius gimė Gardino Vilkaviškyje 1876 m. gegužės mėn. 25 dieną. Išėjęs 1889 m. Vilkaviškio apskrities mokyklą, išvažiavo į užsienį ir, baigęs ten realinę mokyklą, įstojo į humanitarinę gimnaziją Bensheime (Gessene), o brandos liudymą gavo 1896 metais.

Universito mokslus ėjo Heidelbergo ir Karaliaučiaus universite, kur klausė lekcijų iš gamtotyros ir filosofijos. Išlaikęs kvotimus iš fizikos, chemijos ir aukštosios matematikos ir atlikęs disertaciją gavo filosofijos daktaro pirmąjį laipsnį.

Apsigyvenęs Vilniuje ir pirkliaudamas miškais, didesnę laiko dalį veikė žydų visuomenės srityje. Buvo narys ir pirmininkas daugelio žydų susišelpimo ir kultūros įstaigų ir draugijų, užstodamas tikinčiųjų žydų reikalus. Karui prasidėjus visai pasišventė visuomenės darbui, o Vokiečių okupacijos metu buvo vienas dviejų žydų atstovų Vilniaus miesto valdyboje.

1918 m. gruodžio mėn. buvo išrinktas Valstybės Tarybos ir Ministerių kabineto nariu, eidamas Finansų, Prekybos ir Pramonės viceministerio pareigas. Išrinktas Steigiamojo Seimo nariu.

Jeronymas Ralys.

Gimęs 1876 m. rugsėjo men. 28 d. valstiečių šeimynoj, Raseinių apsk. Viduklės parap. Antkapinio vienasėdyje. Baigė Šiaulių gimnaziją. Visų gimnazijos mokslų labiausiai mėgo istoriją, literatūrą ir klasines graikų lotynų kalbas. Pirmus „Odisėjos“ vertimo bandymus jau darė dar gimnazijos 5 klasėje. Du kartu jau baigiamas vertimas buvo pražuvęs del sunkių lietuvių raštams taplinkybių. Galutinai baigė versti „Odisėją“ karo metu būdamas paskirtas karo gydytoju į naujai įkurtą epidemijos ligoninę stepuose už Caricino (Volgos). Dabar yra gydytojas Janavoj. Laisvomis valandomis verčia antrąjį Homero veikalą „Ilijadą“. Dar prieš karą išėjo pavyzdingas jo Robinzono Kruzės vertimas.

Petras Rimša.

Gimęs Margių kaime, Pažerių valsč., Vilkaviškio apsk. 1881 m. lapkričio mėn. 24 d. Aštuoniems metams sukakus pradėjo lankyti Pažerių liaudies mokyklą. Čion mokinosi bene 5—6 metus.

Einant jam 17 metus mirė jo tėvas, o vyresnysis brolis Juozas rusų žandarų už lietuviškus raštus buvo išsiųstas Rusijon; Petras liko prie motinos, dviejų seserų ir jaunesnio brolio kaip ūkio vedėjas, ūkio darbai jo tačiau netraukė ir jis dabar užsimanė mokytis meno. Jau iš mažų dienų sekėsi jam piešimas ir visoki medžio drožinėjimai. Geriems žmonėms patariant išvažiavo tad Vilniun, čion gi nieko nepešęs — Varšuvon. Čion anais laikais nebūta rimtesnės dailės mokyklos. Tad. R. pastojo pas paprastą dievadirbį Špetkovskį „gizeliauti". Kartu privačiai mokėsi bendro lavinimos srityje. Varšuvoj išbuvo iki 21 metų amžiaus, kada reikėjo stoti rusų kariuomenėn. Norėdamas tai išvengti R. išvažiavo Paryžiun. Čion tarp kitko susipažino su dailininkuarchitektu A. Vivulskiu. Šis jį supažindino su valdiškos dailės akademijos skulptūros profesorium A. Mersie, kuris, radęs Rimšą esant gabų, prileido jį prie kvotimų minėton akademijon. Išlaikęs kvotimus iš skulptūros R. pastojo minėtojo prof. Mersie skulptūros dirbtuvėn. Padirbėjęs čion kelioliką mėnesių, vasaros metu su draugais leidosi pietų Europos link pasižmonėti. Paryžiun manė grįžti, bet negrįžo. Užkliuvo Kriokuvoj. Čion pastojo meno akademijon. Pati akademija gana menkai buvo čion tada pastatyta ir Rimšos buvo gerokai apsirikta pakeitus Paryžių Kriokuva. Čion jis pasirodęs esąs ir „negabus" ir „netikęs", ir praėjus pusmečiui prof. Liaščkos (Laszczko) išbrauktas iš tikrųjų mokinių klausytojų eilės ir paliktas „laisvu klausytojumi". Neilgai čion bebuvęs 1906 m. P. R. grįžo Lietuvon, išsiliuosavo nuo kariuomenės ir jau pasiliko gyventi Lietuvoje. Didelio vargo ligi šiol neturėjo. Kelionėms ir mokslui pinigų duodavo užtektinai jo gera motina. Nuo dabar betgi pačiam prisiėjo rūpintis gyvenimu, tad ir teko pergyventi daug tikro vargo ir bėdos. Tais laikais prasideda žymesnis jo kūrybos darbas — padaryti „Artojai", „Arklys", „Jaučiai", „Verpėja" ir kiti. P. R. yra vienas įsteigėjų Liet. Dailės Draugijos, kurios rūpesčiu nuo 1907 m. ruošiamos kasmetinės lietuvių dailininkų parodos. Jose kiek išgalint dalyvaudavo ir P. R. Be to, dalyvauja įvairiose rusų parodose Petrapily, Maksvoje ir kitur. 1911 m. Petrapily „pooščrenkos" jubiliejiniame konkurse gavo antrąją premiją už bronzinį artoją.

Per Didįjį karą gyveno tai Petrapily, tai Maksvoj, tai kituose rusų miestuose. Karo pradžioje studijavo Viatkos zemstvos įvairiose amatų mokyklose. Po tam Petrapily „pooščrenkoj" studijavo grafikos, audimo ir keramikos.

Simanas Rozenbaumas.

Gimė 1859 m. rugpiučio m. 3 d. iš neturtingų tėvų Pinske. Ligi 17 metų ėjo talmudo — žydų teologijos literatros — mokslą. Paskui savamoksliu ėjo pasaulinius mokslo dalykus. 1883 m. išlaikė kvotimus brandos atestatui Černovice, Bukovinoj, ir tais pat metais, išlaikęs patikrinamuosius

kvotimus, įstojo studentu į Novorosijsko universitą Odesoj, juridinin fakultan. 1887 m. baigė universitą teisių kandidato vardu ir buvo paskirtas pris. advokato padėjėju. Kaipo toksai, jis gynė labiausia valstiečių ir žydų reikalus prieš dvarininkų ir valdžios daromus neteisingumus. Gynė taip pat daug politinių bylų. 1896 m. buvo išrinktas I-os Valstybės Dūmos nariu nuo Minsko gubernės.

Kai tik prasidėjo lietuvių tautinis politinis judėjimas, jis didžiausia užuojauta ėmė juo domėtis ir jo energingos propagandos dėka žydai nusistatė visais būdais remti teisėtus lietuvių reikalavimus. 1917 m. įstojo nariu į Valstybės Tarybą ir į pirmąją mūsų vyriausybę, kaipo Užsienio Reikalų Viceministeris. Tais pat metais buvo mūsų valdžios pasiųstas Paryžiun, kaipo Lietuvos Delegacijos prie Taikos Konferencijos narys, kur suteikė didelės pagalbos sudarymui tų simpatijų, kuriomis mūsų valstybė ir tauta naudojasi Europoj, ypač žydų tarpe. 1920 m. gegužės mėnesį, Lietuvos vyriausybei prašant, dalyvavo Lietuvos ir Rusų taikos derybose ir sutarties padaryme 1920 m. liepos m. 12 d. Maksvoje.

Kun. Adolfas Sabaliauskas (Žalia Rūta).

Gimė 1879 m. rugpiūčio mėn. 23 d. Krikščiuose, Biržų valsč. Mokslus ėjo Šiaulių gimn., Kauno kunigų seminarijoj ir Friburgo universite.

1896 m. vasario mėn. 25 d. įšvęstas, kunigavo Liepojuje, Lyvberžėje (Kurše), Nemunėlio Radviliškyje, Pušalote, pagaliau Kaune, kaipo karo ligoninės kapelionas.

Raštijoje dalyvauja nuo 1895 m., debiutavęs „Apžvalgoje“ pirmuoju savo rašiniu: „Rūta mūsų dainose“. Paskui sekė mažesni raštai ir korespondencijos įvairiuose laikraščiuose, ypačiai „Rygos Garse“ ir „Lietuvių Balse“ 1915—17 m.

Religinėje literatūroje pasireiškė straipsniu „Amžinąjį atilsį — skaitymai prie nabašninkų“, įdėtu į „Ligonių prietelį“, 1910 m. ir knygomis: „Štai tavo Motina — skaitymai gegužės mėnesiui“, 1911 m., ir vertimu lietuvių kalbon Heizės dramos: „Marija Magdalietė“, 1912 m.

Tačiau tikrasis kun. A. Sabaliausko pašaukimas tai lietuvių tautosaka, ypačiai dainos: tekstas ir melodijos. Per visą savo amžių jas berinkdamas, mūsų literatūrai yra davęs du brangiu veikalu: „Lietuvių dainos ir giesmės“, dainų rinkinys draug su prof. A. R. Niėmi, 1911 m. ir „Lietuvių dainų ir giesmių gaidos“, 1916 m. Be to, davė gražią paskaitą Lietuvių Mokslo Draugijoj apie senovinius lietuvių muzikos instrumentus (žiūr. „Lietuvių Tauta“). Daug turi dar nespausdintos folkloro medžiagos, senų kryžių ir jų dalių, kurių kelios dešimtys buvo parodytos Lietuvių Meno Parodoje 1920 m.

Po savo literatūros veikalais kun. A. S. pasirašo slapyvarde „Žalia Rūta“. Pastaraisiais laikais ėmė labai produktyviai darbuotis dramatinės poezijos srity. Tos rūšies ligi 1920 m. yra išleidęs šiuos veikalus: „Kada rožės žydi“, „Pančiai“ ir „Laumės“. Spaudoj tebėra „Savu keliu“ — Nemunėlio ir Apaščios vaizdai. Mažesnių savo poezijos kūrinių duoda „Skaitymų“ žurnalui ir k.

Karas sugriovė kun. A. Sabaliausko N. Radviliškio bažnyčią ir visas trobas, o jį patį ištrėmė. Atsiradęs Suomiuose pas savo bendradarbį prof. Niėmį, 1916/17 m. išvertė į lietuvių kalbą suomių tautos eposą: „Kalevala“.

Vaclovas Sidzikauskas.

Gimė 1893 m. balandžio m. 10 d. Šaudinės kaime, Kidulių valsč. Šakių apsk. Mokslus ėjo Veiverių mokytojų seminarijoj, paskui, išlaikęs 8 gimnazijos klasių kvotimus prie Maksvos mokslo apygardos, Maksvos ir Berno (Šveicarijoj) universituose mokėsi teisės. Būdamas Maksvoj dirbo Maksvos lietuvių komitete nukentėjusiems del karo šelpti ir lietuvių draugijoj aukštūjų Maksvos mokyklų moksleiviams šelpti; sugrįžęs Lietuvon ir susitvėrus čion mūsų vyriausybei, buvo pakviestas Teisingumo Ministerijon ir dirbo joje ligi 1919 m. spalių m. 12 d. iš pradžios departamento reikalų vedėju, paskui, nuo 1919 m. vasario m. 1 d., pirmojo departamento direktorium ir einančiu kalėjimų departamento direktoriaus pareigas. Atvykęs spalių m. mėn. Šveicarijon buvo paskirtas čion pirmuoju misijos sekretorium, o nuo 1919 m. gruodžio m. 1 d. laikinuoju Lietuvos reikalų vedėju Šveicarijoj.

Damininkas Siemaška.

Kilęs iš Raseinių bajorų, gimęs 1878 m. rugp. m. 4 d. Vilniuje, kur tėvas buvo sodininkas. Mokės real. mokykloje. 1895 m. Kamenskoje buvo braižytojas fabrike. Priderėjo į „sojuz borby za osvoboždenije rabočago klassa“ ir 1898 m. gavo pabėgti į užsienius Lvove dalyvavo darbininkų organizacijoje „Borba“, buvo suimtas ir išsiųstas iš Austrijos. Išvažiavęs į Šveicariją, įstojo į technikumą Vintertūre, dalyvavo studentų organizacijoje, gynė savo tautybę, buvo narys Paryžiaus „Želmens“, įsteigė liet. studentų dr-ją Genevoje. 1905 m. vėl matome ji ant barikadų Kamenskoje. Vilniuje įsteigė kalnų pramonės biurą. Sudarė Snipiškyje ugniagesių biūrą ir, rusams išeinant, su 600 žmonių saugojo Vilnių nuo ugnies ir plėšimų. 1915 m. tapo viso Vilniaus ugniagesių viršininkas. Gudų konferencijoje Vilniuje 1918 m. sausio men. išrinktas į Gudų Tarybą, kuri, jam patariant, įstojo į Lietuvos Tarybą savo atstovais, kurių tarpe buvo ir D. Siemaška. Gudų Tarybos įgaliotas, reprezentavo Lietuvos gudų reikalus Taikos Konferencijoje, Paryžiuj, kur buvo Lietuvių delegacijos narys. VI kabinetui susidarius D. Siemaška įėjo į ji, kaipo Lietuvos Gudų Reikalų Ministeris. Redaguoja tos ministerijos leidžiamąjį gudų laikraštį „Pahonia“ („Vytis“).

Rapolas Skipitis.

Kilęs iš Baukų sodž., Šeduvos par., Šiaulių apskrities. Mokslus išėjo Palangos progimnazijoje, Siaulių gimnazijoje ir Maksvos universite (juridinį fakultą).

Lietuvių visuomenės gyvenime dalyvauja nuo ketvirtos gimnazijos klasės. Platina iš Prūsų slapta gabenamus lietuvių laikraščius ir knygeles, palaiko ryšius ir padeda knygnešiams. 1905 metų judėjime karštai dedas į revoliucinį darbą ir plačiai darbuojas Šiaulių apylinkėj. 1908 m. Šiaulių žandarai suima jį ir pasodina į kalėjimą. Paleistas iš kalėjimo, toliau tęsia savo darbuotę. 1908 m. atstovauja Šiaulių moksleiviams Lietuvos Moksleivių Konterencijoj Vilniuje. Bestudentaudamas, po kelis kartus išrenkamas Maksvos Lietuvių Studentų Dr-jos pirmininku. Pradėjus eiti „Aušrinei“ 1910 m., uoliai bendradarbiauja tam laikraščiui.

Vasaromis, parvažiavęs iš mokslų atostogoms, darbuojasi sodžiuje. Renka tautos folklorą (tautosaką), moko suaugusius skaityt ir rašyt, steigia sodžiaus knygynėlius, rengia vakarus, gegužines, rašinėja laikraščiams — „Aušrinei“, „Lietuvos Žinioms“, „Lietuvos Ūkininkui“ — straipsnių ir žinių.

Prasidėjus karui, dirba Liet. Dr-jos C. K-to įgaliotiniu, iš pradžios Lietuvoje, paskui Rusuose — Maksvoj ir Petrapily. Įsikūrus Santaros partijai 1916—17 m., stoja į jos eiles ir išrenkamas jos Centro Komiteto nariu. Pradėjus eiti „Santaros“ laikraščiui, yra jos redakcijos narys. 1917 m. išrenkamas į Lietuvių Tautos Tarybą Petrapily, o vėliau, tais pat metais, į Vyriausiąją Lietuvių Tarybą Rusuose, kuri pavęda jam padaryti ryšių ir palaikyti santykių su Ukrainos valdžia, ką jis atlieka sekmingai, ir yra ten, kol bolševikai paima Kievą. Po to važinėja po lietuvių kolonijas Ukrainoj ir ten organizuoja Tautos Tarybas (Jekaterinoslave, Charkove). 1918 m. gegužės mėn. grįžta pakviestas į Lietuvą ir moko Šiaulių gimnazijoje. 1919 m. pradžioje Teisingumo Ministerijos pakviestas apimti valstybės gynėjo vietą Kauno apygardos teisme, kur darbuojasi ligi VI-jam kabinetui susidarant, kada kabineto pirmininkas K. Grinius pakvietė jį būti Vidaus Reikalų Ministeriu. Pažymėtina dar, kad R. Skipitis yra uolus Šaulių Sąjungos narys ir aktyviai dalyvavo kovose su bermontininkais, Žemaičiuose.

Kajetonas Sklėrius — Šklėris.

Gimė 1876 m. liepos mėn. 27 d. Kunigiškiuose, Rokiškio apskr. Mokėsi Mintaujos ir kitose realinėse mokyklose ir, būdamas dar mokinys, jau buvo labai pamėgęs paišybą. 1896 m. stojo į Štiglico dailės mokyklą Petrapilyje ir jau antrais metais buvo jos stipendijatas. Baigia tą mokyklą 1903 m. Dailės mokykloj greta bendrųjų akademijos dalykų studijuoja ornamentiką ir kompoziciją,

bet specialiai pasirenka sau skulptūrą ir dirba pas prof. Čižovą. 1902 m. vasarą dirba prie šv. Petro ir Pauliaus bažnyčios restauracijos Vilniuje, ir tasai miestas padaro į jį didelio įspūdžio. Tais pat metais Petrapily daro obeliskus Troicko tiltui papuošti ir ikonostasą Vizantijos stiliuje iš baltojo marmuro Nevos Lavrai.

Išėjęs dailės mokyklą nutaria apsigyventi ir dirbti Lietuvos širdy—Vilniuje ir apsigyvena ten 1903 m., tačiau medžiaginių aplinkybių verčiamas turi netrukus apleisti Vilnių ir važiuoja Liepojun, kur 1904 m. gauna komercijos mokykloj ir gimnazijoj paišybos mokytojo vietą. Bemokytojaudamas įdomaujasi naujais metodais pedagogijos srity ir 1909 m. lanko pedagogijos ir eksperimentalės psichologijos kursus Petrapilyje. 1908 m. buvo nuvykęs į Krymą, kuris padarė didelės įtakos į jį savo turtingos prigimties spalvomis. Nuo to laiko K. Sklėrius imasi tapybos (akvarėlė). 1910 m. lanko Berlyno, Müncheno ir Drezdeno muzėjus ir dirba etiūdus ant ežero Königsee Bavarijoje ir ant Dūnojaus upės. 1912 m. lanko Antverpeno, Briuselio ir Paryžiaus muzėjus bei parodas ir dirba etiūdus Savojoj ir Sveicaruose. Tais pat metais įtaiso specialę savo tapybos (akvarėlės) kūrinių parodą (80 kūrinių) Liepojuj, kuri turėjo ten didelį pasisekimą: ji labai lankoma, vietos ir Rygos laikraščiai daug ir palankiai apie ją rašo (nuostabu tik, kad lietuvių spaudos žinios apie tą paroda nė nepasiekė), daug veikalų išperka. 1915 m del karo priežasčių K. Šklėrius turėjo ūmai apleisti Liepojų, palikęs ten visą savo turtą ir darbus, kurių dauguma ten ir žuvo. Iš Liepojaus važiuoja į Suomius, kur daro daug idomių etiūdų. 1916 ir 1917 m. gyvena Petrapilyje. Čia padaro tarp kitko didesnį paveikslą „Gedimino sapnas" (tempera). 1918 m. pakviestas į Revelio dailės mokyklą būti skulptūros skyriaus vedėju.

1918 m. vasarą, besikuriant Vilniuje pirmiesiems atgimusios Lietuvos valstybės pamatams, K. Sklėrius įvykina pagaliau savo svajonę ir apsigyvena Vilniuje. Bet neilgam. Vilnių puola bolševikai ir Lietuvos valdžia keliasi Kaunan. Keliasi Kaunan ir K. Š. ir čia kurį laiką gauna eiti laikinosinos sostinės ir apskrities viršininko pareigas.

Per visą savo kūrybos laiką K. Š. bus padaręs lipdybos ir tapybos dalykų bene daugiausia iš visų mūsų menininkų, tik, deja, jų dauguma užsimetė ir šiokiu ar tokiu būdu žuvo. Kai kurie jų yra pasilikę dar Petrapily ir kitur ir K. Š. tikisi dar šį-tą išgauti. K. Š. dalyvavo I-je Liet. Dailės parodoje Vilniuje, o po to tik 1920 m. Apžvalgos parodoje Kaune; dar dalyvavo Pabaltijos meno parodoje Liepojuje.

Vienas pirmųjų K. Š. veikalų tai plačiai Lietuvoje žinomas ir veik kiekvienoje klebonijoj turimas poeto kun. Strazdo portretas-bareljėfas. Jis buvo nulipdytas Petrapily; kun J. Tumui paraginus K. S. buvo jo atliejęs gan didelį egzempliorių skaičių, o paskui buvo jis kelis kartus liejamas

Lietuvoj be autoriaus žinios naujas bažnyčias statančių kunigų ir jų parduodamas aukoms rinkti. Tokiu būdu jis ir prasiplatino Lietuvoje.

Pats menininkas labiausiai vertina iš savo skulptūros veikalų: „Medžiotoją su sakalu“ (Stiglico mokyklos nuosavybė), grupę „Kova del būvio“, išstatytą Petrapily parodoje ir spaudos pagirtinai išskirtą (deja, šis kūrinys yra žuvęs), savo motinos portretą-bareljėfą, „Vaikus“ (bareljėfą), projektą žinomajam Liepojaus visuomenės veikėjui Urichui (gavo pirmąją premiją konkurse ir yra Liepojaus miesto muzėjaus nuosavybė), p. Čepinsko biustą ir kit. Tapybos geresnieji dalykai yra išpirkti Liepojuj, Varšuvoj ir k., kaip antai „Veranda“, „Rugiapiūtė Lietuvoje“, „Bakužė miške (Grodzeckio nuosavybė Varšuvoje) „Liepojaus uostas“, „Diūnos“ (bar. Grotgus'o nuosavybė Liepojuj) ir d. k.

Lietuvos meninkų plastikų tarpe K. S. yra vienas pirmiausia pradėjusių varyti meno vagą, dar tais laikais, kada Lietuvoje nė minėti neminėjo menininko vardo.

Juozas Skripkus.

Gimė 1870 m. liepos m. 20 dieną Šiaulių apskr., Žagarės valsčiaus, Stungių kaime. Vidurinį mokslą baigė Mintaujoje, aukštąjį mokslą kurį laiką ėjo Rusų politechnikose, paskui užsienyje, kur įstojo į aukštąjį technikos institutą Ketene ir baigė jį 1901 m. inžinerio-mechaniko diplomu, taip pat baigė elektro-inžinerio kursą. Sugrįžęs į Lietuvą 1901 m., gavo inžinerio vietą Petro Vileišio mechanikos dirbtuvėj Vilniuje; 1901—1906 m. buvo tos dirbtuvės direktorius. 1906—1907 m. savo ūkyje, Pasvalio apskr., įtaisė lauko drenažus, pelkių išdžiovinimą ir pastatė pavyzdingai visą ūkį.

1907 m. pradžioj su inžin. Beinaravičium atidarė Vilniuje technikos statymo kontorą „Konstruktor“, kur per 9 metus atlikdavo specialius technikos darbus.

Okupavus Vokiečiams Vilnių, buvo priverstas išvažiuoti į Rusiją. 1916 m. pradžioje pastojo į gidrotechnikos darbų valdybą prie vakarų armijų fronto, kaipo technikos skyriaus inžineris, o nuo 1916 m. rugsėjo m. 20 d. buvo paskirtas gidrotechnikos valdybos dirbtuvių ir garažo vedėju prie to paties armijų fronto. 1917 m. vasarą buvo paskirtas darbų vedimo viršininku prie vakarų fronto. Tais pačiais metais buvo paskirtas vakarinio armijų fronto technikų skyriaus viršininku ir ėjo tas pareigas iki 1918 metų balandžio men., kada šie darbai buvo likviduoti.

Sugrįžęs iš Rusijos į Lietuvą 1918 m. pabaigoj prisidėjo prie sutvarkymo ir perėmimo iš Vokiečių siaurųjų gelžkelių ir kitų technikos įtaisų Pasvalio apskrityje. 1919 m. balandžio mėn. įstojo Susisiekimo Ministerijon, kaipo Ministerijos reikalų vedėjas arba bendrųjų reikalų departamento direktorius, kurio pareigas pildė iki pastarųjų laikų.

Dar nuo Mintaujos mokslo laikų dalyvauja lietuvių visuom. gyvenime (Mintaujoj priklausė slaptai tautinei mokinių organizacijai „Kūdikis“), ypač gyvendamas Vilniuje, kur dalyvauja visų liet. draugijų kūrime ir jų darbuotėj. 1902 m. jo rūpesniu ir po jo priežiūra restauruota pirmutinė lietuvių šv. Mikalojaus bažnyčia Vilniuje.

Sugrįžęs į Lietuvą 1918 m. pabaigoj įtaisė savo ūkyje liaudies mokyklą. Dabar yra „Lietuvos sporto draugijos“, Technikų, Aukštųjų kursų draugijos, „Raudonojo Kryžiaus“ ir „Lietuvių inteligentų kliubo“ valdybos narys.

J. E. Vyskupas Juozapas Skvireckas.

Gimęs 1873 m. rugsėjo m. 18 d. Rimkūnų-Pašiliečių kaime, Pumpėnų par., iš Vincento-Povilo Skvirecko ir Elžbietos Krasauskaitės. Augo Girsudų kaime, Krinčino par., ir mokės ten pat; paskui Panevėžio realinėje 1885—1891 m., Žemaičių kunigų seminarijoje 1892—96 m. ir Petrapilio kunigų akademijoje 1896—1900, gavęs teologijos magistro laipsnį.

Keletą mėnesių pabuvęs Ukmergės vikaras, buvo pakviestas mokytojauti Kauno seminarijoje, kur iki šiai dienai tebeaiškina šv. Raštą. Yra parašęs šias knygas: „Popiežius Pijus X“, „Sv. Povilas Apaštalas“, „Evangelijos ir Apaštalų darbai“, „Baranausko verstasis platesnysis katekizmas“.

Bemokydamas šv. Raštą, pats jį lietuvių kalbon išvertė, o šv. Kazimiero dr-ja beveik pusę jau išspausdino. Kad ne karas, būtų jau ir pabaigtas darbas. Naująjį Testamentą vysk. Skvireckas verčia išnauja. Jis žadamas pigiai paleisti tarp katalikų. Be to, jau išspausdintos jo „Evangelijos nedėldieniams ir šventėms“. Vysk. Skv. yra rašęs į „Tėvynės Sargą“, „Nedėldienio Skaitymus“ „Vienybę“, „Draugiją“. 1913 m. pats leido dvisavaitinį kunigams laikraštį: „Bažnytinė Apžvalga“.

Per karą prelatas Skvireckas, konsistorijos asesoriaus pareigas eidamas, konsistorijos dokumentus gelbėjo Smolenskan, paskui Tulon. Čia darbavosi L. Dr. nuk. del karo šelpti centro komiteto įgaliotiniu.

Sugrįžęs Kaunan, buvo teisybės gynėjas dvasiškajame teisme, paskui viceoficialas, vyriausiojo teisėjo pavaduotojas. Pagaliau, 1919 m. buvo įšvęstas vyskupu ir paskirtas Žemaičių vyskupui padėjėju (sufraganu).

Mykolas Sleževičius.

Gimęs 1882 m., vasario mėn. 21 d., Dremlių vienasėdyje, Vidūklės parp., Raseinių apsk. Mokslus ejo Mintaujos gimnazijoje, o paskiau Odesos universite, teisių fakulte, kurį išėjo pirmuoju laipsniu. Dar būdamas studentas darbavosi Odesos lietuvių kolonijos tarpe ir, kaip Odesos

lietuvių atstovas, dalyvavo Didžiajam Vilniaus Seime 1905 m. Carizmo šalininkams padarius 1905 m. Odesoje garsias žydų ir inteligentų žūdynes, kurios truko penkias dienas, M. S. dalyvavo su ginklu rankoje pakeltoje prieš juodašimčius revoliucijoje. 1907 m. M. S. grįžo Lietuvon, Vilniun, ir čia tuojau atsidėjo visuomenės darbui. Ligi 1909 m. redaguoja „Lietuvos Ūkininką", 1909-10 m. sekretoriauja Lietuvos Demokratų Partijos Rusų Dūmos nariams. Nuo 1910-12 m. vėl redaguoja „Liet. Ū-ką" ir „Lietuvos Žinias". Buvo statomas Lietuvos Demokratų Partijos kandidatu į ketvirtąją Dūmą, bet, kaipo „neištikimas", negavo teisės nei rinkti, nei būti renkamas. Nuo 1907 m. yra Lietuvos Demokratų, vėliau pasivadinusiųjų Liet. Socialistais Liaudininkais, Partijos Centro Komiteto narys ir ėjo išpradžios sekretoriaus, o paskui pirmininko pareigas. 1913 m. pasišalinęs nuo laikraščių redagavimo darbo, dirba slaptąjį politikos darbą, kaipo partijos pirmininkas. 1914-15 m., kaipo partijos atstovas, dalyvauja pasitarimuose — Rygoje su latvių, o Varšuvoje su lenkų kairiosiomis partijomis del bendros kovos su carizmo reakcija. Per Didįjį karą išvažiavęs į Rusiją uoliai darbuojasi lietuvių tremtinių reikalais, būdamas Liet. d-jos nuk. del karo šelpti ypatingas įgaliotinis. Dalyvauja pirmojoje Lietuvių Taryboje Petrapily, taip pat dalyvauja, kaipo atstovas, Rusijos Lietuvių Seime Petrapily, kur griežtai pasireiškė už Lietuvos nepriklausomybės reikalavimą. 1917 m. pabaigoje išrinktas Vyriausios Lietuvių Tarybos Rusose nariu ir vicepirmininku, o nuo 1918 m. sausio mėn. jai pirmininkauja. 1918 m. vasario mėn. drauge su kitais tos Tarybos nariais suimtas bolševikų Voroneže ir pasodintas ten į kalėjimą. Iš kalėjimo paleistas dirba Maksvoje lietuvių reikalais Rusijoje, ypač tremtinių grįžimu tėvynėn, kol bolševikai užkerta tam darbui kelią. 1918 m. gruodžio mėn. 20 d. grįžta Lietuvon ir gruodžio m. 25 d. skiriamas vyriausiuoju karo vadu, nuo ko tačiau gruodžio m. 26 d. atsisako. Netrukus įvykus pirmojo kabineto (Voldemaro) kriziui, M. S. pašauktas sudaryti antrąjį kabinetą, vėliau jis sudaro ketvirtąjį kabinetą ir jam pirmininkauja tuo laiku, kai Lietuvos lenkai ruošė politinę perversmę, turinčią tikslu nugriauti Lietuvos nepriklausomybę. Ačiū energingoms priemonėms ruošiamas lenkų sukilimas buvo laiku perspėtas ir likviduotas. Susirinkus Steigiamajam Seimui, M. S. įėjo į jį, kaipo Soc. Liaud. Dem. Partijos kandidatas, kur darbuojasi įvairiose komisijose, ypač, kaipo užsienių reikalų komisijos pirmininkas. 1920 m. pabaigoj su kitais trimis Seimo atstovais buvo aplankęs didžiąsias Vakarų Europos valstybes Lietuvos reikalais. Yra taip pat Vyriausiojo Lietuvos Gynimo Komiteto pirmininkas.

Antanas Smetona.

Iš visų mūsų visuomenės ir politikos veikėjų pastarųjų penkiolikos metų laikotarpyje (1905—1920) pirmoji vieta priklauso, be abejo, Antanui Smetonai. Priklauso ji A. Smetonai visais žvilgsniais:

r del jo einamųjų pareigų svarbumo, ir del jo populerumo ir įtakos mūsų visuomenėje, ir del jo nuveiktųjų darbų. Visų pirmiausia, Ant. Smetona buvo pirmiausias po ilgų vergijos amžių atnaujintosios Lietuvos valstybės suverenumo nešiotojas — pirmasai Lietuvos respublikos prezidentas. Bet ir be to, ne kam kitam, tik A. Smetonai turėtų priderėti tarp mūsų to laikotarpio veikėjų pirmenybė. Ir būsimasis mūsų laikų Lietuvos istorikas, kurią mūsų visuomeniai valstybinio pletojimos fazę užkliudys, kiekviename beveik žingsnyje turės užkliudyti ir Antano Smetonos vardą. Ypačiai gi didelės reikšmės mūsų gyvenimui turi Smetona 1915—1919 m.

Gimė Ant. Smetona 1874 m. rugpiūčio mėn. 10 d. Užulėnio sodžiuj, Vadoklių parap., Taujėnų v., Ukmergės ap., iš lietuvių ūkininkų: Jono ir Julijos Kartanaitės Smetonų. Jo tėvai susilaukę buvo gražios šeimynėlės: 4 sūnų ir 3 dukterų, iš kurių tik viena sesuo buvo jaunesnė už Antaną, kuris tokiu būdu buvo šeštas vaikų. Smetonai buvo gan neturtingi ūkininkai ir savo vaikų mokslan leisti negalėjo. Vis delto Antanas, turėdamas ypatingo patraukimo į mokslą, pasistengia, kad tėveliai leidžia jį mokslan; tačiau tėvai ištesėjo duoti lėšų tam reikalui tik ligi Palangos progimnazijos, gi nuo įstosiant jon, visą gimnazijos ir universito lankymo laiką, turėjo savo paties trusu užsidirbti sau mokyklai ir gyvenimui. Pradedamąją mokyklą A. Smetona išėjo Taujėnuose įstojęs jon 9 metus eidamas ir baigęs 14 metų turėdamas. Po to privačiai mokėsi: metus Ukmergėj ir pusę metų Liepojuj ruošdamasis gimnazijon. Bene 1891 m. stojo Palangos progimnazijos 3-jon klasėn. Išėjęs progimnaziją įstojo Mintaujos gimnazijon, 5-ton klasėn, ir jau čia, mokinys bebūdamas, ima, kaip tikras susipratusis lietuvis, kovoti su šelstančia tuo metu Lietuvoj rusinimo dvasia. Dar būdamas Palangoj, Smetona su keliais draugais mokiniais buvo sudarę slaptąjį tautininkų būrelį, kuris turėdavęs savąjį kontrabandininką ir slapta gaudavęs iš Prūsų „Apžvalgą"; tada A. S. gavo skaityti ir A. Mickevičiaus poėmas, kurios turėjusios dideliausios įtakos lietuvybei sustiprinti jo sieloj. Mintaujoj Smetona rado gražų tautininkų būrelį, kuriam kaip ir pirmininkavo J. Jablonskis, turėjusis bene didžiausios įtakos į Smetoną ir, aplamai, į mokinius lietuvius, kurių Mintaujos gimnazijoj buvo tąsyk 51 %. 1896 m., A. Smetonai esant jau 8-toj klasėj, Mintaujos gimnazistai pakėlė kovą del maldų gimtąja (arba bent lotynų) kalba (įdomu, kad mokiniai lenkai katalikai prie tos kovos kaip ir nebuvo prisidėję). Tos kovos rezultate buvo išvaryta iš gimnazijos ligi 150 mokinių lietuvių, jų tarpe ir Smetona. Tada jis su Vaiciuška (dabar karo gydytojas), pašalintųjų mokinių deleguotu, važiuoja Petrapilin pas Švietimo Ministerį Delianovą. Pasiseka betgi išgauti tik nedidelio draugų skaičiaus priėmimą į Petrapilio IX-ją gimnaziją, kurion įstoja ir Sm. 1897 m. pavasarį išeina gimnazijos mokslą ir tų pat metų rudenį įstoja, P. Vileišiui jo ištikimybę laidojant, Petrapilio universito teisių skyriun. 1899 m. betgi, studentų streikmečiu, išvaromas draug su kitais iš universito ir net atsėdi 2 savaiti

kalėjime. Rudenį betgi atgal priimamas, tačiau 1901 ar 1902 m. antrą kart išvaromas iš universito, kadangi 1901 m. buvęs žandarų tardomas del lietuviškųjų spausdinių platinimo ir administratyviu būdu jų pasodintas irgi dviem savaitėm tvirtumon. Tačiau rudenį vėl pasiseka, išlaikius kvotimus, įstoti ir jau dabar baigti universitą 1902 m. Būdamas studentas, dalyvauja liet. studentų ir Labdarių draugijose, organizuoja su Č. Sasnauskiu lietuvių chorą ir šiaip jau ruošias visuomenės gyvenimui.

Baigęs universito mokslą nutaria važiuoti Vilniun ir ten imtis advokatauti. Atvažiuoja čia, tačiau imtis advokatūros netenka. Svarbiausia: pinigų nėra. P. Vileišis duoda jam išversti lietuvių kalbon dvi brošiuri: „Ograničitelnyje zakony v Sieviero-Zap. kraje“ ir „Kak odbyvat voinskuju povinnost“, kurias išverčia 1902 m. rudenį ir gauna už tai onoraro 200 rub, iš ko ir gyvena. Tai buvo A. Sm. plunksnos darbuotės pirmoji pradžia. 1903 m. Sm. gauna vietą Vilniaus Žemės Banke, tačiau pat pradžioje turi išklausyti iš bugalterio lenko perspėjimus, kad „neužsiiminėtų litvomanija“. 1904 m. veda panevėžietę Sofiją Chodakauskaitę ir sudaro naują Vilniuje lietuvių šeimyną, aplink kurios namus spiečiasi vis daugiau ir daugiau tautiečių inteligentų. Nebodamas ano simptomatingo perspėjimo, ima tuojau uoliai dalyvauti Vilniaus lietuvių visuomenės gyvenime pradedant teatru, baigiant politinių grupių konferencijomis. 1905 m. prasideda jo platesnis veikimas. Pradeda eiti Vilniuje „Liet. Ūkininkas“, tąsyk politiniai dar nenusistovėjusio demokratinių pažiūrų žmonių būrelio leidžiamas. Sm. skiriamas vyriausiuoju redaktorium ir pasirašo po laikraščiu, į kurį rašo daug straipsnių, daugiausia žemės klausimu. Tačiau jo ir artimesniųjų jo draugų raštų (Tūbelio, Žalio, Biliūno) evoliucinis krypsnis nepatinka kitiems radikalesniems ūkininkiečiams (J. Vileišis, Bortkevičienė, Ruseckas) ir Sm. su keliais savo draugais išeina iš laikraščio redakcijos. Yra tai svarbus mūsų politinio gyvenimo įvykis, nes nuo tos dienos ima vis plačiau išeiti į mūsų visuomenės gyvenimą naujoji srovė: būsimieji „viltininkai“, paskiau „vairininkai“ ir, pagaliau, dabartinė „Tautos Pažanga“. Pasišalinęs iš „L. Ū-ko“ redakcijos, iš minėtojo demokratų būrelio tačiau tuo tarpu neišeina ir dar 1905 m. rudenį Didž. Vilniaus Seime dalyvauja jo prezidiume, kaipo demokratų atstovas. 1906 m. rudenį kun. Tumui ėmus redaguoti „Vilniaus Žinias“, Tumo prašomas, Sm. ima darbuotis „V. Ž-se“, daugiausia polemikos srityje. P. Vileišiui betgi perdavus netrukus „V. Žinias“ ūkininkiečiams (J. Vileišiui), Sm. su kun. Tumu, su kuriuo jis labai arti susigyvena, sumano leisti savo organą. Ir štai 1907 m. pabaigoje Smetonos draugų inteligentų ir Tumo pažįstamųjų kunigų sumestais pinigais pradeda eiti taip pagarsėjusi savo laiku „Viltis“. Tame laikrašty Sm. darbuojasi, kaipo jo vyriausias redaktorius ir rašo principinių ir polemikos straipsnių visais svarbiausiais gyvenimo klausimais ligi 1912 m., kada iškyla kivirčas su laikraščio pajininkais, besiorganizuojančiais tuo laiku

kr. demokratais. Jie nori priduoti Smetonai sąredaktoriumi savo žmogų (Pr. Dovydaitį), Sm. su tuo nesutinka, išeina iš „Vilties" ir sudaro naują laikraštį, iškart dvisavitinį paveiksluotą, „Vairą", kuris yra pirmas (ir lig šiol vienatinis) kai del savo dailios išvaizdos lietuvių laikraštis. „Vairas", Smetonos vedamas, ėjo visus 1913 m. ir lig pusės 1914 m. Karui kilus ir visuomenei puolusis į politiką, tos rūšies laikraščiui pritruko prenumeratos ir Sm. užleido jį M. Yčui, kuris jį dar leido ligi 1915 m. rudens, kada karas galutinai sutrukdė jo leidimą. Visą tą laiką Sm. drauge tarnauja Žemės Banke, kadangi visuomenės ir žurnalistikos darbai vis dar negali patiekti tinkamų medžiaginių gyvenimo sąlygų. Betarnaudamas toj lenkų įstaigoj, 1913 m. rudenį Sm., užgautas, kaipo lietuvis, tarnautojo lenko Zajączkovskio, kuris jam išdrįsta šukterti: „meluoji, kaip lietuvis", viešai duoda šiam į veidą, iš ko iškyla visas skandalas: Smetoną net paliuosuoja iš banko, tačiau, Zajączkovskiui jo atsiprašius, netrukus ir vėl priima.

1914 m. rudenį Vilniuje susidaro „Lietuvių Komitetas nukent. del karo šelpti", kurio pirmininku renkamas V. Dūmos atstovas M. Yčas, vicepirmininku gi A. Sm. Kadangi Yčas daugiausia važinėja įvairiais reikalais tai Petrapilin, tai kitur, Komitete daugiausia darbo tenka A. Smetonai. Pagaliau, vokiečiams prie Vilniaus besiartinant, Komitetas pasidalina į dvi dali: vieni su M. Yču išvažiuoja Rusijon, kiti su Smetona pasilieka Vilniuj ir Sm. išrenkamas naujais žmonėmis papildytojo K-to pirmininku. Nuo šios tai valandos ir prasideda plačioji Smetonos politikos darbuotė. Tačiau dar ilgą laiką paralėliai dirba rašto darbą ir tai be galo sunkų ir varginantį, būtent, verčia liet. gimnazijoms vadovėlius: „Algebrą" ir „Aritmetikos teoriją", kuriuodu vartojamu mūsų gimnazijose lig šiai dienai. Nesant dar tais laikais išdirbtų jokių specialinių matematikos terminų lietuvių kalboje, A. Sm. vienas turėjo dirbti visai kalbininkų ir matematikų komisijai prideramą darbą. A. Smetonos parašo po tais vadovėliais nėra.

Vokiečiams Vilnių užėmus kai kurie vietos lenkai tuojau įskundžia vokiečių valdžiai, kad A. Sm., dr. Basanavičius ir E. Vileišienė esą rusų agentai (sic!). Visų jų butai buvo tad tuojau iškratyti ir, nors nieko, žinoma, nerasta, tačiau Smetonai teko būti areštuotam ir išsėdėti kelias dienas, „Bristolio" viešbutyje, nelaisvėje. Žinoma, lenkų skundo melas tuojau paaiškėjo ir tokiu būdu diskredituoti Smetoną ir kitus lietuvių veikėjus vokiečių akyse ir tuo praskinti savosioms antilietuviškoms intrigoms takus lenkams nepavyko. Smetonai aktyviai dalyvaujant, jau nuo pat vokiečių įėjimo Vilniun, slaptai darbuojas prie Komiteto labai ankštas politikos veikėjų būrelis, kurio tikslas tarp kitko paralizuoti vokiečių sferose lenkų sudarytojo komiteto (Komitet Obywatelski ziemi Kowieńskiej i Wileńskiej) veikimą. Tan komitetan išpradžios buvo įstoję ir 4 lietuviai iš kairesniųjų srovių tarpo, tarp jų J. Saulys ir J. Vileišis. Galop juodu iš to komiteto išeina ir prisideda

prie Smetonos kuopelės. Lenkų komitetas išira. Tada Sm. (ir J. Šaulys) sudaro platesnį visų srovių veikėjų būrelį ir, jo įgaliotas, ima atstovauti (su J. Sauliu) lietuvių politikos srovę prieš Vokiečius ir kur tik randas reikalas. 1916 m. gauna išvažiuoti lietuvių politikos reikalais su keliais kitais veikėjais Sveicarijon. Pargrįžęs toliau nenuilstamai dalyvauja visuose minimojo politikos būrelio darbuose. To būrelio iniciatyva sušauktoji vadin. Vilniaus Konferencija išrenka jį pirma savo prezidiuman, o paskui ir Liet. Tarybon, kuri virsta Valstybės Taryba. Steigiamajam Tarybos susirinkime A. Sm. visų jos narių balsais išrenkamas pirmininku. Sitojo Sm. darbuotės periodo aprašymas turėtų jau būti tiesog Valst. Tarybos darbuotės aprašymas, nes nėra nė vieno įžymesnio V. Tarybos atliktojo darbo, kuris būtų buvęs atliktas Smetonai nedalyvaujant: visur visame jis pirmas darbininkas ir karščiausias Lietuvos nepriklausomybės įvykdymo pramatorius. Važinėja tarp kitko nepriklausomybės pripažinimo reikalais Berlynan, kur vokiečių politikos vyrams laiko nuodugniai nušviečiančias Lietuvos problėmą paskaitas, išleistas ten pat atskira brošiura vardu „Die Lage Litauen". Taip pat jo parašytas vienas Tarybos memorialas Vokiečių valdžiai. Vokiečiams ėmus byrėti, išgauna iš jų 3 milijonus mk. ir kaipo vyriausias tuo laiku Lietuvos suverenumo nešiotojas, paveda prof. Voldemarui sudaryti pirmąjį ministerių kabinetą. Įsibrovus Lietuvon bolševikams ir Vokiečiams atsisakius ginti Lietuvos sostinę Vilnių, mūsų valdžia turėjo nusikelti laikinai į Kauną, Sm. gi važiuoja su M. Yču Berlynan, kur juodu išgauna 100 milijonų mk. paskolos, kuri tai paskola ir davė galimybės jaunajai Lietuvos valstybei atsistoti ant kojų. Pargrįžęs iš Berlyno Kaunan, Sm. randa čia naująjį Sleževičiaus kabinetą šiaip taip jau besitvarkantį, tad, palikęs pilnąjį veikimo įgaliojimą kitiem dviem Tarybos prezidiumo nariam, kun. J. Staugaičiui ir St. Silingui, pats važiuoja Lietuvos reikalams ieškoti rėmėjų užsienin, būtent, į Skandinavų valstybes. Aplanko visų pirma Stokholmą, kur išbūna 3 savaites, iš ten važiuoja Kopenhagon, kur tiek pat laiko vieši, pagaliau, vyksta Christianijon. Kur tik nuvykęs, veltui laiko neleidžia: lankosi pas ministerius, kalbasi su įtakingų laikraščių redaktoriais ir šiaip veikėjais ir pasiekia tai, kad Skandinavų spauda ima apie Lietuvą rašyti, ir rašyti palankioj mums dvasioj. Tasai Smetonos žygis — Lietuvos politinis laimėjimas Skandinavuose. Iš Christianijos ketina važiuoti Londonan, bet gauna iš Lietuvos telegramą, kad grįžtų. Tat 1919 m. kovo mėn. pabaigoj grįžta Kaunan, kur randa nemažą iširimą. Valstybės reikalams pataisyti V. Taryba neranda kitos išeities, tik rinkti valstybės prezidentą. Ir balandžio mėn. 4 d. pirmuoju Lietuvos respublikos prezidentu V. Taryba išrenka A. Smetoną. Prezidento pareigas Sm. eina metus ir $1^1/_2$ mėnesį, ligi 1920 m. birželio mėn. 13 d., kada, Steigiamajam Seimui susirinkus, jis, valstybės konstitucijos įstatais, suverėnę Lietuvos valdžią perdavė St. Seimo pirmininkui A. Stulginskui. Smetonos prezidentavimo laiku: sudarytas visas administratyvis valstybės aparatas visose srityse, suorganizuota

armija, išvyti iš Lietuvos ribų bolševikai ir bermontininkai, aptvarkyti finansai, nustatyta mokesnių sistema, paruošta laikinoji konstitucija, išgauta Lietuvos valstybės pripažinimas de facto iš Anglijos, Prancūzijos, Šveicarijos ir Skandinavų valstybių, pagaliau, paruoštas projektas ir pravesti didžiausiu šalies gyventojų dalyvavimu (balsuoja 92 % balsuotojų) ir pilniausioj tvarkoj rinkimai į Steigiamąjį Seimą. Nė vienas tų įžymių atsitikimų neįvyksta be aktyvaus prezidento Smetonos dalyvavimo. Be to, 1920 pavasarį A. Sm. laiko įžymią viešąją paskaitą (Kauno teatre) apie demokratizmą.

Išėjęs iš valdžios Sm. vėl grįžta prie publicistikos ir rašinėja vedamuosius straipsnius į „Tautos" laikraštį, „Tautos Pažangos" organą, tačiau aktyviai prie T.Paž. partijos organizuotės neprisidėdamas. Kalbant apie Smetoną, kaipo publicistą ir polemistą, reikia pastebėti jo išvadžiojimų tiesog matematinį nuosakumą (jo dėstomųjų pažiūrų žvilgsniu) ir logingumą, tono ramumą ir rimtumą ir gilų lietuvių kalbos žinojimą; tais žvilgniais Sm. straipsniai yra klasiniai ir būtinai skyrium knyga išleistini. Dabar (1920 m. rudenį) Sm. gyvena Kaune, prel. Mačiulio namuose, su savo šeimynėle (turi išsiauginęs dukterėlę Marytę 16 m. ir sūnų Juliuką 8 m., trečioji, Birutė, dar Vilniuje mirusi). Jo paties žodžiais, jis dabar ilsiąsis. Bet, be abejojimo, Smetonos, kaipo valstybinio veikėjo rolė, toli gražu dar nepabaigta ir artimosios mūsų ateities istorikui taip pat dar teks nesykį su jo vardu susitikti. Bet jau ir to, ką Smetona yra padaręs, visai užtenka, kad Lietuvos mūsų laikų valstybinių veikėjų žodyne jam būtų pavesta pirmoji vieta. Ir ne tik del to, kad Sm. buvo pirmasai Lietuvos respublikos prezidentas. Jis buvo pirmasai Lietuvos pilietis ir savo darbais, savo ištverme nuosakia valia ir savo įtaka visuomenėje. Ir pirmuoju respublikos prezidentu Sm. buvo išrinktas ne politinių kombinuočių dėka, tik delto, kad anais laikais Lietuvos nepriklausomybės šalininkai ištikrųjų negalėjo surasti savo tarpe kito žmogaus, kuriam drąsiai būtų galėję pavesti tokią aukštą garbę ir tokį didelį atsakomingumą.

Dr. Maksas Soloveičikas.

Gimęs 1883 m. Kaune, kur baigęs vidurinę mokyklą. Aukštąjį mokslą ėjęs Petrapily, Vokietijoj ir Šveicarijoj. Baigęs universitą Genfe, kaipo filosofijos daktaras. Jau universite specialiai domėjos Izraelio istorijos ir biblijos kritika ir tikslu arčiau susipažint su Izraelio kraštu apvažinėjo visą Palestiną ir artimuosius Rytus.

Dar universite jis pradeda savo visuomenės ir publicistinį veikimą, stoja sionistų organicijon ir yra vienas žymių sionistų organų „Jewreiskaja Žizn" ir „Razsviet" steigėjų ir redaktorių.

Šiuose organuose įdėjo visą straipsnių eilę visuomenės klausimais, o taip pat pirmus savo darbus del biblijos kritikos.

Pabaigęs universitą apsigyvena Petrapily, visiškai pasišvenčia mokslui ir išleidžia „Žydų istorijos ir kultūros tyrinėjimus“, o taip paip pat „Pagrindines biblijos mokslo problėmas“, kurie išėjo hebrajų ir rusų kalbom. Tuo pačiu laiku skaito visą paskaitų eilę Petrapilio liaudies universite apie žydų istoriją ir bibliją. 1913 m. įstojo į redakcinę kolegiją 15 tomų darbo: „Žydų tautos istorija“, kuriai jis apdirbo Izraelio istorijos dalį, būtent, Babilono ir Persijos periodus. Karas užtiko M. Soloveičiką Vokietiejoj, iš kur jis praslinkus vienieriems metams grįžo Maksvon, kur tęsė savo visuomeninį ir sionistinį darbus ir parašė turiningą mokslo komentarijų biblijos „Teisėjų“ daliai. Prie pirmos progos grįžo Lietuvon ir pradėjo pamatą pirmam savivaldybės organui, kuris pakeitė okupacijos valdžią t. y. Kauno miesto valdybai, kurioje buvo prezidiumo narys lig pakvietimo į žydų Reikalų Ministerius Sleževičiaus kabinete.

1919 metų vasarą buvo Paryžiuj, kur dalyvavo Comité des Délégations Juives auprės de la Paix (žydų delegacijų komiteto prie Taikos Konferencijos) posėdžiuose, kaipo Lietuvos žydų atstovas ir informavo Vakarų Europos žydų visuomenę aprie Lietuvos klausimą aplamai, o ypač apie Lietuvos žydų uždavinius. Grįžęs iš Paryžiaus, M. Soloveičikas buvo pakviestas E. Galvanausko į jo sudarytą kabinetą.

Lietuvos žydų bendruomenių suvažiavime š. m. sausio m. 5 d. buvo išrinktas to suvažiavimo pirmininku, kursai patvirtino jo įgaliojimus, kaipo Žydų Reikalų Ministerio. Seiman išrinktas sulig „Žydų Liaudies Susivienijimo“ sąrašų.

Adolfas Sruoga.

Gimė 1887 m. balandžio m 19 d. ir augo Baibokų vienasėdy, Čipėnų valsčiaus. 1906 metais baigė gimnaziją ir išvažiavo į vakarų Europą studijuoti technikos; 1911 m. baigė Šarlotenburgo politechnikumą, būdamas inžineris elektrininkas I-os rūšies; tais pačiais metais išvažiavo į Rusus, į Kaukazą, ir ten įstojo į Užkaukazės gelžkelių valdybą, kaipo vyriausias Užkaukazės telegrafų mechaninkas. Tiflise jam buvo pavesta vesti pirmojo Kaukazo gelžkelio bataliono technikos mokyklą. 1913 metais atvažiavęs į Petrapilį įstojo į miesto telefonų stotį, kaipo Petrapilio telefonų tinklo inžineris. 1917 metais buvo pašauktas atstovauti Petrapiliui į susisiekimo dalį, kur buvo telegrafų ir telefonų skyriaus vedėjas.

1918 metais liepos mėnesį grįžo į Lietuvą, į josios sostinę Vilnių, ir ten darbavosi įvairiose technikos komisijose, iki kolei buvo pakviestas darbuotis telegrafų ir telefonų srity, kaipo Lietuvos Paštų, Telegrafų ir Telefonų valdybos viršininko padėjėjas; šį darbą ir dabar tebedirba. Be to, veda Lietuvos paštų, telegrafų ir telefonų mokyklą.

Lietuvių visuom. gyvenime dalyvavo jau nuo gimnazijos laikų.

Vladas Stašinskas.

Gimęs 1874 m. spalių m. 10 d. Damelių kaime, Šiaulių apskrities, Zagarės parapijos. Gimnaziją baigė Mintaujoj, universitą Maksvoje (juridinį fak.).

Nuo 1902 metų advokatauja Kaune. Buvo antrosios Valstybės Dūmos atstovas. Dūmą paleidus, už padėtą Vilniaus lietuvių spaudoje atsišaukimą buvo drauge su kitais keturiais buvusiais Dūmos atstovais lietuviais nuteistas vieniems metams kalėti; tą bausmę atliko nuo 1910 m. sausio m. 10 d. ligi 1911 m. sausio m. 10 d. Kauno kalėjime. Okupacijos metu gyveno Vilniuje. Kūriantis Lietuvos valdžiai Vilniuje pateko į pirmąjį prof. Voldemaro kabinetą, kaipo Vidaus Reikalų Ministeris ir Darbo bei Maitinimo Ministerijos valdytojas. Susidarius antrajam (Sleževičiaus) kabinetui, buvo Valstybės Kontroliuotojas. Bolševikams paėmus Vilnių, pateko į nelaisvę ir išbuvo kalėjime 6 mėnesius, iš pradžios Vilniuje, paskui Dvinske ir Smolenske. Būdamas įkaitas, buvo pakeistas suimtais Kaune bolševikais ir pagrįžo į Kauną 1919 m. liepos mėn. gale, kur vėl verčiasi advokatūra. Žinomas, kaipo vienas geriausių Lietuvos advokatų.

Nepartinis, Nepriklausomųjų Kliubo pirmininkas.

Jonas Staugaitis.

Gimė 1868 m. gegužės m. 29 d., Štratų (Omentiškių) k., Paežerių v., Vilkaviškio apskr., iš gana pasiturinčių tėvų valstiečių. 1876 m. patekęs Liudvinavo (Kalvarijos apskr.) pradinėn mokyklon, ir išėjęs ją per 3 metus, įstojo Mariampolės gimnazijon.

Pabaigęs 1887 m. gimnaziją, įstojo Varšuvos universito medicinos skyriun. Kitų metų pradžioje Varšuvoje sukūrė lietuvių studentų draugiją; aktyviu ir darbščiu šios draugijos nariu buvo taip pat ir jis. Nors ši draugija buvo neskaitlinga, nes tik apie 10 narių teturėjo, bet įtakingų ir energingų vyrų (V. Kudirkos, J. Gaidžio, Adomaičio-Šerno ir k.) vadovaujama nuveikė didelius darbus. Varšuviečių lietuvių sumanymu ir V. Kudirkai redaktoriaujant, nuo 1899 m. pradžios pradėjo eiti Prūsuose mėnesinis laikraštis „Varpas“, skiriamas lietuviams inteligentams; metais vėliau pasirodė antras mėnes. laikraštis „Ukininkas“, skiriamas ukininkams sodiečiams. Abiejuose šituose laikraščiuose J. S. uoliai bendradarbiavo, pasirašinėdamas po savo straipsniais įvairiais slapyvardžiais (I. St., J. Bitaito, J. Vincaitis, J. St. Bugys); be to, atsieidavo versti lietuvių kalbon kai kurių rašytojų lenkiškai parašytus straipsnius (Dzuko-Lietuvos Vaiko Radziukyno), o taip gi Šerno-Adomaičio staipsnius.

Būdamas trečio kurso studentas, kaipo bičių ir bitininkystės mylėtojas, lankė bitininkystės kursus, vedamus garsaus tada bitininko Levickio. Šių kursų lankymo rezultatas buvo keletas straipsnių iš bitininkystės „Ukininke“ ir „Ukininko Kalendoriuose“.

1891 m., gamtininko E. Majevskio pakviestas, pradėjo darbuotis prie jo leidžiamo botanikos ir zoologijos vardų žodyno. St-čio uždavinys buvo patiekti žodynui lietuviškų vardų. Tinkamai nemaža medžiagos buvo gauta. Šito darbavimosi vaisius buvo gana didelis lietuviškų botanikos ir zoologijos vardų rinkinys. Botanikos vardų rinkinį iš jo buvo paėmęs K. Grinius; zoologijos gi rinkinio nuo vokiečių okupacijos užsiliko tiktai antra dalis ir tai gerokai apdraskyta.

I. St-čio studentavimo laikais buvo įėjęs paprotis kasmet vasaros atostogų laiku daryti lietuvių veikėjų suvažiavimai. Tokiuose suvažiavimuose būdavo aptariami svarbiausi lietuvių tautinio atgimimo reikalai, būtent, laikraščių Prūsuose leidimas ir lietuvių literatūros platinimas Lietuvoje ir tt. Tokiuose suvažiavimuose, žinoma, slaptuose, kurių buvo visa eilė (Mariampolėje, Batrušių Lozoraičiuose, Bugnų Kriščiukaičiuose, Stebutiškių Matulaičiuose, Griniuose paliai Sasnavą, Skardupių Zilinskuose, Mintaujoje) dalyvaudavo atstovai studentų, klierikų, kunigų ir civilių veikėjų. Beveik visuose tuose suvažiavimuose dalyvavo ir St., kaipo lietuvių varšuviečių atstovas.

Pabaigęs Varšuvos universito medicinos skyrių, J. S. pasiliko pusei metų lavintis Varšuvos Kūdikio Jėzaus Ligoninėje. 1894 m. pavasarį, pakviestas susirgusio V. Kudirkos, pasirengusio išvažiuoti gydytis Kryman, nuvyko Šakiuosna jo pavaduotų. Šakiuose išgyveno su mažomis pertraukomis (arti $1^1/_2$ metų rusų-japonų kare, arti 5 mėn. Kalvarijos kalėjime ir arti 4 metų didžiame Europos kare) apie 25 metų, užsiimdamas liuosa gydytojo praktika. Nors ir Šakiuose gyvendamas nepaliovė bendradarbiavęs „Varpe“ bei „Ukininke“, bet taip uoliai rašinėti kaip pirmiau dėlei stokos liuoso laiko, nebegalėjo.

Šakiuose gyvendamas nemaža laiko pašvęsdavo visuomenės reikalams, nekalbant apie lietuv. laikraščių bei knygų platinimą. Jo inicijatyva ir pastangomis Šakiuose buvo suorganizuota Šakių ugniagesių draugija, kurios pirmininku buvo ilgus metus.

Pargrįžęs iš rusų-japonų karo. J. St. suorganizavo ir vedė Šakiuose „Mariampolės Ūkininkų Draugovės“ skyrių, kuris netrukus išsiplėtė į tris skyrius (Sintautų, Lukšių ir Plokščių). Visų šitų skyrių jis buvo pirmininkas. Tuo pačiu laiku suorganizavo Šakiuose Mariampolės „Šviesos“ draugijos skyrių. Šitos pažangios Draugijos veikimas nepatiko rusų valdžiai ir dar kai-kam, ir keliolika žymesnių ir veiklesnių Šviesiečių, kurių skaičiuje buvo ir I. St. atsidūrė Kalvarijos kalėjime, kur jis sėdėjo apie 5 mėn., negavęs jokio apkaltinimo akto.

Atgavus 1905 m. spaudą, bendradarbiavo „Lietuvos Žiniose“ ir „Lietuvos Ukininke“. Beveik kas met ruošiamoms „Lietuvos Dailės“ draugijos parodoms J. St. pristatydavo gana daug liaudies dirbinių, ypač senobinių, surinktų iš Naumiesčio (dabar Šakių) apskrities gyventojų.

1914 metais, Didžiajam Europos karui prasidėjus buvo mobilizuotas ir turėjo, kaipo gydytojas, tarnauti rusų kariuomenėje, išpradžių družinoje, o vėliau ligoninėse. 1918 m. vasarai prasidėjus, pasiliuosavęs iš kariuomenės, pargrįžo Lietuvon ir vokiečių okupacijos valdžios buvo paskirtas Šakių ligoninės vedėju.

1918 m. pabaigoje, prasidėjus Lietuvos valdžiai organizuotis, buvo paskirtas Šakių apskr. gydytoju ir Šakių apskrities ligoninės vedėju. Pradėjus tuo pačiu laiku organizuotis savyvaldybėms buvo išrinktas į Šakių miesto komitetą pirmininku ir į Šakių valščiaus komitetą vicepirmininku; o netrukus pateko ir į Šakių apskrities komištetą, iš pradžių vicepirmininku, o kiek vėliau pirmininku. Užimdamas šitą vietą per pusę metų, nekartą turėjo progos susiremti su vokiečių okupacijos valdžia.

Nuo pat jaunųjų dienų I. St. buvo pažangiųjų demokratinių idėjų šalininkas. Išpradžios priklausė Demokratų patijais, vėliau, Demokratams suskilus, prisidėjo prie liaudininkų, o 1917 m., liaudininkams suskilus įstojo į Socialistų Liaudininkų Demokratų partiją. 1919 metais, Šakiuose sukūrė ir vedė, kaipo pirmininkas, Social. Liaudininkų Demokratų kuopą ir Valstiečių Sąjungos Šakių apygardos Centro Komitetą.

1919 m. rugpiučio mėn., paskirtas Sveikatos Departamento Medicinos skyriaus vedėju ir Kauno ligoninės vyresniuoju gydytoju, persikėlė Kaunan. Čionai buvo išrinktas Aukštųjų Mokslų Draugijos pirmininku, Kauno Gydytojų Sąjungos vice-pirmininku, „Varpo“ bendrovės valdybos pirmininku, Valstiečių Sajungos Centro Komiteto vice pirmininku, o nuo 1921 m. pirmininku Kauno Medicinos Draugijos.

1920 m. balandžio m. 14-15 d. buvo išrinktas į Lietuvos Steigiamąjį Seimą Valstiečių Sąjungos sąrašu nuo Utenos apygardos. Gegužės m. 17 d., antrame Steigiamojo Seimo posėdyje, buvo išrinktas Steig. Seimo prezidiumo pirmuoju vicepirmininku.

Kun. Justinas Staugaitis.

Gimė 1886 m. lapkričio m. 14 d. Tupikų kaime, Naumiesčio par., Sakių apskr. Mokinosi Naumiestyje, Mariampolės gimnazijoj ir Seinų kunigų seminarijoj, kurią baigė 1890 m. Tų metų birželio mėn. 24 dieną išvęstas kunigu. Dirbo keliose parapijose. 10 metų išgyveno Varšuvoj: 4 metus vikaru

prie šv. Aleksandro bažnyčios ir apie 6 metus gimnazijos kapelionu. 1905 m. sugrįžo Lietuvon ir metus išgyveno Mariampolėje, kur įsteigė plačiai pagarsėjusią Suvalkų pusėje „Žiburio" draugiją. Paskui klebonavo apie 2 metų Lekečiuose. Nuo 1909 m. apie 4 metus redagavo „Vadovą". Toliau ketverius metus klebonavo Pakuonyje. Dabar jau penkti metai klebonauja Aukštojoj Panemunėje. Prieš dvejus metus paskirtas Mariampolės dekanu.

Besikuriant 1917 m. Lietuvos Tarybai, kun. Staugaitis buvo išrinktas jos nariu, o 1918 m. sausio mėnesį išrinktas jos vicepirmininku. Perėjo nuo Krikščionių Demokratų į Steigiamąjį Seimą, kurio yra taip pat vicepirmininkas. Būdamas Taryboje ir Seime kelis kart buvo deleguojamas į užsienius Lietuvos politikos reikalais.

Rašinėjo, dar klierikas būdamas, į Tilžės „Šviesą", paskui į „Šaltinį", „Viltį" ir t. t.

Išleido knygeles: „Bažnyčios istorija", „Ar gi čia kalta katalikų Bažnyčia", „Jaunimo idealas — pamokslai mokiniams", „Katalikų tikėjimas ir jo priešai", „Darbininkų klausimas".

Redaguodamas „Vadovą", didesnę jo pusę patsai prirašydavo. Rašydavo daugiausiai slapyvardėmis: Meškus, Panenupis, Kun. Mš., X. Panenupio vardu išleido visą seriją „Pirmeivių žiedų".

Jokūbas Stikliorius.

Gimė 1871 m. liepos mėn. 25 dieną Kiaušeliuose, netoli Ragainės. Bet pirmuosius savo kūdikystės metus gyveno ant Sešupės kranto, Ožių kaime, taip pat Ragainės apskrityje, kur tėvai buvo nusipirkę kitą didoką ūkį. Nuo 7 lig 19 metų lankė mokyklą: pirmiau savo kaimo pradinę, toliau priruošiamus kursus Pilkalnyje ir Ragainės seminarijoj. Apie metus mokytojavęs dvarininkų šeimose, vieno giminiečio dvare mokėsi ūkio mokslų ir tarnavo grafo Kanitz' o dvarų administracijoj Podanguose (Rytprūsiuose), kol turėjo stoti 1893 m. kareivijon, prie raitelių, Karaliaučiuje. Čia netrukus buvo komandiruotas į aukštesniųjų kareivijos administracijos valdininkų kursus. Tokiu būdu pasiliko kareivijoje, ypač ir delto, kad turėjo Karaliaučiuje progos pasitobulinti moksle, lankydamas žiemos metu ruošiamus universito kursus ir kitokias įstaigas. Išlaikęs kvotimus ir keletą metų vėliau gavęs atatinkamą vietą ir karininko laipsnį, pasirinko kareivijos tarnybą galutiniu savo užsiėmimu. Ilgiau, kaip dešimtį metų, pagyvenęs Karaliaučiuje, buvo nukeltas į Gumbinę, o galiausiai, jam pačiam paprašius, į Tilžę.

J. Stikliorius yra kilęs iš grynai lietuvių šeimos. Jo tėvas, berods, mokėjo ir vokiškai, bet motina beveik visai ne, nors gerai skaitė ir rašė lietuviškai. Jokūbas lig pradedant eiti mokyklon kitos kalbos nežinojo. Mokyklose, kaip visus kitus lietuvius moksleivius, taip ir jį, pratindavo prie vokiečių kalbos. Ir ne be pasisekimo. Net atostogomis su tėvų namuose apsilankančiais

mokyklos draugais, kaimynų vaikais, jau būdavo įpratęs kalbėti vokiškai. Užgirdusi tat jo motinėlė vieną kartą vaikus smarkiai išbarusi. Nuo to laiko, ir miestan sugrįžę, jie jau drovėdavos tarp savęs kalbėti vokiškai.

Ragainėje susieidavo su „Varpo" leidėjais ir kitais lietuviais. Penki vienminčiai moksleiviai įsisteigė draugijėlę „Rambyną" ir, susieidami, stropiai mokindavos lietuvių kalbos. Tilžėje tekdavo lankyti „Birutės" draugijos susirinkimus ir vakarėlius. Čia J. S. susipažino su visais tų metų susipratusiais Prūsų, o ir keliais Didžiosios Lietuvos lietuviais. Jokūbo tautiškasis susipratimas pasidarė visai aiškus ir sustiprėjo ypač tuo, kad jo mokyklos direktorius, renegatas žydas, kiekviena proga pasinaudodamas peikdavo ir niekindavo lietuvius. Ir vėliau, svetur gyvendamas, kada tik galėdamas, parvažiuodavo į „Birutės" ir „Lietuvių Giedotojų Draugijos" vakarėlius.

Karaliaučiuje patsai buvo mėginęs įsteigti lietuvių draugijėlę. Pirmu pašaukimu ir susirinko tautiečių būrelis. Tik jam tuo metu nebuvo galima viešai darbuotis, o kitam, kurs būtų galėjęs arba norėjęs užsiimti vadovavimu, neatsirandant, draugijos steigimas neįvyko. Gumbinėje su kitų tautiečių pagalba įsteigė stiprią lietuvių draugiją, kuri keletą metų lig pat karo gana gyvai veikė. Iš čia ėmė leisti (pats nesirašė nei redaktorium nei leidėju) „Lietuviškai-vokiškąjį savaitraštį", kurs paskiau vien lietuvių kalba ėjo, kaip „Prūsų Lietuvos Savaitraštis" lig karui prasidedant. Tilžėje turėjo progos plačiai veikti tautiškajame judėjime.

Karas visam kam galą padarė. J. S. iš pradžios su savo pulku išėjo į rytų frontą, buvo Lietuvoje lig Vilkaviškio ir Suvalkų. 1915-16 metais vyresnybės įsakymu darbavosi „Dabarties" leidime Tilžėje ir Kaune. Nepasitikėdama juo vyriausybė iškėlė betgi jį į Karaliaučių ir paskui į Koelną prie Reino, kur išbuvo, kareiviškosios policijos prižiūrimas, lig karo pabaigos. Įvykus revoliucijai atsisakė iš kariškosios tarnybos ir parvažiavo Tilžėn visiškai atsidėti tautos politikos darbui. Rūpinosi įsteigimu „Prūsų Lietuvių Balso", kurio buvo pirmasis redaktorius. Taip pat dalyvavo suorganizavime „Prūsų Lietuvių Susivienijimo" ir Tautos Tarybos ir buvo išrinktas jos generaliniu sekretoriu.

Atvykus Klaipėdos kraštan prancūzams ir pasidalinus „Susivienijimui" į Nemuno šiaurės ir pietų šakas, iš pradžios J. S. paliko Tilžėje, kur, vietoje į Klaipėdą nusidanginusiojo „Prūsų Lietuvių Balso", nuo 1920 m. balandžio m. 1. d. ėmė leisti „Rytojų". Tačiau tą pat mėnesį nusidangino — šeimą tuo tarpu palikdamas Tilžėje — Klaipėdon ir užėmė vietą Klaipėdos Krašto Tarybos gen. sekretoriaus.

Būdamas Tilžėje nuolat turėjo darbo su policija, kuri iškratė jo namus ir raštinę ir du kartu buvo suėmusi: 1919 m. kovo mėn. tik kelioms valandoms, o 1920 m., tą pat mėnesį beveik

keturioms savaitėms. Keletą kartų buvo šaukiamas į teismą, o du kartu del prasikaltimo spaudos įstatymams buvo nuteistas mokėti pinigų bausmę.

Aleksandras Stulginskis.

Gimė 1885 m. vasario m. 26 d. Kutalių kaime, Kaltinėnų parapijoj, Raseinių apskr. Jo tėvai—mažieji nuomininkai žemdirbiai. Pradinę mokyklą išėjo Kaltinėnų liaudies mokykloje. Vidurinius aukštesnius mokslus Liepojuje ir Kaune. Aukštuosius mokslus ėjo Insbruke, Austrijoj, filosofiją, ir Hallėje, Vokietijoj, agronomiją. 1913 metais baigė agronomijos institutą Hallėje. Pastojo į žemės dalykų komisiją Vilniaus gub. agronomu. 1914 m. buvo paskirtas Trakų apskrities agronomu, kur ir išbuvo iki Vokiečiams užimant Trakų apskritį.

Okupavus Vokiečiams Lietuvą, dirbo Lietuvių Centro Komitete nukentėjusiems del karo šelpti. Vedė švietimo draugiją „Rytas“, kaipo jos pirmininkas. Redagavo laikraščius: Vilniaus „Tėvynės Sargą“ ir „Ūkininką“ ir porą metų leido specialinį „Ūkininkų Kalendorių“.

1917 metais dalyvavo pirmoje Lietuvos konferencijoje ir rugsėjo m. 22 dieną buvo išrinktas Lietuvos Valstybės Tarybos nariu.

1918 m. gruodžio m. 26 dieną įėjo į Sleževičiaus kabinetą ministeriu be portefelio. Kovo m. 11 dieną įėjo į Pr. Dovydaičio kabinetą, kaipo Vidaus Reikalų Ministeris ir nuo balandžio m. 12 dienos Šleževičiaus kabinete (IV) ėjo Žemės Ūkio ir Valstybės Turtų Ministerio pareigas.

Išrinktas į Steigiamąjį Seimą, A. Stulginskis Seimo daugumos išrenkamas jo pirmininku ir drauge, kaipo toks, eina Respublikos Prezidento pareigas.

Priklausydamas Kr-Demokratų Partijai, A. Stulginskis yra jos Centro narys ir kurį laiką buvo jos pirmininkas.

Kastantinas Šakenis.

Gimęs 1881 m. lapkričio mėn. 14 d. Velėniškių kaime, Pasvalio apskr. Gimnazijos mokslus išėjo Šiauliuose, paskui 1900 metais įstojo į Petrapilio universito matematikos skyrių, iš kur 1902 metais perėjo į Petrapilio technologijos instituto mechanikos skyrių. 1910 metais baigęs institutą, darbavosi Kaune prie „Saulės“ draugijos namų statymo, paskui persikėlė į Vilnių, kur mokytojavo vyriausybės vyrų ir mergaičių gimnazijose. Vilnių imant vokiečiams, nukilo į Rusus ir buvo paskirtas M. Yčo Vilniaus vyrų gimnazijos inspektoriu Voroneže. Dabar tarnauja Lietuvos Gelžkelių Valdyboje Traukimo Tarnybos skyriuje. Yra darbavęsis „Vilniaus Žiniose“, „Viltyje“, „Vaire“, „Lietuvių Balse“ ir yra buvęs šių laikraščių dalininkas. K. Šakenis yra Tautos Pažangos Centro Komiteto narys.

Matas Šalčius.

Gimęs 1890 m. rugsėjo mėn. 20 d. Čiudiškiuose, Klebiškio valsč., Mariampolės aps. Ėjo mokslus Mariampolės gimnazijoj, „Saulės" kursuose, klausė pedagogijos lekcijų Amerikos universituose. Nuo 1908 m. rugsėjo m. 1 d. mokytojavo Kauno gub. mokyklose. 1914 metų pradžioj pašalintas rusų valdžios nuo mokytojavimo už paskaitytą Petrapily visų Rusų mokytojų suvažiavime priešingą rusifikacijai pranešimą apie Lietuvos mokyklas ir Kauno gubernatoriaus įsakymu ištremtas iš Kauno gub. Didžiojo karo metu daug keliavo ir aplankė Ameriką, Japonus, Kinus ir kitas tolimųjų rytų šalis.

Plunksnos darbą pradėjo 1906 m. apysakaite „Žarijoj". Toliau nuolat bendradarbiavo „Lietuvos Žiniose" ir „Lietuvos Ūkininke" rašydamas daugiausiai auklėjimo klausimais. Amerikoj redagavo kurį laiką „Ateitį". Sugrįžęs iš Amerikos 1919 m. pradžioj, stojo dirbti į Lietuvos Spaudos Biurą, vėliau į „Lietuvos" dienraštį, kur dirbo lig pastarųjų laikų.

Yra parašęs kelioliką knygelių vaikų skaitymui, gražiai paveiksluotų mūsų dailininko Jaraševičiaus (išleistos Vilniuje prieš karą).

M. Š. yra vienas kūrėjų Lietuvos Šaulių Sąjungos.

M. Š., nors ir apsikrovęs įvairiais kitais darbais, ir dabar neapleidžia pedagogijos srities ir atliekamu laiku mokytojauja.

Petras Šalčius.

Gimė 1893 m. sausio mėn. 25 d. Ciūdiškių kaime, Mariampolės apskr. 1913 m. baigė Mariampolės gimnaziją ir stojo į Maksvos universito juridinį fakultą, kurį baigė 1918 m. Specializuodamasis kooperacijos reikaluose išklausė aukštuosius kooperacijos kursus prie Maksvos Liaudies Universito Šaniavskio vardo. 1916 m. dirbo prof. Prokopovičiaus ir F. Totomianco seminaruose. Nuo 1909 m. pradėjo bendradarbiauti „Lietuvos Žiniose," „Aušrinėje", „Lietuvos Ūkininke" ir kit. 1917 metais darbavos Petrapily leidžiamos „Santaros" redakcijos komisijoje. Susiorganizavus Lietuvos valdžiai buvo pakviestas į Prekybos ir Pramonės Ministeriją darbuoties kooperacijos srity. P. S. yra išvertęs iš kitų kalbų ir pats savitai parengęs kooperacijos reikalams reikalingiausių vadovėlių. Įkurus pirmąją Lietuvoje kooperatyvų sąjungą Kaune (Pakaunės) buvo išrinktas į jos valdybos narius. Redagavo kooperacijos laikraštį „Talka". Dabar darbuojas Lietuvos kooperacijos Bendrovių Sąjungos valdyboje, kaipo jos pirmininkas.

Abraomas-Beras Šapiro.

Vyriausias Lietuvos rabinas Beras Šapiro yra gimęs 1858 metais. Jis yra kilęs iš aristokratinės rabinų šeimynos, žinomos Lietuvoje vardu „Voložino rabinų namai“. Savo mokslą, taip pasaulinį, taip ir tam tikrą žydų-talmudo, ėjęs mokyklose-chederuose ir namie. Būdamas labai gabus 14 metų amžiaus įstojo į aukščiausį rabinų institutą (Ješibotą) Voložine, kurį baigė su atsižymėjimu. 1896 m. buvo išrinktas rabiną Smolevičiuose, Minsko gubernės. 1906 m. išleista pirma dalis jo kapitalinio, mokslinio talmudo veikalo vardu „Dvar Avraom“ (Abraomo žodis). 1913 m. išleista turininga tojo pat veikalo antroji dalis. Tais pat metais jis buvo pašauktas į aukščiausią pas Lietuvos žydus rabino vietą, būtent, kaipo Vyriausias Kauno rabinas. Užimdamas šią vietą, jis uoliai dalyvauja visuomenės, labdarybės ir politikos gyvenime. Susidarius Lietuvos valstybei, jis stojo į žydų visuomenės eiles, visais būdais remiančias ir suteikiančias pagalbos Lietuvos valstybingumo plėtotei ir sustiprinimui. 1921 metais, būdamas pakviestas Amerikon žydų darbuotojų „Relief„o“ reikalais, jis plačiai pasinaudojo savo buvimu ten Lietuvos krašto naudai, laikydamas didesniuose centruose prakalbas, supažindamas Amerikos žydus su Lietuvos padėtim ir ragindamas jųjų užuojautą Lietuvai, kas jam geriausiai pavyko.

Dr. Jurgis Šaulys.

Gimęs Žemaičiuose 1879 m. gegužės m. 5 d. Ėjęs aukštuosius mokslus Šveicaruos ir baigęs filosofijos skyrių (visuomenės mokslus) Berno universite daktaro laipsniu.

Pradėjo aktingiau dalyvauti lietuvių publicistikoj nuo 1900 m. Yra rašinėjęs įvairiais pseudonimais (J. Mažagetas, J. Bekampis, J. ir kriptonimais, iš pradžių „Tėvynės Sarge“, „Žinyne“, paskui „Ūkininke“, „Varpe“, „Naujienose“, pagaliau, „Vilniaus Žiniose“, „Lietuvos Žiniose“ „Lietuvos Aide“). Redagavo vienerius metus (1903-1904) „Varpą“ ir „Ūkininką“ su „Naujienomis“, o karui prasidėjus, ligi vokiečiams į Vilnių ateinant,—„Vilniaus Žinias“.

Kartu su kitais aktingai dalyvavo visame kūriamajame valstybės darbe, pradedant nuo 1916 m. Valstybos Tarybai įsikūrus, yra buvęs iš pradžių generalinis jos sekretorius, paskui 1918 m. nuo vasario ligi lapkričio mėn. vicepirmininkas. Nuo 1918 m. lapkričio m. ligi 1919 m. birželio m. buvo Lietuvos pasiuntiniu Berlyne. 1919 m. pavasarį yra važinėjęs ypatinga diplomatine misija į Varšuvą. Nuo 1919 m. rugsėjo mėn. buvo Lietuvos misijos šefas Šveicaruose. Dalyvavo Rygos Konferencijoje. 1921 m. pradžioj išvažiavo Italijon paskirtas pirmuoju Lietuvos valdžios atstovu prie Kvirinalo.

Kun. Kazimieras Steponas Šaulys.

Žemaičių kapitulos kanauninkas ir kunigų seminarijos profesorius, diecezinės kūrijos kancleris, valstybinės archaioiogijos komisijos ir Lietuvos Raudonojo Kryžiaus vyriausiosios valdybos narys, kun. Š. yra gimęs 1872 m. sausio mėn. 16 dieną, kilęs iš Švėkšnos valsčiaus valstiečių. Vidurinius mokslus išėjęs Palangos gimnazijoj ir Žemaičių seminarijoj, baigė dv. akademiją Petrapily, įgijęs teolog. magistro laipsnį. Pirmaisiais savo kunigavimo metais Panevėžy rūpinosi visuomeninės labdarybės sutvarkymu, būdamas vietinės Labdarių draugijos narys įsteigėjas.

Mokytojaudamas Kauno seminarijoj, veikliai dalyvavo sunkiame anais laikais švietimo platinimo darbe, būdamas narys įsteigėjas ir ilgametis „Motinėlės“ „Saulės“ ir k., švietimo įstaigų valdybų narys.

Pirmąjį šviesos krislą pagavęs, namie skaitydavo Valančiaus raštus iki dar rusų mokyklos neragavęs. Paskiau yra rašinėjęs visuomenės turinio straipsnių į laikraščius: „Apžvalgą“, „Vilį“, „Draugiją“. Atskiromis knygomis išleido: „Sociologijos vadovėlį“, ir „Socialistai ir mūsų socialiniai reikalai“.

Lietuvos V. Tarybos nariu išrinktas 1917 m. rugsėjo m. 21 dieną, pirmosios Konferencijos Vilniuje. Dabar Steigiamojo Seimo narys.

Kun. Jonas Šepetys.

Gimė 1867 m. kovo m. 5 d. Švilpiškyje, Biržų par. Išėjo gimnaziją Slucke ir universitą (1893 m.) Dorpate. Pabuvęs metus Nemunėlio Radviliškio reformatų klebono padėjėju 1894 m. Sinodo paskirtas Švobiškio klebonu; ten išbuvo 19 metų. Leido pirmąjį evangelikų reformatų laikraštį; „Pasiuntinys“. 1912—15 m. klebonavo N. Radviliškyje. Rusams per karą sudeginus kleboniją ir bažnyčią, iškeliavo į Voronežą, kur 3 metus mokytojavo M. Yčo gimnazijoje. Sugrįžęs Vilniun, buvo klebonas lietuvių reformatų parapijos ir Viešojo knygyno vedėjas. Vilnių lenkams užėmus, buvo Laikinojo Lietuvių Komiteto narys ir kasininkas.

Jokūbas Šernas.

Gimė 1888 m. birželio mėn. 14 d. Jasiškių kaime, Biržų apskr. lietuvių reformatų šeimynoj. Baigęs pradedamąją mokyklą Nemunėlio Radviliškyje, 1903 m. įstojo į Slucko klasinę gimnaziją, Minsko gub. Už dalyvavimą politiniame judėjime 1906 m. buvo iš 6 klasės pašalintas. Po 2-jų metų įstojo į privatinę gimnaziją Dorpate, kurią baigė 1910 metais. Tais pačiais metais įstojo į Dorpato universito teisių fakultą. 1911 m. perėjo į Petrapilio universitą, kurį baigė 1914 m.

Po to apsigyveno Vilniuje ir veikliai pradėjo dalyvauti lietuvių visuomenės gyvenime. 1915 m. rusams apleidžiant Lietuvą, pasiliko Vilniuje, kur per visą vokiečių okupacijos laiką, drauge su kitais įžymesniais lietuvių visuomenės ir politikos veikėjais, dirbo del nepriklausomos Lietuvos idėjos. 1917 m. nuo vietos lietuvių buvo pasiųstas i I-ją Lietuvos Konferenciją ir jos buvo išrinktas į Lietuvos Tarybą. 1918 m. pradžioje buvo Tarybos išrinktas į jos prezidiumą, kaipo generalinis sekretorius, kurio pareigas pildė ligi 1919 m. kovo mėn. pradžios. Tų pat metų balandžio mėn. 12 d. buvo paskirtas Ministeriu be portfelio IV kabinete.

Marcelinas Šikšnys.

Gimė 1874 m. Notiniškių kaime, Siaulėnų par., Siaulių apskr. Išėjęs Šiaulių gimnaziją 1893 metais, įstojo į Maksvos universito fizikos matematikos skyrių, kurį baigė 1897 m. Po to turėjo metus atitarnauti Kauno garnizono kariuomenėje, kur gavo praporščiko laipsnį. 1899 m. gavo Rygos realinėj mokykloj matematikos mokytojo vietą, kurioj išbuvo iki 1915 m. Visą mokytojavimo laiką Rygoje šventadieniais surinkdavo Rygos miesto mokinius lietuvius į Aleksandro gimnazijos butą ir ten mokydavo juos lietuvių kalbos.

1915 m., rusams evakuavus Rygą, persikėlė mokytojauti į Voronežą, kur buvo M. Yčo atidaryta Vilniaus lietuvių gimnazija; taip pat laikė matematikos paskaitas Voronežo lietuvių mokytojų institute. 1918 m. drauge su kitais lietuviais tremtiniais pagrįžo į Vilnių ir įstojo mokytoju į I Vilniaus lietuvių gimnaziją, kur buvo išrinktas gimnazijos direktoriaus pavaduotoju ir kur darbuojasi iki šiai dienai. Susitvėrus 1918 m. gale Lietuvos ministerijoms, buvo paskirtas Švietimo Ministerijos patarėju. 1919 m. vasarą laikė matematikos paskaitas pradedamųju mokyklų mokytojų kursuose.

Mūsų literatūroje darbuojasi dar nuo studentavimo laikų (nuo 1894 m.). Iš pradžios rašinėjo M. Siaulėniškio pseudonimu eiles „Varpe“ ir „Ūkininke“, kai juos vedė Kudirka. Paskui, lietuviams spaudą atgavus, išleido dramos veikalus: „Pilėnų kunigaikštį“, „Sparnus“ ir „Likimo bausmę“. 1909 metais jį ištiko didelė nelaimė (staiga mirė abidvi jo, jau gana paaugusios, dukters) ir nuo to laiko jo gyvenimas persilaužė — dailiojoje literatūroje nebepasirodo jo veikalų (pasilieka nepabaigta „Rygos Garse“ pradėta spausdinti poėma „Žalgirio mūšis“).

Pagrįžęs iš Rusijos į Vilnių, ėmė ruošti reikalinguosius mūsų gimstančiai mokyklai matematikos vadovėlius; redagavo algebros kursą, išleido algebros ir aritmetikos terminų vadovėlį, taip pat geometrijos vadovėlį.

Stasys Šilingas.

Gimė Vilniuje 1885 m. lapkričio m. 11 d. 1905 m. baigė I-ąją Vilniaus gimnaziją. Aukštąjį mokslą ėjo Maksvos universite. Nuo 1908 m., pirmininkaudamas Maksvos Lietuvių Studentų Draugijai, telkė Rusų ir Lietuvos aukštosiose ir vidurinėse mokyklose besimokinančią lietuvių jaunuomenę, sukūrė ir vedė josios laikraštį „Aušrinę" su „Vasaros darbų" priedu, pavestu jaunuomenės renkamai tautosakai. Baigęs 1912 m. juridinio fakulto ekonomijos skyrių, apsigyveno Vilniuj ir buvo Lietuvių Banko valdybos, paskiau tarybos narys. Be to, rūpinosi sutelkti literatų ir dailininkų būrį ir išleido meno rinkinį „Barą".

Karui prasidėjus, sekretoriavo, paskiau vicepirmininkavo „Lietuvių Draugijos nukentėjusiems del karo šelpti" Centro Komitetui. Vokiečiams į Vilnių artinantis, drauge su Centro Komiteto dalimi nukilo į Petrapilį, kur varė toliau darbą globojimo ir šelpimo kelių šimtų tūkstančių lietuvių tremtinių, išblaškytų po visus Europos ir Azijos Rusus. Kartu 1915-1917 m. atstovavo lietuvių organizacijoms „Atskiroj taryboj tremtinių gyvenimui tvarkyti prie Rusų Vidaus Reikalų Ministerijos", per kurią ėjo kreditai, rusų valdžios asignuojami karo tremtinių reikalams. 1916 m. organizavo vasario m. buvusį Petrapily lietuvių suvažiavimą. 1917 m. dalyvavo kūrime Demokratinės Tautos Laisvės Santaros partijos ir vedė josios laikraštį „Santarą" su meno priedu „Pradalgiai". Dėjosi prie lietuvių kariuomenės organizavimo Rusuos, leido laikraštį „Laisvės Karininkas" ir aktingai dalyvavo abiejuose lietuvių kariškių suvažiavimuose Petrapily: 1917 m. gegužės mėn. ir 1918 m. sausio mėn. 1917 m. pirmininkavo sudarytajai Petrapily Lietuvių Tautos Tarybai. Atidarė josios sušauktą Rusų Lietuvių Seimą, buvusį Petrapily 1917 m. gegužės ir birželio mėn. ir dalyvavo jame, būdamas koalicinio prezidiumo narys. Po Seimo rūpinosi sudaryti Vyriausiąją Lietuvių Tarybą Rusuos ir, susidarius, sekretoriavo joje. Būdamas Rusų lietuvių atstovas, dalyvavo „Atskiroj taryboj prie Rusų Vidaus Reikalų Ministerijos Steigiamojo Seimo rinkimų įstatymui paruošti." Atstovavo Rusų lietuviams Lietuvių Konferencijose Stokholme: pirmojoj 1915 m. ir antrojoj 1917 m. Dalyvavo sudaryme Stokholme ir Petrapily „Švedų Lietuvių Draugijos", turinčios suartinti tas dvi tautas.

1918 m. grįžo į Vilnių ir liepos m. išrinktas buvo Valstybės Tarybos nariu. Vedė josios komisijas — finansų, juridinę, ir krašto apsaugos. Lapkričio m. išrinktas antruoju Valstybės Tarybos vicepirmininku ir, būdamas toks, lygiomis teisėmis su Valstybės Tarybos pirmininku — A. Smetona ir pirmuoju vicepirmininku — kun. J. Staugaičiu,įėjo į Aukštąjį Valstybės Tarybos Prezidiumą, kuriam, laikinąją konstituciją einant, buvo pavestos Valstybės Galvos pareigos. 1919 m. balandžio m. pakeitus

konstituciją ir išrinkus pirmuoju Lietuvos valstybės prezidentu Antaną Smetoną, į jo vietą išrinktas Valstybės Tarybos pirmininku ir ėjo tas pareigas ligi Steig. Seimui susirinkus, kada V. Taryba liovėsi veikusi.

1919 m. sausio m. del takto ir principų skirtumų išėjo iš Demokratinės Tautos Laisvės Santaros partijos ir yra nepartinis.

St. Š. yra vienas įsteigėjų ir veikliausiųjų Liet. Meno Kūrėjų Draugijos narių.

Stasys Šimkus.

Gimė 1887 m. sausio m. 23 d. Motiškių sodžiuj, Seredžiaus valsčiaus, mažažemių šeimynoj. 9 metų pradėjo mokintis muzikos pas vietos vargonininką, toliau pas J. Naujalį, Kaune. 13 metų pradėjo vargonininkauti Čiobiškyje, Kriokelaukyje, Skirsnemunėj. 1905 metais įstojo Vilniaus muzikos mokyklon. Tų pačių metų rudenį įstojo Varšuvos konservatorijon, kurią baigė 1908 metais (vargonų skyrių). Tą pat rudenį įstojo Petrogrado konservatorijos kompozicijos skyriun ir baigė jį 1914 m. Pasauliniam karui prasidėjus Lietuvių draugijos nukentėjusiems del karo šelpti buvo deleguotas Amerikon aukų rinkti. Amerikoj gyveno 5 metus, lankydamas lietuvių kolonijas su prakalbomis, ruošdamas koncertus, mokindamas chorų. 1917 m. pradėjo ten leisti muzikos žurnalą „Muzika". 1920 m. vasarą grįžo Lietuvon.

Šimkus yra parašęs ir harmonizavęs keletą šimtų dainų chorams, solo, duetams, kvartetams. Be to, yra parašęs dvi muzikales dramas („Čigonai" ir „Išeivis") fortepijonui sonatą, trio (violenčelė, smuika ir fortepijonas) styginį kvartetą. Šiuo metu labiausia žinomi iš Šimkaus kompozicijų yra: „Kur bakužė samanota", „Plaukia sau laivelis", „Vakarinė daina" ir kitos dainos chorams.

Simkus yra taip pat pasidarbavęs mūsų liaudies dainų rinkimui. Lietuvių Mokslo Draugijoj Vilniuje guli 1000 jo surinktų dainų, priruoštų spaudai.

Kilus Lietuvių karui su Lenkais, drauge su menininkais K. Petrausku, Sodeika ir Binkiu, pastojo savanoriu mūsų kariuomenėn ir paruošė visą eilę keliančių dvasią, ūpą ir estetinį išlavinimą koncertų mūsų kariams fronte ir pafrontėje.

Kazys Šimonis.

Gimė 1887 m. rugpiūčio mėn. Viešintų par., Ukmergės ap., Starkonių kaime, iš tėvų ūkininkų: Petro ir Uršulės Gustaitytės. Augo Stebeikių sodž. (Vadoklių par.) ligi 10 metų ir Dirgaičių sodž. (Vasiliškio- Grinkiškio par.), kur tėvai buvo pirkę žemės. Pradėjo mokintis 19 metų į vargonininkus pas Vasiliškio vargonininką, mokydamasis du metu Vasilišky ir Kupišky. 1907 m. metė betgi mokytis

vargonininkauti ir išprašė iš tėvo, kad nuvežtų jį į Siaulius mokytis šiaip mokslų. Kiek pasimokinęs ten, paskui dar Kauno „Saulės“ kursuose, 1919 m. iškeliavo į Ameriką. Ten gyveno Philadelphijoj, paskui New Yorke, kur buvo gavęs tarno vietą vienam restorane. Žinoma, tokioj vietoj būdamas, būsimas mūsų menininkas nerimavo, tad pagaliau 1910 m. metė visa ir grįžo Lietuvon. 1911 m. buvo paimtas kariuomenėn ir ligi pat karo tarnavo Kieve inžinerių pulko raštinėje. Karui prasidėjus turėjo vykti į frontą ir perėjo su rusų kariuomene Galiciją, Lenkiją ir Lietuvą ligi Dvinsko. Revoliucija ištiko jį Rygoje. Ten jis buvo išrinktas 12 armijos komitetan, kaipo lietuvių atstovas. Vokiečiams išvijus rusus iš Rygos pateko į Petrogradą, kur darbavosi, kaipo redakcijos narys, dar Rygoje pradėtam leisti karių laikrašty „Laisvas Žodis“, ir išbuvo ten ligi 1917 m. kovo mėn. Per visuotinąją demobilizaciją pasiliuosavęs išvažiavo į Charkuvą pas savo seserį. Vokiečiams užėmus Charkuvą 1917 m. gegužės mėn. išvažiavo į Lietuvą, tėviškėn, o 1919 m. atsikėlė Kaunan.

K. Š. turėjo pamėgimo paišyt jau iš mažens. Kompozicijas paveikslus buvo pradėjęs dar būdamas „Saulės“ kursuose. Kariuomenėje, būdamas prie pulko štabo, turėjo gan ir laiko ir patogių sąlygų, tad, pirkdamas kur pamatęs tapymo meno vadovėlius, pats iš jų mokėsi laisvomis valandomis perspektyvos ir kitų paišybos ir tapybos įstatų ir paišė, vis paišė. Visa padaryta siųsdavo A. Varnui ir St. Šilingui, kurie jį raginę dirbti toliau. Pargrįžęs iš Rusijos Lietuvon, ėmė tėviškėje tapyti didesnius dalykus ir, atsivežęs juos su savim Kaunan, parodė visų pirmiausia St. Šilingui. Kauniečiai ėmė įdomautis jo, kiek panašiais į Čiurlionies kūrybą, betgi savotiškais, mistiškai fantastiniais paveikslais. Visų pirmiausia vienas paveikslas buvo nupirktas prezidentui Smetonai jo vardo dieną (1920 m.), po to ėmė pirkti ir kiti. 1920 m. Meno Apžvalgos parodoje Šimonis buvo išstatęs pirmą kartą jau apie 60 paveikslų. Ligi 1921 m. pradžios Šimonies buvo nupaišytų jau lig 150 paveikslų, iš kurių parduotų buvo per 100. Kai kas parduota Skandinovijon ir Amerikon.

K. Šimonis yra pamėgęs teosofiją. Jos tai problėmos, Vydūno raštai ir Čiurlionis, kaip pats K. Š. sakosi, davę daugiausia impulso jo kūrybai. Dabar K. Š. gyvena Kaune.

Aldona Šliūpaitė.

Žinomojo Amerikos visuomenės veikėjo daktaro Jono Šliūpo duktė. Gimusi 1890 m. liepos mėn. 26 d. New Yorke, Amerikoj. Mokslus ėjo Skrantone, Pensilvanijoj. Medicinos mokslus baigė Womens College Philadelphijoje. Praktikavusi New Yorke įvairiose ligoninėse ir privačia praktika

Brooklyn'e, Boffel. Kai iškilo karas, sumanė važiuot į Lietuvą teikti medicinos pagalbos savo tėvų krašto žmonėms. Jau buvo pasiryžusi važiuot į Lietuvą 1916 m., ir buvo pirmasis daktaras M. Yčo sumanytojo Amerikos daktarų būrelio, skiriamo Lietuvai. Bet Amerikai Vokiečiams karą paskelbus — tasai planas neįvyko. Tada ji, 1917 metais, vyksta per Japonus į Sibirą, į Rusus, Centro Komiteto kviečiama lietuvių pabėgėlių gydyti. Paskirta to komiteto Voronežo moksleivių gydytoja, darbavosi iki 1918 metų. Kai vasarą grįžo mokinių transportas iš Voronežo į Lietuvą, ji ir atkeliavo į Vilnių. Nors buvo jai siūloma pasilikti Vilniuje, tačiau ją traukte traukė mūsų sodžiun, kurio ji dar nebuvo pažinusi. Važiuoja tad į Žemaičių Šilalės miestelį (Tauragės apskr.) ir ten eina praktiką. Pamėgsta mūsų sodžių ir mūsų žmones, su kuriais veikiai susigyvena, pasineria visai į gydymą. Tiktai Amerikos misijai atvažiavus 1919 m. pavasarį, valdžios kviečiama, važiuoja į Kauną ir čia Socialės Apsaugos Ministerijos paskirta valdžios atstove prie Amerikos vaikų maitinimo organizacijos. Būdama amerikietė, čia daug padėjo, patarpininkaudama tarp tos misijos ir mūsų valdžios. 1919 m. gruodžio mėnesio pradžioje, kai atvyko Amerikos Raudonojo Kryžiaus misija ir įsteigė čia savo atstovybę, valstybės prezidento buvo priskirta prie tos misijos mūsų valdžiai atstovauti.

Dr. Jonas Šliūpas.

Gimė 1861 m. vasario mėn. 23 d. (s. k.) Rakandžiuose, Gruzdžių par.; Šiaulių ap. iš Roko ir Onos Vaitkyčios (dar tebegyva) Šliūpų, lietuvių ūkininkų. Ėjo mokslus Mintaujos gimnazijoje ir baigė ją pirmuoju mokiniu. Po to buvo pastojęs į Maksvos Universtią, pirma į filologijos skyrių, paskui į juridinį. Bestudentandamas jis drauge su J. Spuduliu sudarė lietuvių studentų būrelį, kuris leido net savo hektografuotą laikraštėlį „Aušra“ (išėjo per 15 No.), kurį redagavo 4 kurso studentas matematikas Povylonis. Be to, su draugais P. Vileišiu ir J. Spuduliu ir trimis profesoriais rusais-Koršu, Milleriu ir Fortunatavu buvo sumanęs įsteigti Lietuvių kalbos Mokslo Draugiją (Litovsk. Filologičeskoje Obščestvo) ir jau padavęs jos įstatus patvirtinti. Žinoma, draugija nebuvo patvirtinta o jos steigėjai profesoriai gavę už tai net barti iš valdžios. 1882 m. Šliūpas gavo iš Maksvos general-gubernatoriaus taip sunkiai tais laikais duodamąjį leidimą išvažiuoti vasarą į Vokietiją. Nuvažiavęs į Prūsų Lietuvą Š. apsilankė Tilžėj ir Klaipėdoj, kur susipažino su Martynu Sernium, „Lietuviškos Zeitungos“ leidėju, o taip pat su Mikšu, Jankum, Višteliaucku ir k. to laiko mūsų veikėjais Prūsuose. Nuo to laiko ir ėmė rašinėti pirmiausia į „Liet. Zeitungą“. Rudeniop, apsikrovęs lietuviškomis knygomis, laimingai pervažiavo sieną ir tuojau persikėlė į Petrapilį. Tačiau

tų pat metų gruodžio mėn, buvo suimtas drauge su kai kuriais kitais studentais už dalyvavimą studentų sueigoj, protestavusioj prieš policijos įvedimą universito rūmuosna. Dabar gavo atsėdėti dvi savaiti „Krestų“ kalėjime ir po to buvo sugrąžintas vieniems metams gyventi į tėviškę. Tiems metams praėjus gr. Zubovai parsikvietė jį mokytojaut prie savo vaikų į Bubių dvarą. Rudenį buvo bemėginąs vėl įstoti į kurį nors universitą, bet visur jam atsakė, net ir vokiškajam Dorpato universite: jisai buvęs, mat, įtrauktas į „neištikimųjų“ ir atgal nebepriimtinųjų studentų skaičių. Tada, slaptai perėjęs sieną, buvo ketinęs keliauti Šveicarijon, Genevon, stot į tėnykštį universitą, bet kaip tik tuo laiku gavo pakvietimą redaguot Prūsuose „Aušrą“ (vietoj Mikšo), kuri tik nesenai buvo pradėjusi ten eiti nedidelio tautiečių būrelio, prie kurio išpat jau pradžios priklausė ir Šl., rūpesniais. Buvo tai 1883 m. pabaigoje. Bet jau 1884 m. kovo mėn. 15 d. Prūsų superintendento Schlickmano įsakymu Šl. turėjo apleisti Prūsus, kaipo agitatorius ir „panslavistas“ (sic!). Šiek tiek jau anksčiau tai nujau damas Šl. buvo tačiau išanksto paruošęs spaudai visus „Aušros“ numerius 1884 metams. Čia pastebėti reikia, kad toji varpstė, apie kurią visi „Aušros“ reikalai nuo pat jos leidimo pradžios sukosi, buvo tai jau minėtasis M. Šernius, kas lig šiol „Aušros“ periodo aprašinėtojų neteisingai buvo užtylima ir kitaip nušviečiama. Tiek Basanavičius, tiek Mikšas, tiek Šliupas buvo tik „Aušros“ redaktoriai, bet „Aušros“ ir aušrininkų spiritus movens, tikras to laikraščio kūrėjas ir viso to veikimo centras buvo ne kas kitas, tik M. Šernius. Sugrįžęs atgal į Lietuvą, J. Š. buvo apsilankęs Žemaičiuose pas M. Dovainą-Silvestravičių, Kaune ir išten su lietuviu aficeriu Smilgevičiu (buvo tai karštas lietuvis, juodu su Šliupu galvoję net apie ginkluotąjį Lietuvos sukilimą prieš Rusus) nuvyko į Mariampolę, pas Petrą Kriaučiūną; susirinkę pas jį tąsyk bene 12 lietuvių inteligentų surašė raštą spaudos grąžinimo reikalu Varšuvos general-gubernatorini Gurkai. Tasai raštas reikėjo vežti Varšuvon kam nors asmeniškai. Visi kiti susiririnkimo dalyviai, turėdami tai šiokias tai tokias vietas (mokytojai ir k.), atsisakė prisiimti tokią pavojingą pasiuntinybę; atlikti tai apsiėmė Šliūpas. Nuvažiavęs Varšuvon savo brolio Stasio pasu Šl. įteikė raštą Gurkos vietininkui. Čia patyręs, kad pirmasis to rašto įteikimo vaisius būsiąs jo paties areštas, kuogreičiausiai išvažiavo į Mintaują pas savo gerus pažįstamus Malinauskus. Čia su savo būsimąja žmona Liūda Malinauskaite ėmė ruošti lietuvių abėcėlę (buvo tai pirmoji atgimstančios Lietuvos laikais abėcėlė), kuri išėjo 1885 m. Tilžėje 5.000 egz. skaičiuje. Pastebėjęs, kad policija ima jį sekti, nuvažiavo iš čia į Liepoją, iš ten gi į Palangą, iš kur luoteliu nusiyrė į Prūsų kraštą ir, vos vos nepatekęs į Prūsų žandarų nagus, nuvyko į Klaipėdą (su M. Jankaus pasu), o iš ten į Ameriką 1884 m., kur ir išbuvo ligi 1917 m. Tokiu būdu Amerikoj teko jam ir ilgiausiai ir daugiausiai pasidarbuoti. Jo veikimas Amerikoje, tarp tenykščių lietuvių, galima suskirstyti į šiuos tris periodus.

Pirmasis periodas — jo kova su kunigais ir su lenkais. J. Šliupui atvykus į Š. Ameriką buvo ten išviso dar tik 4 lietuvių kunigai, ir visi jie sulenkėję. Lietuvių gi buvo išviso jau ligi 50.000. Bažnyčias statėsi jie tada drauge su lenkais ir bendrose parapijose šeimininkavo, žinoma, lenkai vesdami lenkiškai parapinių susirinkimų protokolus ir t. t. Š. tuojau kibo prie savito lietuvių gyvenimo organizavimo agituodomas už skyrimąsi nuo lenkiškų parapijų ir kurdamas lietuvių spaudą ir draugijas. Pirmiausia susidėjo su lenkiškos orijentacijos lietuviu Tvarausku New-Jorke, turėjusiu mažą savo spaustuvėlę ir leidusiu pirmiau (1879—80 m.) „Lietuviškąją Gazietą"; įdėjęs ir savo, kiek turėjo, pinigo, ėmė leisti su juo laikraštėlį „Uniją". Bet neilgai teko dirbti Šliupui su Tvarausku: šiam nepatiko tautinė Šl. straipsnių pakraipa ir jis, pasinaudodamas savo, kaipo formalinio savininko, teisėmis — vieną gražią dieną išmetė Šliūpą iš redakcijos negrąžindamas jam jo įdėtųjų pinigų. Tačiau Š., nors ir palikęs, gali sakyt, be nieko, sugebėjo veikiai suorganizuoti naują laikraštį „Lietuv. Balsą", kurį leido nuo 1885 ligi 1889 m. Tais metais jis persikėlė gyvent į Baltimorę, kur įstojo baigti aukštąjį mokslą į vietos universitą. Tam pačiam mieste įsteigė tada vadinamąją „Lietuvių Mokslo Draugystę", savo tikslu tarp kitko turinčią knygų leidimą. Tuo laiku parašė „Lietuvių raštus ir raštininkus", pirmąjį pas mus savosios literatūros istorijos bandymą, kurį ir išleido minėtoji „L. M. Draugystė". Pradeda dabar organizuoti ir kituose mūsų kolonijose lietuvių draugijas. Vedęs dar 1885 m. New-Jorke Liūdą Malinauskaitę įgija sau artimiausiąjį gerą draugą visuose savo sumanymuose; jinai taip pat ir rašinėja lietuviškai poezijas ir kitką pasirašydama slapyvarde — Eglė. 1888 m. Šl. parsikviesdina sau pagalbon tautiniam darbui iš Lietuvos ten lenkininkų vyresnybės persekiojamą kun. Aleksandrą Burbą ir drauge su juo pradeda važinėti tautinės agitacijos tikslais po visas lietuvių kolonijas su prakalbomis. Tos prakalbos, iš pradžios sutiktos daugelio su nepasitikėjimu, o kai kurių net su pajuoka, netrukus betgi pasidarė labai populerios ir įėjo į sistemą: šiandien Amerikos lietuviams prakalbos yra pirmas ir vyriausias dalykas. Tasai pirmas Šliūpo darbavimosi Amerikoje periodas truko maždaug 10-tį metų ir, reikia čia pastebėti, begaliniai įpykino prieš jį Amerikos lenkus, kuriems — Šliūpo iniciatyva prasidėjęs ir visiškai pavykęs — lietuvių atsiskyrimas nuo jų parapijų buvo, žinoma, labai skaudus smūgis.

Antrasis Šliūpo veikimo periodas — darbininkų organizavimo periodas. Apie 1884—85 m. kilo Amerikoje darbininkų klausimas. Šl., jau Rusuose dalyvavęs žinomoje lenkų socialistų organizacijoje „Robotnik", pradėjo dabar uoliai agituoti už Amerikos lietuvių darbininkų burimosi į socialistines organizacijas. Ir netrukus pasisekė jam sudaryti vadinamąjį „Susivienijimą Lietuvių Socialistų Amerikoje". Susivienijimas ėmė veikiai leisti ir savo laikraštį „Naują Gadynę", į kurią daugiausia rašė J. Šl. Tasai periodas truko ligi 1905 m., kada Šl. pasišalino iš Susivienijimo.

Įvyko gi tai del to, kad Sl., kuris tuo laiku buvo Susivienijimo kasininkas, renkamas tąsyk Lietuvos revoliucijai palaikyti aukas norėjo siųsti visoms kairiosioms lietuvių partijoms Lietuvoje, o kiti Susivienijimo šūlai skyrė jas išimtinai tik tam tikrai socialistinei grupei.

Dabar prasidėjo trečias Šliūpo veikimo periodas — vadinamosios laisvamanybos. Nors, kaipo laisvamanybos skelbėjas, Šl. buvo pasidarbavęs jau nuo seniau, bet dabar tasai jo veikimas įgija užvis didžiausio aiškumo ir intensyvumo. To veikimo žymių daugiausia paliko Šl. pagarsėjusiam savo laiku laikraštyje „Laisvoji Mintis“, kuris buvo dar 1902 m. sudarytojo Scrantone (kur tąsyk gyveno Šl.) „Susivienijimo Lietuvių Laisvamanių“ organas. Tuo laiku Šl. isvertė ir išleido didesnį Buchnerio veikalą „Spėka ir Medėga“ ir daug kitų knygų laisvamanybos dvasioje.

Didžiajam karui prasidėjus prasidėjo ir Šliupo veikimo vėl naujas periodas, pasireiškęs betgi jau ne tiek Amerikoje, kiek Europoje. Tai finansinio ir politinio jo veikimo periodas. Pirmiausia kilo reikalas gelbėti karo sunaikintąją Lietuvą. Tais tikslais jau 1917 m. buvo jis per Siberiją atvažiavęs į Rusiją pas lietuvius veikėjus; išten nuvykęs buvo Švedijon, kur (Stokholme) išleido lietuviškai knygą „Lietuva ir Anglai“ ir angliškai „The past, present and future of Lithuania“ (Lietuvos praeitis, dabartis ir ateitis). Sugrįžęs Amerikon dirbo ten Amerikos Lietuvių Taryboj. 1919 m. pradžioj, Anglų valdžios pakviestas, atvažiavo Londonan, kur dar nesant Lietuvos atstovybei — ją pirmas suorganizavo ir vedė keturius menėsius ligi atvažiavo paskirtas Lietuvos atstovu Čepinskas su K. Bizausku. 1919 m. rugpiūčio mėn. atvažiavo į Lietuvą ir gavo paskyrimą į Rygą — atstovauti Lietuvos valstybę Latviams ir Estams. Ten būdamas su mūsų karo attaše kapit. Natkevičium vedė (Dorpate) pirmąsias derybas su bolševikais del belaisvių grąžinimo. Po kelių mėnesių pargrįžęs į Kauną buvo čia ligi 1920 m. gegužės mėn. 1 dienos, kada išvažiavo vėl į Ameriką parinkti kapitalų „Liet. Garlaivių bendrovei“, kuri buvo čia įkurta jam dalyvaujant (taip pat jis dalyvavo „Eglyno“, „Ringuvos“, kinematografų b-vės „Spindulio“ įsteigime ir prisidėjo prie klaipėdiškių „Laimos“ suorganizavimo). Grįžo į Lietuvą, į Kauną, 1921 m. balandžio mėn. 21 d. daug pasidarbavęs tarp Amerikos lietuvių Lietuvos pirklybos ir pramonės pakėlimo reikalais. Tuo klausimu daug rašė ir paskelbė Amerikos liet. laikraščiuose: „Dirvoj“, „Sandaroj“ ir „Lietuvoj“. Tarp kitko parašė tuo laiku ekonominiai istorinę studiją „Prabengtis Lietuvių tautos senovėje“, paskelbtą tik Lietuvoje „Mūsų Žinyne“.

Per visą savo gyvenimą I. Šl. yra, aplamai, labai daug rašęs ir paskelbęs įvairaus turinio, bet daugiausia istorinio, raštų, iš kurių įžymiausios tai dvejų tomų veikalas „Lietuvių tauta“ (II t. — „Šlėktos viešpatavimo gadynė Lietuvoj“), kurio trečiąjį tomą dar teberengia.

Kun. Antanas Šmulkštys (Paparonis).

Gimė 1886 m. vasario mėn. 16 d. Gudiškių kaime, Igliaukos parap., Mariampolės apskr. Pradžios mokslą gavo Gudelių ir Mariampolės mokyklose. 1897 m. mokėsi Mariampolės gimnazijoje ir, baigęs penkias klases, 1903 m. įstojo Seinų dvas. seminarijon, kurią baigė 1908 m. Išvęstas kunigu 1909 m. vasario m. 22 dieną. Baigęs seminariją gavo leidimą važiuoti užsienin mokytis, bet, lėšų neturėdamas, ėjo parapijon darbuotis. Privačiai besimokydamas parašė disertaciją „De perfecta contritione" ir, išlaikęs egzaminus dvasinėje kunigų akademijoje Petrapilyje, 1914 m. gegužės men. gavo teologijos kandidato laipsnį. Vokiečių okupacijos metu pasilikęs Lietuvoje nemaža kentėjo del okupantų. 1917 m. dalyvavo pirmoje Lietuvių Konferencijoje Vilniuje ir paskui apvažiavo visą eilę vietų nuo Virbalio iki Alytaus visur žadindamas tautinę sąmonę, del ko teko jam paskui nemažai teisintis prieš okupantų vyresnybę.

1917 m. gale apsigyveno Mariampolėje ir dėstė lietuvių kalbą liaudies mokytojų kursuose, iš kur turėjo greit pasitraukti, kaipo vokiečiams neištikimas asmuo. 1918 m. dėstė tikybos ir lietuvių kalbos Mariampolės „Žiburio" gimnazijoje ir paskutiniu du metu buvo tos gimnazijos inspektorius. 1920 m. buvo išrinktas St. Seiman ir darbuojasi St. Seimo švietimo komisijoj ir krašto atstatymo komisijoj. Be to, daug darbo deda L. Gynimo Komitete, vesdamas ten svarbiausiąjį Propagandos skyrių.

Literatūros srity pradėjo dirbti 1903 m., rašydamas straipsnelius į klierikų leidžiamąjį (rankrašty) laikraštį „Jaunuomenės Draugas". 1904-5 m. buvo ypač pamėgęs filologiją ir rašė „Draugijoj", „Vadove", „Šaltiny" ir „Vilty" įvairiais pseudonimais. Daug jo mažų trumpučių straipsnelių įdėta „Saltinėly", pseudonimu K. A. Bet mėgiamiausias jo pseudonimas yra Paparonis. Juo pasirašo po visais savo poezijos kūriniais ir vertimais. Iš vertimų žymesni: „Nevystantis vainikas", „Dvasiškoji kova", „Svento Pranciškaus Saleziečio dvasia" ir „Atlaidų knygelė". Visi tie vertimai proza buvo padaryti dar seminarijoj bebūnant. Jo eilių yra išbarstytų beveik visuose laikraščiuose. Žymesnieji poezijos darbai — tai laisvas Slovackio „Šveicarijos" vertimas ir Goethes „Dailininko". 1918 m. Paparonis parašė dramos veikalėlį „Rytojaus diena" ir „Vakarinė daina" (atspausdinta atskira knygute) ir visą eilę gyvųjų paveikslų iš Lietuvos gyvenimo.

P. Šniukšta.

Gimė Zopelskių vienkiemy, Šilavo valsč., Raseinių apsk., 1877 m. lapkr. mėn. 12 d. Tėvai buvo nuomininkai, savo žemės neturėjo. Mokslus ėjo Raseinių apskrities mokykloje, Palangos, Mintaujos ir Revelio gimnazijose ir Maksvos universite. Baigė juridinį skyrių 1903 m. Tarnavo metus artileri-

joje Kaune. Advokatavo Mintaujoje 2 metu ir Panevėžy pusę metų. Susirgęs džiova stojo teisman Mintojoje, kur gyveno ligi įstaigos kraustės į Rusiją. Per karą gyveno Orle. Grįžo Lietuvon, į Vilnių, 1918 m. rugpiūčio pradžioje. Vilniuje buvo teisėju ir, liepiamas, pergyveno bolševikų laiką. 1919 m. birželio mėn. atvyko Kaunan, buvo mobilizuotas ir pakviestas Armijos Teismo pirmininku.

Mintaujoje būdamas darbavos lietuvių savitarpinės pašalpos draugijoje. Buvo Mintaujos nukentėjusiems del karo šelpti Lietuvių D-jos komiteto pimininkas. Orle dirbo tokiame pat komitete Orlo skyriaus Centro komiteto ir Orlo skyriaus Tautos Tarybos ekspertu ir patarėju. Džiovą gydėsi Davos, Šveicarų žemėj, 8 mėnesius 1908 m. Studentu būdamas rašinėjo laikraščiams. Išvertė prof. Moelerio brošiūrą „Kaip namie nuo džiovos gydytis“, išleistą „Vilties“.

Juozas Tallat-Kelpša.

Gimęs 1888 m. gruodžio m 20 d Kalnūjuose, augo Aknystoje ir Ylakiuose, kur tėvas pakarčiui vargonininkavo. Palangos progimnaziją išėjo 1905 m. Muzikos mokės pirmiausia iš Rudolfo Limano, čeko, kuris vedė gr. Tyzenhauzo mokyklą Rokiškyje, paskui Treskino muzikos mokykloje Vilniuje drauge vargonininkaudamas ten šv. Mikalojaus bažnyčioje.

Vilniaus „Kanklių“ draugijai sumanius pastyti Fromo: „Eglė — žalčių karalienė“, parašė jai muziką teturėdamas 17 metų ir iškarto pagavo publiką, orkestrą ir vaidintojus. Kun. Tumas tuoj sudarė jam stipendiją 2 metam ir išsiuntė į Petrapilio konservatoriją. Buvo priimtas į kompozicijos skyrių ir 1916 m. gavo, išlaikęs matūrą, Laisvojo menininko vardą. Norėdamas dar geriau išssispecializuoti, 1919 m. buvo įstojęs į Meisterschule für musikalische Composition Berlyne. Ten būdamas parašė dainos variaciją: „Oi, griežle-griežlele“ ir siuitą orkestrui.

Bolševikų okupacijos metu Vilniuje buvo jų Muzikalės Kolėgijos narys ir važinėjo jos reikalais į Maksvą.

Spausdintieji Kelpšos veikalai: „Ne margi sakalėliai“ (2 laidos), „Lakštutė“ — 16 liaudies dainų žem. mokykloms, „Lietuva, Tėvyne mūsų“, penketas tautiškų šokių, ketvertas suktinių: vaikams, jauniesiems, seniams ir bendras, „Asperges“ — 3 b. „O Dieve Tėve“ 3 b., „Kariagos Aidai“ — dainų rinkinys kareiviams. Tebespausdinama keliolika kompozicijų chorui ir atskiriems balsams.

Dar laukia leidėjo chorui: „Oi, tu, dieve Perkūne“ ir „Meno daina“, muzikos kompozijos: Impromptu, Vals e-moll, ir komiškoji opera „Neatmezgamas mazgas“, kurią parašė 1920 m.

1920 m. rudenį paskirtas Meno Kūrėjų D-jos rūpesniu sudarytos muzikos mokyklos vedėju drauge uoliai darbuodamasis del pirmosios lietuvių operos pastatymo.

Kun. dr. Izidorius Tamošaitis.

Gimė 1889 m. rugpiūčio mėn. 12 d. Antkalniškių kaime, Skirsnemunės par., Raseinių apskr. Mokslus ėjo Raseinių miesto mokykloje, Kauno gimnazijoj (ligi 7 klasės), paskui Žemaičių kunigų seminarijoj. 1912 m. seminarijos mokslus išėjęs buvo nusiųstas Petrogrado dvas. akademijon, kurią baigė 1916 m. Tada nuvažiavo į Friburgą, Šveicaruosna. Ten studijavo filosofiją ir 1920 m. birželio mėn. baigė gavęs filosofijos daktaro laipsnį už disertaciją „Kriteriologijos problėma Vladimiro Solovjovo filosofijoje". Nuo 1911-12 m. dalyvauja lietuvių spaudoje: „Ateity", „Vilty", „Draugijoje", keldamas savo straipsniuose literatūros ir mokslo klausimus; pasirašydavo slapyvarde: Gustukas. Yra daug pasidarbavęs Friburgo lietuvių studentų kolonijai, kaipo akademinės draugijos „Litanijos" pirmininkas ir vienas uoliausių Susišelpimo Fondo steigėjų ir organizatorių. Aktyviai dalyvavo Tautų Konferencijoj, kuri buvo įvykusi 1919 m. kovo m. 7—13 d. Berne ir kartu su kitais lietuvių atstovais išleido memorijalą: „Memoire des delegues lituaniens à la Conference de la Ligue des Nations à Berne". Pargrįžęs Lietuvon, Kaunan, dėsto filosofiją Kauno kunigų seminarijoje, sistematingai darbuojasi „Laisvės" dienraštyje ir veda šv. Vincento Draugiją (Centralę), kurios yra pirmininkas.

Benediktas Tamoševičius.

Gimė 1879 m. rugsėjo m. 4 d. Šiaulių mieste. 1899 m. baigė Šiaulių gimnaziją. Įstojo Petrapilio universito fizikos matematikos skyriun ir baigė jį 1903 m., tais pačiais metais išlaikęs tam tikrus kvotimus įstojo į Petrapilio elektros technikos instituto 3 kursą. 1905 m. iš instituto išstojo ir pastojo į Valstybės Kontrolę ir, ištarnavęs ten iki 1907 m., vėl įstojo pabaigti mokslui į elektros technikos institutą, kurį baigė 1908 m. tapęs I rūšies inžineris elektrininkas. Patarnavęs keletą pirmųjų mėnesių prie Petrapilio tramvajų statymo, paskui prie kanalizacijos ir perdirbimo Petrapilio telefonų tinklo, 1909 m. rugsėjo m. 1 d. įstojo į Odesos pašto telegrafų apskritį, kaipo vyresnysis Nikolajevo telefonų tinklo mechanikas, kur tarnavo iki 1913 m. sausio m. 1 d. atlikdamas apskrity įvairiausius telegrafų ir telefonų srity darbus, vienkart ejo pavestas jam Prekybos ir Pramonės Ministerijos elektros šviesos ir Nikolajevo prekybos uosto dirbtuvių vedėjo pareigas. 1913 m. sausio mėnesį buvo perkeltas stalo vedėju į vyriausiąją Rusų paštų ir telegrafų valdybą, vienu laiku paskirtas komisijos nariu priimti telegrafų ir telefonų medžiagai ir prietaisoms fabrikuose ir dirbtuvėse, drauge su tuo dar technikos kursų mokytoju. Drauge nuolatos atlikdavo technikos dalies tikrintojo pareigas įvairiuose Rusijos apskrityse. 1915 m. spalių 1 m. d. buvo pasiųstas į fabrikas Simens ir

Halske Zemutiniame Naugarde, kaipo vyresnysis inžineris ir gaminimo darbų telegrafų ir telefonų aparatų vedėjas.

Iš ten 1918 m. rugsėjo m. 1 d. pasiliuosavo ir grįžo į Lietuvą.

1919 m. lapkričio m. 16 d. buvo paskirtas Lietuvos pašto, telegrafų ir telefonų valdybos viršininku.

Grafas Aleksandras Tiškevičius.

Buvusis 1920 m. Lietuvos valstybės atstovas Londone grafas A. Tiškevičius yra gimęs 1882 m. spalių mėn. 3 d. Dalyvavo du metu Rusų - Japonų kare, būdamas karininkas 12 gusarų pulke. Prie Rusų tarnavo Rusų Užsienio Reikalų Ministerijoje ir Rusų ambasados Londone sekretorium. Esant musų Taikos Delegacijai Paryžiuje daug jai ten padėjo. 5-jo Ministerių kabineto paskirtas Lietuvos atstovu Londonan, darbavos ten lig 1921 m. pradžios, kada atsisakė. Graf. A. T. — vienas iš nedaugelio mūsų nutautusios aristokratijos, kuris stojo į Lietuvos darbą. Vedęs yra Nesvyžio kunigaikštytę Radvilaitę, kilusią iš žinomos senųjų Lietuvos patriotų giminės.

Juozas Tūbelis.

Gimęs 1882 m. balandžio m. 6/19 d. Rokiškio apskr. Išėjo Liepojaus gimnazijos mokslą 1902 m. Aukštąjį mokslą yra baigęs Rygos politechnikos institute 1908 metais (agronomijos skyrių). Išėjęs institutą, dvejus metus mokytojavo Rygos vidurinėse mokyklose. Nuo 1910 metų persikėlė į tarnybą Kauno gubernijon ir pusantrų metų ėjo agronomo pareigas prie Kauno gub. žemės tvarkomųjų komisijų. 1911 m. buvo paskirtas privalomuoju Raseinių apskrities žemės tvarkomosios komisijos nariu. 1913 m. iš Raseinių persikėlė į tokią pat vietą į Šiaulius, kur išbuvo ligi Šiaulių evakuacijos prieš vokiecių armijai juos užimant 1915 m. 1915-1916 karo metais buvo pavedami jam pildyti įvairūs karo iškelti reikalai: maisto ir pašaro armijai rūpinimas, pabėgėlių globojimas, evakuotųjų įstaigų priežiūra ir sutvarkymas. Pagaliau, 1916 m. buvo pašauktas mobilizacijos keliu į kariuomenę. Prieš karą gana daug rašinėjo apie ūkio ir žemės klausimus į liet. laikraščius: pirma į „Liet. Ūkininką“, paskui į „Viltį“ ir k. Patiekė pora atskirų knygelių ir išvertė S. Mečo „Žėmės aprašymą“.

Pagrįžęs 1918 m. pradžioje iš Rusijos, dirbo laikraščių redakcijose ir įsikūrusioje prie Lietuvos Tarybos švietimo komisijoje. Susidarant tais pačiais metais, lapkričio mėnesį, Lietuvos vyriausybei buvo pakviestas būti Žemės Ūkio ir Valstybės Turtų Ministeriu, kurio pareigas ėjo ligi 1919 m. balandžio m. vidurio, kada buvo paskirtas Švietimo Ministeriu; buvo Laikinosios Vyriausybės narys ligi ją pakeitė Steig. Seimo išrinkta vyriausybė. J. Tūbelis yra Tautos Pažangos partijos narys.

Kun. Kanaun. Juozas Tumas (Vaižgantas).

Plačiai žinomas Lietuvoje visuomenės veikėjas, laikraštininkas-publicistas, rašytojas, vieno didžiausių lietuvių literatūros veikalų „Pragiedrulių“ autorius, žinomas literatūroje Vaižganto vardu, kun. Juozas Tumas gimė Malaišių sodžiuje, Svedasų parap., Alotų valsč., Rokiškio apskr. 1869 m. rugsėjo mėn. 8 d., Šv. Panelės šventadienį, 12 val., „per pat sumą“ ir todel čia pat motinos Barboros Baltuškaičios buvo paskirtas Dievui—Jo kunigu. Anupras Tumas, jo tėvas, buvo žmogus lėtas, darbštus, geresnis Malaišių sodžiaus ūkininkas—namininkas, destis, valakininkas.

Per dvi žiemas išėjęs Kunigiškių pradedamąją mokyklą, gavęs atestatą ir pagyrimą, stačiai įstojo į Dinabarko realinės mokyklos pirmąją klasę 1881 m. Išėjęs tą mokyklą, be kvotimų 1888 m. buvo priimtas į Kauno kunigų seminariją. Išėjęs ją 1893 m, lapkr. mėn. 28 d. buvo įšvęstas kunigu. Dar tebebūdamas seminarijoj, Tumas jau buvo tautinių organizuočių priešaky. 1890 m. regime jį „Apžvalgos“ įsteigėjų būry vardu „Juozapas iš Popšutės“. Įšvęstas kunigu, už vaizdžią, nepermaldaujamą tautybę tyčia buvo išsiųstas į Latvius, į Mintaują. Čia susikirtęs su kunigais ir dekanu baronu Ed. Roppu (paskui vyskupu) del tos pat tautybės, buvo „pabaustas“ ištrėmimu į Žemaičių gilumą, į Mosėdį, Telšių ap. 1895 m. Čia būdamas, jisai su kitais draugais kunigais įkuria „Tėvynės Sargą“, jį redaguoja ir kolportuoja. 1896 m. su broliu Jonu pakliūva. Brolis trejus metus sėdi Petrapilio „Krestuose“ ir dviem metam ištremtas į Besarabiją. Kun. Juozas sėdi namų areštą, nuteistas penkeriems metams į Rusus ištremti. Ministeriui nepatvirtinus to Lietuvos general-gubernatoriaus nusprendimo, 1898 m. iškeltas dar giliau, į Kulius. Nesykį krėstas varo čia toliau opozicinį „T. Sargą“ dviem dalim: pavojingąja ir nepavojingąja. Įsteigia ir redaguoja „Žinyčią“. Kunigaikščiui Bagdonui Oginskiui (rietaviškiam) įskundus, 1901 m. buvo „pabaustas“ Micaičiais, Kuršėnų bažnytėle, tyrajame lauke. Sudaręs čia plačią labdarių draugiją, klebono A. Eideno-Eidimto įduotas už ketinimą sukelti „kruvinąją revoliuciją“ — 1902 m. „pabaustas“ Vadakčiukų bažnytėle tarp Naujamiesčio ir Krekenavos ir kontistorijoje teistas. Čia kilo bylos del Karpių dvarų „dalijimo“ ir del nelegalinės literatūros. Krėstas, teistas, ir paliktas be teisių avansuoti. 1905 m. panevėžiečių įgaliotas, dalyvauja organizavime Didžiojo Lietuvos Seimo, apsuka visas vyskupijas ir Petrapilį.

Seime pakelia balsą už „nekruvinąją revoliuciją“, sudaro Krikščionių Demokratų skyrių ir įvykina savo krašte, Naujamiesčio ap., visas D. Seimo ir ypač Valstiečių Sąjungos rezoliucijas: nuginkluoja policiją, uždaro monopolinę, sušaukia valsčiaus mitingą ir jo rezoliucijas pirmą kartą lietuviškai

įrašo į valsčiaus knygas, daro mitingus sodžiuose ir dvaruose su kumečiais, normuoja dvarų ir kumečių santykius, organizuoja „Penkių Teismą.“

Iškeltas į Miškius-Sčodrobavą, po trijų mėnesių suimtas, paleistas už kauciją ir betgi ištremtas iš Panevėžio ap., 1906 m. atsiduria Pamituvio Stakiuose. Iš čion draugų nusprendimu deleguotas į Vilnių P. Vileišio „Vilniaus Žinių“ redaguoti. Šioms sustojus, įsteigia „Vilties“ laikraštį ir jį veda drauge su A. Smetona. 1910 m. Vilniaus vyskupijos valdytojo prel. Michalkevičiaus ištremtas iš Vilniaus, klebonauja Laižuvoje, ties Mažeikiais.

1914 metais pakviestas į Rygą „Rygos Garso“ drauge su kun. Bikinu leisti. Tai gerosios laikraščio dienos: skaitytojų skaičium jis paima rekordą (13.000). Čia organizuoja karo tremtinių ir pabėgėlių šelpimo komitetą. Tuo pat tikslu 1915 m. pakviestas į Petrapilį, Dr. nukentėjusiems del karo šelpti centro komiteto vedėju. Atliko keletą kelionių po Rusus, 1917 m. deleguotas į Tautų Kongresą Kievan. Iš čion į Stokholmo konferenciją. Po 7 mėnesių priverstino buvimo Skandinavuose (Vokiečiai buvo neįsileidę), sugrįžo į Vilnių, į „Lietuvos Aido“ redakciją. Nepabėgęs nuo bolševikų, sulaukia čia lenkų ir įsteigia aštriai opozicinį laikraštį „Nepriklausomoji Lietuva“. 1920 m. pašauktas į Kauną „Tautos“ redaguoti.

Kun. J. T. labai daug yra rašęs į visus nesocialistinius laikraščius, kaip: „Apžvalga“, „Tėvynės Sargas“ „Varpas“, „Kryžius“, „Vilniaus Žinios“, „Lietuvių Laikraštis“, „Viltis“, „Vairas“, „Vaivorykštė“, „Draugija“, „Bažnytinė Apžvalga“, „Nedieldienio Skaitymas“, „Lietuvių Balsas“, „Rygos Garsas“, „Ganytojas“, „Trimitas“, „Laisvės“ dienraštis, „Skaitymai“, „Nepriklausomoji Lietuva“, „Tauta“, „Lietuvių Tauta“, „Głos Litwy“, „Kraj“, „Przegląd Katolicki“, „Kalendarz Nadbaltycki“, „Viestnik Trezwosti“, „Naša Žižn“, „Pribavlenije k Kov. Gub. Viedomostiam“, „Katalikas“, „Lietuva“, „Laisvė“ (visi trys Amerikoje), „Ateities Spinduliai“, „Ruskaja Žižn“.

Skyrium yra jo išleistų bent keliolika mažų ir didesnių knygelių: „Pragiedrulių“ trys tomai, „Karo vaizdai“, „Ten gera, kur mūsų nėra“, „Scėnos vaizdai“, „Alegorijų vaizdai“, „Aplink Baltiją“ „Politikos ar visuomenės kunigų darbas“ ir d. k.

Be redaktoriavimo, dar rektoriauja Vytauto bažnyčioje Kaune. 1921 m. balandžio mėn. paskirtas Žemaičių kapitulos kanauninku.

Jonas Vabalas-Gudaitis.

Gimė Ožnugario kaime, Raseinių apskrities. Išėjęs Šiaulių gimnazijos 8 klases, 1902 m. įstojo į Petrapilio universito gamtos skyrių. Bet 1905 m., del kilusių Rusijoje riaušių, laikinai pasitraukė

iš universito ir įstojo į pedagogijos kursus, kuriuos K. Ušinskio vardu įsteigė Petrapilyje prof. Al. Nečajevas ir iš kurių vėliau išdygo pedagogijos akademija. Užbaigęs per 2 žiemi tuos kursus, per 5 metus darbavosi pas prof. Al. Nečajevą prie psichologinės-pedagoginės laboratorijos, pradžioje asistentu, o vėliau nuolatiniu laboratorijos bendradarbiu. Per tą laiką pagamino keletą naujų psichologinių aparatų, kurių svarbiausias ir sudėtiniausias „Dėmesiui tyrinėti aparatas". Per tuos 5 metus surinko daug mokslo medžiagos dėmesio svyravimams ištirti, kurių dalis, apie 90 puslapių, buvo išspausdinta laikraštyje: „Русская школа" 1913 m., ir vėliau atsispausdinta į „Ежегодникъ эксперимент. педагогики 1913". Pakviestas prof. Al. Lazurskio, dalyvavo Psichonerologinio Instituto specialistų komisijoje išdirbti metodams asmenybei tyrinėti, darė viešus moksleivių (Princo Oldenburskio gimnazijoje) tyrinėjimus. Prie Petrapilio universito prof. Nik. Viedenskio vienus metus (1912) ėjo nervų fiziologijos praktiką, o paskui, nustatęs tam tikrą metodą, surinko daug mokslo medžiagos „psichinių reakcijų" tyrinėjimui, kurios dalį, „Вліяніе побочныхъ раздражителей на время психической реакціи", įteikė valstybinių universito kvotimų komisijai, ir ši 1913 m. pripažino jam I laipsnio diplomą (gamtos skyriaus, biologijos sekcijos). 1913 m. įstojo į agronomijos akademiją Maksvoje, kur per $2^1/_2$ metų parengė keletą referatų iš geologijos ir agronomijos, o vieną žiemą darbavos pas prof. Samoilovą, tyrinėdamas mineralo boksito struktūrą (cheminę). 1915 metais užbaigė akademiją mokyto agronomo I laipsnio teisėmis. Nuo 1914 metų tarnavo, kaipo valstybinis gidrogeologas, ir savistoviai tyrinėjo Samaros gub. tyrumų požeminius vandenis. Saratove paliko daug medžiagos iš gidrogeologijos srities, iš kurios vienas veikalas, būtent, „Гидрогеологич. описаніе Савинскаго района", esąs spaudoje. Be to, per tą laiką laikė mineralogijos ir geologijos paskaitos (gidrotechnikų kursuose), dalyvavo organizacinėje komisijoje, steigiančioj darbininkų politechniką, pirmininkavo lietuvių draugijoje „Šviesa". Pagrįžęs į Vilnių 1918 m. spalių mėnesį, ėjo atskirojo skyriaus vedėjo pareigas (Švietimo Ministerijoje), išdirbo vaikams tyrinėti programą, paruošė įstatus „Eksperimentinės Pedagogijos Institutui", surinko medžiagos psichologiniai laboratorijai ir t. t. Bolševikams užėjus, atnaujino Vilniuje Pedagoginį Muzėjų, surinko ir parvežė iš Maksvos daug knygų ir keletą aparatų, ištyrė Maksvoje „darbo mokyklą" ir pranešė apie tai lietuvių mokytojų susirinkime. Paruošė visą medžiagą Vilniaus universito pedagogijos fakultui ir buvo išrinktas į to universito organizacinę komisiją, o 1919 m. pavasarį laikė 18 psichologijos paskaitų mokslo kursuose Vilniuje. 1919 m. vasarą buvo pakviestas dėstyti pedagoginę psichologiją vasaros mokytojų kursuose ir laikė apie 90 paskaitų. Nustatė pirmąją šiek tiek pilnesnę psichologijos terminologiją lietuvių kalba ir išvertė į lietuvių kalbą prof. Lazurskio „Asmenybės tyrinėjimui programą". Nuo

1920 metų Aukštuosiuose kursuose dėsto bendrąją psichologiją ir įsteigė psichologinę laboratoriją. Pirma ėjo Aukštujų kursų vedėjo pavaduotojo pareigas, o 1921 metams išrinktas Aukštujų kursų vedėju.

J. Vabalas-Gudaitis pasižymėjęs paskaitininkas. Taip antai, 1920 m. vasarą padarė apie 60 paskaitų iš eksperimentalės pedagogijos Kaune ir Siauliuose. Be to, kariuomenės dalims patsai skaitė bei surengė apie 150 įvarių paskaitų.

Rašineja iš psichologijos ir kitų sričių (agronomijos, etnografijos) straipsnius į lietuvių mokslo žurnalus („Liet. Mokykla", „Kariuomenė", „Švietimo Darbas", „Kosmos") ir laikraščius.

Liūdas Vailionis.

Gimė 1886 m. sausio mėn. 13 d. Mizeruose, Suvalkijoj, dzūkuose. Pradžios mokslą ėjo Leipalingy, valsčiaus mokykloje. 1899 m. stojo į Lodziaus klasinę gimnaziją ir mokinosi ten iki 1905 m. Tų metų rudenį išvažiavo į Kriokuvą ir ten baigė pirmąją šv. Onos gimnaziją. 1906 m. stojo į Kriokuvos universito filosofijos skyrių. Universite studijavo filosofiją ir gamtos mokslus. 1911 m. baigė universitą ir pradėjo dirbti botanikos dirbtuvėse. Prof. E. Janczevskio dirbtuvėj darbavosi augalų anatomijos srity ir pas prof. E. Godlewskį augalų fiziologijoj. 1913 m. buvo priverstas pertraukti darbą, kadangi reikėjo atlikti karo tarnybos reikalus. 1914 m. vasarą darbavosi Plocko gub. žemės ūkio bandymų stoty. Prieš tai, 1912 m. vasarą, darbavosi, kaipo prof. K. Rogoyskio asistentas, prie augalų selekcijos universito dvare. Visą karą pergyveno Lenkuose, mokytojaudamas. Rudenį 1919 m. grįžo Lietuvon ir pradėjo mokytojauti „Saulės" mokytojų seminarijoj ir Aukštuosiuose kursuose, kur dėsto botaniką.

Jonas Vailokaitis.

Ūkininkų sūnus, gimęs 1886 m. Sintautų parapijoje, Suvalkijoje. 1908 metais baigė Petrapilio Prekybos Pramonės Institutą. Suorganizavo Lietuvos Ūkio Banką, kurio yra dabar direktorius. Didžiojo karo metu, kada vokiečiai laikė okupavę Lietuvą, sėdėjo kalėjime, paskiau buvo išsiųstas iš Kauno ir atiduotas aštriai policijos priežiūrai, kaipo politikos prasikaltėlis, dirbąs del Lietuvos laisvės ir nepriklausomybės. 1917 m. išrinktas Valstybės Tarybos nariu, kurioje dirbo iki Steigiamajam Seimui susirinkus. 1920 m. išrinktas į Lietuvos Steigiamąjį Seimą ir eina pareigas valstybės finansų ir biudžeto komisijos pirmininko.

Kun. Juozas Vailokaitis.

Gimė 1880 m. gruodžio mėn. 17 d., Piktžirnių kaime, Sintautų valsč., Naumiesčio apskr. Mokslus ėjo Mariampolės gimnazijoje, kur tuo metu viešpatavo moksleivių tarpe stipri tautinė

srovė. Įstojęs į Seinų dvasiškąją seminariją iš pirmų metų drauge su V. Mickevičium (Kapsuku) ir kun. Bielskiu suorganizavo slaptą knygyną ir lietuvių laikraščių skaitymą. Pas Mickevičių (Kapsuką) del sugautų jo laiškų buvo žandarų padaryta krata ir jisai buvo pašalintas iš seminarijos. Likusieji gi varė darbą toliau.

Pasiųstas seminarijos valdžios, kaipo gabesnis mokinys, dvasiškojon Petrapilio akademijon, varė darbą, prof. Bučio vedamas, rašė į lietuvių laikraščius užsieniuose ir turėjo didelio pasitikėjimo ne tik draugų, bet ir vyresniųjų tarpe.

Baigęs mokslus šv. teologijos magistro laipsniu 1905 m., pateko į revoliucijos sukelto gyvenimo sūkurį ir, tapęs tais pačiais metais „Saltinio" redaktorius, ėmėsi vadovauti katalikų visuomenės tarpe, ypatingai Suvalkijoje. Švietimo draugijos „Žiburio", o ypatingai „Žagrės", tos ekonominiai kultūrinės tų laikų stiprovės, gyvenime, lyginai politiniame šalies gyvenime, ypač rinkimų metu, buvo aiškiai matomas jo veiklumas ir įtaka.

Visam tam darbui bazę sudarė „Saltinis", įgijęs daugiausiai skaitytojų iš visų tų laikų lietuvių laikraščių. „Šaltinis" buvo anų laikų krikščionių-demokratų minties reiškėjas ir stovėjo aiškioje opozicijoje prieš valdžią. Vienai bylai dar nepasibaigus, jau iškildavo kita. Piniginės pabaudos, pagaliau, 4 mėnesių kalėjimas apvainikavo kun. Vailokaičio, kaipo „Saltinio" redaktoriaus, darbą.

Atlikdamas kalėjimo bausmę už bylą del straipsnio ginančio Lietuvos žemes nuo rusų kolonistų, sodinamų Lietuvoje su Valstiečių Banko pagalba, pasiryžo stoti kovon organizuojant lietuvių kapitalą kovai su ta kolonizacija. Suorganizavęs „Brolių Vailokaičių ir B-vės" dr-ją 1912 metais stojo dvarų parcelecijos darban.

Karas išardė pradėtąjį darbą, lyginai sustabdė „Saltinį". Patsai gi kun. Vailokaitis, sąlygų verčiamas, pasijuto ištremtas Rusijon, kur atsistojo katalikiškosios lietuvių tremtinių dalies priešakyje, leisdamas ir redaguodamas „Vadą" ir spiesdamas lietuvius jo paties suorganizuotoje ir vedamoje „Liaudies Sąjungoje", suburusioje veik visus Rusijos tremtinius ir tapusioje galingiausia lietuvių organizacija, skaitančia keliolika tūkstančių narių. „Liaudies Sąjunga" ne tik organizavo tremtinius, bet ir rūpinosi padėti jiems sugrįžti Lietuvon. Nežiūrint į trukdymus, daromus iš bolševikų pusės, į kratas ir norą areštuoti jos vadus, „Liaudies Sąjunga" turėjo pereinamuose ant sienos punktuose savo įgaliotinius ir stengėsi dirbti nors pusiau slaptomis. Tik jau visai suardžius bolševikams tą darbą, kun. V. 1918 metų pabaigoje sugrįžo Lietuvon.

Apsigyvenęs Vilniuje dalyvavo politikos ir visuomenės gyvenime. Atėjus Vilniun bolševikams nepasitraukė, kad padėjus lietuviams katalikams po bolševikais dirbti, vaduojantis įgytu Rusijoje prityrimu. Trumpu laiku visi Vilniaus lietuviai susispietė „Liaudies Sąjungoje", kuri po mėnesio

bolševikų buvimo Vilniuje, vasario mėn. 16 d., sugebėjo suorganizuoti didelį koncertą Lietuvos nepriklausomybei paminėti. Po to koncerto ant rytojaus vasario mėn. 17 d. kun. V. buvo su kitais žymesniais Vilniaus lietuviais suimtas kalėjiman, paskui, besitraukiant bolševikams, išgabentas Dvinskan ir, pagaliau, Smolenskan, iš kur 1919 m. liepos mėn. 23 d., išvaduotas mainais ant bolševikų, drauge su kitais įkaitais sugrįžo Lietuvon ir stojo darban katalikų visuomenės priešakyje, kaipo „Lietuvių Katalikų Veikimo Centro", jungiančio katalikų organizacijas, pirmininkas ir Steigiamojo Seimo narys. Tolimesnis Lietuvos kapitalo organizavimas su atgijusio „Brolių Vailokaičių" ir naujai įsteigto „Ūkio Banko" pagalba — taip pat žymioje dalyje kun. Juozo nuopelnas.

Juozas Vaitiekūnas.

Gimė 1884 m. kovo mėn. 12 d. Martynonių sodžiuj, Virbališkių valsč., Ukmergės aps. Pradedamąjį mokslą ėjo Indrioniškio liaudies mokykloje, vidurinį Mintaujos gimnazijoj (pabaigė 1903 m.) aukštąjį — Petrapilio universite (pabaigė 1913 m. teisės fakultą). Baigęs universitą priverstas buvo išvažiuoti Rusijon, ir ten išbuvo visą karo laiką. Dalyvavo lietuvių organizacijose nukentėjusiems del karo šelpti, ištremtų Rusijon Prūsų lietuvių Globoj ir kultūros bei švietimo draugijoje „Šviesa", kaipo valdybų narys.

Grįžo Lietuvon 1919 m. pradžioj. Susiorganizavus Užsienio Reikalų Ministerijai įstojo į ją ir dirba ten lig šiolei, kaipo jos raštinės vedėjas ir bendrųjų reikalų departamento direktorius.

Kun. Mykolas Vaitkus.

Gimė 1883 m. Gargždуose, Kretingos apskr. 1895 m. įstojo Palangos progimnazijon. Baigė, Liepojaus gimnaziją 1903 m. ir įstojo Žemaičių dv. seminarijon. Paskui mokinosi Petrogrado kun. akademijoje ir Insbrucko universite. Nuo 1909 iki 1913 m. buvo Telšių mokyklų kapelionas. Paskui darbavosi „Bažn. Apžvalgos" redakcijoj. Dabar yra „Ganytojo" antrasis redaktorius ir sykiu redaguoja „Žvaigždę". Yra parašęs šiuos dalykus poezijos srity: Margumynai (eilių rinkinys), Sviesūs Krislai (eil. rink.), Liepsnelės (eil. rink.) Laimė, Genijus ir Meilė, Upytė Brėkšta (visos keturios — poėmos).

Kapit. Jonas Variakojis.

Gimė 1892 m. gegužės mėn. 20 d. Rinkuškiuose, Biržų apsk. Mokės Pernavoje ir Petrapilio universito juridin. skyriuj. Karo metu, 1917 m. vasario mėn. baigė Vladimiro karo mokyklą. Kariavo

rusų armijoj Galicijoje. 1918 m. pradžioj buvo pasiųstas Lietuvių Tarybos Rusuose iš Voronežo į Vilnių delegatu ir paskirtas L. V. Tarybos įgaliotiniu pabėgėlių grąžinimo reikalais Oršoje. Susiorganizavus Liet. Prekybos ir Pramonės Bankui buvo pakviestas jo bendradarbiu. Bolševikams pradėjus žygiuoti į Lietuvą stojo tėvynės ginti savanoriu. 1918 m. gruodžio mėn. buvo paskirtas Panevėžio srities apsaugos viršininku. Iš Panevėžio pasitraukęs nuo žymių priešininko jėgų vos su 7 kareiviais 1919 m. sausio m. 7 d., eidamas Kedainių link ir kelyje rinkdamas savanorius, atvyko į Kedainius, iš kur vis didindamas savo būrį, ėmė daryti užpuolimus ant besiveržiančių raudonarmiečių. Bekovodamas sutvirtėjo žmonių skaičiumi. Taip jam bekovojant su nepalyginamai didesnėmis bolševikų jėgomis Kedainių, Šėtos, Truskavos, Ramygalos, Krekenavos ir Ukmergės rajone, jo būrys tiek sustiprėjo, kad 1919 m. kovo m; 22 d. buvo pavadintas Panevėžio atskiru batalijonu. Tas batalijonas paėmė Ukmergę, Panevėžį, Rokiškį ir toliau visą laiką žygiavo pirmyn iki bolševikai buvo nuvyti už Dauguvos. Kada kilo pavojus iš bermontininkų pusės, jo batalijonas buvo perkeltas į Šiaulių frontą, kame kartu su kitomis dalimis dalyvavo mūšiuose laimėdamas. 1919 m. lapkričio mėn. b-jonas buvo performiruotos į pulką (4 pėst Lietuvos Karaliaus Mindaugo pulkas), kurio vadu kap. J. Variakojis pasiliko kaip ir buvęs. 1920 m. sausio mėn. pulkas buvo perkeltas į lenkų frontą. Kada ištiko 1920 m. vasario m. 22 d Kauno Panemunėj sukilimas, jo pulko dalis dalyvavo sukilėlių numalšinime. Kaipo viena ištikimiausių dalių, jo pulkas buvo po to perkeltas Kaunan, bet kilus karui su lenkais — vėl išsiųstas į frontą. V. yrapdovanotas už mūšius dviem „Vyties“ kryžiais ir pakeltas į aukštesnį laipsnį. Reikia čia pastebėti, kad jo pulkui taip pasižymėti daug padėjo gen. leit. Kattche, kuris nuo 1919 m. balandžio iki lapkričio mėn. buvo kap. Variakojo pulko instruktorium.

Petras Variakojis.

Agronomas P. V. gimė 1892 m. Kvietkeliuose, Biržų apskrity. Kilęs iš lietuvių valstiečių reformatų. Baigė ūkio mokyklą Dotnavoje 1916 m. ir studijavo gyvulybą Dorpato veterinarijos institute. Beeidamas mokslus vidurinėje mokykloje, jau rašė straipsnius „Liet. Ūkininkui“ ir „Viensėdžiui“.

Ištrėmimo metu dirbo prie Lietuvių Centro Komiteto nukentėjusiems del karo šelpti ir buvo ūkio skyriaus vedėjas. Rašydavo „Lietuvių Balse ir „Santaroje“. Yra parašęs knygutes „Žaliosios trąšos“ ir „Laikinieji tvartai“. Sugrįžęs iš Rusų buvo antruoju redaktoriu ūkio laikraščio „Mūsų Ūkis“ ir rašė straipsnių „Lietuvos Aide“. Nuo pat Lietuvos valdžios susikūrimo pradžios dirbo Žemės Ūkio ir V. T. Ministerijoj eidamas ūkio inspektoriaus pareigas.

Adomas Varnas.

Gimęs Joniškyje, Siaulių apskr. 1879 m. sausio m. 2 d. Mokslus ėjo Joniškyje, Mintaujoje ir Kauno kunigų seminarijoje. Paskui dvejus metus buvo Petrapilyje Stiglitzo piešimo mokykloje ir Kriokuvos dailės akademijoje. Pabaigė aukštąją dailės mokyklą Genevoje *hors concours*, aukščiau pažymių. Sekamuosius savo žygius A. Varnas pats yra išpasakojęs „Nepriklausomojoje Lietuvoje“ Nr. 121.

„Istojau technikos biuran Vadovicuose (Galicijoje) braižytoju. Per metus padariau daug plenų, ir tik 4—5 paveikslėlius. Paskui trejus metus mokytojavau kursuose, Zakopanuose, ir kurį laiką buvau ten Meteorologijos stoties oro stovio tikrintoju. Piešdavau ir tapydavau tiktai pripuolamai, daugiausia šventadieniais, kada kiti ilsisi. Sugrįžęs Lietuvon ir karo užkluptas, visą žiemą mokytojavau kaime, palei Dusetas. Likęs Rusijoje tremtiniu, Odesoje buvau aeroplanų fabrike braižytojas. Paskui Petrapilyje dvejus metus vedžiau technikos biurą ir nė vieno paveikslo neteko padaryti. Voroneže mokinau paišybos „Saulės“ kursuose. Smulkesnius laiko protarpius, kada viską dirbau, tik ne dailę, čia neminėsiu. Tik patikrinu, jog 80% mano pragyventų dienų, mokyklą išėjus, buvo paskirtos ne dailės tikslams“.

Veikliausias jam laikotarpis sukrito su karo metais. Petrapilyje A. V. padirbo daugybę šaržų Rusijos Lietuvių šeimininkų, Voroneže pagarsėjusius portretus: Jablonskio, T. Žilinskio, Basanavičiaus, Pr. Mašioto ir k., Vilniun sugrįžęs „Pasitikėjimą savimi“ (portretą) ir k.; taip pat Vytauto paveikslą ir daugybę didelės vertės peizažų: Vasarą, Rudens Pragiedrulius, Vilnių po audros, Gėles; dekoracijas ir kostimus vaikų teatrui ir daug daug kita ko.

Bolševikų įsiveržimo Lietuvon metu, 1919 m., A. Varnas gyvena Vilniuje, kur jam pasiseka išgauti per Švietimo Komisariato valdytoją V. Biržišką subsidijos paišybos studijai įtaisyti ir ją įtaiso. Palieka Vilniuje ir lenkams jį okupavus, ligi pagaliau toji okupacija sudaro sąlygas, kuriomis darbuotis ten lietuviui dailininkui tiesog nebegalima. Tada 1920 m. rudenį atvažiuoja Kaunan, kur yra Liet. Meno Kūrėjų Draugijos pirmininkas.

Justas Vienožinskis.

Gimė 1886 m. birželio m. 29 d. Liepinės palivarke, Zarasų (Ežerėnų) apskr. 1898 m. įstojo Mintaujos gimnazijon. Ketvirtą klasę baigdamas buvo „mandagiai“ (su prašymu) paliuosuotas iš gimnazijos delei „nepavyzdingo elgimosi“, kaipo „maištininkas“. Įstojo į Paršino vidurinę mokyklą Maksvoje,

kurią baigė 1905 m. Tų pat 1905 m. gruodžio mėn. 6 d., apkaltintas priešvalstybinėj agitacijoj, pakliuvo kalėjiman. 1908 m. kovo m. 8 d. išėjęs iš kalėjimo išvažiavo Austrijon ir įstojo tikruoju klausytoju į Kriokuvos ciesor. - karališką dailės akademiją. Studijavo pas profes. Axentowicz ir Weiss paišybą ir tapybą, pas profes. Pankiewicz grafiką. 1914 m., baigęs akademiją ir vedęs, grįžo Lietuvon. Vokiečių okupacijos laikais ūkininkavo tėvo palivarke, Dačiūnuose. Bolševikų okupacijos laikais buvo Rokiškio gimnazijos mokytojų tarybos pirmininkas ir paišybos mokytojas. Nepriklausomoje Lietuvoje buvo Rokiškio gimn. mokytojas, veliau laikinas jos direktorius, vėliau Ežerėnų gimnazijos direktorius ir dabar yra aukštesniąjų paišybos kursų vedėjas ir paišybos mokytojas Kaune. Dalyvavo VIII Liet. Dailės parodoje.

Prof. Eduardas Volteris.

Gimė Rygoje 1856 m. kovo mėn. 6 d. Kilme latvis. Visą savo amžių dirbo broliškųjų tautų — latvių ir lietuvių — mokslui. Aukštuosius mokslus ėjo Leipcigo, Dorpato ir Charkuvo universituose ir baigė juos rusų literatūros magistro laipsniu. Buvo Petrapilio universito privat-docentas. Daug važinėjo po Lietuvą ir Latvius etnografiniais ir archaiologiniais tikslais. Išleido daugybę didesnių ir mažesnių raštų apie Lietuvą ir Latvius, daugiausia rusų ir vokiečių kalbomis. Svarbiausieji jo raštų ir leidinių šie: „Lietuvių katekizmas Daukšos 1595 m." su paaiškinimais (1886), apie etnografinę kelionę po Lietuvą ir Žemaičius (1887 m.), „Ueber die Volkspoesie der Letten", „Zum inflantischen Lantgesetz", „Mythologische Skizzen", „Матеріалы по этнографическому населенію Витебской губ." (1890), „Lietuviška Chrestomatija" du tomu: I tomas 1903 m., II t. 1904 m. (Petrapily) išviso 130 pavyzdžių: senprūsių kalbos, įvairių lietuvių tarmių ir naujosios lietuvių literatūros, „Postilla catholica" (1904), „Списокъ населенныхъ мѣстъ Сувалкской губ." (1901) ir kitos. Daug rašė didžiajam Brokhauzo-Efrono enciklopedijos žodynui (rusų). Dar spaudai esant uždraustai išleido Vaičaičio „Šykštojo raitelio" vertimą („Пушкинъ въ литовскомъ переводѣ" 1903), gi 1907 m. dvi knygi vadin. „Teatrališko knygyno". Gyvendamas Petrapily buvo žinomas lietuvių studentų globėjas ir daug dirbo del lietuvių spaudos atgavimo. 1920 m. parvyko iš Rusijos Lietuvon, Kaunan, kur yra dabar Kauno miesto muzėjaus direktorius, valstybinės archaiologijos komisijos pirmininkas ir centralinio Valstybės knygyno vedėjas.

Juozas Voronko.

Gimė 1891 m. bal. mėn. 4. d. Gardino gub. Dar būdamas realinėj mokykloj (Baltstogėj), aprašė Varšuvos rusų laikrašty Bieloviežo girias (1907 m.). Petrapilio universite 1909 m. ėmė domėtis

gudų dalykais, bendradarbiaut pirmutiniam gudų laikrašty „Naša Niva“, tirti Gardino gubernę. Apie gudų tautos senovės dalykus ir josios atsigavimą rašinėjo ir rusų laikraščiuose. Išėjęs teisių mokslą virto betgi laikraštininkas ir dalyvavo įvairiose rusų rašytojų draugijose. Buvo narys įvairių aukštesniųjų valstybinių organizuočių ir tarybų Kerenskio laikais. 1917 m. gale sumanė įsteigti Didžiąją Gudų Tarybą. Be to, buvo vienas organizuotojų Visų Gudų Kongreso Minske. Išrinktą to kongreso pirmininku, bolševikai jį gruodžio mėn. 18 d. suėmė. 1918 m. vasario m. Gudų valdžioje buvo išrinktas Ministerių Tarybos (Tautos Sekretariato) pirmininku ir Užsienio Reikalų Tautos Sekretorium. 1918 m. balandžio mėn. buvo išrinktas Lietuvos gudų atstovu į Liet. Valst. Tarybą, o tų pat metų gruodžio mėn. 1 d. tapo Lietuvos Gudų Reikalų Ministeris.

1918 m. V. padėjo įsteigti pirmutinę gudų gimnaziją Budslave (Viln. gub.), šviečiamąją kultūros draugiją „Tėvynę“, „Tautinį Gudų Teatrą Minske“, pirmutinį mėnesinį gudų visuomenės ir politikos laikraštį „Varta“, keletą šiaipjau laikraščių ir k.

V. yra valstiečių sūnus, pažiūromis—socialistas federatininkas, tautininkas.

Vydūnas

patsai apie savo amžių ir darbą.

Gimęs esu 1868 m. kovo mėn. 22 d. Jonaičiuose, Šilutės apskrity, netoli Žemaitijos ribos, augęs Pilkalnės apskrity. Tėvas buvo Berlyne mokslą gavęs pagonių misijai, bet, jo plaučiams pradėjus kraujuoti, neiškeliavęs. Išgijęs, jis kurį laiką kunigavo Žemaitijoj, bet Rusams lietuvius tuomet labai spaudžiant, grįžo Prūsų Lietuvon, kur dirbo misijos naudai lietuviuose ir mokytojavo. Tėvas man ir teikė pirmąjį mokslą. Anksti prasidėjo net graikų ir latynų kalbomis. Tolimesnįjį mokslą ėjau liaudies mokyklų mokytojams priruošti preparandijoj ir seminarijoj, ir kelis metus esu mokytojavęs ir sau studijavęs universituose: Greifswalde, Hallej, Leipzige ir, pagaliau, Berlyne. Iš pradžios čia vyriausieji dalykai buvo man fransų ir anglų kalbos, kurios man reikėjo mokytojaujant. Bet vyriausiai studijavau filosofijos istoriją ir tikybos, kūlturos, istorijos, meno, gamtos mokslų ir teisių filosofiją, literatūros ir meno istoriją. Be to, dar studijavau sociologiją ir sanskrito kalbą ir sekiau dar tūlas kitas man reikalingas mokslo šakas. Tuo tarpu buvau ir išlaikęs Karaliaučiuje kvotimus, kad galėjau vidurinėse mokyklose mokytojaut ir rektoriu būti tokioms mokykloms, kuriose mokinomi dvi svetimi kalbi. Gyvenu Tilžėj, kur ir beveik 20 metų vidur. bernukų 9 klasių mokykloj mokinau. Iš viso dabar Tilžėj esu kone 30 metų. Vaikas būdamas ir pastebėjęs, kaip doriškai silpninami yra lietuviai vokiečių, kaip jiems apreiškiama panieka, pasiryžau savo amžių tam skirt, kad lietuviai galėtų jaustis garbės vertais žmonėmis. Iš pradžios nežinojau, kaip tai pradėjus. Ir tiktai,

progai pasitaikius, prisipažinau lietuvis esąs. Bet rašinėjau, kaip iš mažų dienų jau darydavau, poemėles ir apysakėles vokiečių kalba. Nemačiau kelio, kaip sudarkytą prigimtą kalbą gerint galėčiau. Ir tik iš lengvo, Tilžėj susiėjęs su kitais lietuviais, pradrįsau ir lietuviškai rašyti. Buvo tai mažmožiai. Pirmasis didesnis veikalas, nors ir mažas gana, buvo „Pasiilgimas Veldėtojo", vaidinimui skirtas dalykas. Parašiau jį 1898 m. ir dažnai jį vaidinome. Čia rodoma, kaip tauta pasiilgsta didžiojo poeto ir kaip jis, dainų ir pasakų vadinamas, parvyksta tėvynei. Lig šol tas veikalėlis dar nėra išspausdintas. 1899 m. parašiau komedijėlę „Numanė", 1900 m. „Jonuką" (kurs kiek taisytas 1920 m. antrą kartą iš spaudos išėjo), tais pačiais metais parašiau „Probočių šešėlius", kurie kiek taisyti išėjo į žmones 1908 m. 1902 m. parašiau „Ruomuvą", tai antroji dalis „Amžinos ugnies", kuriai pirmą ir trečią tik pabrėžiau. Trečiąją dalį parašiau 1908, pirmąją 1909 m. Visas veikalas su tyčia dar parašyta mystiško turinio pradžia ir pabaiga išspausdintas 1912 m. Tuo tarpu buvau dar tūlus mažus veikalėlius surašęs, būtent, „Tėviškę" (1902 m.) „Birutininkus" (1904 m.), „Kur prots" (1907 m.) ir tt. Tūli jų spaudoj dar nepasirodę. Toliau parašiau dar kelis veikalus, būtent, 1910 m. „Mūsų laimėjimą", ir „Lietuvos pasakėlę", 1912 m. „Sigutę". 1913 m. „Raganą", 1914 m. „Jūrų varpus", kurie kiek taisyti yra išspausdinti 1920 m. 1919 m. sumaniau veikalą „Vergai ir dykiai". Jis ir tais metais yra išspausdintas. 1920 m. išėjo „Žvaigždžių takais" 3 v. dramos veikalas. Be to, rašiau ir visokius raštus filosofijos turinio, kiek paimtas teosofų manymo ir senovės bei rytų tautų filosofavimo. Iš jų gal minėtini: „Visatos saranga", „Slaptinga žmogaus didybė", „Mirtis ir kas toliau", „Žmonijos kelias", „Mūsų uždavinys", „Likimo kilmė", „Gimdymo slepiniai", „Tautos gyvata" ir „Sąmonė". Nuo 1911 — 1914 m. leidau „Jaunimą", mėnesinį laikraštį, ir 1915 m. 3 seginius vardu „Naujovė". Čia spausdinau visokius filosofinius rašinius ir tūlas apysakėles bei savo nuomones apie lietuvių ir kitų žmonių gyvenimą. Dažnai sakiau lietuviams ir kalbas. Pirma aiškindavau visokius tautinius, toliau tad beveik vien doros ir tikybos klausimus. Pirm tūlų metų atsisakęs nuo mokytojavimo, priėmiau 1917 m. siūlomąją man docento vietą Berlyno universito oriento kalbų seminarijoj išguldyt lietuvių kalbai ir tautybei. Apleidau tą vietą 1919 m. ir nebegrįžau. Susikaupė tam visokios priežastys. Nebuvau tekęs savo knygos „Vadovas lietuvių kalbai pramokti". Reikėjo taisyti kitą aniems tikslams daugiau tinkamą, kuri tada ir išėjo 1919 m. pabaigoj antgalviu: „Einführung in die litauische Sprache". Be to, gyvenimas ir darbas Berlyne mane ir labai gaišino mano rašytojo planuose. O čia kaip tik matau savo amžiaus tikslą. Savo raštuose vartuoju rašybą, kuri nori būti grynai lietuviška, vengdama lenkų ir kitų slavų ypatybių. Seku idėjas dr. Jono Basanavičiaus ir prof. kun. K. Jauniaus. Pagaliau, mane labai dar prašė miniau pasilikti prie savo rašybos docentas R. Bytautas. Jo patarimams paklusdamas,

1912 m. ir vėliau kiek dar taisiau savo rašybą. Be abejojimo, ji nėra dar tobūla, bet neturi lenkų ir kitų tautų rašybos žymių, kaip dažniau vartojamoji. O, tur būt, netruks per ilgai, kad lietuvių dauguma ir išmanys, jog dar svarbiau, negu politikinė, yra dvasios gyvenimo nepriklausomybė. Be to, ta, iš kitų nelietuvių skolintoji, rašyba labai apsunkina skaitymą bei rašymą ir jų išmokymą. O, kaip žinoma, mano raštai visur ir nemokslo lietuvių skaitomi.

Padėtoji čia fotografija rodo mane turint 50 metų be vienos dienos.

Juozas Zikaras.

Gimė 1881 m. lapkričio mėn. 18 d. Smilgelių kaime, arti Pumpėnų, Panevėžio apsk. mažažemių šeimynoje ir augo, kaip tikras vargšas, iki 23 m. dirbdamas kaimiečio darbą. Patekęs tarnu į Panevėžio mokytojų seminariją jis šiek tiek prisiartino prie mokslo ir, grįžęs kaiman, ėmėsi mokytojavimo (daraktoriavimo). Čia jis atkreipė į save J. Antanavičienės, G. Petkevičaitės, Jablonskių ir. tt. domę savo gabumais meno srityje ir, jų remiamas persikėlė lavintis į Vilnių, kur 1904—1905 m. vakarais sistematingai lankė Juozo Montvilo piešimo mokyklą, dienomis gi dirbo akademiko Trutnevo mokykloje. 1906 m. jis jau yra Petrapily, kur dirba 3 metus dailės skatinimo d-jos mokykloje ir paskui Dailės Akademijoje, kurią baigė pasekmingai 1915 m. lipdymo srityje: už grupę „Motina“ jam, nors ir nebaigusiam jokios bendrojo lavinimo mokyklos, buvo pripažintas be jokių apribavimų „menininko“ laipsnis. Jo veikalai jau užima visose lietuvių parodose žymią vietą lietuvių kūrinių tarpe. J. Z. yra pirmas išėjęs sistematingai visą dailės mokslą lipdytojas. Tuo tarpu jis dirba didžiausiu pasisekimu Panevėžio vyrų ir mergaičių (lietuvių) gimnazijoje, kaipo piešimo mokytojas; jo mokiniai (Švipas ir k. k.) jau spėjo pasižymėti savo darbais net Kauno dailės parodoje. Galima numatyti, kad iš jo klasės, kuri virsta jau tikra „stūdija“, Lietuva susilauks ištisos eilės menininkų, nes Juozas Zikaras yra ir pilnas įkvėpimo menininkas ir talentingas pedagogas, kuris moka mokinių gabumus lavinti ir žadinti prie kūrybos.

Justinas Zubrickis.

Kilęs iš Naumiesčio apskr., Turčinų kaimo. Vidurinį mokslą išėjo Mariampolės gimn., aukštąjį Petrapilio universite, baigęs juridinį skyrių. Nuo 1896 m. iki 1917 m. lapkričio mėn. tarnavo valstybiniam Rusijos banke, Petrapilyje. Paėmus bolševikams valdžią, atsistatydino nuo vietos ir grįžo Lietuvon, kur 1918 m. pabaigoje užėmė Prekybos ir Pramonės Banko direktoriaus vietą (Kaune). Nuo 1919 m. vasario m. 23 d. Valstybės Tarybos Prezidiumo įsakymu ėmė eiti Valstybės Kontrolerio pareigas, kurias ėjo visiems kabinetams mainantis, palikęs savo vietoje ir šeštajam kabinete (Steig. Seimo pašauktajam). Rašo eilėraščius pasirašydamas slapyvarde J. Turčiniškis.

Zigmas Žemaitis.

Gimė 1884 m. spalių mėn. 27 d. Lietuvos rytuose, Vilniaus gub, Švenčionių apskrity, Tverečiaus valsč., Daktorių sodžiuje. Ligi 14 metų amžiaus gyveno gimtajam sodžiuje, dirbdamas visus sodžiaus darbus, ir tik vėliau, vyresniojo brolio provizoriaus Liūdo rūpesniais ir lėšomis, pradėjo eiti privatinai mokslus Vilniuje, paskiau Odesoje. Išlaikęs ten 1902 m. vasario mėn. vaistinės mokinio kvotimus ir pusiau dirbdamas vaistinėje, ėmė toliau mokytis, daugiausia be mokytojų, rengdamasis prie brandos egzaminų, kuriuos išlaikė sekmingai 1903 m. gegužės mėn. Įstojęs tų pačių metų rudenį į Odesos universito matematikos fakultą, pradejo rūpestingai studijuot aukštąją matematiką ir fiziką, drauge lankydamas daug paskaitų prigimties ir medicinos skyriuose. Būdamas studentas, dalyvavo matematikų būreliuose prie universito ir skaitė referatų iš matematikos ir astronomijos srities. Baigęs universitą ir jau būdamas gimnazijos mokytojas, kurį laiką rengėsi prie magistro kvotimų norėdamas toliau darbuotis mokslo srity prie universito, bet materialinės gyvenimo sąlygos ir aktingas dalyvavimas įvairių draugijų darbe Vilniuje (Liet. Mokslo Draugija, Liet. Dailės Draugija ir kit.) buvo atitraukę jį nuo tolesnių aukštosios matematikos stūdijų.

Karo laikais buvo ištremtas į Rusų gilumą, į Voronežą, kur mokė abiejose lietuvių M. Yčo gimnazijose. Grįžęs į Lietuvą, nuo 1918 iki 1919 m. buvo Švenčionių gimnazijos vedėjas, bet įvairios svetimos okupacijos neleido jam ten ramiai darbuotis, ir todel 1919 m. rudenį įsikūrė Kaune. Susidūręs čia su daugeliu savo buvusių mokinių, patyrė, kaip visi jie yra ištroškę mokslo aukštojoje mokykloje, negalėdami tačiau jo gauti, nėsant Lietuvoje tokiai mokyklai. Matydamas tai, Ž. pasiūlė Švietimo Ministerijai organizuoti Kaune universito kursus, naudojantis tuo tarpu tomis mokslo pajėgomis, kurių galima dabar rasti Lietuvoje, numatant, jog netrukus pasiseks suspiest apie šį aukštosios mokyklos mezgalą visos mūsų mokslo pajėgos, išblaškytos po visą pasaulį. Valdžiai nesutikus steigti tokių kursų, pats suorganizavo Aukštųjų Mokslų Draugiją, kuri, neabejodama del visuomenės parėmimo, įsteigė ir 1920 m. sausio mėn. 27 d. atidarė laikinojoje Lietuvos sostinėje, Kaune, pirmąją aukštąją Lietuvos mokyklą — Aukštuosius Kursus ir Z Žemaitis buvo išrinktas pirmuoju laikinuoju jų vedėju.

Ši jauna ir nepritrusi mokslo įstaiga, pradėjusi gyvuoti labai sunkiose aplinkybėse, suspietė aplink save daugiau, kaip 500 jaunuomenės klausytojų, pasiskirsčiusių šešiais skyriais: žmonėtyros-humanitariniu, juridiniu, matematikos-fizikos, technikos, gamtos ir medicinos. Aukšt. Kursuose dirbo arti 40 lektorių, kurie ėmė varyti ne tik mokymo, bet ir grynojo mokslo darbą.

Z. Žemaitis yra parašęs pora knygelių lenkų kalba Vilniaus ir Lietuvos rytų klausimu ir patiekė matematikos vadovėlį.

1920 m. pabaigoje buvo siųstas delegacijoje į Varšuvą.

Kun. Tomas Žilinskis.

Gimė 1866 m. gruodžio mėn. 24 d. Domeikų kaime, Šunskų par., Mariampolės ap. Prad. mokyklą lankė Žiūrių Gudeliuose ir Veiveriuose. 1879 m. įstojo į Mariampolės gimnaziją; 1885 m. į kunigų seminariją Seinuose. 1890 m. įšvęstas kunigu. Vikaro pareigas ėjo Grabave, Vysokie-Mazovieckie (Lomžos gub.), Kalvarijoj ir Vilkavišky. 1908 m. iškeliavo į Ameriką, kur buvo klebonu Bostono lietuvių parapijoje dešimtį metų (ligi 1918 metų). 1913 metais buvo išrinktas Amerikos Lietuvių Rymo Katalikų Kunigų Sąjungos pirmininku. Pirmininkavo ligi 1917 metų.

Rašinėjo šiuose laikraščiuose: „Vilniaus Žiniose," „Viltyje," „Šaltinyje," „Drauge," „Darbininke". Prieš spaudos atgavimą išleido Prūsuose knygeles: „Apie maldą, kaipo raktą į dangų". Gyvendamas Amerikoje, parašė: „Tiesos žodis socialistams," (išėjo keturi leidimai), „Katalikų Bažnyčia ir demokratizmas" (du leidimu). Sugrįžęs į Lietuvą 1919 met., išspausdino raštą — „Amerikos Lietuva".

Tomas Žilinskis.

Tomas Ferdinandas Žilinskis yra gimęs Domeikų kaime, Paežerių valsčiuje, Vilkaviškio apskrity, 1840 metų sausio mėn. 19 dieną.

Tomo Ferdinando tėvas, turėdamas savo vaikų penketą sūnų ir dvejetą dukterų ir du posūniu, laikė savo namuose mokytoją, kuris ir išmokė Tomą pradžios mokslo ir prirengė jį į Mariampolės apskrities mokyklos (szkota powiatowa) I-ją klasę, į kurią įstojo 1856 m. Toji mokykla buvo keturių klasių, ir Tomas ją baigė 1860 m. Tais pačiais 1860-61 metais įstojo į Suvalkų gimnaziją, kurią išėjęs 1863 metais — tais pat metais įstojo į Vyriausiosios Varšuvos Mokyklos juridinį skyrių.

1866 m. jam, dar nebaigusiam mokslo, buvo pasiūlyta etatinio Veiverių pedagoginių kursų mokytojo vieta su alga 1200 rub. metams. Jis mielu noru sutiko imti tą vietą todel, kad jau nuo 1865 m. vasario mėn. buvo vedęs, turėjo žmoną ir vargo.

Eiti Veiverių pedagoginių kursų (nuo 1872 m. pavadintų mokytojų seminarija) mokytojo pareigų T. Žilinskis buvo paskirtas nuo 1866 m. rugsėjo m. 9 d. Suėjus lygiai 35 mokytojavimo metams, 1901 m., jo tarnyba pasibaigė; bet faktinai dirbo dar čia ligi 1902-03 mokslo metų pabaigos. Čia mokydamas, dėstė įvairiu laiku matematiką, gamtos mokslą, geografiją ir lietuvių kalbą (pasak oficialinių dokumentų nuo 1880 ligi 1887 ir nuo 1893 ligi 1903 m.) Taip pat aiškino higieną,

mokė sodų veisimo ir kurį laiką bičių laikymo. Mokytojų, išėjusių jo laiku Veiverių seminariją, bus ne mažiau, kaip septyni šimtai.

Nuo 1903 m. vasaros T. Žilinskis apsigyveno Kaune. Bet nors buvo ir labai nukamuotas ilgo darbo ir sunkių apystovų, vis delto ir čia nesiliovė dirbęs. Kaune darbavosi, kaip vienas pirmųjų tautinio lietuvių susipratimo kėlėjų, nemesdamas taip pat savo pamėgtojo pedagogijos darbo. Čia jis stovėjo eilėse darbuotojų, reikalavusių įvest lietuvių kalba pamaldas bažnyčiose, kūrusių pirmąsias lietuvių įstaigas („Nemuno“ vartotojų bendrovę, „Dainos“ draugiją, „Saulės“ draugija, kursus suaugusiems), rengusių pirmąjį lietuvių teatrą. Suaugusių kursuose buvo pirmasis lietuvių kalbos, paskiau ir gamtos mokslo, mokytojas. Maždaug tuo pat laiku mokė lietuvių kalbos ir kitose Kauno mokyklose: vyrų gimnazijoj (nuo 1906 m. rugpiūčio m. 31 d. ligi 1909 m. rugsėjo m. 11 d.), Adamčiko progimnazijoj, kiek vėliau komercijos mokykloj, vienus ištisus metus pil. Petronienės „Dailės mokykloje“.

Didžiojo karo metu buvo išsikėlęs į Rusus. 1915-16 m. dalyvavo Maksvos organizaciniuose susirinkimuose del mokyklų tremtinių vaikams. 1916-18 m. buvo prižiūrėtojas ir vedėjas Voronežo pradžios mokyklų tremtinių vaikams. Tais pat metais, drauge su kun. Alšauskiu, įsteigė prieg laudų vedėjų mokyklą ir paskui buvo jos vedėjas lig pat ten buvimo galo. Iš tos mokyklos išėjo apie 50 prieglaudų vedėjų, kurias grobstyte išgrobstė visur ten, kur tik gyveno lietuvių tremtiniai.

Sugrįžo iš Rusų labai pablogusia sveikata. Bet kai tik kiek tiek pasitaisė, vėl dirbo, kiek pajėgdamas. Ėmėsi mokyt dailyraščio Švietimo Ministerijos įsteigtuose Kauno buhalterijos kursuose; prašomas, buvo sutikęs mokyt to paties dalyko ir Kauno „Saulės“ gimnazijoj 1919-20 mokslo metų pradžioj, bet, nepajėgdamas, turėjo po mėnesio laiko atsisakyt. Lig dabar tebemoko dailyraščio buhalterijos ir metiniuose mokytojų kursuose. Nuo 1919 m. gegužės m. Lietuvos valdžios paskirtas Švietimo Ministerijos patarėju.

Kun. Jonas Žilius (Žilinskis).

Gimė 1870 m. spalių m. 18. d. Mokslus ėjo Mariampolės gimn., paskui Plocko seminarijoj. Kunigu įšvęstas Amerikoj. Autorius daugelio originalių veikalų eilėmis ir proza bei verstinių iš svetimų kalbų. Taip pat nesvetimas mokslui ir publicistikai. Partijai nė vienai nepriklauso, politikoj ir visuomenės darbe vadavos visos tautos gerove ir visoms partijoms bendrais reikalais. Didžiausį darbą atliko Amerikoj, tarp mūsų išeivių dirbdamas. Kūrėjas daugelio įvairiausių draugijų, fondų

ir įvairiausių organizacijų Amerikoj. Kurį laiką buvo Amerikos Lietuvių Susivienijimo prezidentas, įsteigė ir redagavo jo organą „Tėvynė“ per trejus metus: 1896, 97, 98, 99. 1908 metais, iš Bostono, palikęs savo broliui, kun. Tomui, parapiją, iškeliavo į Europą pasigydyt ir pastudijuot. Čia lankėsi Züricho ir Berlyno universituose 4 metus, tačiau vasaros metu veik kasmet atlankydavo Lietuvą, kur darydavo pranešimus L. Mokslo Draugijos visuotinuose susirinkimuose. Pasaulinis karas užtiko jį Berlyne, kur jis išbuvo iki 1916 metų. Būdamas Amerikos pilietis, gavo leidimą įvažiuot į Vokiečių okupuotą Lietuvą. 1916 metų vasarą, Stokholme būdamas, buvo M. Yčo, Centro Komiteto nukentėjusiems del karo šelpti pirmininko, pakviestas į Rusus studijuoti lietuvių pabėgėlių gyvenimo. Aplankė daugelį kolonijų, kaip antai: Petrapilį, Jaroslavlį, Kostromą, Žemąjį Naugardą, Samarą, Simbirską, Voronežą, Maksvą ir kitas. Paskui tą pačią vasarą 1917 m. C. Komitetas delegavo jį drauge su pirmininku M. Yču į Ameriką pašalpos reikalais. Pakely aplankė Sibirą, Kinus ir Japonus. Tarp Amerikos lietuvių pasilikęs, susirūpino pašalpos ir finansų reikalais ir politika. Įteikė prezidentui Vilsonui ir visiems pasiuntiniams Vašingtone memorandumą del Lietuvos nepriklausomybės. Drauge su T. Noru parašė anglų kalba knygą del Lietuvos nepriklausomybės, kuri paskui buvo Amerikos senato išleista savo dokumentu.

Suorganizavo Lietuvos Žemės Banką, kuris sutapėjo su Lietuvos Prekybos ir Pramonės Banku. Išrinktas Lietuvių Vykdomojo Komiteto Vašingtone generaliu sekretoriu, darbavosi iki 1919 metų liepos m. pradžios, kada buvo išrinktas Amerikos lietuvių atstovu ir Lietuvos prezidento nominuotas Lietuvos taikos delegacijos nariu. Dar 1900 m. suorganizavo lietuvių skyrių pasaulinėj parodoj Paryžiuje.

Jo poezijos kūrinių yra išleisti 3 tomeliai. Pasirašinėdavo dažniausia pseudonimu J. Jonyla ir k.

Julija Žimantienė (Žemaitė).

Gimė 1845 m. gegužės mėn. 31 d. Plungės parap., Bukantiškės (grafo Plioterio) dvarelyje, kur jos tėvas, Antanas Beniuševičia, tarnavo urėdu (ūkvaizdžiu) ir motina, Julija Scepuraitė, šeimininke, už ką gaudavo: tėvas ordinariją ir algos 20 rub. metams, motina dešimts rub. metams. Abu, ir tėvas ir motina, buvo kilę iš bajorų ir namie kalbėję lenkiškai, lenkų kalboj auklėję ir vaikus. Būsimąją lietuvių rašytoją pirma mokė jos tėvas, paskui mokėsi pas savo dėdyną, irgi bajorę, su jos vaikais kartu kelerius metus. Tuo laiku įvyko sukilimas ir Lenkija dar didesnėj aureolėj nušvito jaunai įspūdingai Beniuševičaitei, kuriai teko net dalinai aktingai tame sukilime dalyvauti, vežiuo-

ti sukilėliams į miškus valgių, pranešdinėti jiems apie rusų kariuomenę, rinkti ir saugoti sužeistuosius sukilėlius. Paaugusi išėjo tarnauti į Druginėnų dvarą, netoli Telšių, vaikų auklei prižiūrėti ir siūti. Ten pažino Lauryną Žimantą, tame dvare tarnaujantį lietuvį-žemaitį, irgi lenkų „kulturos" prisigėrusį ir dalyvavusį, nors labai mažai, sukilime. Už jo ir ištekėjo. Įgijo nuosavų mažą ūkį ir ėmė ūkininkauti. Susilaukus vaikučių ėmė savo eilia ir juos lenkiškai auginti, nors vaikai savaime išmoko ir lietuviškai. Taip begyvenant susipažino su P. Višinskiu, kurio tėviškė buvo tame pat sodžiuj. P. V. tebuvo dar gimnazijos mokinys. Iš jo gavo lietuviškų laikraščių („Aušros", „Apžvalgos", „Varpo") ir knygučių. Višinskis apsakinėjęs, kaip tie raštai slapta rašomi ir gabenami, kaip trukstą dar ne tik pinigų tiems raštams leisti, bet ir žmonių rašyti. Tai įstrigo į galvą Žimantienei. P. Višinskio įtaka supratusi esanti ne lenkė, bet lietuvė pradėjusi ir namie vartoti lietuvių kalbą ir sumanė pradėti pati rašyti. Ir 1894 m., taigi turėdama jau arti 50 metų, parašė pirmąjį savo apsakymėlį, „Rudens vakaras". Pati ji pavadinusi buvo tą rašinį „Piršlybos" ir atidavusi Višinskiui. Jis atidavęs Petkevičaitei ir Jablonskiui ir šiuodu įdėję į kalendorių pavadinę „Rudens vakaru" ir net pramanę pačios autorės slapyvardę — Žemaitė. Taip ji nuo to laiko ir ėmė pasirašinėti. Jos raštus žino visa Lietuva. Gaila tik, kad lig šiol tėra krūvon išleistų tik vienas apsakymėlių tomas (1914 m. Vilniuje). Dabar gyvena ji Amerikoje, pas savo sūnų.

Antanas Žmuidzinavičius.

A. Ž. gimė 1876 m. spalių mėn. 31 d. Seirijų miestely, Seinų apskrity, tikrame dzūkų krašte. Antano tėvai buvo ūkininkai. Tėvas buvo vienas tų šviesesnių sodiečių, kurie visa patys sau pasidirba ir vienas pirmųjų pradėjo pažangiau ūkį laikyti. Iš knygų semdavos sau reikalingų žinių. Ž-čių šeimos kalba buvo lenkiška. Teisybė, tėvai, ypačiai, jeigu būdavo vienu du, kalbėdavo tarpu savęs visad lietuviškai, nes motina labai menkai lenkų kalba tegrabaliodavo, bet į vaikus kitaip niekad nesikreipdavo, tik lenkiškai. Antanas lietuvių kalbos pramoko tik iš tarnaičių.

Antanas iš mažumės jau mėgo drožinėt gražias dėžutes, sumanyt įvairių spalvų dažus ir terliot jais tėvo popergalius. Tėvai, matyti, nujautė, kad Ant. ne ūkininkavimui skirtas ir nuvežė jį į Veiverių mokytojų seminariją. Tą seminariją A. baigė 1894 metais per visą laiką nepaėmęs iš tėvų nė skatiko. Pasibastęs dvejetą metų po įvairias Karpikų ir Podliasio kraštų mokyklas, pateko, kaip mokytojas, į Varšuvą.

4-riais metais, pats mokydamasis ir mokydamas, vargais negalais išlaikė reikalingus kvotimus į I Varšuvos realinę gimnaziją ir gavo pažymėjimą, jog išėjęs tos mokyklos kursą. Algos gaudamas be galo maža turėdavo verstis privatinėmis pamokomis, bet laiko tam buvo kaip tik maža, nes vakarais dar lankė Zolotarėvo dailės mokyklą ir mokėsi pas prof. W. Gersoną tapymo meno.

Dalykai kiek pagerėjo, kai, nuvykęs į Petrapilį, išlaikė dailės akademijoje kvotimus, ir išgavo piešimo mokytojo aukštesnėms mokykloms pažyminį. Sugrįžęs į Varšuvą, gavo tuojau vietą komercijos mokykloj ir pats įsteigė privatinius perspektyvos kursus. Tuo pat laiku su buvusiais draugais iš Gersono dirbtuvės sudarė jaunų dailininkų kuopą, iš pradžių pasisamdęs tam dirbtuvę, o paskui „Zachętoje" uoliai piešė ir tapė vakarais ir laisvomis dienomis. Netrukus pradėjo pirmus savo darbus rodyti Krivulto salone ir „Zachętoje". Prie Varšuvos vis delto niekad nepriprato ir jautėsi ten esąs svetimas.

Surinkęs kartą 300 rub., nukeliavo į Paryžių. Ten surado smagų lietuvių studentų ir studenčių būrelį, su kuriais susibūrė į „Lituanijos" draugiją. Paryžiuje buvo jau kas kita. Pamatė ten tikrą meno karaliją. Buvo ko ir kame mokytis.

Tuo laiku Antanui pribrendo mintis, jog reiktų sudaryti lietuvių dailininkų draugija ir įtaisyt Vilniuje jų darbų paroda. Tą klausimą pakėlęs buvo tuo metu liet. spaudoje ir kitas mūsų dailininkas, P. Rimša. Susižinojęs su Rimša ir M. K. Čiurlioniu, atvyko tad į Vilnių, kur jie surinkę iš visuomenės reikalingų lėšų ir sutraukę daug gražių sodiečių dirbinių ir darbus 25 dailininkų, pasisakiusių esą lietuviais, 1907 metų pradžioje iškilmingai atidarė pirmąją lietuvių dailės parodą. Ji turėjo didelės sekmės. Po parodos A. Žm-ui teko smarkiai dalyvauti Lietuvių Dailės Draugijos steigime; tos draugijos A. Žm. visą laiką buvo pirmininkas.

1908—1910 metus Ž. išbuvo Münchene, Italuose, Jungtinėj Amerikos Valstybėj ir Londone, kur dailės muzėjai ir galerėjos buvo jo gerieji mokytojai. Po to darbavosi Vilniuje. Ten su gerais draugais, ypačiai su savo žmona Mare Putvinskaite - Žmuidzinavičiene, truso vėl Dailės Draugijoje, rinkdami į krūvą lietuvių dailės medžiagą, leisdami dailės leidinius, ir kas metai rengdami lietuvių dailės parodas, kurias kitą kart perkeldavo į Kauną, Rygą, Petrapilį.

Taip atėjo Didysis karas ir krauju bei ašaromis užpylė mūsų dailės aukuro gražiai jau beliepsnojančią ugnį. Kūrėjai išsiblaškė, ir ugnis liepsnojusi nustojo. Atslinko baisi didžiausios verguvės naktis, dvasios ir kūno skurdas ir badas. Bet štai iš tos kruvinos tamsos jau keliasi nepaprasta aušra, o iš jos mūsų Tėvynė — jauna ir laisva. Ir puolė dabar visi mūsų menininkai vėl prie savo aukuro. Atpūtė ugnelę, ir iš jos—tikėkime—iškils galinga vaivorykštės spalvų liepsna, kad duotų šilumos ir pasigerėjimo visam pasauliui.

Antanas Žukauskas
(Vienuolis).

Gimė 1882 m. kovo mėn. 26 d. Užuožerių sodž., Anykščių parap., pasiturinčių ūkininkų šeimynoj. Pradžios mokslą ėjo Anykščiuose. Toliau, dėdės vyskupo Antano Barono lėšomis, mokės Liepojaus gimnazijoj. Kadangi vyskupas savo lėšomis šelpė ir kitus moksleivius, tai A. Ž. nuo penktos klasės nustojęs vyskupo pašalpos ir, negavęs paspirties nė iš namų tęsti toliau „svietiškų" mokslų, apleido gimnaziją ir, nuvykęs į Maksvą, įstojo į vaistinę. Po trijų metų, išlaikęs provizoriaus padėjėjo kvotimus, praktikavo vaistinėse: Kaliazine, Želežnovodske, Tiflise ir Vladikaukaze. 1905 m. revoliucijos metu, sėdėjo Tifliso kalėjime, kur pradėjo rašyti savo „Kalėjimo įspūdžius".

Gyvendamas Kaukaze, atostogų metu ir šiaip liuosą dieną, lankė gražesnes Kaukazo vietas bei kalnus, stengės pažint vietos gyventojų papročius ir du kart pėsčias ėjo 402 varstu Gruzijos karo keliu: nuo Vladikaukazo iki Tifliso ir atgal. Kaukazo gamtos grožių sužavėtas pradėjo rašyti Kaukazo legendas, pradžioj eilėmis, paskiau — proza. Pirmas rašinys, „Amžinasis smuikininkas", 1907 m. buvo įdėtas „Vilniaus Žiniose". Kun. Tumas tą rašinį pagyrė ir padrąsino A. Ž. rašyti ir toliau

Sugrįžęs iš Kaukazo į Maksvą ir įstojęs į universitą provizoriaus lekcijų klausytų, įširašė į Lietuvių Studentų Draugiją; čia pažino St. Šilingą ir ėmė rašyti „Aušrinėj" savo vaizdelius. Iš Maksvos, atostogų metu, du kartu lankėsi Kryme ir parašė „Krymo įspūdžius".

Didžiojo karo metu gyveno Maksvoje ir, tarnaudamas Fereino vaistinėj, bendradarbiavo „Santaroj" ir „Lietuvių Balse". Kelius metus buvo „Maksvos Lietuvių Šelpimosi Draugijos" sekretorius ir dalyvavo lietuvių visuomenės gyvenime.

Sugrįžęs į Lietuvą pradžioj gyveno Vilniuj, paskiau atsikėlė į Kauną ir čia ilgesnį laiką dirbo, kaip „Lietuvos" dienraščio bendradarbis ir karo korespondentas. Taip pat važinėjo į Maksvą, kaip korespondentas, su Lietuvių taikos delegacija. 1920 m. pabaigoj Švietimo Ministerijos knygų leidimo komisijos sekretorius V. Krėvė-Mickevičius partraukė jį darbuotis toje komisijoje, prie jos leidžiamajų knygų kalbos taisymo. 1920 m., kaipo „Švyturio" leidinys, išėjo pirmosios rinktinės jo raštų knygos. Žukauskas pasirašo po savo raštais pseudonimu: A. Vienuolis. Be „V. Žinių", „Aušrinės", „Santaros", „Liet. Balso", „Lietuvos", A. Vienuolio raštai buvo spausdinami: „Vaivorykštėj" „Vejoj", „Laisvės" dienrašty ir paskiausia „Skaitymų" žurnale.

Generolas Silvestras Žukauskas.

Gimęs Kauno gub., Pakruojo apylinkėj, 1861 m. spalių mėn. 21 d. Mokslus ėjo Mariampolės gimnazijoje. Baigęs ją, įstojo į karo mokyklą ir, kiek patarnavęs kariuomenėj, įstojo į Petrapilio karo akademiją, kurią pabaigė cum eximia laude. Kare su japonais pasižymėjo kovose ties Šache, Laojanu ir kitur. Paskui buvo visą laiką Kaune, pulko viršininku. Didžiajame kare jam su savo pulku teko daug kariaut prieš vokiečius įvairiuose frontuose, kur buvo 4 kartus sužeistas, bet kiekvieną kartą, dar gerai neišgijęs, vėl grįždavo į frontą. Turi visus pasižymėjimo laipsnius ir šv. Jurgio ordeno „aukso ginklą“ . Ypač pasižymėjo kovose su vokiečiais 1914 ir 1915 metais, kai buvo paskirtas pirmosios pėstininkų divizijos viršininku ir jam buvo pavesta ginti nuo besiveržiančių vokiečių Lietuva. Jis gavo tada paaukštinimą — generolo rangą ir ties Dinabarku su savo divizija per visą laiką sulaikė vokiečių ofenzyvą, iki bolševikai paskutinai dezorganizavo kariuomenę. 1918 m. sugrįžęs Lietuvon iš Tarybų Rusijos, organizuojant Lietuvos valdžią, buvo paskirtas Karo Ministeriu pirmajam kabinete. Bet, sunkiai susirgęs, turėjo kuriam laikui atsižadėti savo vietos ir tik po kelių mėnesių vėl grįžo prie savo darbo. Tada valst. prezidento A. Smetonos buvo paskirtas Vyriausiuoju Karo Vadu. 1919 m. rudenį buvo pasitraukęs nuo tos vietos, bet neilgam. 1920 m. vasario mėn. iškilus Panemunės sukilimui, jis vėl buvo pašauktas būti Vyriausiuoju Vada ir likvidavo sukilimą. Steig. Seimui susirinkus, pasitraukė, drauge su Laikin. Vyriausybe, bet prasidėjus karo žygiams su Lenkais, po nevykusių mums operacijų pas Suvalkus ir Augustavą, vėl buvo pakviestas organizuoti ir vesti mūsų armiją, kaipo Armijos Vadas, kuriūo išbuvo ligi 1921 m. vasaros, kada vėl pasitraukė iš karo vadovybės.

Spaudos darbus visomis kalbomis atlieka
Otto Elsner, Berlin S. 42

Printing in all languages of the world
Otto Elsner, Berlin S. 42

[Z150]Rc

93(474.5)(092)
L.227

Spaudos darbus visomis kalbomis atlieka
Otto Elsner, Berlin S. 42

Printing in all languages of the world
Otto Elsner, Berlin S. 42